

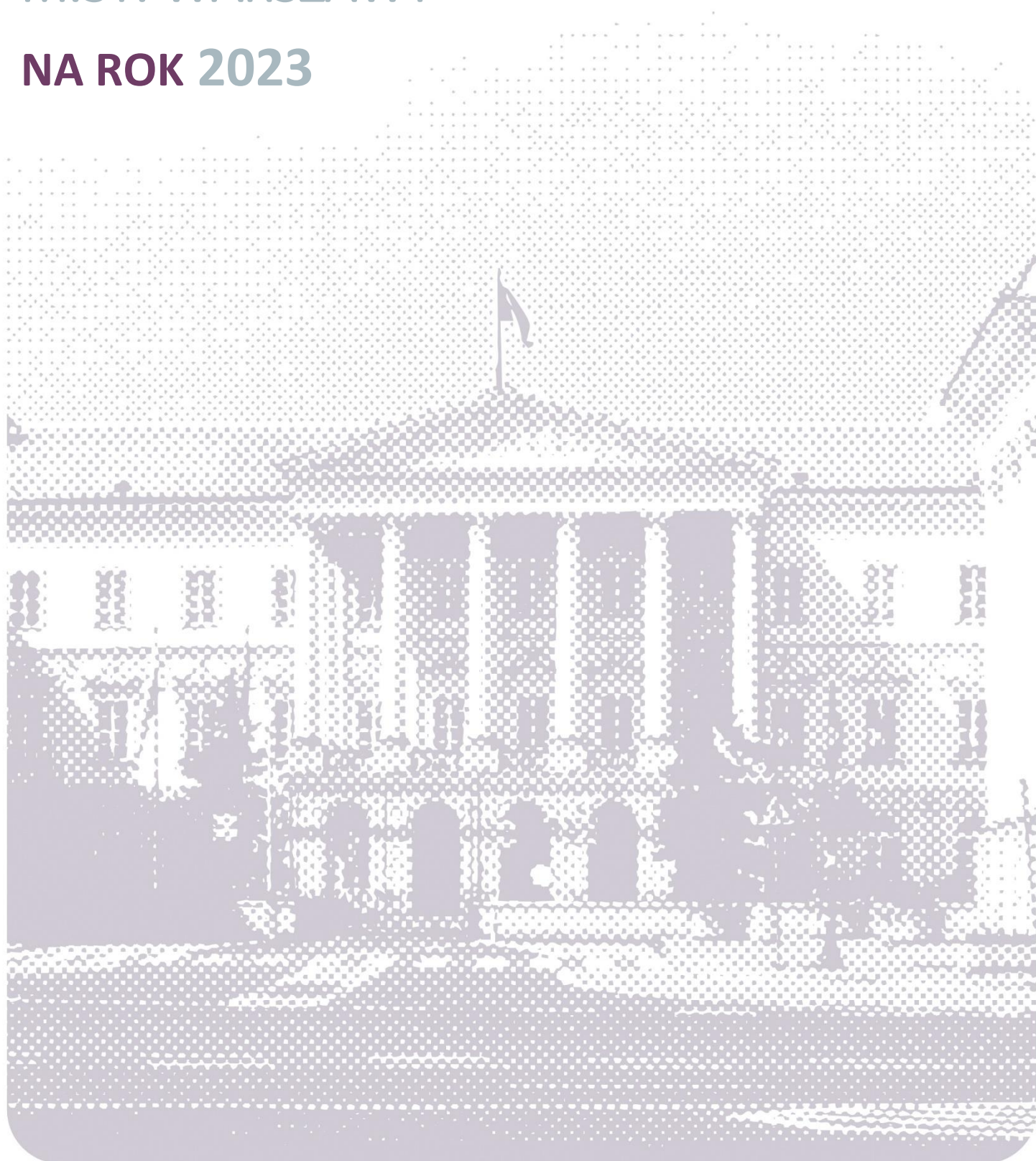

ZAŁOŻENIA

DO PROJEKTU BUDŻETU

M.ST. WARSZAWY

NA ROK 2023

ZAŁOŻENIA
DO PROJEKTU BUDŻETU MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY NA ROK
2023

1. WSTĘP.....	5
2. AKTUALNY STAN FINANSÓW M.ST. WARSZAWY.....	8
2.1. Realizacja budżetu m.st. Warszawy za 2021 rok	8
2.2. Wykonanie budżetu m.st. Warszawy na koniec maja 2022 roku oraz perspektywy jego realizacji.....	9
2.3. Wpływ zmian systemu finansowania JST na bieżące wykonanie budżetu.....	12
2.4. Wpływ czynników incydentalnych na sytuację budżetową i finansową m.st. Warszawy	13
2.4.1. <i>Pandemia Covid i jej wpływ na finanse JST.....</i>	<i>13</i>
2.4.1.1. Wpływ na finanse Warszawy	13
2.4.1.2. Skutki COVID -19 dla Warszawy na tle innych jednostek samorządowych	15
2.4.2. <i>Pomoc m.st. Warszawy dla obywateli Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego kraju.....</i>	<i>16</i>
2.5. Ocena budżetu przez organy nadzoru i agencje ratingowe.....	22
2.5.1. <i>Opinia Regionalnej Izby Obrachunkowej.....</i>	<i>22</i>
2.5.2. <i>Ratingi krajowe i międzynarodowe</i>	<i>23</i>
3. PERSPEKTYWA FINANSOWA M.ST. WARSZAWY NA ROK 2022 I NA LATA NASTĘPNE	25
3.1. Bieżące dane makroekonomiczne wg GUS.....	25
3.2. Perspektywa makroekonomiczna	26
3.2.1. <i>Produkt Krajowy Brutto.....</i>	<i>26</i>
3.2.2. <i>Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych</i>	<i>28</i>
3.2.3. <i>Wynagrodzenia</i>	<i>29</i>
3.2.4. <i>Zatrudnienie</i>	<i>30</i>
3.2.5. <i>Parametry makroekonomiczne na 2023 rok.....</i>	<i>31</i>
3.3. Główne kierunki działania m.st. Warszawy na tle uwarunkowań finansowych i formalno-prawnych	31
3.4. Kształtowanie budżetu w ramach możliwości finansowych określonych w WPF m.st. Warszawy	35
3.4.1. <i>Założenia dotyczące dochodów budżetowych.....</i>	<i>35</i>
3.4.1.1. <i>Dochody bieżące.....</i>	<i>36</i>
3.4.1.2. <i>Dochody majątkowe</i>	<i>47</i>
3.4.2. <i>Założenia dotyczące wydatków</i>	<i>49</i>
3.4.2.1. <i>Realizacja programu rozwoju.....</i>	<i>49</i>
3.4.2.2. <i>Wsparcie wydatków bieżących nowymi instrumentami.....</i>	<i>61</i>
3.4.2.3. <i>Realizacja zadań w oparciu o dofinansowanie unijne</i>	<i>65</i>
3.4.2.4. <i>Koordinacja działań m.st. Warszawy w zakresie Obszaru Metropolitalnego Warszawy:</i>	<i>72</i>
3.5. Ryzyka dotyczące realizacji zadań w 2023 r. i w latach następnych	74
3.5.1. <i>Ryzyko dotyczące generowania nadwyżki budżetowej na odpowiednim poziomie.....</i>	<i>74</i>
3.5.1.1. <i>Dopłaty do realizacji zadań w oświacie.....</i>	<i>75</i>
3.5.1.2. <i>Dopłaty do realizacji zadań w komunikacji miejskiej</i>	<i>78</i>
3.5.1.3. <i>Dopłaty do realizacji zadań w gospodarce odpadami</i>	<i>80</i>
3.5.1.4. <i>Wpłata na zwiększenie części równoważącej subwencji ogólnej (Janosikowe)</i>	<i>82</i>
3.6. Planowane działania w zakresie kosztów i wydatków	83
4. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE KIERUNKÓW WYDATKÓW BUDŻETOWYCH M.ST. WARSZAWY NA 2023	
ROK	86
4.1. Bieżąca działalność Miasta	86
4.1.1. <i>Drogownictwo i komunikacja</i>	<i>86</i>
4.1.2. <i>Gospodarka mieszkaniowa</i>	<i>89</i>
4.1.3. <i>Oświata i edukacja</i>	<i>90</i>
4.1.4. <i>Bezpieczeństwo</i>	<i>95</i>
4.1.5. <i>Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego</i>	<i>97</i>

4.1.6. Kultura fizyczna i sport	100
4.1.7. Opieka społeczna	102
4.1.8. Ochrona zdrowia	109
4.1.9. Ochrona powietrza i polityka klimatyczna	113
4.1.10. Obsługa długu	118
4.1.11. Wydatki dzielnic	119
4.2. Wydatki majątkowe	119
4.2.1. Transport i komunikacja.....	120
4.2.2. Ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami	122
4.2.3. Gospodarka komunalna i ochrona środowiska.....	123
4.2.4. Edukacja.....	125
4.2.5. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	126
4.2.6. Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego	129
4.2.7. Rekreacja i sport.....	130
4.2.8. Zarządzanie strukturami samorządowymi	131
5. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE WYNIKU BUDŻETOWEGO I POZIOMU ZADŁUŻENIA MIASTA.....	132

1. WSTĘP

Tryb prac nad projektem budżetu m.st. Warszawy w ramach przepisów ustawy z 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 roku poz. 305 z późn. zm.) reguluje uchwała Rady m.st. Warszawy nr LXXXI/2334/2010 z 28 kwietnia 2010 roku w sprawie trybu prac nad projektem uchwały budżetowej m.st. Warszawy, procedury uchwalania budżetu m.st. Warszawy oraz rodzaju i szczegółowości materiałów informacyjnych towarzyszących projektowi budżetu oraz ustalenia zakresu i formy informacji o przebiegu wykonania budżetu m.st. Warszawy za I półrocze roku budżetowego. Zgodnie z załącznikiem nr 1 do ww. uchwały Prezydent m.st. Warszawy w terminie do 30 czerwca roku poprzedzającego rok budżetowy jest zobowiązany do opracowania i przekazania Radzie m.st. Warszawy założeń do projektu budżetu m.st. Warszawy.

Założenia do projektu budżetu m. st. Warszawy na rok 2023 zostały opracowane w oparciu o aktualny stan prawny, w tym w szczególności:

1. ustawę z 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 roku, poz. 305 z późn. zm.),
2. ustawę z 15 marca 2002 roku o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. z 2018 roku poz. 1817),
3. ustawę z 14 października 2021 r, o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1927 i 2427), która wprowadziła zmiany do ustawy z 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2021 roku poz. 1672 i 1901),
4. ustawę z 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 374, z późn. zm.),
5. ustawę z 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. poz. 583, z późn. zm.),
6. statut Miasta Stołecznego Warszawy przyjęty uchwałą Rady m.st. Warszawy nr XXII/743/2008 z 10 stycznia 2008 roku – Uchwała nr XII/223/2015 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 28 maja 2015 roku w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie uchwalenia Statutu miasta stołecznego Warszawy,
7. uchwałę Rady Miasta Stołecznego Warszawy nr XLVI/1422/2008 z 18 grudnia 2008 roku w sprawie przekazania dzielnicom m.st. Warszawy do wykonywania niektórych zadań i kompetencji m.st. Warszawy po zmianach wprowadzonych w drodze uchwał Rady nr XCIII/2729/2010 z 21 października 2010 roku i nr XCIV/2407/2014 z 6 listopada 2014 roku,
8. uchwałę Rady Miasta Stołecznego Warszawy z 16 grudnia 2021 roku nr LVIII/1829/2021 w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej m.st. Warszawy na lata 2022-2050 (z późn. zm),

9. uchwałę Rady m.st. Warszawy nr LXVI/1800/2018 z 10 maja 2018 roku w sprawie przyjęcia strategii rozwoju m.st. Warszawy do 2030 roku,
10. inne dokumenty strategiczne m.st. Warszawy,
11. dane z bieżącego monitoringu sytuacji finansowej Miasta,
12. dane o środkach z Unii Europejskiej w ramach okresu programowania UE na lata 2014-2020,
13. informacje o przewidywanych przez Ministerstwo Finansów kierunkach rozwoju sytuacji gospodarczej w kraju oraz prognozowanych parametrach makroekonomicznych przedstawione w:
 - zaktualizowanym Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2022-2025 i w stanowiącym jego część Programie Konwergencji. Aktualizacja 2022 roku przyjętych przez Radę Ministrów 26 kwietnia 2022 roku i będących podstawą przygotowania projektu ustawy budżetowej państwa na 2023 rok,
 - założeniach do projektu budżetu państwa na 2023 rok,
 - wytycznych dotyczących założeń makroekonomicznych na potrzeby wieloletnich prognoz finansowych jednostek samorządu terytorialnego. Aktualizacja – kwiecień 2022 roku,
 - cykliczne materiały analityczne NBP, w tym w szczególności raport o inflacji z marca 2022 roku, jak też publikacje GUS, w tym kwartalne raporty o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, m.in. raport za I kwartał 2022 roku

Ze względu na trwające aktualnie negocjacje programowe Polski z Komisją Europejską dotyczące nowej perspektywy finansowej UE 2021-2027 i brak uzgodnionych niezbędnych przepisów prawa, programów i zasad uzyskiwania środków z UE na realizację projektów nie uwzględnia się kwoty dofinansowania w 2023 roku w ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027. Na 2023 rok zakłada się uzyskanie około 660 mln zł dochodów z UE w ramach programu obejmującego okres perspektywy na lata 2014-2020.

Projekt budżetu m.st. Warszawy na 2023 roku będzie tworzony w oparciu o projekt Wieloletniej Prognozy Finansowej edycji 2023 roku określającej możliwości budżetowe m.st. Warszawy zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak też w horyzoncie długofalowym.

Założenia budżetowe na 2023 rok uwzględniają także skutki dla budżetu Miasta istotnych modyfikacji reformy fiskalnej „Polski Ład” ujętych w ustawie z dnia 9 czerwca 2022 roku o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw, z terminem wejścia w życie nowych przepisów od 1 lipca 2022 roku ze skutkami od stycznia 2022 roku Zaproponowane przez rząd i uchwalone przez Sejm nowe regulacje podatkowe poważnie zmieniają główne elementy programu „Polski Ład”, w wersji obowiązującej od stycznia 2022 roku Zasadnicze zmiany polegają na obniżeniu o 5 pkt. proc. pierwszej stawki podatkowej, tj. z aktualnych 17% na

12%. Jednocześnie likwidacji ulega tzw. ulga dla klasy średniej. Równocześnie wprowadza się częściowe odliczenia zapłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne od podstawy opodatkowania do określonego limitu dla osób prowadzących działalność gospodarczą i rozliczających się na podstawie liniowej stawki podatku 19%, dla rozliczających się przy pomocy ryczałtowego podatku dochodowego lub karty podatkowej. Przywrócona zostaje- preferencja do wspólnego rozliczenia z dzieckiem dla osób samotnie wychowujących dzieci przy równoczesnej likwidacji ulgi podatkowej. Skutkiem znaczących modyfikacji programu „Polski Ład” będzie dodatkowy – wobec skutków uwidoczniomych w planie na br. - głęboki spadek wydajności dochodów z PIT wszystkich JST, szczególnie dotkliwy dla Warszawy, ze względu na pierwszoplanowe znaczenie dochodów z udziału w podatkach centralnych w dochodach własnych Miasta. Szacowany przez Ministerstwo Finansów skutek netto modyfikacji Polskiego Ładu, tj. po uwzględnieniu rekompensaty, wyniesie w latach 2023-2031 - 7,3 mld zł dla wszystkich JST. Straty Warszawy w tym samym okresie wyniosą 6,7 mld zł. Łączne skutki netto programu Polski Ład, tj. w wersji obowiązującej od stycznia 2022 roku i po uwzględnieniu modyfikacji od 1 lipca br., wyniosą dla wszystkich JST 36,8 mld zł, a dla Warszawy 18,8 mld zł.

Zgodnie z przyjętymi regulacjami w przywołanej wyżej ustawie z 9 czerwca 2022 roku o zmianie ustawy o PIT oraz niektórych innych ustaw przewidziana została częściowa rekompensata ubytku dochodów na skutek korekty Polskiego Ładu w ramach wprowadzonego do ustawy o dochodach JST mechanizmu tzw. reguły stabilizacji finansowej JST poprzez zwiększenie części podstawowej subwencji rozwojowej proporcjonalnie do liczby mieszkańców w przypadku wystąpienia różnicy między prognozowanymi na rok budżetowy dochodami JST z udziału w PIT i w CIT, a referencyjną kwotą dochodów z tych tytułów. Jednocześnie instrument referencyjnej kwoty dochodów obciążony jest wadą polegającą na tym, iż kwotę referencyjną rocznego dochodu JST z PIT i CIT na 2022 rok ustalono na zaniżonym poziomie nie uwzględnionych rekordowych odczytów inflacji i wynagrodzeń i związanych z nią wzrostem emerytur mających bezpośrednie przełożenie na wysokość dochodów z PIT. W rezultacie kwota referencyjna rocznego dochodu JST z PIT i CIT na 2022 rok wynosiłaby 79 757 mln zł, co oznacza że jest zaniżona o blisko 10 mld zł.

Dla 2023 roku wprowadzono jednorazową regulację, zgodnie z którą przysługujące JST dodatkowe zwiększenie kwoty podstawowej części rozwojowej subwencji ogólnej będzie dzielone między JST - nie co do zasady przyjętej w ustawie według liczby mieszkańców, a proporcjonalnie do ubytku dochodów z PIT w związku z korektą Polskiego Ładu. W ocenie Ministra Finansów równomierne kompensowanie zmniejszenia dochodów z PIT poszczególnym kategoriom JST jest przewidziane wyłącznie dla 2023 roku.

Zgodnie z regulacjami przyjętymi w znowelizowanej ustawie o dochodach JST minister finansów określa planowane roczne dochody JST z udziału we wpływach z PIT na podstawie prognozowanej ogólnej kwoty wpływów z PIT na rok budżetowy, według stanu na dzień 10 sierpnia roku bazowego. Minister Finansów informuje następnie właściwe JST o rocznych planowanych kwotach dochodów z tytułu udziału we wpływach z PIT i z CIT, jak też o przyznanej subwencji ogólnej i planowanych wpłatach z tytułu „janosikowego” w terminie do 15 października roku bazowego.

Wobec czego na etapie przygotowywania Założeń do budżetu Miasta na 2023 r. nie są znane prognozowane przez Ministerstwo Finansów kwoty udziału w PIT i CIT na 2023 rok, jak też wysokość subwencji rekompensującej ubytki w budżetach JST oraz wysokość wpłat janosikowego, tj. kategorii budżetowych, które mają zasadnicze znaczenie dla planowania budżetu na 2023 r. i opracowania realistycznej Wieloletniej Prognozy Finansowej m.st. Warszawy. W rezultacie założenia budżetowe na 2023 rok oparte zostały o własne szacunki i wyliczenia.

Źródłem niepewności dla założeń budżetowych Miasta na 2023 rok są także niekorzystne zmiany w otoczeniu zewnętrznym związane z toczącą się od 24 lutego 2022 roku wojną w Ukrainie w wyniku napaści Federacji Rosyjskiej na Ukrainę. W ocenie rządowych i innych ośrodków prognostycznych możliwym skutkiem przedłużania się i zaostrzania się konfliktu zbrojnego w Ukrainie oraz nakładania na Rosję sankcji gospodarczych będzie znaczące pogorszenie parametrów makroekonomicznych przejawiające się spowolnieniem dynamiki PKB, dalszym utrzymaniem wysokiej presji inflacyjnej, kontynuacją wzrostu podstawowych stóp procentowych. Powyższe czynniki będą mieć negatywny wpływ na stan finansów Miasta poprzez istotne zwiększenie kosztów funkcjonowania Miasta, co może wymagać podjęcia dalszych działań dostosowujących parametry budżetowe do dynamicznie zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych.

2. AKTUALNY STAN FINANSÓW M.ST. WARSZAWY

2.1. Realizacja budżetu m.st. Warszawy za 2021 rok

Rok 2021 zakończył się **dodatnim wynikiem budżetu** w kwocie **1.309 mln zł** , rozumianym, jako **różnica między** uzyskanymi **dochodami** w wysokości **21.595 mln zł** , a poniesionymi **wydatkami** w wysokości **20.285 mln zł** . **Operacyjny wynik budżetu – nadwyżka operacyjna –** liczony jako różnica między dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi **był również dodatni i wyniósł 2.285 mln zł** .

Na pozytywny wynik budżetu zarówno na poziomie ogólnym, jak też w sferze bieżącej, wpływ miała realizacja ponadplanowych dochodów z podatków silnie powiązanych z koniunkturą, tj. z podatku PCC, z udziału w podatku CIT, a zwłaszcza z udziału w podatku PIT (łącznie dochody z tych źródeł były wyższe od planowanych o 1.211 mln zł) w efekcie znaczącej poprawy sytuacji makroekonomicznej i istotnego przyspieszenia dynamiki realnej PKB do 5,9% r/r, a zwłaszcza silnego wzrostu wynagrodzeń w wyniku narastania presji inflacyjnej. Powyższe czynniki dały wzrost dochodów r/r o 16,4%, będący również efektem niskiej bazy roku poprzedniego na skutek pandemii, przy znaczącym ograniczeniu dynamiki wydatków, w tym bieżących, do poziomu 2% r/r jako wynik kontynuowania programów optymalizacji i racjonalizacji wydatków mających na celu dostosowanie poziomu wydatkowanych środków na bieżącą działalność do obniżonych możliwości dochodowych budżetu na skutek pandemii i reform systemowych wprowadzanych w ostatnich latach w podatku PIT. Dodatkowo Miasto pozyskało w końcu ubiegłego roku jednorazowe środki w wysokości 468 mln zł z ogólnej puli 8 mld zł dla wszystkich JST w formie subwencji uzupełniającej. Była to forma częściowej rekompensaty trwałego ubytku dochodów z udziału w podatku PIT na skutek reform podatkowych w ramach programu „Polski Ład”. W przypadku Warszawy ubytek dochodów PIT jest wielokrotnie wyższy i szacowany na kwotę 1,4 mld zł rocznie (w stanie prawnym obowiązującym od 1 stycznia 2022 roku).

Zadłużenie Warszawy wg stanu na koniec 2021 roku wyniosło 5.811 mln zł i wzrosło w stosunku do stanu na koniec 2020 roku o 158 mln zł, stanowiąc 26,91% w relacji do dochodów ogółem.

W związku z pozytywnym wynikiem budżetu na koniec 2021 roku **spełniono ustawowe reguły ostrożnościowe z art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych** odnoszące się do limitu wydatków bieżących oraz limitu spłat zadłużenia.

2.2. Wykonanie budżetu m.st. Warszawy na koniec maja 2022 roku oraz perspektywy jego realizacji.

Planowane na 2022 r. dochody budżetowe w kwocie 19 552 mln zł zostały zrealizowane w okresie styczeń-maj br. w kwocie 9 567 mln zł, co stanowi 48,97 % planu rocznego.

Na planowane w skali roku dochody bieżące w kwocie 18 721 mln zł w ciągu 5 miesięcy br. uzyskano 9 286 mln zł, co stanowiło 49,6% planu rocznego.

W zakresie **dochodów majątkowych realizacja** w okresie 5 miesięcy 2022 roku wyniosła **281 mln zł wobec planu rocznego 831 mln zł** i stanowi 33,8% planu.

O ile wskaźnik wykonania planu dochodów ogółem za okres styczeń-maj br. jest wyższy od wskaźnika upływu czasu, to stopień zaawansowania w realizacji planu jest różny w przypadku poszczególnych źródeł dochodów budżetowych. Aktualnie **nie są identyfikowane zagrożenia dotyczące realizacji planu w zakresie głównych źródeł dochodów budżetu** takich jak z udziału w podatkach dochodowych PIT i CIT, z podatku PCC, czy dochodów zewnętrznych z UE z tytułu dofinansowania projektów realizowanych przy udziale środków z budżetu unijnego. Dochody z podatków wspólnych z budżetem państwa, tj. z PIT i z CIT, w związku ze znowelizowaną ustawą o dochodach JST dostosowującą zasady ustalania i przekazywania tych wpływów do zmienionych regulacji podatkowych w ramach Programu Polski Ład, wpływają w stałych miesięcznych kwotach równych 1/12 planowanych rocznych wpływów z tych podatków na podstawie prognozy ustalonej przez Ministra Finansów.

Zagrożona jest natomiast realizacja planu dochodów ze sprzedaży biletów, na co wskazuje niższy od wynikającego ze wskaźnika upływu czasu stopień realizacji planu tych dochodów w kwocie 906,7 mln zł, który za okres pięciu pierwszych miesięcy br. wyniósł **33,2%**, co odpowiada wartości 301 mln zł. Pomimo wzrostu tych dochodów r/r o 98 mln zł, tj. o 48,3 %, to ciągle pozostają one poniżej poziomu wpływów notowanych w tym samym okresie przed pandemią, tj. na koniec maja 2019 roku - ubytek dochodów wyniósł 77 mln zł, tj. o 20,4% . Na słabsze od oczekiwań bieżące wyniki znaczący wpływ miało mniejsze zainteresowanie komunikacją miejską w okresie styczeń-luty 2022 roku przy średnich miesięcznych dochodach w tym okresie blisko 55 mln zł ze względu na utrzymywanie przez pracodawców pracy zdalnej, a także nauki zdalnej do 21 lutego 2022 roku.

Od marca br. wraz ze zniesieniem obostrzeń covidowych w życiu społeczno-gospodarczym¹ obserwowany jest stopniowy wzrost miesięcznych wpływów do poziomu ok. 62,5 mln zł w marcu, po 65 mln zł w kwietniu i w maju 2022 roku. Na słabsze od spodziewanego zwiększenie miesięcznych dochodów ze sprzedaży biletów od marca br. wpływ miało też wprowadzenie darmowej komunikacji dla obywateli Ukrainy przebywających w Warszawie w związku z działaniami wojennymi na terytorium tego kraju jako forma wsparcia uchodźców na podstawie Zarządzenia Prezydenta m.st. Warszawy nr 294/2022 z 26 lutego 2022 roku o wprowadzeniu zwolnienia z opłat za przejazdy środkami lokalnego transportu zbiorowego po zmianach wprowadzonych Zarządzeniem Prezydenta nr 611/2022 z 13 kwietnia 2022 r. Pierwotnie przyznane uprawnienia objęły wszystkich obywateli Ukrainy, również tych mieszkających w aglomeracji warszawskiej przed 24 lutego 2022 roku, co przełożyło się na ubytek w miesięcznych wpływach ze sprzedaży biletów szacowany na ok. 16,5 mln zł. Nowelizacja przepisów w tym zakresie zmieniła zasady przyznawania uprawnień do bezpłatnych przejazdów wraz z wprowadzeniem okresu, na jaki mają one obowiązywać, tj. do 31 maja 2022 roku, co ograniczyło szacunkową wartość utraconych wpływów w skali miesiąca do ok. **4,8 mln zł.**

Odnotować należy **symptomy zagrożenia w realizacji planu dochodów ze sprzedaży mienia**, co wynika z analizy stopnia zaawansowania procesu sprzedaży nieruchomości przewidzianych do sprzedaży – ujętych i nieujętych w budżecie Miasta na br. Realizacja za 5 miesięcy 2022 roku wyniosła 17,4 mln zł, czyli 6,3%, wobec planowanego w kwocie 275 mln zł.

Niepewna pozostaje realizacja planu dochodów z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Wskazuje na to niższe zaawansowanie w realizacji planu tych dochodów za okres styczeń-maj br. - 39,6 % niż wynikałoby to ze wskaźnika upływu czasu. Pełna ocena sytuacji w tym zakresie będzie możliwa na przełomie drugiego i trzeciego kwartału br. wskutek rozstrzygnięcia prowadzonych i planowanych postępowań przetargowych na odbieranie odpadów, co pozwoli na miarodajne oszacowanie kosztów systemu gospodarki odpadami i ich odniesienie do wysokości uzyskanych dochodów.

Planowane na 2022 rok wydatki budżetowe w kwocie 22 383 mln zł zostały zrealizowane w okresie styczeń – maj 2022 roku w kwocie 8 272 mln zł, co stanowi 36,9% planu rocznego, przy czym na wydatki bieżące przypadła kwota 7 718 mln zł, co stanowi 40,6% planu rocznego w kwocie 19 000 mln zł. Wydatki majątkowe zostały wykonane w kwocie 554 mln zł, co stanowi 16,4% planu rocznego w wysokości 3 383 mln zł.

Uchwałą Rady m.st. Warszawy z 23 czerwca br. dokonano korekty budżetu m.st. Warszawy na 2022 r. W wyniku wprowadzonych zmian dochody budżetowe na 2022 r. zwiększono per saldo do kwoty 19 707 mln zł, z tego plan dochodów bieżących stanowi kwota 18 743 mln zł, a dochodów majątkowych 965 mln zł, natomiast plan wydatków budżetowych ogółem został zwiększony per

¹ Do 28 marca zniesiony został obowiązek noszenia maseczek bez podmiotów leczniczych i nastąpiło zniesienie izolacji domowej, kwarantanny granicznej i kwarantanny domowej dla współmałżonków.

saldo **do kwoty 22 807 mln zł, przy czym plan wydatków bieżących został zwiększony per saldo do kwoty 19 267 mln zł, natomiast plan wydatków majątkowych uległ zwiększeniu do kwoty 3 540 mln zł**, głównie jako skutek weryfikacji harmonogramów rzeczowo-finansowych realizacji zadań majątkowych w ramach programu inwestycyjnego Miasta realizowanego w oparciu o WPF.

Modyfikacje budżetu wprowadzone uchwałą Rady m.st. Warszawy z 23 czerwca na 2022 rok wynikają głównie ze zwiększenia części oświatowej subwencji ogólnej z jednoczesnym zwiększeniem planu wydatków z przeznaczeniem na podwyżki wynagrodzeń dla nauczycieli w związku z nowelizacją ustawy Karta Nauczyciela, ze zwiększenia w planie dochodów z opłaty za zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych w obrocie hurtowym z jednoczesnym zwiększeniem planu wydatków, zwiększenia środków przeznaczonych na pomoc Ukrainie z Funduszu Pomocy i środków pozyskanych od UNICEF z przeznaczeniem na wsparcie m.st. Warszawy w zakresie pomocy dzieciom - uchodźcom z Ukrainy, jak też z korekty planu dochodów z tytułu zwrotu podatku od towarów i usług VAT z jednoczesnym zmniejszeniem planu wydatków oraz z realizacją wniosków dysponentów środków budżetowych dotyczących zmian w planach finansowych.

Planowany **na koniec 2022 roku deficyt budżetu**, rozumiany jako różnica między ww. wielkościami planowanych dochodów i planowanych wydatków budżetu będzie **wynosiła 3 099 mln zł** i zostanie sfinansowany środkami własnymi pochodzącymi z rozliczeń z lat ubiegłych, z niewykorzystanych środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu, wynikających z rozliczenia dochodów i wydatków nimi finansowanych związanych ze szczególnymi zasadami wykonywania budżetu określonymi w odrębnych ustawach, jak też długiem zaciągniętym na rynku zagranicznym.

Należy odnotować, że planowany **wynik operacyjny budżetu liczony, jako różnica pomiędzy planowanymi dochodami bieżącymi a planowanymi wydatkami bieżącymi, na skutek braku mechanizmu w pełni rekompensującego ubytek dochodów z udziałów w PIT w rezultacie wdrożenia od stycznia 2022 roku programu „Polski Ład”, planowany jest w wartości ujemnej 524 mln zł.**

Zakłada się, że zadłużenie Miasta na koniec 2022 roku nie przekroczy 6.749 mln zł, co oznacza wzrost długu o 938 mln zł wobec stanu na koniec 2021 roku. W związku z przypadającym do spłaty w 2022 roku długiem wskaźnik relacji długu do dochodów kształtować się będzie na poziomie 34,21%.

Planowany w 2022 roku indywidualny wskaźnik obsługi zadłużenia obliczony zgodnie z zasadami określonymi w art. 243 ustawy o finansach publicznych, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, wyniesie **4,11% kształtując się poniżej limitu ustawowego.**

2.3. Wpływ zmian systemu finansowania JST na bieżące wykonanie budżetu

Na bieżące wyniki w realizacji planu duży wpływ mają poważne zmiany w systemie dochodowym JST skutkujące zmianą systemu finansowania JST wprowadzone nowelą ustawy z 14 października 2021 roku o dochodach JST² dostosowujące ten system do zmian w podatkach w ramach Programu „Polski Ład”. Zmiany te dotyczyły w szczególności sposobu ustalania i przekazywania JST dochodów z podatków wspólnych z budżetem państwa, tj. z PIT i z CIT zgodnie z programem „Polski Ład” poprzez wprowadzenie mechanizmu gwarantowanych równych miesięcznych rat ustalonych na podstawie określonej przez MF ogólnej kwoty wpływów z tych podatków wg prognoz przed rozpoczęciem roku budżetowego w powiązaniu z udziałem we wpływach podatkowych ustalonych na terenie danej JST na podstawie średniej z 3 lat, jak też poprzez wprowadzenie tzw. referencyjnej łącznej kwoty rocznego dochodu JST z tytułu udziału we wpływach z PIT i CIT, będącej punktem odniesienia dla ustalenia oczekiwanego poziomu dochodów JST.

Mechanizm kwoty referencyjnej obarczony jest wadą. Kwotę referencyjną rocznego dochodu JST z PIT i CIT na 2022 rok ustalono na poziomie odpowiadającym prognozowanym przez JST dochodom z PIT i CIT na 2022 rok ujętym w WPF-ach JST wg stanu na maj 2021 roku czyli w najbardziej dotkliwym okresie pandemii. W rezultacie, w tym nie uwzględniono, odnotowanych w 2021 roku rekordowych odczytów inflacji, dynamiki wynagrodzeń i emerytur mających bezpośrednie przełożenie na wysokość dochodów z PIT. Według realistycznych założeń, a nie zaniżonych założeń kwotę referencyjną rocznego dochodu JST z PIT i CIT na 2022 rok należy ustalić indeksując dochody z podatków dochodowych wskaźnikiem średniej geometrycznej dynamiki PKB w cenach bieżących w latach 2013-2020. Tak obliczona kwota referencyjna rocznego dochodu JST z PIT i CIT na 2022 rok wynosiłaby 79 757 mln zł, co oznacza że jest zaniżona o blisko 10 mld zł.

Nowy system ustalania dochodów PIT i CIT oraz rekompensat istotnie utrudnia planowanie dużej części dochodów budżetowych w dłuższej perspektywie. Wprowadzone zmiany systemowe w powyższym zakresie narażają JST na nadmierne ryzyko braku możliwości prowadzenia gospodarki budżetowej w sposób przewidywalny, a tym samym bezpieczny bez istotnych zagrożeń wystąpienia niespodziewanych ograniczeń dochodowych.

Przekazane roczne wpływy z udziału w podatkach PIT i CIT w bieżącym roku zostaną rozliczone w odniesieniu do rzeczywistych wpływów dopiero w 2024 roku na podstawie wprowadzonego w ustawie mechanizmu korekty ex post, tj. po dwóch latach w stosunku do prognozy.

² ustawa z 14 października 2021 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U z 2021, poz. 1927 z późn. zm.)

2.4. Wpływ czynników incydentalnych na sytuację budżetową i finansową m.st. Warszawy

2.4.1. Pandemia Covid i jej wpływ na finanse JST

2.4.1.1. Wpływ na finanse Warszawy

Zaburzenia w otoczeniu społeczno-gospodarczym w następstwie wprowadzonych ograniczeń i restrykcji w gospodarce oraz w życiu społecznym w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom koronawirusa SARS-CoV-2 wywarły wpływ na osłabienie kondycji finansowej i budżetowej Miasta w szczególności w 2020 r. z echem w postaci utrzymywania się ograniczeń w realizacji niektórych źródeł dochodów także w 2021 r. Skutki pandemii nałożyły się na systemowe ograniczenia dochodów budżetowych wprowadzone na mocy decyzji legislacyjnych podjętych w latach 2018-2019. Wdrożone w 2019 r. zmiany w podatku dochodowym od osób fizycznych PIT polegające na obniżeniu stawki podatku z 18% do 17%, podwyższeniu kosztów uzyskania przychodu i zwolnieniu z podatku osób w wieku poniżej 26 lat ograniczyły dochody m.st. Warszawy corocznie o **kwotę 800 mln zł**. Natomiast na skutek zmian prawnych dotyczących przekształcenia prawa użytkowania wieczystego gruntów na cele mieszkaniowe w prawo własności, przy bonifikatach sięgających 98% i 99% opłaty przekształceniowej, ubytek dochodów z opłat za użytkowanie wieczyste gruntów sięga **kwoty 330 mln zł rocznie**.

Dochody m.st. Warszawy zrealizowane w 2020 r. **po skorygowaniu o skutki wzrostu dotacji z budżetu państwa z tytułu wypłaty świadczeń w ramach programu „Rodzina 500 plus”** (związanego z objęciem począwszy od lipca 2019 r. świadczeniem wszystkich dzieci bez względu na dochody uzyskiwane przez rodzinę) oraz po skorygowaniu o skutki zmian dochodów z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami (przeznaczone wyłącznie na zadania związane z gospodarką odpadami), **były niższe o 3,7%, tj. o 600,2 mln zł** w porównaniu do 2019 r. Natomiast w **kategorii dochodów własnych**, tj. bez uwzględnienia subwencji i dotacji oraz środków unijnych oraz z pominięciem wzrostu dochodów z opłat za odbiór odpadów, ubytek dochodów m.st. Warszawy w stosunku do 2019 r. był jeszcze głębszy i wyniósł **7,4%**. Spadek dochodów r/r był szczególnie widoczny w przypadku dochodów podatkowych silnie skorelowanych z koniunkturą: PIT (spadek r/r o 168 mln zł), PCC (spadek r/r o 27 mln zł), jak i dochodów niepodatkowych, takich jak: **sprzedaż biletów komunikacji miejskiej** - (spadek r/r o **328 mln zł**), opłaty parkingowe (spadek o 9 mln zł), dochody z **najmu lokali użytkowych** (spadek r/r o **22,4%**, dochody w zakresie najmu nieruchomości (spadek r/r o **22,3%**), dochody z **dzierżawy gruntów** (spadek o **6,0%**). Natomiast dochody z opłat za użytkowanie wieczyste nieruchomości w wyniku zmian systemowych i dodatkowo na skutek przesunięcia terminów płatności opłaty za 2020 rok do końca stycznia 2021 roku na podstawie przepisów „covidowych” (Tarcza 1.0 i 6.0) uległy obniżeniu r/r o **222 mln zł**.

Łączny całkowity ubytek dochodów – podatkowych i niepodatkowych – związanych ze skutkami COVID-19 wyniósł w 2020 roku 1.162 mln zł. Biorąc pod uwagę wydatki budżetowe na przeciwdziałanie COVID-19 które wyniosły 144,9 mln zł i środki zewnętrzne uzyskane przez Miasto tytułem dofinansowania wydatków na COVID-19, to w ujęciu netto **negatywny wpływ COVID-19 na budżet m.st. Warszawy w 2020 roku zamknął się kwotą 1.162 mln zł.**

Utrzymujące się w 2021 roku negatywne konsekwencje pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 dotyczyły m.in. dochodów ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej oraz wpływów z najmu i dzierżawy mienia. Rok 2021 nie przyniósł odbudowy poziomu **dochodów ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej**. Zrealizowane w 2021 roku dochody w kwocie **615 mln zł** były, co prawda wyższe o 6,3% w stosunku do 2020 roku (579 mln zł), jednakże dalece odbiegały od poziomu sprzed pandemii, tj. z 2019 roku (906 mln zł), bowiem poziom dochodów w 2021 roku był niższy od zrealizowanego w 2019 roku o 32,1%, tj. o 291 mln zł. Pomimo utrzymującej się w 2021 roku znacznie niższej frekwencji pasażerskiej przekładającej się w 2021 roku na **32,1% spadek dochodów ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej** w porównaniu z okresem sprzed pandemii, tj. w odniesieniu do 2019 roku, **w 2021 roku podobnie jak w 2020 roku praca przewozowa w komunikacji miejskiej mierzona liczbą wozokilometrów zrealizowana została na poziomie jak w okresach przed pandemią**. Spowodowało to wzrost dopłaty do funkcjonowania komunikacji miejskiej w 2021 roku do poziomu 2,199 mld zł w zestawieniu z dopłatą w wysokości 1,813 mld zł w 2019 roku i 2,105 mld zł w 2020 roku, co oznacza wzrost dopłaty w 2021 roku w porównaniu z latami 2019-2020 kolejno o 386 mln zł i 94 mln zł.

Dochody z najmu i dzierżawy mienia wynoszące w 2021 roku **644 mln zł** były wyższe o 52,3 mln zł, tj. o 8,8%, w stosunku do 2020 roku, niemniej ich poziom był niższy o 7,8 mln zł, tj. o 1,2%, w porównaniu z 2019 roku. Utrzymujący się obniżony poziom realizacji dochodów dotyczył głównych kategorii dochodów z najmu i dzierżawy mienia powiązanych z sytuacją pandemiczną, tj.:

- najem lokali użytkowych: 197,2 mln zł w 2021 roku wobec 235,4 mln zł w 2019 roku, tj. spadek o 16,2% i w porównaniu z 182,6 mln zł w 2020 roku, tj. wzrost o 8,0%,
- wpływy z dzierżawy gruntów: 118,4 mln zł w 2021 roku wobec 114,8 mln zł w 2019 roku, tj. wzrost o 3,1% (wzrost niższy od skumulowanej inflacji w latach 2020-2021 wynoszącej 8,7%) i w porównaniu z 107,9 mln zł w 2020 roku, tj. wzrost o 9,7%,
- wpływy z najmu nieruchomości: 33,9 mln zł w 2021 roku wobec 41,4 mln zł w 2019 roku, tj. spadek o 18,1% i w porównaniu z 32,1 mln zł w 2020 roku, tj. wzrost o 5,6%.

W 2021 roku **wystąpiły zwiększone wydatki budżetowe ponoszone w części sfer działalności Miasta w odpowiedzi na skutki pandemii COVID-19** w postaci zwiększonych wydatków tj.: na opiekę zdrowotną, pomoc społeczną, w tym na opiekę nad osobami starszymi, samotnymi, bezdomnymi, edukację, wsparcie finansowe dla miejskich instytucji kultury, na zapewnienie szeroko rozumianego bezpieczeństwa mieszkańców, na dotacje dla organizacji pozarządowych i wolontariatu w celu wzmocnienia prowadzonych za ich pośrednictwem działań pomocowych dla mieszkańców.

Ubytek dochodów m.st. Warszawy obliczony według ustawach wyliczeń w związku z sytuacją społeczno-gospodarczą wywołaną epidemią wyniósł 622,8 mln zł. Jednocześnie na działania związane z COVID-19 uzyskano dochody w łącznej kwocie 51,0 mln zł. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez dysponentów budżetowych w ramach wdrożonego w m.st. Warszawie dedykowanego systemu sprawozdawczego dotyczącego skutków finansowych będących

konsekwencją pandemii COVID-19, w ramach wydatków poniesionych w 2021 roku na działania związane z przeciwdziałaniem i usuwaniem skutków COVID-19 wydatkowano kwotę 108,0 mln zł.

Z zestawienia powyższych kwot wynika, że w ujęciu netto **negatywny wpływ COVID-19 na budżet m.st. Warszawy w 2021 roku zamknął się kwotą 679,8 mln zł. Łącznie w latach 2020-2021 negatywny wpływ COVID-19 na budżet m.st. Warszawy wyniósł zatem 1,842 mld zł, z tego w 2020 roku kwota 1,162 mld zł i w 2021 roku kwota 679,8 mln zł.**

2.4.1.2. Skutki COVID -19 dla Warszawy na tle innych jednostek samorządowych

Negatywne skutki kryzysu epidemicznego dla budżetów JST były szczególnie wyraźnie widoczne w przypadku Warszawy. Znacząco głębszego pogorszenia się sytuacji finansowej Warszawy na tle całego sektora samorządowego dowodzi analiza porównawcza zmiany **wyniku operacyjnego w 2020 roku** w porównaniu do 2019 roku, tj. wskaźnika, który najlepiej odzwierciedla potencjał dochodowy i idący za nim potencjał rozwojowy JST. Warszawa w 2020 roku odnotowała deficyt operacyjny w kwocie 185 mln zł wobec wystąpienia nadwyżki operacyjnej w całym sektorze JST. Najwyższy względny spadek nadwyżki operacyjnej odnotowały miasta Unii Metropolii Polskich (UMP) o 64,9%, w liczbach bezwzględnych to 2.583 mln zł oraz miasta na prawach powiatu ze spadkiem nadwyżki operacyjnej r/r o 49,7% lub 3.155 mln zł w liczbach bezwzględnych. Warszawa zanotowała najwyższe obniżenie **relacji wyniku operacyjnego do dochodów bieżących** w 2020 roku na tle pozostałych kategorii JST, tj. o 7,3 pkt. proc. z poziomu tego wskaźnika 6,3% w 2019 roku do -1,04% w 2020 roku. Dane dla wszystkich kategorii JST informują o spadku tego wskaźnika o 1,8 pkt. proc., tj. z poziomu 9,5% na koniec 2019 roku do poziomu 7,7% na koniec 2020 roku. Miasta UMP wykazały zmniejszenie tego wskaźnika o 5.1 pkt. proc., tj. z poziomu 7,7% na koniec 2019 roku do wysokości 2,6% na koniec 2020 roku. W przypadku miast na prawach powiatu relacja ta pogorszyła się o 3,8 pkt. proc., tj. z poziomu 7,3% na koniec 2019 roku do wysokości 3,5% na koniec 2020 roku.

Warszawa uplasowała się na pierwszym miejscu wśród JST pod względem wysokości spadku **relacji dochodów bieżących do wydatków bieżących** obrazującej stopień sfinansowania wydatków bieżących dochodami bieżącymi. W przypadku Warszawy wskaźnik ten obniżył się z poziomu 106,7% na koniec 2019 r. do poziomu 99,0% na koniec 2020 roku. Spadek wartości tego wskaźnika przy zachowaniu jego dodatniej wartości dotyczył wszystkich samorządów, poziom tego wskaźnika obniżył się z 110,5% na koniec 2019 roku do 108,4% na koniec 2020 r. Miasta UMP zanotowały obniżenie tej relacji z 108,4% na koniec 2019 roku do wysokości 102,7%, a miasta na prawach powiatu z 107,8% do 103,6%.

Skutki COVID-19 dla budżetów obrazuje także spadek dynamiki dochodów ogółem w 2020 roku względem 2019 roku, w szczególności dochodów własnych, łącznie bieżących i majątkowych. W tym przypadku Warszawa również odnotowała najwyższy spadek dynamiki dochodów własnych na tle pozostałych grup samorządów. Wskaźnik ten w odniesieniu do dochodów ogółem wyniósł 96,8%, a w dochodach własnych bieżących dynamika r/r wyniosła 95,5%. Po wyeliminowaniu wpływów

generowanych w obszarze gospodarki odpadami, wartość tego wskaźnika dla m.st. Warszawy spadła do 93,5%. W przypadku wszystkich samorządów dynamika ta miała wartość dodatnią i wyniosła odpowiednio 107,8% (w dochodach własnych bieżących dynamika wyniosła 101,1%) i 106,4%. Miasta na prawach powiatu również zanotowały wartość dodatnią analizowanych wskaźników i wyniosła ona odpowiednio 101,8% (w dochodach własnych bieżących dynamika była ujemna wyniosła 97,8%) i 100,8%. Natomiast miasta UMP wykazały słabszą dynamikę dochodów własnych 2020 roku w relacji do 2019 roku i wyniosła ona 99,3% (dynamika w dochodach własnych bieżących wyniosła 96,5%), a po wyeliminowaniu dochodów pozyskiwanych w ramach gospodarki odpadami wartość tego wskaźnika obniżyła się do poziomu 97,4%.

Rok 2021 m.st. Warszawa zamknęła dodatnim wynikiem operacyjnym, co było wynikiem m.in. rosnącej inflacji, której efektem było podwyższenie wpływu dochodów głównie z PIT, CIT i PCC oraz otrzymania jednorazowej kwoty subwencji dodatkowej rekompensującej częściowo ubytki z dochodów z PIT w związku z wprowadzeniem począwszy od 2022 roku Programu „Polski Ład” w kwocie 468 mln zł, która jest przeznaczona na wydatki budżetowe w 2022 roku.

2.4.2. Pomoc m.st. Warszawy dla obywateli Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego kraju.

Od początku inwazji zbrojnej Rosji na Ukrainę samorząd Warszawy mierzy się z nowymi wyzwaniami związanymi z napływem do Miasta dużej fali migracji obywateli Ukrainy w poszukiwaniu w Mieście schronienia i pomocy. Według rządowych danych od początku wojny granice przekroczyło przeszło 4,2 mln uchodźców, z tego do Warszawy przyjechało blisko 800 tys. osób. Według szacunków władz Warszawy na stałe przebywa w Mieście blisko 300 tys. osób. Od początku samorząd Warszawy we współpracy z organizacjami pozarządowymi, z wolontariuszami i przy ogromnym zaangażowaniu mieszkańców Warszawy organizuje, udziela i koordynuje kompleksową pomoc ukraińskim uchodźcom we wszystkich obszarach, w tym w szczególności w opiece i pomocy społecznej, w komunikacji i w transporcie, w edukacji, w ochronie zdrowia, w kulturze, w integracji, w ramach miejskiego zasobu mieszkaniowego, w sferze usług w gospodarce komunalnej i w pozostałych sferach. Przekłada się to na budżet Miasta poprzez zwiększone wydatki bieżące w związku z zapewnieniem infrastruktury miejskiej i usług miejskich dla osób z Ukrainy w tych obszarach przy niewystarczającym wsparciu ze strony administracji rządowej.

Formy pomocy organizowanej przez Miasto to w szczególności:

- organizacja i prowadzenie punktów informacyjno-pomocowych na dworcach i w dzielnicach – z pomocy w tej formie korzysta ok. 7 tys. osób dziennie, wielokierunkowego wsparcia udziela Centrum Wielokulturowe przy ul. Jagiellońskiej 54, które jest współfinansowane przez m.st. Warszawy i w którym można uzyskać informacje w sprawach: legalizacji pobytu w Polsce, wsparcia doradcy zawodowego, pośrednictwa pracy, pomocy w procesie rekrutacji, porad prawnych dotyczących legalizacji pobytu (w tym ochrony międzynarodowej), wsparcia

psychologicznego, pomocy w znalezieniu szkoły dla dziecka, nauki języka polskiego, wsparcia procesu adaptacji poprzez uczestnictwo w regularnych spotkaniach i poprzez kontakt z organizacjami pozarządowymi, prowadzone są kursy języka polskiego,

- organizacja zbiorów darów rzeczowych i żywności,
- pomoc mieszkaniowa poprzez organizację i prowadzenie miejskich punktów noclegowych, zbieranie i aktualizowanie informacji nt. bazy noclegowej w hotelach i hostelach, zbieranie i koordynacja ofert mieszkaniowych czy miejsc noclegowych od mieszkańców - od 24 lutego do końca maja 2022 roku miejskie punkty noclegowe zapewniły blisko 160 tys. noclegów ukraińskim uchodźcom; poszukiwanie wolontariuszy i firm prywatnych zainteresowanych przeprowadzeniem remontu lokali z zasobu Miasta; doraźna pomoc poszukującym schronienia obywatelom Ukrainy w trudnej sytuacji poprzez okresowe udostępnienie lokalu z miejskiego zasobu mieszkaniowego za pośrednictwem OPS-ów, koszty wynajmu ponosi ZGN, jeśli lokal jest w zarządzie wspólnoty mieszkaniowej zaliczki płaci Miasto na podstawie uchwały Rady m.st. Warszawy nr LXII/1986/2022 roku z 17 marca br. zmieniającej zasady najmu lokali miejskich, zgodnie, z którymi można udostępniać na czas oznaczony niezasiedlone lokale jednostkom organizacyjnym m.st. Warszawy właściwym w sprawach pomocy społecznej, tj. OPS-om w celu udzielenia doraźnej pomocy obywatelom Ukrainy, którzy od 24 lutego 2022 roku przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa, Zarząd Dzielnicy może wyrazić zgodę na bezpłatne używanie części lokalu na rzecz obywateli Ukrainy przebywającymi w Polsce w związku z wojną w Ukrainie, po zawarciu porozumienia określającego zasady współpracy pomiędzy zakładem gospodarowania nieruchomościami dla dzielnicy m.st. Warszawy lub inną jednostką organizacyjną m.st. Warszawy lub podstawową komórką organizacyjną dzielnicy m.st. Warszawy, w której zarządzie znajduje się lokal a jednostką organizacyjną m.st. Warszawy właściwą w sprawach pomocy społecznej; Miasto dostosowało też kilka obiektów biurowych, m.in. przy ul. Górskiego, ul. Kasprzaka, ul. Jana Pawła II z możliwością wykorzystania znajdujących się w tych budynkach lokali na doraźne potrzeby mieszkaniowe obywateli Ukrainy,
- pomoc medyczna dla osób przybywających z Ukrainy świadczona jest na trzech poziomach:
 - organizacja i prowadzenie punktów pomocy medycznej na dworcach, gdzie udzielana jest doraźna pomoc, punkty które działają przez całą dobę, 7 dni w tygodniu. Dyżury pełnią ratownicy medyczni, lekarze oraz pielęgniarki. Personel medyczny jest wspierany przez tłumaczy,
 - organizacja punktów medycznych w większości miejsc pobytowych wyposażonych w podstawowe leki i sprzęt medyczny. Każde miejsce pobytu jest obsługiwane przez wyznaczony miejski podmiot leczniczy oraz ma swojego koordynatora medycznego. W zależności od potrzeb zdrowotnych uchodźców świadczenia udzielane są w

miejscu pobytu lub w placówkach medycznych. Wszystkie punkty pobytowe wyposażone zostały w apteczki pierwszej pomocy,

- pomoc dla osób w najcięższym stanie. W sytuacjach wymagających interwencji na poziomie szpitala, wzywana jest karetka pogotowia. W szpitalach uchodźcy otrzymują pomoc,

- świadczenia zdrowotne udzielone przez miejskie przychodnie i szpitale:

ze świadczeń zdrowotnych udzielanych przez miejskie podmioty lecznicze na zasadach ogólnych skorzystało ponad 15 500 osób, w tym: ok. 5 860 osób w miejscach pobytowych, ok. 6 600 osób w przychodniach (3 840 dzieci oraz 2 760 dorosłych, ok. 3 050 osób w szpitalach (z czego hospitalizowano ponad 1 000 osób), urodziło się 145 dzieci, w tym trzy pary bliźniąt,

- od początku wojny w Ukrainie w miejskich podmiotach leczniczych trwa procedura naboru pracowników z Ukrainy z wykształceniem medycznym.

Zarówno Szpitale jak i podmioty lecznictwa otwartego rozpoczęły procedury naboru dla pracowników medycznych przybyłych z wschodniej granicy np. w Szpitalu Bielańskim na dzień 11 maja 2022 roku zatrudnionych zostało 10 pracowników, SZPZLO Warszawa-Ochota zatrudnia 7 osób, a SZPZLO Warszawa-Targówek 3 pracowników,

- Miasto współpracuje z rządem w ramach Zespołu ds. Uchodźców w ramach MSWiA. Podczas pierwszego posiedzenia poruszono kwestie związane z dostosowaniem przepisów w zakresie opieki zdrowotnej z uwzględnieniem obecnej sytuacji międzynarodowej, m.in. wycena świadczeń, procedury związane z zatrudnianiem pracowników medycznych czy nostryfikacji dyplomów.

- wsparcie w obszarze edukacji poprzez:

- zapewnienie miejsc dla dzieci i młodzieży z Ukrainy w miejskich placówkach oświatowych, w przedszkolach, w żłobkach - szkoły przygotowały nowe **oddziały przygotowawcze na różnych poziomach edukacji w dzielnicach w 91 szkołach** (77 szkołach podstawowych i 14 liceach) – (wg stanu na 10 maja 2022 roku) **przygotowano łącznie 150 oddziałów przygotowawczych**, w warszawskim systemie edukacyjnym zostało przyjętych do szkół podstawowych (11 261) i ponadpodstawowych (1 393), policealnych (63) oraz do przedszkoli/punktów przedszkolnych (4 643) łącznie 17.360 dzieci i młodzieży. Szacuje się, że obecnie na terenie m.st. Warszawy przebywa około 80 tys. uchodźców z Ukrainy w wieku szkolnym lub przedszkolnym. Nawet, jeżeli nie wszyscy z nich trafią do polskiego systemu edukacji można założyć, że w Warszawie konieczne będzie stworzenie

kilkudziesięciu tysięcy nowych miejsc w placówkach oświatowych. Tak ogromne zadania wymagają wdrożenia specjalnych ram prawnych, likwidujących szereg barier, a także zapewnienia adekwatnych środków finansowych. Już dzisiaj w warszawskich placówkach oświatowych naukę pobiera prawie 20 tys. uczniów – uchodźców wojennych z Ukrainy. Przyjęcie kolejnych chętnych do podjęcia nauki wymagało będzie pozyskania dodatkowych lokali, czy też całych budynków, w skali dotychczas nigdy niespotykanej. Gdyby przyjąć, że wszyscy uczniowie będą chcieli podjąć naukę w polskim systemie oświatowym, potrzebne będzie niemal 300 tys. m² dodatkowej powierzchni oświatowej.

- na posiłki w szkołach i przedszkolach zostało przeznaczonych 6 mln zł (wg stanu na 10 maja 2022 roku),
- zapewnienie bezpłatnego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uchodźcom zarówno dzieciom, młodzieży, jak i dorosłym oraz wolontariuszom, świadczącym pomoc na rzecz obywateli z Ukrainy, 24 poradnie psychologiczno-pedagogiczne i specjalistyczne działające w dzielnicach zapewniają pomoc specjalistów w języku ukraińskim, rosyjskim, angielskim, spotkania indywidualne i grupowe, stacjonarne i pomoc telefoniczną, wsparcie w różne dni i godziny, w tym soboty, badania diagnostyczne w celu uzyskania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci ukraińskich z niepełnosprawnościami, (w wybranych dniach od marca do końca kwietnia br. ze wsparcia psychologicznego skorzystało średnio 150 – blisko 300 dzieci, uczniów, mieszkańców Warszawy),
- wsparcie dla nauczycieli - oferta Warszawskiego Centrum Innowacji Edukacyjno – Społecznych (WCIES) i innych organizacji
- program zatrudnienia interwencyjnego uchodźców (Cash for Work) - realizacja porozumienia zawartego 4 kwietnia br. między m.st. Warszawą i Polskim Centrum Pomocy Międzynarodowej dotyczącym zatrudniania uchodźców z Ukrainy w miejskich przedszkolach i szkołach, wg stanu na 20 czerwca maja 2022 roku Miasto podpisało 204 umów,
- miejsce dla uchodźców do nauki zdalnej - 13 kwietnia br. w Pałacu Młodzieży został otwarty centralny punkt do nauki zdalnej w ukraińskim systemie edukacji; do dyspozycji uczniów przygotowano sale wyposażone w sprzęt komputerowy przekazany przez darczyńców. Podobne punkty organizują dzielnice,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i z innymi darczyńcami, w tym z Warszawskim oddziałem PCK, z siecią Media Expert i Fundacją Mediaexpert „Włącz się!”, Fundacją Adamed, w efekcie której pozyskano wyprawki dla uczniów, laptopy z ukraińską klawiaturą, inne.

- współpraca z organizacjami międzynarodowymi, w tym m.in. z Polskim Centrum Pomocy Międzynarodowej dotyczącym zatrudniania uchodźców z Ukrainy w miejskich przedszkolach i szkołach, z UNICEF (działania integracyjne, wsparcie psychologiczne, prowadzenie punktów nauczania online), z Fundacją Bloomberg (dofinansowanie wsparcia psychologicznego),
- ułatwienia w korzystaniu z komunikacji miejskiej poprzez przedłużenie do 31 maja 2022 roku okresu, w którym obywatele Ukrainy, którzy przybyli do Warszawy po 24 lutego br. w związku z działaniami wojennymi na terytorium tego kraju, mogą korzystać z miejskiego transportu publicznego za darmo. Uprawnienia te honorowane są w środkach transportu zbiorowego na obszarze 1. i 2. strefy biletowej, a także na liniach lokalnych L na podstawie Zarządzenia Prezydenta m.st. Warszawy nr 294/2022 z 26 lutego 2022 roku o wprowadzeniu zwolnienia z opłat za przejazdy środkami lokalnego transportu zbiorowego po nowelizacji Zarządzeniem Prezydenta nr 611/2022 z 13 kwietnia 2022 roku,
- samorząd Warszawy i warszawski Staromiejski Dom Kultury wspierają twórczynie i twórców z Ukrainy poprzez wypłatę jednorazowych Stypendiów Interwencyjnych w wysokości do 5 tysięcy złotych dla artystek i artystów, które/którzy zostali zmuszeni do nagłego opuszczenia Ukrainy. Celem organizacji Stypendiów Interwencyjnych jest bezzwrotne wsparcie finansowe dla obywateli/obywatelek Ukrainy tworzących w dziedzinie literatury, sztuk wizualnych, muzyki, sztuk performatywnych etc., zmuszonych do opuszczenia kraju w wyniku ataku Rosji na Ukrainę. Stypendium może być przeznaczone na pokrycie dowolnych kosztów związanych z kontynuacją działalności twórczej stypendystki/stypendysty poza miejscem stałego zamieszkania. W marcu br. zostało złożonych ok. 50 wniosków. Pierwsza transza środków na ten cel została już rozdysponowana. Planowane jest przyznanie dodatkowych środków.

Wobec liczego napływu do Polski uchodźców z Ukrainy zostały określone przez rząd i parlament ramy prawne dla udzielanej pomocy, które stanowi tzw. spec ustawa z 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy³. Na podstawie przyjętych w ustawie regulacji Ukraińcy uciekający przed wojną mogą korzystać w Polsce m.in. z szerokiego zakresu świadczeń socjalnych, edukacji czy opieki zdrowotnej. Na mocy tej ustawy został w banku BGK utworzony Fundusz Pomocy w celu finansowania lub dofinansowania realizacji zadań na rzecz pomocy obywatelom Ukrainy.

Dlatego obok własnych inicjatyw i działań pomocowych samorządu Warszawy dla obywateli Ukrainy, finansowanych z własnych środków budżetowych, Miasto współdziała z administracją rządową realizując szereg zadań zleconych realizowanych na podstawie ustawy i porozumień z organami administracji rządowej. Zadania te obejmują w szczególności nadawanie nr PESEL, w tym organizację punktów nadawania nr PESEL, wypłatę świadczeń socjalnych, wypłatę świadczeń rodzinnych,

³ Ustawa z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2022, poz. 583 z późn. zm.).

świadczenia dobry start, kapitał opiekuńczy, świadczeń niepieniężnych i pieniężnych z pomocy społecznej, inne zadania.

Pomoc dla Ukrainy odzwierciedlona jest w budżecie m.st. Warszawy na br. po stronie dochodowej i wydatkowej poprzez zaangażowane własne środki budżetowe, jak też w postaci uzyskanych środków zewnętrznych w formie dotacji z budżetu państwa i z Funduszu Pomocy na sfinansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych Miastu z zakresu administracji rządowej i zadań realizowanych na podstawie porozumień z organami administracji rządowej, środków pozyskanych w formie darowizn.

Na podstawie wprowadzonych w spec ustawie rozwiązań **na pomoc dla obywateli Ukrainy Miasto uzyskało środki zewnętrzne w formie dotacji z budżetu państwa i z Funduszu Pomocy, łącznie w kwocie przekraczającej 163 mln zł** (stan na 21 czerwca 2022 roku) przy planie tych środków 135 mln zł. Największą pozycję stanowią środki z Funduszu Pomocy przewidziane w spec ustawie na świadczenia pieniężne przekazywane za pośrednictwem Miasta – przeszło 102 mln zł, w tym głównie z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy wg stawki 40 zł/osobę za dobę – przeszło 72 mln zł, jednorazowe świadczenie pieniężne 300 zł – przeszło 29 mln zł, na dofinansowanie dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem uczniów z Ukrainy – 29,5 mln zł, dotacje z budżetu państwa na podstawie porozumień z Wojewodą Mazowieckim przeszło 18 mln zł, głównie na zapewnienie potrzeb bytowych obywateli Ukrainy, na dofinansowanie zakwaterowania i całodziennego wyżywienia zbiorowego.

Środki z UNICEF-u w kwocie planowanej blisko 71 mln zł, wykonanie na 21 czerwca 2022 roku blisko 33 mln zł, z przeznaczeniem na wsparcie m.st. Warszawy w zakresie pomocy dzieciom (na podstawie uchwały Rady w sprawie zmian w budżecie nr LXIV/2080/2022 z 12 maja 2022 roku 10 mln zł, po zwiększeniu o 61 mln zł na podstawie Zarządzenia Prezydenta m.st. Warszawy z 27 maja 2022 roku).

Na wydatki z tytułu pomocy dla obywateli Ukrainy finansowane z własnych środków budżetowych Miasto zabezpieczyło w budżecie środki w łącznej kwocie przekraczającej 32 mln zł. Najwyższe środki zarezerwowano na wydatki w obszarze ochrony zdrowia i pomocy społecznej – 15,4 mln zł, w sferze zarządzania strukturami samorządowymi – 8,3 mln zł, w sferze edukacji – blisko 5 mln zł, w sferze transportu i komunikacji – 2,6 mln zł.

W związku z istotnym wzrostem kosztów realizacji zadań związanych z zapewnieniem infrastruktury miejskiej i usług miejskich dla obywateli Ukrainy, którzy znaleźli schronienie w Warszawie Miasto w wystąpieniach do organów administracji rządowej i w środowisku samorządowym wnioskowało o dodatkowe podwyższenie udziału JST w dochodach z PIT o 5 pkt. proc z tytułu rekompensaty podwyższonych wydatków. Propozycja nie została do dnia dzisiejszego pozytywnie rozpatrzona.

2.5. Ocena budżetu przez organy nadzoru i agencje ratingowe

2.5.1. Opinia Regionalnej Izby Obrachunkowej

W dniu 29 kwietnia 2022 roku **Regionalna Izba Obrachunkowa w Warszawie** w uchwale Nr 3.e./266/2022 **pozytywnie z uwagą zaopiniowała sprawozdanie z wykonania budżetu Miasta Stołecznego Warszawy za rok 2021**. W ocenie Składu Orzekającego Regionalnej Izby Obrachunkowej sprawozdanie spełniło wymogi określone obowiązującymi przepisami prawa. Sprawozdanie z wykonania budżetu jest dostępne na stronie internetowej Miasta pod adresem www.um.warszawa.pl w sekcji *BIP > Menu przedmiotowe > Budżet i polityka finansowa m.st. Warszawy > Wykonanie budżetu*. Uwaga RIO odnosiła do nadwyżki dochodów nad wydatkami w zakresie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi (nadwyżka wyniosła 9,5 mln zł, tj. 1%, przy dochodach wynoszących 973,6 mln zł i wydatkach w kwocie 964,1 mln zł). W sentencji wskazano, iż „środki z opłaty mogą być przeznaczone wyłącznie na cele, o których mowa w art. 6r ust. 2-2c ustawy 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz.U. z 2021 roku poz. 888) i nie mogą być wykorzystane na cele niezwiązane z pokrywaniem kosztów funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi (art. 6r ust1aa ww. ustawy). Mając powyższe na uwadze Skład Orzekający wskazuje na potrzebę weryfikacji kalkulacji kosztów systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.” Środki pochodzące z powyższej nadwyżki zostały przywrócone do budżetu z przeznaczeniem na finansowanie planowanego na 2022 rok deficytu w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi wynoszącego 36,8 mln zł (uchwała nr LXII/1983/2022 Rady m.st. Warszawy z 17 marca 2022 roku w sprawie zmian w budżecie miasta).

Sprawozdanie finansowe m.st. Warszawy za 2021 r. zostało ocenione pozytywnie przez biegłego rewidenta reprezentowanego przez POL -TAX 2 Sp. z o.o. Zgodnie z opinią stwierdzono, że sprawozdanie finansowe:

- przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej Jednostki na dzień 31 grudnia 2021 r. oraz jej wyniku finansowego za rok obrotowy zakończony w tym dniu zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy z dn. 29 września 1994 r. o rachunkowości („Ustawa o rachunkowości” – Dz. U. z 2021 r. poz. 217, z późn. zm.) oraz przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości;
- jest zgodne co do formy i treści z obowiązującymi Jednostkę przepisami prawa oraz jej statutem;
- zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych zgodnie z przepisami rozdziału 2 ustawy o rachunkowości.

Niniejsza opinia jest spójna ze sprawozdaniem dodatkowym dla Komitetu Audytu, które biegły rewident wydał 16 maja 2022 roku.

Sprawozdanie finansowe jest dostępne na stronie internetowej Miasta pod adresem www.um.warszawa.pl w sekcji *BIP > Menu przedmiotowe > Budżet i polityka finansowa m.st. Warszawy > Sprawozdania finansowe m.st. Warszawy*

2.5.2. Ratingi krajowe i międzynarodowe

Finanse m.st. Warszawy oceniane są przez dwie międzynarodowe **agencje ratingowe**.

RATING KRAJOWY

Ocena ratingu: **AAA (pol)** Międzynarodowa **agencja ratingowa Fitch Ratings** w dniu 6 maja 2022 roku **potwierdziła krajowy długoterminowy rating Miasta na poziomie „AAA(pol)”, długoterminowy rating krajowy „AAA(pol)” dla programu emisji obligacji do kwoty 3 mld zł oraz wszystkich emisji dokonanych przez Miasto w ramach tego programu.**

Potwierdzenie ratingów odzwierciedla niezmienny pogląd Fitch, że wyniki operacyjne oraz wskaźniki długu Warszawy w średnim okresie będą porównywalne z wynikami innych miast z ratingiem międzynarodowym "A-", pomimo spowolnienia gospodarczego wywołanego pandemią koronawirusa oraz wcześniejszymi decyzjami władz centralnych w zakresie obniżenia pierwszego progu PIT i podwyżek płac nauczycieli.

Agencja potwierdziła samodzielny profil kredytowy Warszawy (Standalone Credit Profile - SCP) na poziomie „aa- ”, co było wynikiem „wysokiego średniego” profilu ryzyka. „Wysoki średni” profil ryzyka odzwierciedla niskie ryzyko, w porównaniu do podmiotów z międzynarodowej grupy porównawczej, że zdolność Warszawy do regulowania zobowiązań z tytułu obsługi zadłużenia z nadwyżki operacyjnej w okresie prognozy spadnie nieoczekiwanie do niewystarczającego poziomu, z uwagi na niższe niż prognozowane dochody lub wyższe niż spodziewane wydatki albo w wyniku niespodziewanego wzrostu zadłużenia lub kosztów jego obsługi.

Agencja zaliczyła stabilność dochodów i zdolność do zwiększania dochodów Warszawy jako „średnią”, tj. odmiennie niż w przypadku większości miast w Polsce ocenianych przez Fitch, ponieważ nawet w okresach spowolnienia wzrostu PKB Miasto było w stanie zwiększyć poziom dochodów. Utrzymała ocenę stabilności wydatków na poziomie „średnim”, z uwagi na utrzymywanie wzrostu wydatków operacyjnych pod umiarkowaną kontrolą i małą podatność głównych zadań Miasta na zmiany koniunktury gospodarczej. Ocena elastyczności wydatków, możliwość ich dostosowania do malejących dochodów nie uległa zmianie i nadal zaliczana jest jako „mocna”.

Agencja Fitch ocenia obowiązujące w Polsce regulacje dotyczące długu oraz zarządzania płynnością w JST jako „średnie”, jednak polityka zarządzania długiem, płynnością i zobowiązaniami pozabilansowymi w Warszawie jest oceniana jako „mocna” za sprawą wdrożonych zaawansowanych praktyk zarządzania długiem i płynnością. Agencja oceniła również zarządzanie płynnością przez Warszawę jako „mocne”, pomimo wskazanego braku wsparcia płynności JST w sytuacjach awaryjnych ze strony władz centralnych.

RATING MIĘDZYNARODOWY

Ocena ratingu: A-

Międzynarodowa **agencja** ratingowa **Fitch Ratings** w dniu 6 maja 2022 roku **utrzymała dla Warszawy międzynarodowy długoterminowy rating (Issuer Default Rating - IDR) dla zadłużenia w walucie zagranicznej na poziomie "A-" oraz potwierdziła międzynarodowy długoterminowy rating Miasta dla zadłużenia w walucie krajowej na poziomie „A-”**.

To najwyższa możliwa zagraniczna ocena wiarygodności kredytowej jednostki samorządu terytorialnego w Polsce, równa ocenie ratingowej kraju. Uzasadnienie potwierdzenia ratingu międzynarodowego przedstawione przez Agencję jest tożsame z przesłankami przedstawionymi dla potwierdzenia ratingu krajowego.

W dniu 3 grudnia 2021 roku Fitch Ratings wpisał wszystkie jednostki samorządu terytorialnego w Polsce podlegające ocenie agencji, w tym Warszawę, na listę obserwacyjną ze wskazaniem negatywnym, co formalnie oznacza czasowy brak perspektywy ratingu krajowego i międzynarodowego. W dniu 6 maja 2022 roku agencja utrzymała ratingi Warszawy na liście obserwacyjnej ze wskazaniem negatywnym, co odzwierciedla niepewność agencji Fitch co do możliwego wpływu rządowego Programu Polski Ład na profil finansowy Miasta. Brak zmiany perspektywy oceny ratingowej (tzw. outlook) oznacza, że agencja Fitch nie jest obecnie w stanie ocenić stopnia prawdopodobieństwa ewentualnego obniżenia ratingu danych jednostek. W tym celu agencja będzie dokonywać przeglądu i oceny podejmowanych przez Miasto działań zmierzających do złagodzenia skutków ubytku dochodów operacyjnych powstałego w wyniku Programu Polski Ład, w tym w szczególności stopnia dostosowania, czyli obniżenia wydatków bieżących, do nowego poziomu dochodów.

Ocena ratingu: A2 z perspektywą stabilną

Międzynarodowa **agencja** ratingowa **Moody's** w dniu 7 grudnia 2021 roku **potwierdziła aktualność oceny wiarygodności kredytowej Warszawy**, wyznaczonej w skali międzynarodowej na poziomie **A2 z perspektywą stabilną**.

To najwyższa możliwa zagraniczna ocena wiarygodności kredytowej jednostki samorządu terytorialnego w Polsce, równa ocenie ratingowej kraju. Kluczowe przesłanki dla nadania przez agencję Moody's ratingu obejmują m.in. bezpieczny model zarządzania finansami Warszawy, umiarkowany poziom zadłużenia, wysoką zdolność do finansowania zadań inwestycyjnych ze środków własnych oraz stabilny poziom płynności finansowej mimo ograniczeń budżetowych wywołanych przez pandemię COVID-19.

Pełna analiza potencjału kredytowego Warszawy dostępna jest na stronach internetowych ww. agencji ratingowych odpowiednio www.moodys.com i www.fitchpolska.com.pl.

3. PERSPEKTYWA FINANSOWA M.ST. WARSZAWY NA ROK 2022 I NA LATA NASTĘPNE

3.1. Bieżące dane makroekonomiczne wg GUS.

Realizacja podstawowych wskaźników makroekonomicznych w 2022 roku przedstawia się następująco:

Produkt Krajowy Brutto

Ze wstępnych szacunków Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w I kwartale 2022 roku Produkt Krajowy Brutto Polski był realnie o 8,5 proc. wyższy niż w I kwartale 2021 roku oraz o 2,4% wyższy względem poprzedniego kwartału, tj. IV kwartału 2021 roku.

Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych

Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych w maju 2022 roku w porównaniu z analogicznym miesiącem ubiegłego roku wzrosły o 13,9% oraz o 1,5% w stosunku do poprzedniego miesiąca. Wyraźna tendencja wzrostowa inflacji utrzymuje się od lutego 2022 roku, kiedy kształtowała się na poziomie 2,4%. W poprzednich miesiącach br. inflacja r/r wyniosła: w styczniu 9,4%, w lutym 8,5%, w marcu 11,0%, w kwietniu 12,4%.

Wynagrodzenia

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w maju 2022 roku w porównaniu z analogicznym miesiącem ubiegłego roku wzrosło o 13,5% oraz zmniejszyło się o 0,6% w stosunku do poprzedniego miesiąca. Odczyty dokonane w ostatnich miesiącach świadczą o rekordowym tempie wzrostu wynagrodzeń, wyższym od rekordu ustanowionego 14 lat temu w lutym 2008 roku, kiedy odnotowano 12,8% dynamikę r/r. W poprzednich miesiącach br. dynamika r/r wyniosła: w styczniu 9,5%, w lutym 11,7%, w marcu 12,4%, w kwietniu 14,1%.

W marcu br. wzrost nominalnych emerytur i rent z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniósł r/r 10,1%. W poprzednich miesiącach br. dynamika r/r wyniosła: w styczniu 4,2%, i w lutym 5,8%.

Zatrudnienie

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w maju br. wzrosło w porównaniu z analogicznym miesiącem ubiegłego roku o 2,4% oraz zmniejszyło się o 0,4% w stosunku do poprzedniego miesiąca.

Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła na koniec kwietnia br. 5,2%. Była niższa o 0,2 % w stosunku do poprzedniego miesiąca oraz o 1,1% w porównaniu z analogicznym miesiącem ubiegłego roku.

3.2. Perspektywa makroekonomiczna

Budżet m.st. Warszawy na 2022 rok został skonstruowany w oparciu o prognozę makroekonomiczną przyjętą w poniższych dokumentach przygotowanych przez Ministerstwo Finansów:

- *Projekcie ustawy budżetowej na rok 2022* – publikacja w dniu 28 września 2021 roku,
- *Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw* – aktualizacja sierpień 2021 rok – publikacja w dniu 31 sierpnia 2021 roku.

Budżet m.st. Warszawy na 2023 roku będzie opracowywany w oparciu o prognozy przyjęte w analogicznych dokumentach Ministerstwa Finansów dotyczących 2023 roku. W trakcie procesu przygotowywania Założeń dostępne były *Wytyczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw* – aktualizacja kwiecień 2022 rok.

Dodatkowo przy ocenie perspektywy makroekonomicznej uwzględniono prognozy ujęte w:

- Raporcie o inflacji z marca 2022 roku opracowanym przez Narodowy Bank Polski,
- Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2022–2025 z kwietnia 2022 roku. przygotowanym w Ministerstwie Finansów,
- Wiosennej prognozie gospodarczej 2022 z maja 2022 roku sporządzonej przez Komisję Europejską,
- Założeniach projektu budżetu państwa na 2023 rok z czerwca 2022 roku.

3.2.1. Produkt Krajowy Brutto

W budżecie Miasta na 2022 roku założono, zgodnie z prognozą makroekonomiczną Ministerstwa Finansów, że Produkt Krajowy Brutto Polski w ujęciu realnym wzrośnie w 2022 roku o **4,6%**.

Prognoza Ministerstwa Finansów ujęta w *Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw* – aktualizacja kwiecień 2022 roku oraz w *Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2022–2025* także z kwietnia 2022 roku oraz w *Założeniach projektu budżetu państwa na 2023 rok z czerwca 2022 roku* zakłada, że w 2022 roku tempo wzrostu realnego PKB wyniesie **3,8%**, co oznacza **obniżenie** prognozy wzrostu PKB o **0,8 pkt proc.**

Na kolejne lata Ministerstwo Finansów prognozuje mniejszą niż w 2022 roku dynamikę realnego PKB:

- **3,2%** w 2023 roku,
- **3,0%** w 2024 roku,
- **3,1%** w 2025 roku.

Wśród pozytywnych czynników wpływających na dynamikę wzrostu gospodarczego Ministerstwo Finansów wymienia:

- akumulację kapitału produkcyjnego,
- wzrost wydajności czynników produkcji,
- wzrostu aktywności zawodowej,
- niską stopę bezrobocia i utrzymujący się realny wzrost funduszu płac,
- obniżkę podatków.

Obok pozytywnych scenariuszy uwzględnia także zjawiska negatywnie oddziałujące na PKB takie jak:

- wpływ wojny w Ukrainie na polską gospodarkę przez: pogorszenie nastrojów gospodarczych, niższą dostępność i wzrost cen surowców, problemy w światowych łańcuchach dostaw,
- malejącą podaż pracy,
- zmniejszenie liczebności populacji w wieku produkcyjnym,
- malejącą dynamikę spożycia prywatnego.

Prognoza NBP przedstawiona w Raporcie o inflacji z marca br. zakłada wzrost PKB w 2022 roku na poziomie **4,4%** i jest wyższa od prognozy MF o **0,6 pkt proc.**

Na kolejne lata NBP prognozuje stopę wzrostu realnego PKB na poziomie:

- **3,0%** w 2023 roku tj., o **0,2 pkt proc** niższą niż Ministerstwo Finansów.
- **2,7%** w 2024 roku tj., o **0,3 pkt proc** niższą niż Ministerstwo Finansów.

Na kształt scenariusza makroekonomicznego NBP w znacznym stopniu wpływają skutki agresji zbrojnej Rosji przeciw Ukrainie i związanych z tym sankcji nakładanych na Rosję. Bezpośrednim skutkiem rosyjskiej agresji przeciw Ukrainie będą wyraźnie wyższe notowania cen surowców energetycznych i części surowców rolnych na rynkach światowych oraz przedłużające się napięcia w globalnych sieciach dostaw. Krajowa koniunktura będzie bowiem pod wpływem silnego negatywnego szoku podażowego odzwierciedlonego w wyraźnym wzroście inflacji CPI.

Odbudowa aktywności po kryzysie pandemicznym w części gospodarek wschodzących będzie przebiegać wolniej niż w krajach rozwiniętych za sprawą mniej zaawansowanej akcji szczepień, mniejszej skali wsparcia ze strony polityki gospodarczej oraz silniejszego zacieśnienia polityki pieniężnej w warunkach podwyższonej inflacji.

Niekorzystnie na perspektywy wzrostu gospodarczego będzie wpływał istotny spadek napływu funduszy europejskich po zakończeniu wydatkowania środków z perspektywy UE na lata 2014-2020. Skalę obniżenia dynamiki krajowego PKB będą przy tym łagodzić zmiany polityki fiskalnej wprowadzone w ramach Tarczy Antyinflacyjnej i Polskiego Ładu.

Prognoza Komisji Europejskiej przedstawiona w *Wiosennej prognozie gospodarczej 2022* z maja 2022 roku zakłada wzrost PKB w 2022 roku na poziomie **3,7%** i jest niższa od prognozy MF o **0,1 pkt proc.** Ponadto Komisja prognozuje, że w 2023 roku stopa wzrostu realnego PKB wyniesie **3,0%** tj., o **0,2 pkt proc** mniej niż przewiduje Ministerstwo Finansów.

W scenariuszu Komisji przewiduje się, że na wzrost gospodarczy Polski wpłynie agresja Rosji na Ukrainę. Większa niepewność, zakłócenia w handlu, silna presja inflacyjna i zaostrzenie polityki monetarnej będą negatywnie wpływać na sytuację fiskalną Polski i ograniczać wzrost PKB.

3.2.2. Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych

W budżecie Miasta na 2022 rok wykazano, że zgodnie z prognozą makroekonomiczną Ministerstwa Finansów wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2022 roku wyniesie **3,3%**.

Ministerstwo Finansów w *Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja kwiecień 2022 roku, Założeniach projektu budżetu państwa na 2023 rok z czerwca 2022 roku, w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2022–2025* także z kwietnia 2022 roku zakłada, że inflacja w całym 2022 roku wyniesie średnio **9,1%**, co oznacza **zwiększenie** prognozy wskaźnika inflacji o **7,8 pkt proc.**

Na kolejne lata Ministerstwo Finansów prognozuje stopniowe zmniejszanie się inflacji do następujących poziomów:

- **7,8%** w 2023 roku,
- **4,8%** w 2024 roku
- **3,5%** w 2025 roku.

Wzrost inflacji w ocenie Ministerstwa Finansów związany jest przede wszystkim z podwyżkami cen energii elektrycznej i gazu oraz cen paliw na rynkach światowych na skutek których stopniowo zaczęła rosnąć także dynamika cen żywności oraz opłat mieszkaniowych. Zwiększona presja inflacyjna to także efekt wysokich kosztów transportu oraz zakłóceń w globalnych łańcuchach dostaw, co wraz z rosnącymi cenami surowców spowodowało narastanie presji kosztowej u producentów.

Prognoza NBP przedstawiona w Raporcie o inflacji z marca bieżącego roku, zakłada, że wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2022 roku wyniesie **10,8%** tj. o **0,6 pkt proc** więcej od prognozy MF.

Na kolejne lata NBP prognozuje inflację na poziomie:

- **9,0%** w 2023 roku tj., o **1,2 pkt proc** wyższą niż Ministerstwo Finansów,
- **4,2%** w 2024 roku tj., o **0,6 pkt proc** niższą niż Ministerstwo Finansów.

Prognoza Komisji Europejskiej przedstawiona w *Wiosennej prognozie gospodarczej 2022* z maja br. zakłada inflację w 2022 roku na poziomie **11,6%** i jest wyższa od prognozy MF o **2,5 pkt proc.** Ponadto Komisja prognozuje, że w 2023 roku inflacja wyniesie **7,3%** tj., o **0,5 pkt proc** mniej niż przewiduje Ministerstwo Finansów.

3.2.3. Wynagrodzenia

W budżecie Miasta na 2022 roku założono, że zgodnie z prognozą makroekonomiczną Ministerstwa Finansów przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w 2022 roku wzrośnie nominalnie o **6,7%**.

Prognoza Ministerstwa Finansów ujęta w *Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja kwiecień 2022 roku w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2022–2025* z kwietnia 2022 roku, *Założeniach projektu budżetu państwa na 2023 rok z czerwca 2022 roku* zakłada, że w 2022 roku wzrost wynagrodzeń nominalnych w gospodarce narodowej przyspieszy do **10,2%**, co oznacza **zwiększenie** prognozy wzrostu wynagrodzeń o **3,5 pkt proc.** Realny wzrost wynagrodzeń w gospodarce narodowej w 2022 roku wyniesie **1,1%**.

Na kolejne lata Ministerstwo Finansów prognozuje stopniowe zmniejszanie się tempa wzrostu wynagrodzeń do następujących poziomów:

- **9,6%** w 2023 roku,
- **7,9%** w 2024 roku,
- **6,7%** w 2025 roku.

Prognoza NBP przedstawiona w Raporcie o inflacji z marca 2022 roku, zakłada, że wzrost wynagrodzeń w 2022 roku wyniesie **9,7%** tj. o **0,5 pkt proc.** mniej od prognozy MF.

Na kolejne lata NBP prognozuje nominalny wzrost wynagrodzeń na poziomie:

- **9,0%** w 2023 roku tj., o **0,6 pkt proc** niższy niż Ministerstwo Finansów,
- **7,7%** w 2024 roku tj., o **0,2 pkt proc** niższy niż Ministerstwo Finansów.

Prognoza Komisji Europejskiej przedstawiona w *Wiosennej prognozie gospodarczej 2022* z maja 2022 roku zakłada wzrost wynagrodzeń w 2022 roku na poziomie **9,5%** i jest niższa od prognozy MF o **0,7 pkt proc.** Ponadto Komisja prognozuje, że w 2023 roku wzrost wynagrodzeń wyniesie **8,0%** tj., o **1,6 pkt proc** mniej niż przewiduje Ministerstwo Finansów.

3.2.4. Zatrudnienie

W budżecie Miasta na 2022 rok założono, że zgodnie z prognozą makroekonomiczną Ministerstwa Finansów przeciętne zatrudnienie w gospodarce narodowej w 2022 roku wzrośnie o **0,7%**.

Prognoza Ministerstwa Finansów ujęta w *Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja kwiecień 2022 roku, w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2022–2025 z kwietnia 2022 roku, Założeniach projektu budżetu państwa na 2023 rok z czerwca 2022 roku* zakłada, że w 2022 roku zatrudnienie w gospodarce narodowej wzrośnie o **1,2%**, co oznacza **zwiększenie** prognozy dynamiki zatrudnienia o **0,5 pkt proc.**

Ponadto w budżecie Miasta na 2022 roku założono, że zgodnie z prognozą makroekonomiczną Ministerstwa Finansów stopa bezrobocia w 2022 roku wyniesie o **5,9%**. Aktualna prognoza Ministerstwa Finansów przewiduje, że w 2022 i 2023 roku stopa bezrobocia spadnie do **5,1%**, a w latach 2024-2025 wyniesie **5,0%**.

Na kolejne lata Ministerstwo Finansów, pomimo zmniejszającej się stopy bezrobocia, prognozuje zmniejszanie zatrudnienia o:

- **– 0,1%** w 2023 roku,
- **– 0,1%** w 2024 roku,
- **– 0,3%** w 2025 roku.

Prognoza NBP przedstawiona w Raporcie o inflacji z marca 2022 roku zakłada, że tempo wzrostu liczby pracujących w 2022 roku wyniesie **0,6%** tj. o **0,6 pkt proc** mniej od prognozy MF.

Na kolejne lata NBP prognozuje zmniejszenie liczby pracujących o:

- **– 0,5%** w 2023 roku tj., o **0,4 pkt proc** większe zmniejszenie niż Ministerstwo Finansów,
- **– 0,8%** w 2024 roku tj., o **0,7 pkt proc** większe zmniejszenie niż Ministerstwo Finansów.

Prognoza Komisji Europejskiej przedstawiona w *Wiosennej prognozie gospodarczej 2022* z maja 2022 roku zakłada wzrost zatrudnienia w 2022 roku na poziomie **0,4%** i jest niższa od prognozy MF o **0,8 pkt proc**. Ponadto Komisja prognozuje, że w 2023 roku wzrost zatrudnienia wyniesie **0,3%** tj., o **0,4 pkt proc** więcej niż przewiduje Ministerstwo Finansów.

Perspektywy makroekonomiczne charakteryzuje duża niepewność spowodowana przede wszystkim konsekwencjami agresji zbrojnej Rosji przeciw Ukrainie głównie w zakresie skali ograniczenia wymiany handlowej, możliwością pojawienia się kolejnych zaburzeń w światowej gospodarce wywołanych kolejnymi falami pandemii, dotycząca skutków wzrost cen surowców energetycznych, rolnych i przemysłowych, przedłużenia Tarczy Antyinflacyjnej, wyższej inflacji ograniczającej siłę nabywczą gospodarstw domowych i podwyższającej koszty działalności przedsiębiorstw, zacieśnienia polityki pieniężnej.

3.2.5. Parametry makroekonomiczne na 2023 rok.

Podsumowując, zakłada się, że **podstawą projektu budżetu m.st. Warszawy na 2023 rok będą następujące parametry makroekonomiczne:**

– dynamika realna Produktu Krajowego Brutto	103,2%,
– dynamika cen towarów i usług konsumpcyjnych (średnioroczna)	7,8%,
– dynamika nominalna przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej	109,6%,
– dynamika przeciętnego zatrudnienia w gospodarce narodowej	99,9%.

3.3. Główne kierunki działania m.st. Warszawy na tle uwarunkowań finansowych i formalno-prawnych

Budżet Warszawy w bieżącym roku jest narażony na szereg wyzwań i niepewności i z takim scenariuszem należy się także liczyć w roku 2023. W latach 2020 i 2021 finanse Warszawy zostały nadwyrężone skutkami pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, które zbiegły się z negatywnymi dla dochodów Miasta następstwami zmian podatkowych w PIT wprowadzonych w 2019 roku (obniżenie stawki podatku z 18% do 17%; podwyższenie kosztów uzyskania przychodu, zwolnienie z podatku osób w wieku poniżej 26 roku życia). Wdrożony program adaptacji finansów Miasta do ograniczonych na skutek pandemii i zmian systemowych w podatku PIT możliwości dochodowych przewidywał m.in. skuteczne wykorzystanie instrumentu długu w celu zapewnienia ochrony poziomu nakładów inwestycyjnych założonych przed pandemią przy konieczności respektowania ograniczeń fiskalnych wynikających z art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych dotyczących limitowania wydatków bieżących i obciążeń budżetu związanych z obsługą długu. W rezultacie zadłużenie Miasta wg stanu na koniec 2021 roku wzrosło do poziomu 5,811 mld zł z 3,896 mld zł na koniec 2019 roku. W stosunku do stanu z końca 2019 roku relacja zadłużenia do dochodów ogółem wzrosła z 21,5% do 26,9%. W 2022 roku nadal odczuwane są budżetowe skutki pandemii. Dochody z takich źródeł jak: sprzedaż biletów komunikacji miejskiej spadły o 21% w okresie styczeń-kwiecień 2022 roku w porównaniu z analogicznym okresem 2019 roku. Dochody z najmu nieruchomości na cele gospodarcze były o 6% niższe w okresie styczeń-kwiecień 2022 roku w porównaniu z analogicznym okresem 2019 roku.

Dotkliwe dla finansów Miasta okazały się kolejne zmiany podatkowe w PIT wprowadzone w ramach programu Polski Ład. Na podstawie Oceny Skutków Regulacji (OSR) ustawy wprowadzającej rozwiązania Polskiego Ładu⁴ zmiany podatkowe w warunkach 2022 roku uszczupliły dochody Warszawy z PIT o 1,4 mld zł, tj. o 19%, przy czym jest to skutek trwały i będzie odpowiednio

⁴ Główne zmiany w PIT wprowadzone od 1 stycznia 2022 r. w ramach programu Polski Ład:

- podwyższenie do 30 tys. zł „kwoty wolnej” od podatku dla ogółu podatników obliczających podatek wg skali podatkowej,
- podwyższenie do 120 tys. zł progu dochodów, po przekroczeniu którego ma zastosowanie 32% stawka podatku,
- likwidacja możliwości odliczenia od podatku składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- wprowadzenie ulgi (tzw. ulga dla klasy średniej) sztucznie obniżającej dochód dla określonego przedziału dochodowego (miesięczny przychód brutto od 5.701 zł do 11.141 zł), w celu zniwelowania straty spowodowanej zniesieniem odliczalności składki zdrowotnej.

ograniczać dochody Warszawy z PIT w kolejnych latach. Jednorazowa rekompensata z tytułu utraty dochodów wyniosła 468 mln zł. Porównując ustalony na 2022 roku przez Ministerstwo Finansów plan dochodów dla Warszawy z PIT w wysokości 6,084 mld zł, która to kwota zostanie przekazana w 12 równych ratach, powiększony o jednorazową rekompensatę w kwocie 468 mln zł, tj. łącznie 6,552 mld zł, z dochodami Warszawy z PIT zrealizowanymi w 2021 roku w kwocie 6,932 mld zł okazuje się, że dochody Warszawy z głównego źródła dochodów własnych w 2022 roku są niższe niż w 2021 roku o 380 mln zł. Bezwzględny spadek dochodów z PIT Warszawy w 2022 roku w porównaniu z 2021 roku nie oddaje całości negatywnego wpływu programu Polski Ład na dochody Warszawy z tego źródła. Przyjmując zrealizowane dochody z PIT z 2021 roku w kwocie 6,932 mld zł jako bazę dla oszacowania wpływów z tego źródła w 2022 roku oraz przykładając do tego poziomu wzrost wynagrodzeń i zatrudnienia, które według Głównego Urzędu Statystycznego⁵ wzrosły w okresie styczeń-kwiecień 2022 roku w stosunku do analogicznego okresu 2021 roku o odpowiednio 12,4% i 2,4% - w ustroju prawnym z 2021 roku i w warunkach gdyby nie obowiązywały przepisy programu Polski Ład - szacowana kwota dochodów Warszawy z PIT w 2022 roku wynosiłaby 7,979 mld zł ($6,932 \text{ mld zł} \times 112,4\% \times 102,4\%$). Zestawienie oszacowanych powyższą metodą dochodów Warszawy z PIT w 2022 roku tj. 7,979 mld zł z kwotą 6,552 mld zł zaplanowanych przez Ministerstwo Finansów dla Warszawy na 2022 roku (6,084 mld zł powiększone o jednorazową rekompensatę 468 mln zł), obrazuje wymiar ograniczenia dochodów Warszawy z PIT w 2022 roku na skutek rozwiązań programu Polski Ład sięgający kwoty 1,427 mld zł ($7,979 \text{ mld zł} - 6,552 \text{ mld zł}$).

Kolejne trwałe ograniczenie dochodów Warszawy z udziału w PIT przyniosą zmiany w programie Polski Ład wdrożona od 1 lipca 2022 roku⁶ **Na podstawie OSR projektu ustawy dot. modyfikacji programu Polski Ład szacuje się, że ubytek dochodów Warszawy z PIT będzie wynosił ok. 1 mld zł rocznie od 2023 roku, co wraz ze skutkami programu Polski Ład w wersji obowiązującej od 1 stycznia 2022 roku oznacza trwałe ograniczenie dochodów Warszawy z udziału w PIT o ok. 2,4 mld zł rocznie.** Na podstawie OSR ocenia się, iż kwoty rekompensat z tytułu utraty dochodów z PIT w poszczególnych latach będą się wahały od ok. 150 mln zł do 250 mln zł rocznie, przy ubytku dochodów z udziału w PIT rzędu ok. 1 mld zł. Wyjątkiem jest epizodyczny charakter rekompensaty przewidzianej na 2023 rok w kwocie zbliżonej do ubytku dochodów z uwagi na zastosowanie reguły podziału kwoty rekompensaty dla JST proporcjonalnej do udziału danej JST w dochodach z PIT. Jednak od 2024 roku podział rekompensaty będzie się odbywać wg kryterium liczby mieszkańców z dolnymi i górnymi limitami kwot. Przy czym górny limit ogranicza kwotę należną Warszawie powodując dodatkowe obniżenie kwoty dla Miasta w stosunku do utraty dochodów. W konsekwencji od 2024 roku kwoty rekompensat dla Warszawy będą zaniżone, co wynika z rozbieżności między udziałem Warszawy w dochodach z PIT wynoszącym 11,3%, a udziałem w liczbie ludności

⁵ Główny Urząd Statystyczny; „Przeciętne zatrudnienie i wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w kwietniu 2022 r.”; 20 maja 2022 r.

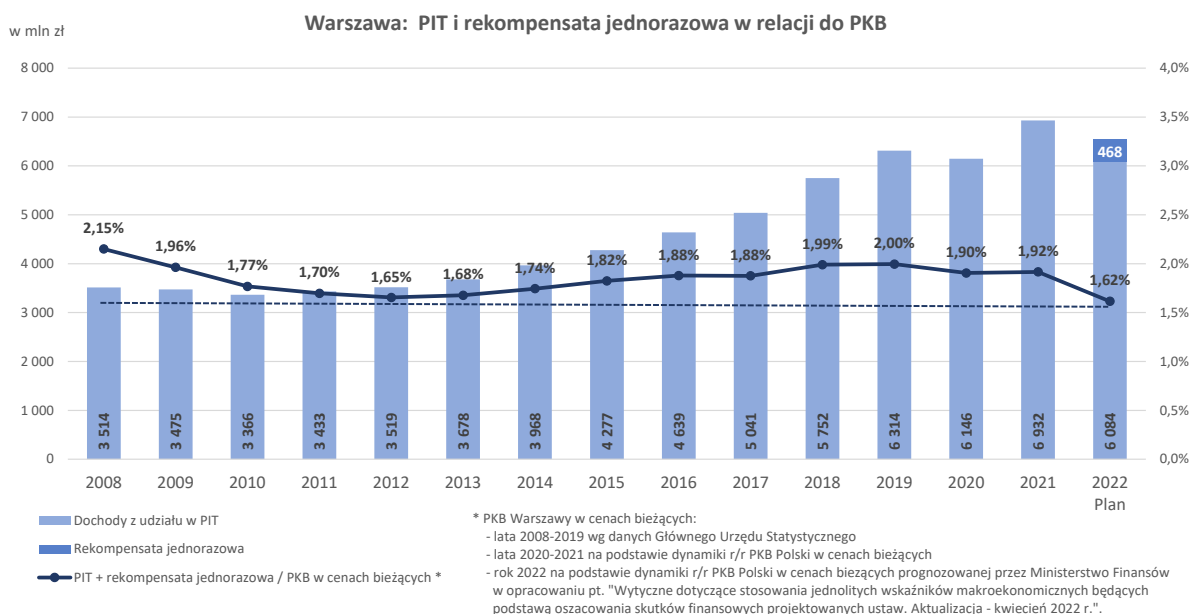
⁶ Główne zmiany w PIT obowiązujące od 1 lipca 2022 r. w ramach modyfikacji programu Polski Ład:

- obniżenie stawki podatkowej w I przedziale skali podatkowej z 17% do 12%,
- likwidacja tzw. ulgi dla klasy średniej,
- likwidacja możliwości odliczenia od podatku składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- przywrócenie wspólnego rozliczenia samotnych rodziców z dzieckiem zastępujące ulgę z art. 27ea. Updof,
- wprowadzenie możliwości odliczenia zapłaconej składki na ubezpieczenie zdrowotne od podstawy opodatkowania (do limitu 8 700 zł) dla podatników rozliczających się podatkiem liniowym, 50% zapłaconych składek dla podatników rozliczających się ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych oraz odliczenie dla podatników rozliczających się kartą podatkową

wynoszącym 4,7%, a po uwzględnieniu górnego limitu przy podziale rekompensaty dodatkowo spada udział Warszawy w podziale rekompensaty spada do 2,3%.

Zaplanowane przez Ministerstwo Finansów dochody Warszawy z udziału w PIT w 2022 roku powiększone o rekompensatę jednorazową stanowią 1,62% wartości prognozowanego na 2022 rok PKB Warszawy. Na poniższym wykresie widać, że wartość tej relacji w 2022 roku jest najniższa w badanym okresie, tj. od 2008 roku. W latach 2008-2021 potencjał Warszawy do realizacji zadań ze środków pochodzących z dochodów z PIT, a więc ze źródła zapewniającego w zależności od roku od 40% do 50% dochodów własnych, wyrażony relacją tych dochodów do PKB Warszawy, wynosił średnio 1,86%. Program Polski Ład obniżył tak zdefiniowaną zdolność zadaniową Warszawy do poziomu 1,62% w 2022 roku, co oznacza obniżenie potencjału o 13% (o 16% w stosunku do 2021 roku). Modyfikacja programu Polski Ład od 1 lipca 2022 roku ze skutkami budżetowymi dla samorządów od 2023 roku powoduje kolejne istotne ograniczenie możliwości budżetowych Warszawy, pogłębiając dysonans między zapotrzebowaniem na usługi publiczne świadczone przez samorząd w celu wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego a możliwościami sprostania przez Warszawę temu zapotrzebowaniu.

DOCHODY Z UDZIAŁU W PIT M.ST. WARSZAWY POWIĘKSZONE O REKOMPENSATĘ JEDNORAZOWĄ W RELACJI DO PRODUKTU KRAJOWEGO BRUTTO WARSZAWY W LATACH 2008-2022

Dostosowania budżetowe do trwale ograniczonych dochodów będą miały charakter ewolucyjny, tzn. zostaną rozłożone w czasie. Proces absorpcji szoku dochodowego musi także uwzględniać konstytutywny wpływ na kształtowanie polityki budżetowej m.st. Warszawy wymogów ustawowych odnoszących się do zasady limitowania poziomu wydatków bieżących wysokością dochodów bieżących (art. 242 ustawy o finansach publicznych) oraz powiązania potencjału obsługi zadłużenia z wysokością generowanych historycznie nadwyżek operacyjnych (art. 243 ustawy o finansach

publicznych). Z uwagi na ograniczenie dochodów na skutek programu Polski Ład, ustawowe rygory ostrożnościowe dotyczące gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego automatycznie obniżają możliwości wydatkowe m.st. Warszawy.

Z uwagi na założone stopniowe dostosowania budżetowe do trwale ograniczonych dochodów na skutek programu Polski Ład wg wersji obowiązującej od 1 stycznia 2022 roku, budżet m.st. Warszawy na 2022 rok przewiduje wystąpienie deficytu operacyjnego w kwocie 279 mln zł. Deficyt operacyjny w tej kwocie oznacza nierównowagę dochodów bieżących i wydatków bieżących na poziomie 1,5% (w kwestii formalnej zmienione przepisy ustawowe pozwalają na pokrycie w 2022 roku deficytu operacyjnego tzw. wolnymi środkami). W kolejnych latach zgodnie z obowiązującą Wieloletnią Prognozą Finansową edycji 2022-2050 konieczny będzie powrót do generowania nadwyżek operacyjnych determinujących zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych potencjał obsługi długu. W średniej perspektywie obowiązująca Wieloletnia Prognoza Finansowa zakłada przejściowy wzrost zadłużenia do poziomu 55% dochodów ogółem. Z uwagi na ustawowy limit obsługi długu determinowany wysokością nadwyżki operacyjnej (art. 243 ustawy o finansach publicznych) oraz w świetle już założonego w obowiązującej Wieloletniej Prognozie Finansowej podwyższonego w średniej perspektywie stanu zadłużenia, a także mając na względzie występujące ryzyko dalszego wzrostu kosztów obsługi długu na skutek zjawisk inflacyjnych, **ciężar, kolejnej po zmianach podatkowych z roku 2019 i początku 2022 roku, adaptacji finansów Warszawy do trwałych ograniczeń dochodowych w wyniku wchodzących w życie 1 lipca 2022 r. przepisów modyfikacji programu Polski Ład, w znacznej mierze będzie musiał dotyczyć dostosowań po stronie wydatkowej budżetu w zakresie zadań bieżących.**

Możliwości wydatkowe Warszawy w zakresie zadań bieżących w najbliższych latach będą istotnie ograniczone, przy priorytecie utrzymania prorozwojowej orientacji budżetu m.in. z uwagi na zaawansowanie realizacji poszczególnych projektów inwestycyjnych, w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Reasumując trwale ograniczone kluczowe dochody budżetowe Miasta na skutek rozwiązań regulacyjnych bez adekwatnego systemu rekompensat, w połączeniu z ryzykiem w otoczeniu gospodarczym i presją wydatkową związaną ze wzrostem cen dóbr i usług stanowić będzie źródło napięć budżetowych w szczególności w zakresie wynikającym z finansowania wynagrodzeń i możliwości utrzymania na dotychczasowym poziomie zakresu realizacji zadań bieżących.

3.4. Kształtowanie budżetu w ramach możliwości finansowych określonych w WPF m.st. Warszawy

3.4.1. Założenia dotyczące dochodów budżetowych

Ustalenie projektowanych kwot dochodów budżetowych na rok 2023 i na lata następne nastąpi w oparciu o:

- prognozy podstawowych wskaźników makroekonomicznych na 2023 r.,
- przewidywane wykonanie dochodów budżetowych w roku 2022,
- przewidywane skutki dla dochodów Miasta w 2023 r. i w latach następnych ryzyk w otoczeniu makroekonomicznym i zmian systemowych,
- przepisy podatkowe i prognozowane stawki podatków i opłat lokalnych,
- informacje uzyskane z Ministerstwa Finansów i Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego o przyznanych Miastu kwotach subwencji, wpłacie do budżetu państwa z tytułu „janosikowego” i dotacji oraz prognozowanych wpływach z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych,
- dostępne dokumenty rządowe, w tym w szczególności zaktualizowany Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2022-2025 (z kwietnia br.) i stanowiący integralną część tego Planu Program Konwergencji – Aktualizacja 2022,
- Wytyczne Ministerstwa Finansów dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych dla przygotowywania prognoz JST będące podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw z kwietnia 2022 r.,
- Założenia do projektu budżetu państwa na 2023 rok z czerwca 2022 roku,
- Opublikowane w przyszłości nowe dokumenty zawierające zaktualizowane prognozy perspektyw makroekonomicznych dokumentów, w tym:., projekt budżetu państwa na 2023 r., Prognoza NBP ujęta w Raporcie o inflacji z lipca br., Jesienna prognoza gospodarcza 2022 Komisji Europejskiej.

Poziom i wydajność głównych źródeł dochodów budżetowych, w tym w szczególności z udziałów w podatkach dochodowych w dużej mierze są niezależne od bieżących działań Miasta.

Wprowadzone w 2022 roku mechanizmy ustalania rocznych planów dochodów z PIT i CIT oraz podziału części wspólnej rozwojowej subwencji ogólnej określone w ustawie o dochodach JST charakteryzują się poziomem komplikacji utrudniającym planowanie wieloletnie z uwagi na :

- wiązania ze sobą dochodów z udziałów w PIT i CIT oraz subwencji rozwojowej,

- rozliczania po dwóch latach planu dochodów z PIT i CIT w odniesieniu do wykonania,
- kilku poziomów subwencji rozwojowej z podziałem na trzy pule (kwota podstawowa, premia inwestycyjna, premia rozwojowa),
- wprowadzenia poziomu referencyjnego dochodów.

W 2023 roku znaczący wpływ na ogólną kwotę przewidywanych dochodów bieżących będą mieć zmiany dotyczące obniżenia z 17% do 12% stawki podatku w pierwszym przedziale skali podatkowej przy jednoczesnej rezygnacji z tzw. ulgi dla klasy średniej oraz częściową rekompensatę jednostkom samorządu terytorialnego ubytku w dochodach JST poprzez zwiększenie części rozwojowej subwencji ogólnej w ramach dopełnienia do łącznej kwoty referencyjnej rocznego dochodu z tytułu udziału we wpływach z podatków dochodowych: od osób fizycznych i prawnych.

Ponadto 2023 rok będzie pierwszym rokiem całkowitego przejęcia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zadania polegającego obsłudze programu „Rodzina 500+” i zaprzestania przez samorządy wypłaty świadczenia wychowawczego. W związku z tym dochody i wydatki budżetu miasta w 2023 roku będą niższe o ponad 2 mld zł w porównaniu do 2021 roku, gdy obsługa programu „Rodzina 500+” była realizowana przez samorządy.

Zakłada się także, że kwota dochodów majątkowych określona na 2023 rok będzie niższa w stosunku do planowanej na 2022 rok przy wyższych niż założone w br. dochodach z tytułu refundacji wydatków poniesionych przez Miasto w związku z realizacją projektów współfinansowanych z budżetu UE i przy niższych niż w br. dochodach ze sprzedaży mienia.

W 2023 roku główny strumień środków tytułem dofinansowania z UE w ramach programowania UE 2014-2020 będzie dotyczył rozliczenia dofinansowania uzyskanego na zakończonej rozbudowę metra II linia w formule 3+3 etap II i dofinansowania z tytułu refundacji wydatków poniesionych przez Miasto na kontynuowaną w 2022 roku rozbudowę metra w formule 2+3 etap III.

3.4.1.1. Dochody bieżące

Największy udział w strukturze dochodów Miasta - 38% stanowią wpływy z tytułu udziału w podatkach dochodowych stanowiących dochody budżetu państwa.

Zgodnie z nowelizacją z 14 października 2021 roku ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, począwszy od roku budżetowego 2022 r. ustalanie prognozy dochodów Miasta z PIT i CIT na rok budżetowy leży w kompetencjach Ministra Finansów. Ustalona przez MF roczna kwota dochodów z PIT i CIT jest przekazywana do budżetu miasta w równych 12 miesięcznych ratach.

Obecnie na ustalony przez Ministra Finansów poziom dochodów z PIT na 2022 rok największy wpływ ma ustawa z 29 października 2021 roku o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw wprowadzająca do polskiego systemu podatkowego Program Polski Ład. Wśród głównych zmian

wynikających z uchwalenia tej ustawy należy wymienić zmiany skutkujące istotnym ograniczeniem wpływów z tego tytułu do budżetów jednostek samorządu terytorialnego:

- podwyższenie do 30 000 zł kwoty wolnej od podatku dla ogółu podatników obliczających podatek według skali podatkowej,
- podwyższenie do 120 000 zł progu dochodów, po przekroczeniu którego ma zastosowanie 32% stawka podatku,
- wprowadzenie ulgi dla klasy średniej.

Szacuje się, że w wyniku uchwalenia zmian w Programie Polski Ład nastąpiło nominalne zmniejszenie dochodów Miasta Warszawy z PIT w 2022 roku w stosunku do poprzedniego stanu prawnego o 1,4 mld zł. Ustalona przez MF roczna kwota dochodów z PIT w 2022 roku jest mniejsza o blisko 850 mln zł od wpływów uzyskanych w 2021 roku.

W związku z powyższym rok 2022 jest już drugim w ostatnich latach, w którym na skutek zmian w systemie podatkowym dochody są mniejsze w porównaniu z rokiem ubiegłym. Taka sytuacja miała miejsce w 2020 roku, gdy dochody były mniejsze o blisko 170 mln zł w porównaniu do dochodów z PIT uzyskanych w 2019 roku w wyniku zwolnienia z podatku PIT osób w wieku poniżej 26 roku życia, obniżenia stawki podatku PIT z 18% do 17% i podwyższeniu kwoty kosztów uzyskania przychodu, czyli zmian wprowadzanych w ramach tzw. 5-ty Kaczyńskiego. Szacuje się, że na skutek powyższych zmian trwały ubytek dochodów Miasta Warszawy z PIT w skali roku w stosunku do poprzedniego stanu prawnego wyniósł 890 mln zł.

W wyniku ww. zmian wprowadzonych w systemie podatku dochodowego od osób fizycznych dochody z PIT uzyskane przez Miasto w 2022 r. będą niższe niż dochody uzyskane przez Miasto trzy lata temu, tj. w 2019 roku.

Powyższe zmiany w systemie podatkowym zostały wprowadzone bez zapewnienia pełnej rekompensaty ubytku dochodów w celu utrzymania przez jednostki samorządu terytorialnego realizacji zadań na dotychczasowym poziomie.

W 2023 roku wpływ na dochody z PIT będą mieć kolejne zmiany uchwalone w ustawie z 9 czerwca 2022 roku o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw. Ustawa przez Sejm ustawa zakłada obniżenie z 17% do 12% stawki podatku w pierwszym przedziale skali podatkowej przy jednoczesnej rezygnacji z tzw. ulgi dla klasy średniej. Szacuje się, że w wyniku uchwalenia Modyfikacji Programu Polski Ład nastąpi dodatkowy trwały ubytek dochodów Miasta Warszawy z PIT w skali roku w stosunku do poprzedniego stanu prawnego w wysokości 1.042 mln zł.

Należy mieć też na uwadze, że od 2023 roku wprowadzono zasadę stanowiącą, że prognozowane na rok budżetowy dochody JST ogółem z PIT i CIT oraz część rozwojowa subwencji ogólnej nie mogą być niższe od referencyjnej kwoty rocznego dochodu JST z PIT i CIT. W przypadku, gdy powyższy warunek nie jest spełniony odpowiedniemu zwiększeniu podlega część rozwojowa subwencji ogólnej.

Jednakże mechanizm tzw. reguły stabilizacji finansowej JST posiada dwie podstawowe wady:

- kwoty referencyjne na kolejne lata są istotnie zaniżone, w tym kwota dla 2022 roku, wskazana ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, została błędnie ustalona na poziomie zaniżonym o blisko 10 mld zł (w kwocie 69.946 mln zł zamiast 79.757 mln zł),
- sposób podziału części rozwojowej subwencji ogólnej został dokonany według niewłaściwej metodologii, która nie rekompensuje w pełni każdej JST ubytków w dochodach z PIT.

Kwotę referencyjną rocznego dochodu JST z PIT i CIT na 2022 r. ustalono na poziomie odpowiadającym prognozowanym przez JST dochodom z PIT i CIT na 2022 r. ujętym w WPF-ach JST wg stanu na maj 2021 r., czyli w najbardziej dotkliwym okresie sytuacji pandemicznej, nie uwzględniając odnotowanych w 2021 r. rekordowych odczytów inflacji, dynamiki wynagrodzeń i emerytur mających bezpośrednie przełożenie na wysokość dochodów z PIT.

Wiadomo już, że kwota referencyjna na 2022 r. (69.946 mln zł) jest niższa od dochodów z PIT i CIT uzyskanych przez JST w 2021 roku (76.249 mln zł) aż o 6.303 mln zł.

Dla stabilizacji dochodów JST kwota referencyjna rocznego dochodu JST z PIT i CIT na 2022 rok winna być objęta indeksacją wskaźnikiem średniej geometrycznej dynamiki PKB w cenach bieżących w latach 2013- 2020 tj. nominalnego PKB uwzględniającego inflację. Kwota referencyjna rocznego dochodu JST z PIT i CIT na 2022 rok powinna wynosić 79.757 mln zł.

Powyższe oznacza, że kwota referencyjna na 2022 r. ustalona w ustawie o dochodach JST jest zaniżona o blisko 10 mld zł i nie zabezpiecza JST przed trwałym ubytkiem dochodów spowodowanych zmianami w tzw. 5-Kaczyńskiego

Przeprowadzone symulacje pokazują, że zmiany wprowadzone w ramach programu Polski Ład, po uwzględnieniu wszystkich przewidzianych form rekompensaty ubytku dochodów w PIT, w tym jednorazowej subwencji oraz części rozwojowej subwencji ogólnej, spowodują faktyczne zmniejszenie dochodów własnych JST:

- w 2022 r. o 5,5 mld zł,
- w 2023 r. o 11,5 mld zł,
- w 2024 r. o 9,1 mld zł.

Oznacza to, że tylko w czasie najbliższych trzech lat 2022-2024 niezrekompensowany ubytek dochodów JST wyniesie łącznie ponad 26 mld zł, w tym dla m.st. Warszawy odpowiednio: 948 mln zł, 1,483 mld zł i 2,034 mld zł.

Drugą kluczową wadą systemu ustalania kwoty referencyjnej jest nieadekwatny do ubytków w PIT i CIT sposób podziału części rozwojowej subwencji ogólnej.

Jako kryterium podziału subwencji udziału w PIT i CIT zastosowano:

- do kwoty podstawowej - podział między poszczególne JST proporcjonalnie do liczby mieszkańców z dolnymi i górnymi limitami kwot,
- do premii aktywizującej – warunek uzyskania wyższej niż średnia dla JST dynamiki r/r wydatków majątkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca
- do premii inwestycyjnej – warunek uzyskania wyższych niż średnia dla JST wydatków majątkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Uchwalony przez Sejm ustawie z 9 czerwca 2022 roku o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw przewiduje się, że dopełnienie do kwoty referencyjnej będzie polegało na zwiększeniu wysokości kwoty podstawowej części rozwojowej subwencji ogólnej w miejsce zwiększenia części rozwojowej subwencji ogólnej. Oznacza to, że w podziale rekompensaty nie będą brane pod uwagę premie aktywizująca i inwestycyjna, czyli ponadprzeciętne wydatki majątkowe per capita i ponadprzeciętna dynamika wydatków majątkowych r/r. Jednorazowo w ramach wyjątku w 2023 roku dopełnienie do kwoty referencyjnej będzie dzielone między JST proporcjonalnie do ich udziałów w PIT.

Tak ustalony podział części rozwojowej subwencji spowoduje, że trwałe ubytki dochodów poszczególnych JST z PIT będą rekompensowane tylko w części przez dodatkowe środki, których podział między JST byłby oparty na podziale proporcjonalnym do:

- dochodów JST z udziału w PIT (tylko w 2023 roku),
- liczby mieszkańców (dla pozostałych lat).

Należy podkreślić, że podział na podstawie liczby ludności nie odzwierciedla ubytków z PIT, a dodatkowo wprowadzenie dolnych i górnych limitów kwotowych, istotnie ogranicza kwoty kompensacyjne dla m. st. Warszawy.

Jednocześnie kwota referencyjna na 2022 r. ustalona w ustawie o dochodach JST nie zabezpiecza przed trwałym ubytkiem dochodów spowodowanych zmianami wprowadzonymi w ramach programu Polskiego Ład oraz jego modyfikacją.

Na dochody z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych wpływać będą następujące elementy:

- 1) dynamika funduszu wynagrodzeń od podatników rozliczających się wg skali określona poprzez:
 - nominalny wzrost przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej,
 - wzrost przeciętnego zatrudnienia w gospodarce narodowej,
 - wzrost świadczeń społecznych, w tym emerytur i rent,
 - wzrost płacy minimalnej,

- 2) dynamika dochodów z PIT od podatników prowadzących działalność gospodarczą i rozliczających się wg jednolitej stawki 19%, która będzie uzależniona od wskaźników obrazujących otoczenie makroekonomiczne Miasta,
- 3) zmiany wynikające z przebudowy systemu podatku PIT wynikające z „Modyfikacji Polskiego Ładu”.

Dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych należą do wrażliwych na wahania koniunktury. Dochody te odznaczają się stosunkowo wysoką niestabilnością rozumianą jako odchylenie faktycznie osiągniętych dochodów od dochodów wyznaczonych w oparciu o długookresowy trend.

Od 2017 roku notuje się w Warszawie wzrost dochodów z CIT znacznie przekraczający nominalne tempo wzrostu gospodarczego. W 2020 r. na skutek pandemii dynamika ta znacznie osłabła.

W 2021 roku nastąpiło niekorzystne dla budżetu Warszawy znaczące zmniejszenie udziału Warszawy, który na podstawie wstępnych rocznych sprawozdań budżetowych JST z poziomu 25,2% w 2020 roku uległ obniżeniu w 2021 roku do 20,8%, tj. o 4,4 pkt proc. Oznacza to, że w 2021 r. dynamika podatku CIT od firm z m.st. Warszawy - 101,4% była drastycznie niższa od dynamiki podatku CIT odnotowanej w całym kraju 122%.

Dochody z udziału w CIT do końca 2021 roku przekazywane były na podstawie zaliczek wnoszonych przez podmioty w cyklach miesięcznych lub kwartalnych na podstawie bieżących wyników firm lub też w formie uproszczonej, tj. proporcjonalnie do wysokości podatku należnego odprowadzonego za dwa lata wstecz w stosunku do danego roku budżetowego.

Dochody Miasta z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych planowane na 2022 rok zostały ustalone przez Ministra Finansów i są przekazywane w równych 12 miesięcznych ratach. Wysokość udziału we wpływach z CIT jest stała i wynosi w części gminnej – 6,71%, a w części powiatowej – 1,40%, tj. łącznie udział dla Miasta wynosi 8,11%. Począwszy od 2022 r. wskaźnik udziału należnego podatku dochodowego od osób prawnych od podatników posiadających siedzibę na obszarze Miasta w ogólnej kwocie należnego podatku ustala się jako średnią ważoną arytmetyczną z 3 lat obliczeniowych obejmujących: rok poprzedzający rok bazowy, rok poprzedzający o 2 lata rok bazowy i rok poprzedzający o 3 lata rok bazowy, odpowiednio z wagami 0,5, 0,33 i 0,17. W związku z tym w 2023 roku nastąpi niekorzystna zmiana w udziale Miasta związana z obniżeniem udziału Miasta odnotowanym w 2021 roku w porównaniu do udziału z 2020 roku.

Przewiduje się, że w 2023 roku na poziom dochodów z udziału w CIT wpływ będą miały takie czynniki jak:

- sytuacja finansowa przedsiębiorstw, zwłaszcza poziom rentowności i generowany zysk brutto,
- wyniki przedsiębiorstw pod kątem zyskowności w poprzednich latach w odniesieniu do podatników, którzy wybierają uproszczoną formę opodatkowania,
- elementy systemu podatkowego, w tym w szczególności możliwość odliczania strat w rozliczeniu rocznym,
- wprowadzone zmiany mające na celu uszczelnienie systemu podatkowego:
 - ustanowienie podatku minimalnego,
 - ograniczenie transferów dochodów oraz ograniczenie zawyżania kosztów uzyskania przychodów m.in. poprzez zniesienie neutralności podatkowej transakcji restrukturyzacyjnych w przypadku, gdy podatnik przeszacowuje w wyniku transakcji wartość podatkową aktywów i opodatkowanie w ten sposób ujawnionych „cichych rezerw”,
 - opodatkowanie transgranicznego transferu aktywów również w przypadku takich zdarzeń jak aport czy połączenie,
 - ograniczenie zjawiska rejestrowania przez polskich rezydentów podmiotów gospodarczych na terytorium innego państwa, które nie prowadzą tam rzeczywistych operacji gospodarczych,
 - wyeliminowanie możliwości uzyskania korzyści podatkowej poprzez schematy podatkowe, których celem jest transfer dochodów to jurysdykcji o znikomej efektywnej stawce opodatkowania.

Dochody z podatku od czynności cywilno-prawnych pobierane są przez urzędy skarbowe od osób fizycznych i prawnych od niektórych czynności występujących w obrocie gospodarczym wymienionych w art. 1 ustawy o podatku od czynności cywilno-prawnych z 9 września 2000 roku (m.in. od umów sprzedaży oraz zamiany rzeczy i praw majątkowych, umowy pożyczki, ustanowienia hipoteki, umowy dożywocia, ustanowienia odpłatnego użytkowania, umowy spółki i ich zmiany, inne czynności). Stawki tego podatku są określone odrębnie dla każdej czynności zgodnie z art. 7 ww. ustawy. Dochody z tego podatku są dystrybuowane do JST, w tym do Miasta, ze wspólnego rachunku bankowego prowadzonego dla obsługi wszystkich urzędów skarbowych w zakresie należności podatkowych za pośrednictwem Centrum Kompetencyjnego Rozliczeń w ramach I Urzędu Skarbowego w Bydgoszczy.

Dochody z podatku od czynności cywilno – prawnych wykazują znacząco zależność od zmian w koniunkturze, co oznacza, że zmiany dynamiki wzrostu PKB mają silny wpływ na wahania dochodów z tego źródła.

Wpływy z tego podatku są uzależnione od ilości i wartości transakcji podlegających temu podatkowi, zawieranych w szczególności na rynku obrotu nieruchomościami, w tym na wtórnym rynku

mieszkaniowym, jak też od ilości i wartości transakcji, które podlegają temu podatkowi zawieranych przez podmioty będące osobami prawnym (np. sprzedaż udziałów w spółce).

Prognoza tych dochodów oparta jest o założenie wzrostu wpływów z PCC w tempie odpowiadającym zakładanej dynamice realnego PKB z uwzględnieniem wpływu gwałtownego wzrostu stóp procentowych na rynek nieruchomości.

Dotacje celowe otrzymywane z budżetu państwa planuje się przy założeniu utrzymania ich nominalnego poziomu dotacji wynikającego z planu na rok bazowy w zakresie zadań realizowanych corocznie. Zasadniczy wpływ na poziom planowanych dotacji z budżetu państwa na 2023 r. będzie miało przejęcie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zadania polegającego obsłudze programu „Rodzina 500+” i zaprzestania przez samorządy wypłaty świadczenia wychowawczego. W związku z tym dochody i wydatki budżetu miasta w 2023 roku będą niższe o ponad 2 mld zł w porównaniu do 2021 roku, gdy obsługa programu „Rodzina 500+” była realizowana przez samorządy.

Kwota dotacji z budżetu państwa na 2023 rok będzie przyjęta na podstawie informacji, które w tym zakresie zostaną przekazane Prezydentowi m.st. Warszawy w oparciu o kwoty Ministra Finansów ujęte w projekcie budżetu państwa.

W przypadku **części oświatowej subwencji ogólnej**, w tym oświatowej, obowiązujące przepisy (art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jst) gwarantują utrzymanie na kolejny rok, co najmniej nominalnego poziomu środków tytułem subwencji oświatowej w skali kraju z roku poprzedniego.

W 2022 roku nastąpiło zwiększenie części oświatowej związane z nowelizacją z 24 marca 2022 roku ustawy - Karta Nauczyciela w zakresie podwyżki od 1 maja 2022 roku wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego oraz dodatków do wynagrodzenia. Na skutek nowelizacji Karty Nauczyciela średnie wynagrodzenie nauczycieli ma wzrosnąć od 1 maja 2022 roku o 4,4 proc. W związku z powyższymi zmianami subwencja oświatowa została zwiększona o 1,6 mld zł ze środków z rezerwy celowej budżetu państwa. Łączne zwiększenie części oświatowej dla m.st. Warszawy w 2022 roku wynosi 80,7 mln zł.

Ponadto szacuje się, że w wyniku agresji Federacji Rosyjskiej na terytorium Ukrainy i związanym z tym wzrostem liczby uczniów o dzieci z Ukrainy część oświatowa subwencji może wzrosnąć o 120 mln zł w skali roku.

Obecnie procedowane są kolejne zmiany w Karcie Nauczyciela, których celem jest uproszczenie i odbiurokratyzowanie systemu awansu zawodowego nauczycieli. Zmiany w zakresie awansu zawodowego zapewnią wzrost wynagrodzenia nauczycieli, którzy nie uzyskali jeszcze stopnia nauczyciela mianowanego, tj. w pierwszych latach pracy w tym zawodzie, zlikwidowany zostanie status nauczyciela kontraktowego.

Zmiana ta będzie stosowana po raz pierwszy do podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2023. Środki na sfinansowanie podwyższenia wynagrodzeń nauczycieli rozpoczynających pracę w szkole od 1 września 2022 r. do 31 grudnia 2022

roku zostały uwzględnione w rezerwie celowej budżetu państwa na 2022 roku. Podział środków dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie skutków dla etatów uwzględnianych w ramach części oświatowej subwencji ogólnej odbędzie się w ramach podziału dodatkowej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej.

W zakresie **podatku od nieruchomości** zakłada się, że stawki podatkowe **na 2023** rok będą mieścić się w ramach stawek ustawowych uzależnionych od wskaźnika inflacji. Zakłada się pomijalny wzrost dochodów ogółem z tego tytułu w 2023 roku w związku z planowaną waloryzacją stawek o wskaźnik inflacji.

Dochody z gospodarowania mieniem m.st. Warszawy obejmują w szczególności wpływy z najmu i dzierżawy mienia, opłaty z tytułu służebności, za zarząd, użytkowanie wieczyste nieruchomości, dywidendę od spółek.

Przewiduje się, że dochody z tytułu najmu i dzierżawy odbudują swój pełny potencjał wykazując w następnych latach wzrost proporcjonalny do zakładanej inflacji. Powyższe dotyczy w szczególności dochodów z najmu lokali użytkowych, które spadły istotnie względem okresu sprzed pandemii, m.in. jako skutek działań pomocowych Miasta mających na celu wsparcie przedsiębiorców, których sytuacja finansowa uległa pogorszeniu w okresie pandemii poprzez obniżki czynszu.

Dochody z najmu i dzierżawy mienia stanowią wysoki udział w dochodach dzielnic, gdzie stanowią 44% w strukturze dochodów.

W 2021 roku w związku ze zmianami legislacyjnymi (wprowadzonymi ustawą z 22 marca 2018 roku o zmianie ustawy o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych, ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz niektórych innych ustaw), nastąpiła konieczność zmiany Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem m.st. Warszawy na lata 2021-2025. Program ten określa zasady gospodarowania zasobem mieszkaniowym m.st. Warszawy.

Elementem Programu wpływającym na dochody z gospodarowania zasobem mieszkaniowym są Zasady polityki czynszowej i warunki obniżenia czynszów. Zarówno program oraz polityka czynszowa uwzględniają czynniki oddziałujące na wzrost dochodów z gospodarowania zasobem mieszkaniowym Miasta poprzez coroczną waloryzację stawek czynszu.

Dodatkowo Program zakłada liberalizację kryteriów do uzyskania obniżki czynszu z tytułu niskich dochodów. W efekcie wprowadzonych rozwiązań nowa grupa dłużników będzie mogła skorzystać z tego programu, co przełoży się na spadek należności wymagalnych Miasta i wzrost dochodów w tej pozycji.

Planowane dochody na 2022 rok zostały określone na poziomie odnotowanym przed pandemią, a ich realizacja przy niezmiennych warunkach jest niezagrożona a nawet powinna być wyższa.

W 2023 roku dochody z najmu lokali mieszkalnych i użytkowych z zasobu m.st. Warszawy będą kształtowały się na stabilnym poziomie z tendencją wzrostową do roku poprzedniego o kilka procent.

Prognoza **dochodów z opłat rocznych i z pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego, trwałego zarządu i służebności** wynika z zawartych przez Miasto w latach poprzednich i planowanych do podpisania w 2023 roku nowych umów cywilno-prawnych w formie aktów notarialnych o oddanie w wieczyste użytkowanie gruntów wykorzystywanych na cele komercyjne (po ustawowej likwidacji instytucji użytkowania wieczystego od stycznia 2019 roku w odniesieniu do gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe), przy uwzględnieniu zakładanego wskaźnika ściągłości należności budżetowych z tego tytułu na podstawie danych historycznych. Uwzględnia się też skutki finansowe dla dochodów z tego źródła na 2023 rok wynikające z podjętych w poprzednich latach decyzji w sprawie rozłożenia na raty, odroczenia terminu zapłaty, umorzenia opłat rocznych i pierwszej opłaty za użytkowanie wieczyste w odniesieniu do nieruchomości, które nie zostały objęte ustawowym przekształceniem.

Prognoza dochodów z tytułu opłat rocznych za użytkowanie wieczyste na 2023 rok i lata następne zakłada utrzymanie wpływów na poziomie ok 220 mln zł rocznie.

W latach 2017-2018 dochody z tyt. opłat rocznych za użytkowanie wieczyste osiągały poziom ok. 540 mln zł rocznie. W wyniku zmian systemowych wprowadzonych ustawą z 20 lipca 2018 roku o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów nastąpiło obniżenie dochodów z tego źródła o blisko 325 mln zł w skali roku. Ww. ustawa skutkowałą przekształceniem od 1 stycznia 2019 roku prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości gruntowych zabudowanych budynkami: mieszkalnymi jednorodzinnymi oraz mieszkalnymi wielorodzinnymi, w których co najmniej połowę liczby lokali stanowią lokale mieszkalne. Nieruchomości te uległy przekształceniu wraz z budynkami gospodarczymi, garażami, innymi obiektami budowlanymi lub urządzeniami budowlanymi, umożliwiającymi prawidłowe i racjonalne korzystanie z budynków mieszkalnych. Dla przekształconych nieruchomości została wprowadzona roczna opłata przekształceniowa, wnoszona przez 20 lat, tj. w latach 2019-2038, przy czym wysokość opłaty odpowiada wysokości opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste. Jednocześnie na mocy delegacji ustawowej została podjęta uchwała nr LXXV/2128/2018 Rady m.st. Warszawy z 18 października 2018 roku w sprawie wyrażenia zgody na udzielenie bonifikaty osobom fizycznym będącym właścicielami budynków mieszkalnych jednorodzinnych lub lokali mieszkalnych lub spółdzielniom mieszkaniowym od jednorazowej opłaty za przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności w wysokości 99% i 98%. W rezultacie uwłaszczenia nabytych nieruchomości radykalnemu obniżeniu uległy dochody Miasta z tego źródła.

Plan dochodów **ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej** i opłaty dodatkowej na rok 2023 będzie realizowany poprzez funkcjonowanie obecnej sieci sprzedaży biletów oraz optymalizację kontroli i windykacji biletów. Przewidywany jest wzrost liczby osób korzystających z komunikacji miejskiej zarówno na skutek zwiększenia oferty przewozowej (np. nowe odcinki II linii metra, nowe połączenia

skm), jak również w wyniku braku przewidywanych zakłóceń pandemicznych w nauce czy pracy, zwiększeniu mobilności mieszkańców, a także rezygnacji z samochodów prywatnych (wysokie koszty eksploatacji) na rzecz transportu zbiorowego.

Stopień wykonania dochodów ze sprzedaży biletów uzależniony jest od ilości pasażerów oraz cen biletów zawartych w planowanej zmian w taryfie. Ewentualna zmiana taryfy wymaga decyzji Rady m.st. Warszawy.

W 2023 roku w dalszym ciągu realizowane będą również wpływy z najmu i dzierżawy m. in. lokali usługowo-handlowych i budynków znajdujących się w obiektach administrowanych przez ZTM oraz udostępniane będą przystanki prywatnym przewoźnikom.

Miasto Stołeczne Warszawa na mocy przepisów ustawy o czystości w gminach pobiera od właścicieli nieruchomości **opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi**, zgodną ze stawkami przyjętymi przez Radę m.st. Warszawy. Z dniem 1 stycznia 2022 roku Rada m.st. Warszawy uchwałą nr LVI/1749/2021 z 18 listopada 2021 roku zmienioną uchwałą nr LVIII/1854/2021 z 17 grudnia 2021 roku wprowadziła nowy system naliczania opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, który zakłada naliczanie stawek opłaty od gospodarstwa domowego dla nieruchomości, na której zamieszkują mieszkańcy w wysokości 85 zł (budynki wielolokalowe) i 107 zł (budynki jednorodzinne). W przypadku pozostających w miejskim systemie odbierania odpadów komunalnych nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne dokonano aktualizacji stawek opłat, odnosząc ich wysokość do faktycznych kosztów odbierania odpadów z tych nieruchomości (stawki opłat uzależnione są od pojemności pojemników z odpadami). Dla nieruchomości, które w części stanowią nieruchomość zamieszkaną, a w części nieruchomość, na której nie zamieszkują mieszkańcy a powstają odpady komunalne opłata ponoszona jest odpowiednio od gospodarstwa domowego (część zamieszкана nieruchomości, w wysokości 85 zł (budynki wielolokalowe) i 107 zł (budynki jednorodzinne)) oraz od liczby pojemników z odpadami powstającymi na danej nieruchomości (część niezamieszкана nieruchomości, stawki opłat uzależnione są od pojemności pojemników z odpadami).

Dla nieruchomości, na której znajduje się domek letniskowy, lub innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe ustalono ryczałtową opłatę w wysokości 181,90 zł za rok od domku letniskowego na nieruchomości albo od innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

Podstawę prognozowanych dochodów na rok 2023 stanowi miesięczna średnia łączna wysokość wniesionych opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi za okres luty – kwiecień 2022 roku. Przyjęto, że jest to kalkulacja obarczona niskim ryzykiem ewentualnego odchylenia od planu, przy jednoczesnym założeniu, że w 2023 roku nastąpi wzrost liczby gospodarstw domowych w stosunku do roku 2022 na poziomie 3%, a stawki opłat pozostaną na dotychczasowym poziomie.

Zakłada się, że w 2023 roku m.st. Warszawa, będzie pozyskiwać dochody z tytułu **dofinansowania projektów współfinansowanych z funduszy europejskich** w ramach projektów:

- współfinansowanych ze środków programów wspólnotowych. Do tej kategorii zalicza się projekty realizowane w ramach programów wspólnotowych ustanawianych przez Komisję Europejską/ Radę Unii Europejskiej w postaci wieloletnich lub rocznych programów realizujących cele polityk wspólnotowych UE:
- Uczenie się przez całe życie/Comenius: projekty są realizowane głównie przez jednostki organizacyjne m.st. Warszawy (szkoły),
- Food Wave: inspirowanie młodzieży do działań na rzecz klimatu P2Endure - Innowacyjna głęboka termomodernizacja budynków przy użyciu gotowych komponentów,
- Capital Cities - współpraca stolic w obszarze gospodarki odpadami niebezpiecznymi - Erywań, Warszawa, Tirana,
- Food Trails. Wspieranie tworzenia miejskich polityk żywnościowych zgodnie z inicjatywą FOOD2030,
- Analiza możliwości rozwoju zintegrowanego transportu w Warszawie w oparciu o metro i multimodalne węzły przesiadkowe,
- Bezpieczny Autobus,
- Resolve II,
- Program Shift2Rail IP4 jako wsparcie wdrożenia mobilności jako Usługi IP4MaaS
- projekty współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Ze środków EFRR realizowane są projekty w ramach następujących programów:
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego, w ramach którego realizowane są m.in. następujące projekty:
 - Utworzenie zintegrowanej platformy wymiany danych w Straży Miejskiej m.st. Warszawy,
 - Termomodernizacja pawilonu nr 10 Szpitala Wolskiego SPZOZ w Warszawie wraz z montażem odnawialnych źródeł energii,
 - Rewitalizacja tkanki mieszkaniowej w wybranych budynkach komunalnych na terenie m.st. Warszawy,
 - Poprawa dostępności do zasobów kultury poprzez rewitalizację i modernizację Teatru Baj w Warszawie,
 - Modernizacja zabytkowego budynku Pałacyku Konopackiego i jego otoczenia w celu aktywizacji społecznej i gospodarczej warszawskiej Pragi,
- Instrument Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, w ramach którego realizowane są m.in. następujące projekty:
 - Budowa parkingów strategicznych "Parkuj i Jedź" (Park&Ride) - etap IV,
 - Budowa parkingów strategicznych "Parkuj i Jedź" (Park&Ride) - etap V,
- Fundusz Spójności, w ramach którego Miasto korzysta ze środków na realizację projektów w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, w tym m.in.:
 - Budowa II linii metra, wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zakupem taboru - etap II,
 - Budowa II linii metra wraz zakupem taboru - etap III,
 - Modernizacja ciągu ulic Marsa - Żołnierska odc. węzeł Marsa granica miasta - etap III,

- Utworzenie terenów zieleni o symbolice historycznej na obszarze m.st. Warszawy,
- Rozwój i uporządkowanie terenów zieleni wraz z elementami rekreacyjnymi na terenie Parku Pole Mokotowskie, Parku Żeromskiego oraz Parku Ogrody Kosmosu w Warszawie,
- Ochrona zagrożonych gatunków związanych z siedliskami wodnymi na terenie Warszawy.

3.4.1.2. Dochody majątkowe

Na **dochody ze sprzedaży mienia** w ostatnich latach wpływ miały zarówno warunki rynkowe, jak i zmiany w podejściu do prywatyzacji zasobu komunalnego idące w kierunku nieuszczipiania miejskiego zasobu lokali komunalnych w związku z dużymi potrzebami w tym zakresie. Zmienione zasady sprzedaży dotyczą również lokali użytkowych i garaży, które zgodnie z podjętymi uchwałami Rady m.st. Warszawy w tej sprawie w 2016 roku (dotyczy uchwał Rady nr: XXXIII/807/2016 z 25 sierpnia 2016 roku w sprawie sprzedaży lokali użytkowych i XXXIII/808/2016 z 25 sierpnia 2016 roku w sprawie sprzedaży garaży) mogą podlegać sprzedaży tylko w drodze przetargu. Ponadto zaktualizowany Wieloletni Program Gospodarowania Zasobem Mieszkaniowym na lata 2021-2025 zakłada ochronę miejskiej substancji mieszkaniowej poprzez jej zachowanie w polepszonym stanie technicznym, rozwój miejskiego zasobu komunalnego, jak też poprawę wykorzystania i racjonalizację gospodarowania tym zasobem. Notowane wpływy z tej kategorii dochodów w ostatnich latach dotyczą sprzedaży lokali użytkowych i garaży wyłącznie w drodze przetargu nieograniczonego. W WPF na lata 2021-2050 co do zasady uwzględnione są tylko planowane dochody na bieżący rok budżetowy ze względów ostrożnościowych mając na uwadze niepewność, która historycznie charakteryzuje dochody z tego źródła.

W związku z niższym od zakładanego stopniem realizacji planu ze sprzedaży nieruchomości odnotowywanym w 2021 i 2022 roku rozważana jest korekta dotycząca się zmiany zasad ujmowania w budżecie dochodów ze sprzedaży nieruchomości na rzecz ostrożnego podejścia dotyczącego ujmowania w planie dochodów z tego tytułu dopiero po zawarciu transakcji sprzedaży nieruchomości.

Zakłada się, że **wpływy z przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności** nieruchomości po znaczącym wzroście w latach 2019-2021 w efekcie wprowadzonych zmian systemowych ustawą z 20 lipca 2018 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów (Dz.U. z 2020 r., poz. 2040 z późn. zm.), ulegną istotnemu obniżeniu w następnych latach w związku z zakończeniem procesu przekształceniowego.

Na mocy ww. ustawy dla przekształconych nieruchomości została wprowadzona roczna opłata przekształceniowa, która będzie wnoszona przez okres 20 lat, czyli w latach 2019-2038, przy czym wysokość opłaty jest równa iloczynowi rocznej opłaty przekształceniowej oraz liczby pozostałych lat

jej wnoszenia z możliwością jednorazowej spłaty w każdym czasie trwania obowiązku jej wnoszenia na pisemny wniosek właściciela z ustawowym terminem wpłaty należności z tytułu opłaty do 31 marca roku podatkowego. Na podstawie ustawowej delegacji Rada m.st. Warszawy podjęła uchwałę z 18 października 2018 roku w sprawie wyrażenia zgody na udzielenie bonifikaty osobom fizycznym posiadającym jednorodzinne budynki mieszkalne lub lokale mieszkalne oraz spółdzielniom mieszkaniowym przy uwzględnieniu dwóch jej poziomów - w wys. 98% - i 99% - dla osób fizycznych będących właścicielami budynków mieszkalnych, jednorodzinnych lub lokali mieszkalnych lub spółdzielni mieszkaniowych, które wniosły opłatę za co najmniej 50-letni okres użytkowania wieczystego. W uchwale z 21 lutego 2019 roku Rada m.st. Warszawy wyraziła zgodę na zastosowanie 98% bonifikaty od opłat jednorazowych wnoszonych za stanowiska postojowe i garaże. Użytkownicy wieczystości, którzy po uzyskaniu zaświadczenia o przekształceniu podjęli decyzję o skorzystaniu z pełnych wysokich bonifikat uchwalonych przez Radę m.st. Warszawy, byli zobowiązani do zgłoszenia zamiaru wniesienia jednorazowej opłaty i do dokonania wpłaty.

W WPF Miasta pierwotnie założono, że poziom bonifikaty od jednorazowej opłaty uchwalony przez Radę m.st. Warszawy zachęci dotychczasowych użytkowników wieczystych do dokonywania jednorazowej opłaty w pierwszym roku działania ustawy, co przełoży się na podwyższone dochody z tego tytułu w 2019 roku z założonym odpowiednim spadkiem tych dochodów w 2020 roku i w następnych latach. Ostatecznie w związku z wydłużonym okresem wydawania zaświadczeń o przekształceniu skokowy wzrost dochodów z opłaty przekształceniowej nastąpił w 2020 roku.

Łącznie w latach 2019-2021 zrealizowane dochody z tego tytułu wyniosły blisko 209 mln zł.

Prognoza dochodów z tytułu wpływów:

- **z opłaty jednorazowej** za przekształcenie użytkowania wieczystego na lata 2023 – 2024 zakłada wygaszanie wpływów z tego tytułu, a w związku z tym, że proces przekształceń w 2024 roku będzie bliski zakończenia, dochody na 2025 rok nie będą planowane.
- **z rocznej opłaty** przekształceniowej zakłada utrzymanie wpływów na poziomie ok 22 mln zł,

Stopień zaawansowania wydawania zaświadczeń w dzielnicach wg stanu na dzień 31 marca 2022 roku wynosi ok. 96%, do końca 2022 roku zakłada się, że wyniesie 99%.

Stopień zaawansowania wydawania informacji o wysokości opłaty jednorazowej w dzielnicach wg stanu na dzień 31 marca 2022 roku wynosi 88%, zakłada się, że do końca 2022 roku stopień ten wyniesie 93%.

Z uwagi na tzw. „opóźnione przekształcenie” określone w art. 13 przywołanej wyżej ustawy o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności tych gruntów nie można mówić o dacie zakończenia procesu przekształceń. Związane jest to z oddawaniem nowowyprowadzonych budynków mieszkalnych do użytkowania. Powyższe wpłynie na obniżenie dochodów z tytułu opłat za użytkowanie wieczyste na rzecz zwiększenia dochodów z przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Dokonywana sprzedaż lokali osobom fizycznym w przekształconych

nieruchomościach, które skorzystają z jednorazowej opłaty z bonifikatą, wpłynie na spadek poziomu dochodów z tytułu użytkowania wieczystego.

Z działania reguły fiskalnej reglamentującej zadłużenie JST zawartej w art. 243 ustawy o finansach publicznych wynika, że dochody z przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nie są zaliczane na potrzeby obliczania zdolności kredytowej do dochodów ze sprzedaży majątku komunalnego. Powyższe wpływa na obniżenie zdolności kredytowej mierzonej jako różnica pomiędzy ustawowym limitem a wskaźnikiem obsługi długu wynikającymi z algorytmu wyliczania tych wskaźników zawartych w art. 243 ustawy o finansach publicznych.

3.4.2. Założenia dotyczące wydatków

3.4.2.1. Realizacja programu rozwoju

Pomimo istotnie ograniczonych możliwości budżetowych Miasta w ostatnich latach na skutek kryzysu pandemicznego, kryzysu uchodźczego, a przede wszystkim na skutek zmian systemowych w dochodach JST w związku z reformą podatkową „Polski Ład” w 2023 roku działania Miasta będą koncentrować się na kontynuowaniu dużych infrastrukturalnych inwestycji w obszarze transportu i komunikacji, przy realizacji pierwszoplanowej inwestycji jaką jest dalsza rozbudowa sieci metra i budowa III linii metra – I etap Praga:

- etap I Praga, która ma połączyć Pragę-Południe z centrum Warszawy, a docelowo także z Ochotą i Mokotowem. Projekt uwzględnia potrzeby i aspiracje mieszkańców blisko 200-tysięcznej Pragi. Dzięki metru mieszkańcy Pragi będą mogli dotrzeć do centrum Miasta, do stacji Świętokrzyska już w ok. 17 min. Budowa III linii metra ma zaktywizować pod kątem tworzenia miejsc pracy po praskiej stronie Warszawy. Celem jest też rozładowanie natężenia ruchu, usprawnienie przemieszczania się pasażerów na terenie całego Miasta oraz zwiększenie udziału transportu publicznego przyjaznego środowisku. Nowa linia ma być proekologiczna, ale też ekonomiczna. Założeniem jest, że budowa I etapu III linii metra potrwa do 2028 roku. Nowa linia zostanie poprowadzona z funkcjonującej już od kilku lat stacji Stadion Narodowy, która od początku była planowana jako węzeł przesiadkowy. W ramach I etapu – Praga przewiduje się budowę stacji: Dworzec Wschodni, Mińska, Rondo Wiatraczna, Ostrobramska, Jana Nowaka-Jeziorańskiego i stację Gocław. Oprócz tego powstanie też odgałęzienie prowadzące do Stacji Techniczno-Postojowej na Koźiej Górze. Stacja Stadion Narodowy stanie się kluczowym węzłem komunikacyjnym prawobrzeżnej Warszawy, umożliwiającym przesiadkę do pociągów na dworcu PKP, linii autobusowych i tramwajów. Linia będzie miała długość 8,1 kilometra. Przebieg trzeciej linii metra został wyznaczony nową trasą na podstawie analiz niezależnych ekspertów, a także na podstawie wniosków płynących z prac nad nowym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Warszawy - kluczowego dokumentu, który przesądza o zagospodarowaniu przestrzennym miasta, o jego dalszym rozwoju. Uzupełnieniem budowy

I etapu III linii metra będzie – ujęta w dalszych zamierzeniach Miasta – budowa linii tramwajowej na Gocław. Inwestycja ma zabezpieczone środki w WPF- ie Miasta edycji 2022 roku. w kwocie 41,9 mln zł na lata 2022-2024 z przeznaczeniem na prace przedprojektowe, w tym m.in. wykonanie dokumentacji hydrologicznej i geologiczno – inżynierskiej, programu funkcjonalno - użytkowego, studium wykonalności dla budowy III linii metra na odcinku od stacji "Stadion Narodowy" na osiedle Gocław. W WPF-ie Miasta zarezerwowane są też środki na wkład własny w kwocie 1 183 mln zł w latach 2023-2027 przy założeniu uzyskania dofinansowania z budżetu UE na tą inwestycję. Realizacja trzeciej linii metra jest uzależniona w dużej mierze od finansowania z Unii Europejskiej.

26 listopada 2021 roku podpisano umowę na wykonanie „Prac przedprojektowych etap I – Praga III linia metra wraz ze Stacją Techniczno-Postojową Kozia Górka w Warszawie” z terminem realizacji do 26 maja 2023 rok. Zakres umowy obejmuje realizację prac przedprojektowych, w tym m.in. projekt koncepcyjny, dokumentację hydrologiczną i geologiczno-inżynierską, program funkcjonalno-użytkowy dla budowy III linii metra na odcinku od stacji „Stadion Narodowy” na osiedle Gocław (6 stacji) (na kwotę 19,2 mln zł) w zakresie niezbędnym do ogłoszenia postępowania w formule „projektuj i buduj”. Planuje się, że całość prac przedprojektowych zakończy się w połowie 2023 rok, tak żeby w drugim kwartale przyszłego roku możliwe było ogłoszenie przetargu na realizację inwestycji.

Obok rozbudowy sieci metra samorząd Warszawy na półmetku aktualnej kadencji samorządowej podjął nowe ambitne projekty rozwojowe, które odzwierciedlają wizje i plany Prezydenta Miasta przekształcenia Warszawy w perspektywie wieloletniej w idealne miejsce nie tylko do pracy, ale też w idealne miejsce do życia. Takim projektem jest **wieloelementowy i wieloetapowy projekt Budowa Nowego Centrum Warszawy**, którego celem jest przekształcenie Śródmieścia Warszawy w wygodną, dostępną i zieloną przestrzeń publiczną z uwzględnieniem potrzeb pieszych, rowerzystów i kierowców. Projekt **wyznacza priorytety rozwojowe Warszawy na najbliższe lata zgodne z celami strategii rozwoju Warszawy #Warszawa 2030**. Projekty te stanowią w szczególności:

- **budowa kładki na Wisłę** liczący ok. 452 m długości i 6 m szerokości użytkowej w największym miejscu most pieszo-rowerowy łączący Bulwary Wiślane z Pragą stanie się jedną z najdłuższych tego typu przepraw na świecie. W dwóch miejscach linia konstrukcji przeprawy załamuje się. W tych zagięciach most będzie znacznie szerszy, aby piesi i rowerzyści mogli zejść na bok i bezpiecznie podziwiać widoki. Realizacji projektu przyświeca generalny cel, jakim jest budowanie, m.in. poprzez rozwój powiązań komunikacyjnych, ściślejszych więzi między dwoma stronami Warszawy. Most ma połączyć brzegi Wisły na wysokości ulic: Karowej i S. Okrzei wraz z wykonaniem dwóch punktów widokowo-rekreacyjnych z elementami małej architektury. Ponadto planowana jest przebudowa chodników i dróg rowerowych po obu stronach rzeki w rejonie inwestycji. W październiku 2021 roku dokonano wyboru wykonawcy robót budowlanych. Prace budowlane rozpoczęły się w styczniu br. Aktualnie wykonana została pierwsza z siedmiu podpór mostu. Po stronie praskiej wykonawca rozpoczął już budowę pirsu, czyli połączenia między lądem

a mostem pontonowym, do którego cumować będą barki z dźwigami i holownikami. **W WPF-ie Miasta edycji 2022 r. zabezpieczone zostały środki na realizację tego projektu w łącznej kwocie 146,3 mln zł w latach 2022-2024, przy czym na 2023 r. przypada blisko 81 mln zł.**

- **Przebudowa Placu Pięciu Rogów** u zbiegu ulic Brackiej, Chmielnej, Kruczej, Zgody i Szpitalnej – nowy Plac Pięciu Rogów to współczesna przestrzeń publiczna najwyższej jakości, która zapewni priorytet dla pieszych i stanie się idealnym miejscem spotkań i odpoczynku w Nowym Centrum Warszawy. Będzie to uporządkowana przestrzeń – strefa ruchu pieszego bez wydzielonych chodników i jezdni, co wpisuje się w szersze ramy zmian tej części Warszawy – tworząc miasto przyjazne pieszym. Przebudowa Placu trwa już rok. Aktualnie trwają zaawansowane prace budowlane przy stałym nadzorze archeologicznym, wykonano nasadzenia zieleni. Zakłada się, że zakończenie prac nastąpi w połowie bieżącego roku, przy potencjalnych zagrożeniach przekroczenia tego terminu w przypadku trudności związanych ze znaleziskami archeologicznymi - **w budżecie i w WPF- ie Miasta zabezpieczono środki na lata 2021-2022 w wysokości przekraczającej 21 mln zł, z tego na 2022 roku przypada 12,5 mln zł po zwiększeniu o 3 mln zł uchwałą Rady m.st. Warszawy w sprawie zmian w WPF-ie nr LXIV/2079/2022 z 12 maja 2022 roku,**
- **Przebudowa Ronda Dmowskiego** - zakończone zostały prace budowlane w ramach przewidzianego zakresu robót na lata 20-21-2022. Wokół ronda powstały cztery naziemne przejścia dla pieszych z azylami między jezdniami, wokół ronda działają cztery nowe przejścia dla pieszych, którymi można łatwo wejść na wydłużone i poszerzone przystanki tramwajowe oraz trzy przejazdy rowerowe. Wokół ronda i na jego płycie posadzono ponad 20 tysięcy roślin, tj. aż 2/3 hektara zieleni, w tym 56 drzew.

Aktualna przebudowa ronda stanowi rozwiązanie etapowe. Docelowo, wraz z planowaną przez PKP w najbliższych latach przebudową linii średnicowej, przewidziana jest pełna przebudowa ronda. Powstaną przejścia naziemne związane z samym rondem przy zaangażowaniu PKP PLK. **W budżecie i w WPF-ie Miasta edycji 2022 r. po zmianach wprowadzonych uchwałą Rady m.st. Warszawy z 23 czerwca br. zarezerwowane są środki na tą inwestycję na lata 2021-2022 w wysokości 13,5 mln zł, przy czym na 2022 r. - 6,8 mln zł,**
- **Aleja Jana Pawła II i Rondo Czterdziestolatka** przeszły już przemianę poprzez zakończoną w 2020 roku przebudowę głównego odcinka Al. Jana Pawła II między rondem ONZ i rondem Czterdziestolatka przy zasadniczych nakładach poniesionych w 2020 r. 16,7 mln zł, natomiast całość nakładów na tą inwestycję w latach 2017 – 2021 wyniosła blisko 21 mln zł. W jego rejonie urządzone zostały naziemne przejścia dla pieszych oraz przejazdy rowerowe, w tym duży przejazd na osi ulicy Nowogrodzkiej. Przebudowano też skrzyżowanie ulicy Marszałkowskiej i Królewskiej. Wytyczono nowe drogi dla rowerów oraz przejścia dla pieszych,
- **Przebudowa ul. Marszałkowskiej** – przebudowa ul. Marszałkowskiej obejmie dwa odcinki: od ul. Królewskiej do placu Bankowego i od ronda Dmowskiego do Pl. Konstytucji. Prace rozpoczną się w przyszłym roku. Część projektu dot. odnowienia ul. Marszałkowskiej pod nazwą „Zielona

Marszałkowska” została zrealizowana w ub.r. w formule budżetu zadaniowego. Sfinalizowany został projekt nowej drogi dla rowerów wzdłuż ulicy Marszałkowskiej na wysokości Pałacu Kultury.

- **Przebudowa przestrzeni publicznej w centrum Miasta: ul. Kruczej, Marszałkowskiej, Al. Jerozolimskich, kwartału ograniczonego ulicami: Al. Jerozolimskie, Marszałkowska, Świętokrzyska, Nowy Świat** - aktualnie trwają prace koncepcyjne nad:
 - przebudową ul. Kruczej w kierunku nadania ulicy śródmiejskiego charakteru, tak by stała się przestrzenią przyjazną dla wszystkich i miejscem sprzyjającym rozwojowi usług i gastronomii,
 - przebudową Al. Jerozolimskich na odcinku od ronda Czterdziestolatka do ronda de Gaulle’a i dalej do wjazdu na wiadukt Mostu Poniatowskiego w ścisłej koordynacji z PKP, które planują przebudowę tunelu średnicowego metodą odkrywkową oraz budowę nowej stacji w rejonie ulicy Nowy Świat,
 - przebudową przestrzeni publicznej w kwartale ograniczonym ulicami: Al. Jerozolimskie, Marszałkowska, Świętokrzyska, Nowy Świat – **w budżecie i w WPF-ie Miasta edycji 2022 r. na prace przygotowawcze związane z budową Nowego Centrum Warszawy zarezerwowane zostały środki na lata 2022-2024 w kwocie 9,2 mln zł, z tego na 2023 r. przypada 4,5 mln zł, natomiast na realizację „Programu Nowe Centrum Warszawy” zabezpieczono środki w latach 2022-2027 w kwocie 148,3 mln zł, z tego na 2023 r. przypada 30,7 mln zł,**
- **Budowa Muzeum Sztuki Nowoczesnej** - budowa Muzeum Sztuki Nowoczesnej jest pierwszym etapem zmian na przyszłym Placu Centralnym. Projekt radykalnie odmieni pustą przestrzeń przed Pałacem Kultury i Nauki. Muzeum z księgarnią, kawiarnią i salą kinową będzie przyciągało nie tylko mieszkańców, ale i turystów ze świata. Muzeum stanie się nową, kulturalną wizytówką Warszawy; inwestycja jest uwzględniona WPF-ie Miasta począwszy od 2014 r., nakłady na realizację tej inwestycji poniesione do końca 2021 r. przekroczyły 202 mln zł - **w budżecie i w WPF-ie Miasta edycji 2022 r. na realizację tej inwestycji zarezerwowane zostały środki na lata 2022-2023 w kwocie 320 mln zł, z tego na 2023 r. przypada 174 mln zł,**
- **Budowa Teatru Rozmaitości** - obok nowej siedziby Muzeum Sztuki Nowoczesnej na Placu Defilad planowana jest budowa nowej siedziby Teatru Rozmaitości Warszawa - trwa przetarg na budowę Teatru Rozmaitości. Obie inwestycje dopełnią przestrzeń Placu Centralnego. Budowa Teatru Rozmaitości obok Muzeum Sztuki Nowoczesnej jest jedną z najważniejszych inwestycji w obszarze kultury w ramach projektu Nowego Centrum Warszawy. **W budżecie i w WPF-ie Miasta edycji 2022 przewidziane są łączne środki na tą inwestycję w latach 2022-2028 w wysokości 286 mln zł, przy czym na 2023 r. przypada 15 mln zł.**
- **Plac Centralny** - wielkie inwestycje domkną realizacją placu między ulicą Marszałkowską a wejściem głównym do Pałacu Kultury i Nauki. Został już złożony wniosek o wydanie pozwolenia na jego budowę. Plac stanowić będzie atrakcyjne przedpole dla Pałacu Kultury i Nauki oraz Muzeum Sztuki Nowoczesnej.

Obok ww. projektów w obszarze komunikacji i transportu wydatki budżetowe Miasta będą koncentrować się na programach i projektach – inwestycyjnych i tzw. „miękkich” - istotnych dla rozwoju społecznego stanowiącego preferencję w działaniach Miasta w najbliższych latach.

Społeczne priorytety rozwojowe stanowią w szczególności następujące programy i projekty:

- **program opieki nad dziećmi do lat 3 „Warszawa dla najmłodszych”**, którego głównym założeniem jest zapewnienie bezpłatnej opieki żłobkowej dzieciom w wieku do lat 3 obejmuje m.in. bieżące utrzymanie 72 żłobków publicznych, 12 miniżłobków i 27 punktów dziennej opieki zapewniających łącznie 9 156 miejsc – **przewidywane środki na ten cel w 2023 roku wyniosą 182,5 mln zł, a w latach 2022-2023 wydatki wyniosą 371 mln zł.** Ponadto Miasto finansuje 6 277 miejsc w placówkach niepublicznych; miesięczny koszt wykupu jednego miejsca w placówce niepublicznej to 1 400 zł.

W ciągu ostatnich trzech lat system opieki żłobkowej w Warszawie został całkowicie przebudowany – tak, by zapewnić wszystkim chętnym rodzicom bezpłatne miejsce w żłobku.

W tym czasie samorząd podwoił liczbę miejsc bezpłatnej opieki żłobkowej. Na początku roku 2018 r. było to 7 389 miejsc, aktualnie dysponujemy blisko 15,5 tys. miejsc. Do 2023 roku planuje się jeszcze zwiększenie tej liczby o około tysiąc miejsc w żłobkach publicznych i prywatnych. Celem programu jest zapewnienie bezpłatnych miejsc dla min. 45% populacji dzieci w wieku 1-3 lat.

Zwiększanie liczby miejsc opieki nad najmłodszymi warszawiakami jest równoznaczne z podnoszeniem jakości usług oferowanych przez Miasto, wzmocnieniem żłobka jako miejsca rozwoju dzieci, m.in. poprzez podnoszenie kompetencji kadry.

Miasto podejmuje szereg działań mających na celu podnoszenie jakości opieki i edukacji nad najmłodszymi Warszawiakami, m.in. poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi, którym w drodze otwartych konkursów ofert zlecane są zadania publiczne ukierunkowane na wzmocnienie kompetencji wychowawczych kadry w żłobkach w zakresie inteligencji emocjonalnej, ochrony dzieci przed przemocą, jakości edukacyjnej oraz maksymalizacji potencjału uczenia się dzieci – **przewidywane środki na ten cel w 2023 r. wraz z pozostałymi dotacjami do prywatnych żłobków wyniosą 114 mln zł, a w latach 2022-2023 wydatki na ten cel wyniosą 226 mln zł.**

- **program rozwoju sieci żłobków** - program zakłada budowę nowych i modernizację aktualnie działających żłobków, w 2019 r. otwarto 4 nowe żłobki w dzielnicach Ursynów, Mokotów, Wesoła, Wola; w 2020 r. otwarto 1 nowy i 1 zmodernizowany żłobek w dzielnicy Ursynów; w 2021 roku uruchomiono 3 nowe żłobki na terenie Dzielnic Wilanów, Włochy i Ursus oraz zakończono modernizację dwóch żłobków; na 2022 r. planowane jest oddanie 2 nowych placówek oraz 2 po modernizacji; kolejnych 5 inwestycji zaplanowano do ukończenia w 2023 rok; inwestycje o najwyższej wartości do realizacji stanowią: nowopowstające żłobki na Woli: Budowa żłobka przy ul. Ludwiki 2/4 – w latach 2022-2023 przeszło 12 mln zł, przy czym w 2023 r. przypada 5,8 mln zł,

Budowa żłobka przy ul. Kasprzaka 1/3 – w latach 2022-2023 14,7 mln zł – po przesunięciu 4 mln zł na 2023 r. uchwałą Rady m.st. Warszawy w sprawie zmian w budżecie i w WPF-ie Nr odpowiednio, budowa żłobka przy ul. Mokrej 25 – wydatki w latach 2022-2023 – 10,6 mln zł, przy czym na 2023 rok przypada 1,8 mln zł, rozbudowa i modernizacja żłobka nr 31 przy ul. Motorowej 5 – blisko 10 mln zł w 2022 r., Budowa żłobka przy ul. Ostródzkiej 2022-2023 – 7,5 mln zł, przy wydatkach w 2023 r. 4,1 mln zł - **wydatki na rozwój sieci żłobków ujęte w WPF-ie po zmianach wprowadzonych uchwałą Rady m.st. Warszawy w sprawie zmian w budżecie i w WPF-ie odpowiednio wyniosą w latach 2022-2025 120 mln zł, a w latach 2022-2023 zł 103 mln zł, z tego na 2023 r. przypada 39 mln zł,**

- **program w zakresie ochrony zdrowia** – w ramach programu realizowane są w szczególności następujące projekty przy założonej ich kontynuacji w 2023 r.: Program w zakresie wspierania osób dotkniętych niepłodnością z wykorzystaniem metod zapłodnienia pozaustrojowego obejmuje trzy elementy: dofinansowanie procedur zapłodnienia in vitro, finansowanie procedur ochrony płodności dla kobiet przed leczeniem onkologicznym, wykłady dla uczniów szkół średnich dotyczące problemu niepłodności - dzięki świadczeniom dofinansowywanym w ramach programu od początku jego trwania urodziło się 1476 dzieci; Program w zakresie profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego pn. "HPV 12" skierowany do dziewczynek i chłopców w wieku 12 lat przewiduje szczepienia składające się z dwóch dawek szczepionki - od początku realizacji programu, tj. od 2019 r. młodym pacjentom podano 15 325 dawek szczepionki; Program w zakresie profilaktyki zachorowań na grypę dla dzieci w wieku od 6 do 60 miesiąca życia i Program w zakresie profilaktyki zachorowań na grypę dla kobiet w ciąży - od początku realizacji Programu, tj. od 2020 r., podano pacjentom 5 522 dawek szczepionki; Program szczepień przeciwko COVID-19 - podmioty lecznicze, dla których m.st. Warszawa jest podmiotem tworzącym, realizują świadczenia z zakresu szczepień przeciwko COVID-19 w ramach Narodowego Programu Szczepień. Realizacja szczepień przeciwko COVID-19 rozpoczęła się 2020 r. i trwa do dziś. Poprzez nadzorowane podmioty lecznicze, m.st. Warszawa zapewnia mieszkańcom dostępność punktów realizacji szczepień na obszarze całej stolicy. Utworzono 81 punktów szczepień, w tym 4 punkty szczepień powszechnych (PSP), 6 punktów szczepień weekendowych i plenerowych, 15 zespołów wyjazdowych działających w strukturach miejskich podmiotów leczniczych oraz 2 ogólnowarszawskie mobilne punkty wyjazdowe. Od początku włączenia się Miasta w realizację Narodowego Programu Szczepień podano 783 626 dawek szczepionki mieszkańcom stolicy. Warszawa jest pod względem liczby wykonanych szczepień przeciw COVID-19 w ścisłej czołówce wśród największych miast w Polsce i w ramach rządowego konkursu „Najbardziej Odporna Gmina” otrzymała nagrodę w wysokości 1 mln zł; Program z zakresu szczepień przeciwko grypie sezonowej jako profilaktyki zachorowań w populacji osób w wieku 65 lat i więcej pn. „Grypa 65+” - w okresie 2018 – marzec 2022 podano pacjentom 169 725 dawek szczepionki; Program w zakresie wczesnego wykrywania zaburzeń słuchu wśród uczniów klas I oraz VIII szkół podstawowych na terenie Warszawy - w okresie od 2018 r. do chwili obecnej przebadano 55 675 uczniów miejskich szkół; Program promocji zdrowia pn. „Aktywny Senior” realizowany od 2018 r., każdego roku z Programu korzysta ok. 2 300 osób, w okresie 2018-2021 z programu skorzystało 9 154 seniorów; Program promocji zdrowia „Zdrowy uczeń” - w okresie od 2018 r. rocznie z

Programu korzysta ok. 200 000 uczniów miejskich szkół (z wyłączeniem okresu pandemii); Program promocji zdrowia pn. „Edukacja zdrowotna młodzieży szkolnej w wieku pomiędzy 18 a 19 rokiem życia w zakresie nadciśnienia tętniczego – w okresie od 2018 r. do 2021 r. z Programu skorzystało 35 215 uczniów szkół miejskich; Program edukacji przedporodowej pn. "Szkoła rodzenia", którego celem jest przygotowanie kobiet w ciąży do porodu naturalnego oraz par do pełnienia nowej roli związanej z pojawieniem się dziecka - w okresie od 2018 r. do chwili obecnej z Programu skorzystało 40 743 kobiety; Program z zakresu szczepień przeciwko grypie sezonowej jako profilaktyki zachorowań w populacji osób bezdomnych przebywających w placówkach zapewniających tymczasowe schronienie dla osób w kryzysie bezdomności dofinansowywanych przez Miasto - w okresie od 2018 r. do 2021 r. podano pacjentom 1 175 dawek szczepionki,

- **rozwój infrastruktury w obszarze zdrowia** poprzez przebudowę, rozbudowę, modernizację działających podmiotów leczniczych, w tym miejskich szpitali i przychodni, jak też poprzez budowę nowych przychodni i szpitali, w tym w szczególności: modernizacja i rozbudowa szpitala Bielańskiego – poprzez wniesienie wkładów do spółki Miejskie Przedsiębiorstwo Realizacji Inwestycji sp. z o.o. na rozbudowę i modernizację Szpitala Bielańskiego – planowane wydatki w latach 2022-2023 wynoszą 65 mln zł, przy czym w 2023 roku przewidziane jest wydatkowanie ok. 15 mln zł, a gros środków przypada na 2022 rok – 50 mln zł. Spółka jest inwestorem wykonawczym realizacji tej inwestycji i nadzoruje prawidłowy przebieg procesu projektowo – budowlanego, inwestycja ta to pierwszy miejski projekt realizowany w nowoczesnej technologii cyfrowego modelu BIM, zakończenie prac jest przewidziane w 2023 roku, projekt zakłada powstanie nowego 5-kondygnacyjnego skrzydła o powierzchni 10 m², poza tym poprzez wniesienie wkładów do spółki planowane są związane z tą inwestycją zakupy inwestycyjne w kwocie 68 mln zł w latach 2022-2023, z tego na 2023 rok przypada 1,5 mln zł; Budowa II pawilonu medycznego na terenie Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego przy ul. Mehoffera 72/74 – inwestycja ma zaplanowane środki na lata 2022 – 2024 łącznie 37 mln zł, przy czym w roku 2023 przypada 26 mln zł, zakończenie budowy drugiego pawilonu medycznego na 192 łóżek na terenie Zakładu planowane jest na IV kw. 2023 roku, działalność medyczna w nowym pawilonie zostanie uruchomiona w I kwartale 2024 roku; rozbudowa i modernizacja Szpitala Wolskiego – etap II - w 2022 r. przewiduje się zakończenie kompleksowej modernizacji i zakup pierwszego wyposażenia Pawilonu nr 10 dla potrzeb Oddziału Diennej Rehabilitacji Kardiologicznej i Oddziału Rehabilitacji Neurologicznej przy zarezerwowanych środkach w br. 21,7 mln zł; przebudowa i modernizacja Szpitala Czerniakowskiego– etap II roboty budowlane – przewiduje się zakończenie tej inwestycji w 2023 roku i w konsekwencji przesunięciem środków 5,2 mln zł z 2022 roku na 2023 rok na podstawie uchwały Rady m.st. Warszawy z 23 czerwca 2022 roku w sprawie zmian w budżecie i w WPF-ie odpowiednio przy zaplanowanych wydatkach w latach 2022-2023 15,6 mln zł; Budowa Szpitala Południowego - wydatki na lata 2022-2024 wynoszą 64 mln zł, przy czym gros wydatków zostanie poniesione w 2022 roku - 26 mln zł, w Szpitalu Południowym na podstawie decyzji Ministerstwa Zdrowia został utworzony od 15 lutego 2020 roku Tymczasowy Szpital Covidowy przy dofinansowaniu z Funduszu

Przeciwdziałania Covid (15,8 mln zł) i środków z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych (38,5 mln zł). Decyzją Ministra Zdrowia, do 31 marca 2022 roku zostały zlikwidowane w Polsce wszystkie szpitale tymczasowe i wygaszone wszystkie łóżka covidowe. Ponieważ ten szpital nie posiada samodzielnego kontraktu z NFZ, rozpoczęto przygotowania do stopniowego przenoszenia na Ursynów oddziałów ze Szpitala na Solcu w celu uruchomienia Szpitala Południowego jako wielospecjalistycznego podmiotu leczniczego; w III kw. br. planuje się zakończenie prac modernizacyjnych oraz doposażenie Szpitala Specjalistycznego „Inflancka” w celu uruchomienia Warszawskiego Instytutu Zdrowia Kobiet – nakłady z budżetu Miasta 4,7 mln zł; w I kw. 2023 roku. planuje się uruchomienie Środowiskowego Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży w zmodernizowanym Pawilonie nr 11 Szpitala Wolskiego – nakłady z budżetu Miasta 5 mln zł; w III kw. 2022 roku zakłada się zakończenie modernizacji lokalu przy Placu Czerwca 1976 w Ursusie dla potrzeb Oddziału Dziennego Psychiatrycznego (subsdyalnie Dziennego Domu Opieki Medycznej dla Seniorów) – nakłady z budżetu Miasta 2 mln zł ; w kwietniu 2022 roku uruchomiono działalność medyczną w nowej Przychodni SZPZLO Warszawa-Wawer przy ul. Trakt Lubelski 71, w której funkcjonuje Podstawowa Opieka Zdrowotna dla Dzieci i Dorosłych oraz Stomatologia - nakłady z budżetu m.st. Warszawy – 3 mln zł; w I półroczu 2023 roku planuje się uruchomienie działalności medycznej w zmodernizowanej i rozbudowanej Przychodni przy ul. Wiertniczej 81 w dzielnicy Wilanów, w której będzie funkcjonowała Podstawowa Opieka Zdrowotna dla Dzieci i Dorosłych, Poradnia Stomatologiczna, Poradnia Ginekologiczna, Rehabilitacja Dziecięca oraz Pracownie Diagnostyczne RTG i USG – nakłady w 2022 roku z budżetu Miasta 8,1 mln zł. **Na wydatki rozwojowe w obszarze zdrowia z tytułu rozbudowy i modernizacji podmiotów leczniczych i przychodni, po zmianach wprowadzonych uchwałą Rady m.st. Warszawy z 23 czerwca 2022 roku w sprawie zmian w budżecie i w WPF-ie odpowiednio zostały zarezerwowane łączne środki w kwocie 331 mln zł w latach 2022-2023, przy czym na 2023 r. przypada kwota 57 mln zł,**

- **program „Walka ze smogiem”** – w 2023 r. będzie kontynuowana realizacja Programu „Walka ze smogiem”, który wpisuje się w założenia Planu gospodarki niskoemisyjnej dla m.st. Warszawy, jak też w działania antysmogowe dla Mazowsza. Głównym elementem programu jest modernizacja sposobu ogrzewania budynków poprzez wymianę starych pieców i kotłów tzw. „kopciuchów” zasilanych paliwem stałym na ekologiczne. Obecnie w lokalach prywatnych czynnych jest ok. 10 tys. „kopciuchów”, natomiast w lokalach komunalnych funkcjonuje jeszcze 486 starych pieców. W celu zachęcenia mieszkańców do wymiany pieców została podniesiona wysokość dotacji w zależności od źródła ogrzewania. Obecnie dotacje udzielane są na podstawie uchwały nr XIX/487/2019 Rady m.st. Warszawy z 26 września 2019 rok w sprawie zasad udzielania dotacji celowej na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji na terenie m.st. Warszawy, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej. Obok wymiany źródeł ogrzewania ważnym elementem programu jest dofinansowanie montażu odnawialnych źródeł energii, w celu zmniejszenia zużycia energii oraz wzrostu udziału energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii. W ramach planowanych w 2023 rok działań na rzecz poprawy jakości

powietrza zakłada się również przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej, której celem jest zainteresowanie mieszkańców możliwością skorzystania z dotacji na wymianę źródeł ogrzewania na paliwo stałe i zapoznanie z przepisami mazowieckiej uchwały antysmogowej. Działania wpisują się w realizację celów operacyjnych Strategii #Warszawa2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku przyrodniczym; 1.1 Dbamy o siebie nawzajem - **koszty programu „Walki ze smogiem” uwzględnione w WPF- ie w latach 2022-2024 przekroczą 232 mln zł, z tego w 2023 roku przypadnie 66 mln zł, przy czym gros stanowią wydatki majątkowe w kwocie 227,3 mln zł w okresie 2022-2023, a na 2023 r. przewidziana jest kwota tych wydatków 65 mln zł, wydatki bieżące w 2023 r. stanowią 1 mln zł,**

- **program zieleni miejskiej** – zawarty w ramach tego programu nowy program „Zielone ulice Warszawy” przewiduje przyspieszenie nasadzeń roślin wzdłuż głównych ulic, Miasto przekaze też nowe tereny – ok. 50 ha - pod zalesienia, na których zostanie nasadzonych pół miliona drzew – tym sposobem mają powstać zielone płuca Warszawy, które oczyszczą powietrze w Warszawie; program przewiduje również modernizację parków, zakładanie nowych parków. Główne elementy tego programu stanowią takie projekty jak: budowa Parków Linearnych przy zarezerwowanych środkach w latach 2022-2023 przeszło 7 mln zł, z tego na 2023 r. przypada 6,9 mln zł, gł. projektem jest budowa Parku Linearnego, który powstanie na terenie między blokami, biurami, hotelem a linią kolejową przy ul. Suwak na warszawskim Służewcu, park połączy 3 dzielnice – Ursynów, Mokotów i Ochotę; przewidywana jest budowa ścieżki rowerowej, która będzie zaczynała się przy ul. Suwak, w pobliżu stacji PKP Służewiec, a kończyła przy ul. Woronicza, ważnym elementem terenu będzie zielen, w planach jest posadzenie 50 drzew (w tym 25 owocowych) i krzewów (na powierzchni 4200 m², a na 3000 m² byliny i trawy, naturalne zagłębienia terenu zostaną zagospodarowane w formie ogrodów deszczowych, które obsadzone zostaną roślinnością dostosowaną do warunków okresowego zalewania; trwa etap projektowania, prace budowlane będą prowadzone w 2022 r., a zakończą się latem 2023 r., inne projekty w ramach programu zieleni to: Zagospodarowanie terenów zieleni nad Kanałem Żerańskim przy zabezpieczonych środkach 2022-2024 17,5 mln zł, z tego na 2023 r. przypada 6,8 mln zł - Park Żerański powstanie na terenie położonym na zachodnim nabrzeżu Kanału Żerańskiego – od ul. Modlińskiej do ul. Płochocińskiej na Białolecie, zagospodarowanie parku będzie nawiązywało do przemysłowego charakteru tego terenu, zagospodarowana zostanie część południowa parku poprzez stworzenie sieci ścieżek pieszych i rowerowych, placów zabaw z naturalnych materiałów, siłowni i wydzielanie strefy dla psów, przewidziano też pawilony z zapleczem gastronomicznym; w kwietniu br. została podpisana umowa na wykonanie kompletnej dokumentacji projektowo-kosztorysowej z terminem zakończenia do 2 listopada 2022 roku, w maju br. projektant przekaze wykonany projekt do akceptacji, następnym etapem będzie pozyskiwanie decyzji pozwolenia na budowę i rozpoczęcie prac budowlanych; kolejnym projektem w ramach programu jest Infrastruktura „Zielone ulice” przy zarezerwowanych środkach na lata 2022-2024 7,3 mln zł, z tego na 2023 rok przypada 5,6 mln zł - wykonano remont chodnika w ulicy Anny German, Skwer Integrator – w maju 2022 roku podpisano umowę na zadanie: „Zaprojektuj i wybuduj: „Skwer Integrator - zaaranżowanie przestrzeni wypoczynkowych w zieleni u zbiegu Al. Zjednoczenia,

ogłoszenie postępowania przetargowego z terminem rozstrzygnięcia 27 maja 2022 roku na wykonanie ciągów pieszych planowanych do realizacji wraz z zadaniem pn. „Realizacja projektu „Żoliborz Południowy przyjazny dla każdego – Psi Park” ul. J. Kasprówicza w dzielnicy Bielany” – **na wydatki programu zieleni miejskiej przewidziane zostały w latach 2022-2024 łączne środki w wysokości przekraczającej 32 mln zł, w tym na 2023 r. przypada kwota 19 mln zł,**

- **program rozwoju edukacji** - obejmujący przebudowę, modernizację i budowę nowych szkół wszystkich typów, przebudowę, modernizację i budowę nowych przedszkoli, budowę hal sportowych i boisk przy obiektach oświatowych W ramach programu „Warszawa dla wszystkich” w latach 2019-2022 do użytku zostały oddane: 22 nowe, bądź całkowicie odnowione przedszkola, a 1 przedszkole jest obecnie w budowie. Powstało także 12 nowych szkół. W budowie są obecnie 4 szkoły, a w planach jest realizacja budowy kolejnych 3 szkół (nie ma jeszcze zabezpieczonego pełnego finansowania). Planowana jest obecnie, m.in. budowa 3 nowych przedszkoli, wkrótce zostanie również otwarty zespół przedszkolno-żłobkowy przy ul. Cokołowej; na terenie Dzielnicy Wesoła trwa budowa budynku na potrzeby CLXIII Liceum Ogólnokształcącego. Poza budową zupełnie nowych obiektów w WPF ujętych jest ponad 100 różnych tytułów inwestycyjnych związanych z rozbudową i modernizacją budynków i infrastruktury już istniejącej (m.in. boiska, place zabaw), np. powstający na Pradze Północ przy ul. Białostockiej 10/18 - kompleks sportowy wraz z halą sportową przy Szkole Podstawowej nr 73. Niektóre zadania obejmują kompleksową przebudowę szkół i zarezerwowano na nie nawet po kilkadziesiąt milionów złotych. Można tu wymienić budowę kompleksu oświatowego na Białoleścu, ul. Świderskiej przy zarezerwowanych środkach na lata 2022-2024 blisko 100 mln zł, z tego na 2023 r. przypada 51,5 mln zł, rozbudowę Szkoły nr 341 na Bemowie, ul. Oławska – przy zarezerwowanych środkach 36 mln zł na lata 2021- 2022; Szkoła Podstawowa 316, ul. Szobera 1/3 – 25 mln zł w latach 2021-2022; rozbudowa i modernizacja budynków Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Słabowidzących nr 8 przy ul. Koźmińskiej 7 wraz z zagospodarowaniem terenu – przy przewidzianych środkach 45 mln zł w latach 2022-2024, z tego na 2023 r. przypada 16,6 mln zł; modernizacja budynku Instytutu Głuchoniemych przy Pl. Trzech Krzyży 4/6 – przy zabezpieczonych środkach 20 mln zł w latach 2022-2024, z czego na 2023 r. przypada 10,3 mln zł, czy modernizacja i rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 257 przy ul. Podróżniczej przy zabezpieczonych środkach w latach 2022-2023 – 32,7 mln zł, z tego na 2023 r. 10,5 mln zł, rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 215 przy ul. Kwatery Głównej 13 na Pradze Południe przy zabezpieczonych środkach na lata 2022-2024 31,7 mln zł, przy czym na 2023 rok przypada 22,3 mln zł, modernizacja i rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej nr 66 przy ul. Przepiórki 16/18 na terenie dzielnicy Włochy przy zabezpieczonych środkach 30 mln zł, z tego na 2023 r. przypada 10 mln zł; Uchwałą Rady m.st. Warszawy z 17 marca 2022 roku nr LXII/1982/2022 w sprawie zmian w WPF-ie na lata 2022-2050 w ramach limitów wydatków na zadaniu Budowa kompleksu oświatowego przy ul. Świderskiej (Białoleścu) wprowadzono zmiany polegające na przeniesieniu 30,0 mln zł z 2025 r. na lata 2023-2024 jako skutek zmiany harmonogramu rzeczowo-finansowego realizacji tego zadania; uchwałami Rady m.st. Warszawy Nr LXIV/2080/2022 i Nr LXIV/2079/2022 z 12 maja 2022 roku w sprawie zmian w budżecie i w WPF-ie

dokonano przesunięcia środków na zadaniu Rozbudowa i modernizacja Przedszkola nr 110 przy ul. Bystrzyckiej (Wawer) – przeniesienie 3,5 mln zł z 2022 r. na 2023 r. w związku ze zmianami w harmonogramie realizacji zadania – **w WPF-ie na lata 2022-2050 na wydatki inwestycyjne w obszarze oświaty zaplanowane zostały środki w wysokości 942 mln zł w latach 2022-2024, z tego na 2023 r. przypada 389 mln zł,**

- **program rozwoju budownictwa społecznego, modernizacja budynków komunalnych w obszarze rewitalizacji** – program dotyczy rozwoju budownictwa społecznego w m.st. Warszawa poprzez zaangażowanie spółek Towarzystwa Budownictwa Społecznego do realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz przygotowanie przez dzielnice nowych zadań z zakresu budownictwa komunalnego mających służyć poprawie warunków mieszkaniowych. Projekt ten realizuje cele funkcjonującego w Mieście Zintegrowanego Programu Rewitalizacji m.st. Warszawy do 2022 roku. Celem projektu jest zapewnienie szerszej oferty mieszkań na wynajem poprzez budowę lub odtworzenie zasobu mieszkań. Działania w ramach tego programu polegają na poprawie stanu technicznego historycznych kamienic, a także na budowie nowych budynków, działania koncentrują się w trzech dzielnicach: Praga-Północ, Praga-Południe, Targówek. Kierunki rozwoju budownictwa komunalnego wyznaczył w perspektywie najbliższych pięciu lat nowy Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem m.st. Warszawy na lata 2021-2025, w tym Program mieszkaniowy uchwalony przez Radę m.st. Warszawy w drodze uchwały Nr XLVII/1459/2021 Rady m.st. Warszawy z 15 kwietnia 2021 roku zakłada poprawę stanu technicznego miejskiej substancji mieszkaniowej poprzez modernizacje i remonty; zgodnie z przyjętym Programem w wyniku nowych przedsięwzięć planuje się zrealizować do 2025 roku ok. 1 300 mieszkań, tj. ok. 535 nowych lokali komunalnych oraz ok. 766 mieszkań w systemie TBS. Od 2018r. do końca 2023r. oddano i planowane jest oddanie do użytkowania łącznie 1 064 mieszkań, w tym 327 mieszkań komunalnych (przy ul. Kłobuckiej, Zagłoby, Berenta, Bambusowej i Odrowąża) i 737 mieszkań w zasobach TBS (przy ul. Włodarzewskiej, Stalowej, Łomżyńskiej, Małej, Korzona, Radzywińskiej, Skaryszewskiej, Pełczyńskiego). Na realizację ww. mieszkań komunalnych poniesiono wydatki w wysokości ok. 100,6 mln zł do końca 2021 roku. Na ww. mieszkania TBS Miasto wniosło wkłady finansowe do spółek w wysokości ok. 81,2 mln zł.

W 2023 roku będą kontynuowane zadania budownictwa komunalnego wpisane do WPF na lata 2022-2025 i mieszkaniowego budownictwa TBS, dla których Miasto podpisało umowy ze spółkami i wniosło wkład finansowy w te inwestycje, w wyniku których powstanie ok. 240 mieszkań (Ząbkowska/ Markowska, Strzelecka i Cyrulików). Obserwowany w ostatnim czasie duży wzrost kosztów prac budowlanych (robocizna, materiały i transport) oraz znaczący wzrost wskaźnika WIBOR dla kredytów, z których dotychczas korzystały spółki TBS w celu realizacji mieszkaniowego budownictwa społecznego będą skutkować zwiększeniem kosztów realizacji Programu. W przypadku inwestycji TBS, w celu zminimalizowania wpływu skutków wzrostu kosztu kredytów na wzrost stawki czynszu dla najemców w lokalach do dyspozycji Miasta, planowana jest zmiana sposobu wykorzystania lokali przez Miasto (tj. wynajęcie lokali od TBS w celu podnajmu osobom spełniającym kryteria najmu lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta). Wiąże się to ze zwiększeniem wkładu Miasta do 100% wartości inwestycji (budowy lokali do

dyspozycji Miasta) i niekorzystaniem z kredytów mieszkaniowych SBC przez TBS-y. Miasto w tej formule będzie ubiegać się o wsparcie z Banku Gospodarstwa Krajowego w wysokości do 80% kosztów kwalifikowanych budowy tych lokali z art. 5a ustawy o finansowym wsparciu (...).

W 2023 roku, będą kontynuowane zadania:

- społecznego budownictwa czynszowego realizowane przez TBS-y w dzielnicach: Praga-Północ (Strzelecka, Markowska 13/Ząbkowska 32), Praga-Południe (Targowa 14), Targówek (Chyrowska/Złotopolska), Bemowo (Pełczyńskiego) i Ochota (Banacha/Grójecka),
- budownictwa komunalnego ujęte w budżecie i WPF w dzielnicach: Ursus (Orląt Lwowskich), Białołęka (Marywilska 44D), Wawer (Włókiennicza, Trakt Lubelski/Lebiodowa), Rembertów (Cyrulików), Praga-Południe (Komorska/Łukowska/Kawcza) i Praga-Północ (Stolarska/Szwedzka), Wilanów (budowa zespołu wielorodzinnych budynków mieszkalno-usługowych wraz z miejscami postojowymi przy ul. Calowej).

Miasto planuje w III kw. br. złożyć wnioski o bezzwrotne dofinansowanie w ramach Funduszu Dopłat Banku Gospodarstwa Krajowego na inwestycje Strzelecka i Ząbkowska/Markowska, na które szacuje się uzyskanie dofinansowania w wysokości ok. 62 mln zł. Przewidywany termin uruchomienia wypłaty wsparcia na konto Miasta II/III kwartał 2023r.

Aktualnie trwają prace związane z **przygotowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji m.st. Warszawy w oparciu o zapisy ustawy o rewitalizacji** (Dz.U. 2021 poz. 485 t.j.). Wyznaczony został obszar, który będzie poddawany rewitalizacji w kolejnych latach, po zakończeniu realizacji Zintegrowanego Programu Rewitalizacji m.st. Warszawy do 2022 roku. Uchwała w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Warszawie została przyjęta przez Radę m.st. Warszawy w dniu 17 lutego br. (Uchwała nr LX/1967/2022), a w dniu 12 maja 2022 roku **Rada Miasta przyjęła uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji m.st. Warszawy do 2030 roku** (Uchwała nr 2100/2022 r.). W 2023 roku zostanie zgodnie z ustawą ogłoszony nabór na projekty realizujące program. Obecnie trudno określić skalę potrzeb na ten cel. W WPF-ie Miasta na lata 2022-2050 aktualnie na program pn. „Rewitalizacja Pragi” są uwzględnione środki na 2023 r. przekraczające 1 mln zł.

W 2023 roku planowane jest również przygotowanie/rozpoczęcie kolejnych inwestycji budownictwa mieszkaniowego:

- budowa budynków komunalnych przez Dzielnice: Włochy (1 Sierpnia);
- realizacja inwestycji mieszkaniowych przez TBS-y na nieruchomościach wniesionych do spółek: przy ul. Derkaczy, Rudnickiego/Maczka, Stalowej 55/57, Połczyńskiej, Jagiellońskiej i Agrestowej;
- planowane wniesienie aportem nieruchomości do spółek TBS: Kolska, Milenijna, Grochowska,

- zespół zabudowy komunalnej przy ul. 1 Sierpnia (ok. 300 mieszkań).

W latach 2022-2025 planuje się zaangażowanie łącznych środków na działania w ramach tego programu w kwocie 248 mln zł, w tym na 2023 r. przypada blisko 105 mln zł. Natomiast na program Modernizacja budynków komunalnych w obszarze rewitalizacji planuje się wydatkować w latach 2022-2023 środki w kwocie 12,6 mln zł, w tym na 2023 r. przypada 4 mln zł.

Pozostałe programy rozwojowe Miasta o charakterze strategicznym stanowią, w szczególności:

- program „Dzielnica Wisła” i zagospodarowanie nadbrzeży Wisły,
- program „Warszawskie Centra Lokalne”,
- zabezpieczenie przeciwpowodziowe.

3.4.2.2. Wsparcie wydatków bieżących nowymi instrumentami

W 2023 r. pomimo trudności budżetowych Miasto będzie kontynuowało działania ukierunkowane na wsparcie rodzin przy wykorzystaniu wprowadzonych w poprzednich latach nowych instrumentów finansowych w celu tworzenia warunków dla poprawy życia warszawskich rodzin.

Bezpłatne zajęcia edukacyjne dla dzieci w przedszkolach

Istotnym działaniem samorządu warszawskiego na rzecz rodzin są wprowadzone od 1 września 2017 roku **bezpłatne zajęcia edukacyjne dla dzieci w przedszkolach**, co oznacza, że opłaty za pobyt w przedszkolu dotyczą tylko posiłków. Ta forma wsparcia rodzin będzie kontynuowana w 2022 roku. Ocenia się, że z tego rozwiązania w 2022 r. skorzysta ok. 54 000 dzieci uczęszczających do warszawskich przedszkoli. Zakłada się, że dzięki wprowadzeniu tego instrumentu polityki prorodzinnej zmniejszeniu uległy również bariery ekonomiczne w dostępie do edukacji przedszkolnej dla rodzin o niskich dochodach. Jest to też dodatkowa forma wspierania przez Miasto przedszkoli. O skali i zakresie tego wsparcia świadczą dane dotyczące rozbudowy infrastruktury społecznej w tym obszarze w ostatnich latach, z których wynika, że **w tej kadencji samorządowej do użytku zostały oddane: 22 nowe, bądź całkowicie odnowione przedszkola, a 1 przedszkole jest obecnie w budowie. Powstało także 12 nowych szkół. W budowie są obecnie 4 szkoły, a w planach jest realizacja budowy kolejnych 3 szkół.** Co roku na utrzymanie przedszkoli publicznych i dotację dla niepublicznych przedszkoli Warszawa przeznaczą blisko 1,4 mld zł (dane za 2021 r.). Postęp, jaki dokonał się w ostatnich dwóch latach w tym obszarze ilustrują również dane dotyczące zmian w liczbie funkcjonujących placówek publicznych i niepublicznych i w liczbie uczęszczających do nich uczniów w układzie porównawczym w latach 2019 - 2021. Na koniec 2019 roku w m.st. Warszawa funkcjonowało 341 placówek publicznych z liczbą uczniów 47 058, placówek niepublicznych działało 464 przy liczbie uczniów 25 573. Natomiast na koniec 2021 r. dane te wskazują na pozytywne zmiany w okresie trzech minionych lat, ponieważ liczba placówek publicznych zwiększyła się do 359 (wg stanu na marzec 2022 r., przedszkola ogólnodostępne, integracyjne, specjalne) z liczbą uczęszczających dzieci 47 482, a liczba placówek niepublicznych, w ramach których Miasto

sfinansowało dodatkowe miejsca zwiększyła się do 562 z liczbą uczęszczających dzieci zwiększoną do 30 383.

Bezpłatne przejazdy komunikacją miejską na podstawie Kart Ucznia

Jako instrument wsparcia dla rodzin należy traktować również wprowadzone z dniem 1 września 2017 r. i kontynuowane w 2023 r. **uprawnienie** dla uczniów warszawskich szkół podstawowych i gimnazjów, publicznych i niepublicznych oraz dla uczniów mieszkających w Warszawie i uczących się w szkołach poza Warszawą **do korzystania z bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską na podstawie Kart ucznia**. Uprawnienie, o którym mowa, obowiązuje na obszarze 1 i 2 strefy. Od momentu wdrożenia tego rozwiązania **wydano 257 tys. Kart Ucznia**. Można przyjąć, że liczba faktycznie korzystających z tego uprawnienia jest większa, ponieważ pozostali uczniowie korzystają z innych ulg, np. przysługujących w ramach karty Dużej Rodziny. Rozwiązanie to także ma na celu promowanie i zachęcanie młodego pokolenia do korzystania z transportu publicznego, co z kolei służy promowaniu przez Warszawę zachowań proekologicznych. W efekcie wdrożenia tego instrumentu ponad dwukrotnie wzrosła liczba młodych osób korzystających z komunikacji miejskiej, o czym świadczy zwiększenie o ok. 70 tys. liczby osób (dane wg stanu na 2019 rok), które po raz pierwszy wyrobiły kartę miejską.

Prospołeczne i prorozwojowe zmiany taryfy przewozowej

Miasto wykorzystuje aktywnie instrumenty lokalnej polityki taryfowej, które pozwalają na kształtowanie i promowanie określonych postaw i zachowań mieszkańców i jednocześnie sprzyjają zrównoważonemu rozwojowi społecznemu i gospodarczemu Miasta. Przykładem takiego działania są wprowadzone z dniem 1 czerwca 2017 r. i utrzymane w kolejnych latach do dnia dzisiejszego **zmiany taryfy przewozowej środkami komunikacji miejskiej** polegające na obniżeniu cen za bilety długookresowe obowiązujące w I i w II strefie i na poszerzeniu oferty o nowe propozycje taryfowe, w tym m.in. bilety 72-godzinne, grupowe, konferencyjne, 3- dniowe, co ma służyć zwiększeniu zainteresowania mieszkańców środkami komunikacji miejskiej. Każdy, kto mieszka i rozlicza podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT) w Warszawie może otrzymać Kartę Warszawianki/Kartę Warszawiaka, a dzieci osób rozliczających się w stołecznym urzędzie skarbowym – Kartę Młodej Warszawianki/Kartę Młodego Warszawiaka.

Od 1 września 2018 roku obowiązuje poszerzona i korzystniejsza cenowo oferta taryfowa dla osób, które mieszkają w Warszawie i rozliczają się z podatku dochodowego od osób fizycznych w jednym ze stołecznych urzędów skarbowych oraz korzystają na co dzień z warszawskiego transportu publicznego na podstawie Karty Warszawianki/Karty Warszawiaka i Karty Młodej Warszawianki/Karty Młodego Warszawiaka. W dniu 24 maja 2018 r. Rada m.st. Warszawy przyjęła uchwały nr: LXVII/1850/2018 i LXVII/1851/2018 zmieniające zakres obowiązywania i nową taryfę biletową dla biletu Warszawiaka i Młodego Warszawiaka. Zgodnie z ww. uchwałami Rady od 1 września 2018 roku bilety z oferty są ważne w 1. oraz 2. strefie biletowej Warszawskiego Transportu Publicznego, a taryfa biletowa została poszerzona i uproszczona. W celu zwiększenia atrakcyjności oferty z dniem 1 czerwca 2022 r. zaczną obowiązywać zmienione zasady nabywania uprawnień do Karty

Warszawianki/Warszawiaka, tj. uprawnienie będzie można uzyskać na podstawie zameldowania na pobyt stały. Jednocześnie wydłuża się okres ważności uprawnienia do 31 grudnia kolejnego roku.

Aktualnie Kartę Warszawianki/Kartę Warszawiaka lub Kartę Młodej Warszawianki/Kartę Młodego Warszawiaka posiada już ponad 318 tys. osób.

Pandemia przerwała korzystny trend wzrostowy notowany we wpływach ze sprzedaży biletów h. Rok 2020 zamknął się bowiem drastycznym spadkiem dochodów ze sprzedaży biletów przekraczającym istotnie 300 mln zł przy braku systemowego wsparcia ze strony administracji rządowej komunikacji publicznej w m.st. Warszawa i w innych miastach na prawach powiatu. W 2021 r. odnotowany został ponad 30 mln wzrost wpływów w porównaniu do roku 2020.

W celu zwiększenie udziału publicznego transportu zbiorowego w ogólnej liczbie podróży mieszkańców powiatu warszawskiego, obniżenia natężenia ruchu pojazdów indywidualnych oraz poprawy dostępności i ułatwienia korzystania z innych usług miejskich planowane jest w zależności od poprawy możliwości budżetowych Miasta wprowadzenie nowego, atrakcyjnego rozwiązania pn. System biletowy w zakresie transportu publicznego w ramach Zintegrowanej Warszawskiej Karty Miejskiej, która będzie miała charakter bardziej wirtualny. Rozwiązanie to polega na wdrożeniu jednolitego systemu, który bezpośrednio przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności i dostępności transportu publicznego oraz w przyszłości innych usług miejskich. Pasażerowie, oprócz wielu nowych produktów związanych z transportem uzyskają możliwość realizowania podróży na podstawie jednolitego, zintegrowanego nośnika usługi transportowej w dowolnych relacjach i przy wykorzystaniu środków transportu różnych przewoźników, którym dodatkowo będą w stanie dokonać identyfikacji i rozliczenia za inne usługi miejskie. Wprowadzenie systemu jednolitych, prostych i wygodnych płatności za przejazdy środkami komunikacji publicznej, możliwość skorzystania z nowoczesnych produktów cyfrowych jak asystent podróży, czy bieżąca informacja pasażerska, możliwość rezerwacji i rozliczeń innych usług miejskich, wspólne programy lojalnościowe wpłyną na zwiększenie atrakcyjności transportu publicznego w całej aglomeracji warszawskiej. W konsekwencji korzystanie z transportu publicznego zostanie znacznie ułatwione, co zwiększy poziom jego wykorzystania oraz zmniejszy udział podróży prywatnymi samochodami osobowymi. Przyczyni się to bezpośrednio do realizacji innych celów Miasta jak poprawa stanu środowiska oraz walka ze smogiem. Wykorzystanie funkcjonalności karty miejskiej nie tylko na potrzeby realizacji funkcji transportowej, ale i innych usług miejskich w znaczący sposób wpłynie na ułatwienie codziennego życia mieszkańców Warszawy i osób korzystających z usług miejskich.

Kierunki zmian metropolitalnej oferty taryfowej

W celu promowania postaw proekologicznych i budowania wspólnego systemu transportu zbiorowego w aglomeracji warszawskiej w 2023 r. **Miasto będzie w miarę możliwości finansowych wykorzystywało zachęty dla samorządów gmin podwarszawskich w celu zwiększenia zainteresowania mieszkańców tych gmin transportem zbiorowym organizowanym przez Zarząd Transportu Miejskiego.**

Wprowadzone do tej pory rozwiązania we współpracy z gminami sąsiednimi ułatwiający bezpieczny, ekologiczny i sprawny transport na terenie obszaru metropolitalnego wpisujące się w strategię zrównoważonego transportu publicznego w obrębie obszaru metropolitalnego obejmują, w szczególności:

- **Bilety Metropolitalne** – oferta „Warszawa+” funkcjonuje w rozszerzonej formule od września 2018 r. i obejmuje „Bilet Warszawa+1”, „Bilet Warszawa+2” oraz „Bilet Warszawa+3”, w zależności od opcji wybranej przez samorządy umożliwiającej mieszkańcom podwarszawskich miejscowości kupowanie biletów na Warszawski Transport Publiczny w niższej cenie; wg danych za 2021 r. sprzedanych zostało 202 352 sztuk biletów o łącznej wartości 39,8 mln zł (w tym 11,7 mln zł wyniosły dopłaty z gmin). W porównaniu z rokiem 2020 odnotowany został wzrost, wobec sprzedanych 173 581 sztuk biletów Metropolitalnych o łącznej wartości 36,8 mln zł (w tym dopłata gmin wyniosła 10,7 mln zł). Niemniej jednak patrząc na dane za 2019 r. odpowiednio 275 049 sztuk Biletów Metropolitalnych o łącznej wartości 60,3 mln - widoczny był spadek sprzedaży tego rodzaju biletów. Tańsze bilety mogą kupować mieszkańcy 26 gmin (z tego 21 gmin dofinansowuje bilety dla swoich mieszkańców w 3 najwyższym progu). W celu zwiększenia dostępności oferty, a co za tym idzie również do zachęcenia skorzystania z komunikacji nowych użytkowników w II kwartale br. oferta wprowadzona została do wszystkich automatów sprzedających bilety (stacjonarne ponad 800 szt., pojazdowe prawie 2 500 szt.),
- **wspólny Bilet ZTM-KM-WKD** - to specjalna oferta taryfowa, w ramach której posiadacze biletów 30- i 90-dniowych (oraz Biletów Metropolitalnych) mogą podróżować pociągami podmiejskimi Kolei Mazowieckich i Warszawskiej Kolei Dojazdowej na terenie Warszawy i gmin ościennych. Udział pasażerów z biletami ZTM w pociągach Kolei Mazowieckich na podstawie przeprowadzonych badań w październiku 2021 r. wyniósł ponad 54%. W 2021 roku pociągami Kolei Mazowieckich na podstawie biletów ZTM przewieziono ponad 25,6 mln pasażerów, natomiast pociągami WKD ponad 2,5 mln pasażerów,
- **pierwszej strefy w gminach** - obecnie w pięciu gminach: Łomianki, Izabelin, Marki, Ząbki – (linie autobusowe w 1 strefie, linia kolejowa w 2 strefie), Konstancin-Jeziorna zaliczonych do pierwszej strefy biletowej – dostępne są tam autobusy linii miejskich i obowiązują bilety na pierwszą strefę. Jest to możliwe dzięki porozumieniu lokalnych samorządów z ZTM-em przy częściowym dofinansowaniu przez samorządy kosztów funkcjonowania linii ZTM,
- **sieć metropolitalnych parkingów „Parkuj i Jedź”** – sieć jest stale rozbudowywana w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych współfinansowanych ze środków UE. Dotychczas podpisano umowy na realizację 65 parkingów o docelowej pojemności niemal 6 211 miejsc parkingowych, co niemal podwoi liczbę parkingów P&R w metropolii. Całość jest skoordynowana z transportem miejskim. Z bezpłatnego parkowania korzystają podróżujący posiadający bilet komunikacji miejskiej lub bilet lokalnego przewoźnika,

- **linii podmiejskich - 700 i 800** - aktualnie jest ich 40. Podwarszawskie samorządy pokrywają mniej niż połowę kosztów funkcjonowania powyższych linii,
- **Szybka Kolej Miejska** – w dni powszednie uruchamiane są 3 linie, które wykonują prawie 230 połączeń dziennie. Łączna długość tras obsługiwanych przez SKM wynosi 82,3 km. SKM przewiozła w 2021 roku blisko 15 mln pasażerów (w 2019 r. 22 mln pasażerów). Szybka Kolej Miejska jest 6 przewoźnikiem kolejowym w Polsce,
- **Bilet Warszawski z Polregio, Bilet Warszawski PKP Intercity, Bilet lotniskowy Kolei Mazowieckich, Bilet Łódź – Warszawa w ramach oferty „ŁKA łączy z Warszawą”** - na podstawie tego rodzaju biletów można korzystać ze wszystkich środków Warszawskiego Transportu Publicznego (autobusy, tramwaje, metro i SKM).

Realizacja zadań w ramach budżetu obywatelskiego

W 2023 roku planuje się wykorzystywanie dotychczasowych rozwiązań w obszarze aktywności obywatelskiej mieszkańców Warszawy mając na celu włączenie społeczności lokalnych w proces współdecydowania o sprawach Miasta. Planuje się **wdrożenie w 2023 r. kolejnej edycji tzw. budżetu obywatelskiego w dzielnicach**. Sprzyja to wzmocnieniu potencjału rozwojowego Warszawy poprzez budowanie kapitału społecznego i wspólnot lokalnych i wpisują się w cele i zadania wynikające z Programu Wzmocnienia Wspólnoty Lokalnej na lata 2015- 2020 jako programu operacyjnego w ramach Społecznej Strategii Warszawy – Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych 2030, jak też Zintegrowanego Programu Rewitalizacji m.st. Warszawy do 2022 r. zorientowanego na zwiększenie aktywności mieszkańców w różnych obszarach funkcjonowania Miasta. W formule budżetu obywatelskiego był realizowany w ub.r. pierwszy etap dużego projektu „Zielona Marszałkowska” w ramach programu „Nowe Centrum Warszawy”, w ramach którego powstała droga dla rowerów, wymieniony został chodnik, wykonano nasadzenia zieleni. Planuje się kontynuowanie tego projektu i dalszą przebudowę ul. Marszałkowskiej.

Działania Miasta będą ukierunkowane również na wspieranie inicjatywy lokalnej jako narzędzia współdziałania mieszkańców i Miasta przy realizacji zadań publicznych, jak też na rozwój sieci miejsc aktywności lokalnej, na rozwój partnerstw lokalnych.

3.4.2.3. Realizacja zadań w oparciu o dofinansowanie unijne

Z uwagi na zakończone w 2020 r. programowanie z UE przy możliwości kontynuowania wydatkowania środków objętych refundacją z UE do końca 2023 r. zgodnie z zasadą n+3 i rozliczenia dofinansowania do 2024 r. **zdecydowana większość projektów realizowanych przy współfinansowaniu z budżetu unijnego została zakończona i znajduje się na etapie rozliczania końcowego uzyskanego dofinansowania i/lub w fazie mocno zaawansowanej realizacji prac w ramach harmonogramu rzeczowo-finansowego.**

Powyższe odnosi się w szczególności do priorytetowej inwestycji, do której należy **rozbudowa centralnego odcinka II linii metra etap II wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zakupem taboru**. Obydwa odcinki zostały już zakończone i oddane do eksploatacji - odcinek wschodnio-północny został przekazany do eksploatacji we wrześniu 2019 r., a odcinek zachodni – w kwietniu 2020 r.

W ramach tej inwestycji powstało 6 stacji o długości 6,6 km: 3 stacje w kierunku wschodnio-północnym o długości 3,12 km trasy i stacjach Szwedzka, Targówek, Trocka i 3 stacje w kierunku zachodnim o długości 3,4 km trasy i stacjach - Księcia Janusza, Młynów, Płocka. Zakres projektu obejmował również budowę infrastruktury towarzyszącej metra, tj. rozbudowę Stacji Techniczno-Postojowej Kabaty, prace przygotowawcze dla etapu III rozbudowy metra II linia i zakup nowego taboru - 13 sztuk pociągów dostosowanych do obsługi I i II linii metra (zakup taboru jest realizowany przez spółkę Metro sp. z o.o.). Całkowita wartość tej inwestycji to 3 164,2 mln zł, z czego dofinansowanie z budżetu unijnego wyniesie 1 826,3 mln zł. Aktualnie trwa proces rozliczania środków z tytułu dofinansowania tego zadania z budżetu UE, który został wydłużony do 2024 r.

W ramach zadania „Płatność z tytułu refundacji wydatków na zakup taboru na potrzeby projektu „Budowa II linii metra wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zakupem taboru – etap II na lata 2022-2024 zaplanowane jest refinansowanie wydatków poniesionych przez Metro Warszawskie w formie refundacji, która będzie uzyskana z rozliczenia w ramach wniosków o płatność faktur na zakup 13 pociągów (224,3 mln zł). W 2021 r. rozliczono zaliczkę za tabor w wysokości 10% wynikającej z zakupu 13 pociągów.

Kwota refundacji z budżetu UE wydatków poniesionych przez Miasto od początku realizacji projektu do końca 2021 roku wyniosła 1.408 mln zł, przy całkowitym dofinansowaniu 1.826 mln zł.

Dofinansowanie uwzględnione w WPF-ie w latach 2022-2024 wynosi 418,5 mln zł, przy czym na 2023 rok przypada 137,6 mln zł.

Miasto uzyskało również dofinansowanie z budżetu UE na **rozbudowę II linii metra w ramach III etapu w formule „2+3” wraz z zakupem taboru** (przewidziany jest zakup 17 sztuk pociągów, zakup taboru jest realizowany przez Metro sp. z o.o.) na podstawie umowy zawartej 3 października 2017 roku przewidującej dofinansowanie z budżetu unijnego nie większe niż 1.952,2 mln zł przy koszcie całkowitym inwestycji 3 564,5 mln zł. Etap III rozbudowy metra II linia obejmuje budowę trzech stacji w kierunku wschodnio-północnym (stacje Zacisze C-19, Kondratowicza C-20, Bródno C-21 i odcinka w kierunku zachodnim wraz ze Stacją Techniczno-Postojową Karolin (dawne Mory), w ramach którego przewiduje się budowę dwóch stacji (Wola Park C-5, Powstańców Śląskich C-4) wraz z tunelami szlakowymi, torami odstawczymi i wentylatorniami. W sumie w ramach odcinków 2+3 powstanie ok. 6 km nowej trasy. Budowa trzech stacji na odcinku wschodnim-północnym znajduje się na końcowym etapie realizacji, zakończenie robót planowane jest we wrześniu 2022 roku.

Podobnie budowa dwóch stacji na odcinku zachodnim jest na ukończeniu, zakończenie robót planowane jest w czerwcu/lipcu 2022 r. Na podstawie aneksu do umowy o dostarczenie taboru w postaci 17 pociągów wydłużony został termin dostarczenia pociągów z końca br. na koniec 2023 roku. W ramach etapu III rozbudowy metra i zadania „Płatność z tytułu refundacji wydatków na zakup taboru na potrzeby projektu „Budowa II linii metra wraz z zakupem taboru – etap III”, na lata 2023-2024 zaplanowane jest refinansowanie wydatków poniesionych przez Metro Warszawskie w

formie refundacji, która będzie uzyskana z rozliczenia w ramach wniosków o płatność faktur na zakup 17 pociągów w kwocie 81 mln zł. W 2021 r. rozliczono zaliczkę za tabor w wysokości 10% wynikającej z zakupu 17 pociągów.

Kwota refundacji wydatków poniesionych przez Miasto na tą inwestycję, która wpłynęła do budżetu Miasta od początku realizacji projektu do końca 2021 roku wyniosła 1 067 mln zł. Dofinansowanie z UE zaplanowane na lata 2022- 2024 wynosi 884,6 mln zł, z tego na 2023 r. przypada kwota 433 mln zł.

Miasto podejmuje też aktywne działania w celu uzyskania dofinansowania z budżetu unijnego na budowę Stacji Techniczno-Postojowej Karolin (dawne Mory) i 3 stacje. Szanse na uzyskanie dofinansowania stwarzają nowe ramy finansowe UE na lata 2021-2027. Aktualnie zadanie to ma zabezpieczone finansowanie z własnych środków budżetowych Miasta w ramach WPF m.st. Warszawy na lata 2022-2050 z zaplanowanym okresem realizacji w latach 2022-2024. Koszt całkowity inwestycji wynosi 1,6 mld zł. W grudniu 2020 r. złożono komplet wniosków o pozwolenie na budowę. Obecnie trwa procedura ponownej oceny oddziaływania na środowisko projektu i procedura zmierzająca do wydania decyzji o pozwoleniu na budowę.

W styczniu 2022 roku w ramach instrumentu finansowego „Łącząc Europę” – Connecting Europe Facility na lata 2021-2027 (CEF 2) w ramach konkursu Projects on the Core Network – Cohesion envelope (CEF-T-2021-CORECOEN) złożony został wniosek o dofinansowanie projektu **„Rozwój zintegrowanej mobilności miejskiej w oparciu o metro i multimodalne węzły przesiadkowe – etap I”** na kwotę 1 985 963 213 zł. Zakres prac planowanych do dofinansowania obejmuje:

- projekt i budowę II linii metra, w tym dokończenie budowy odcinka zachodniego od szlaku za stacją „Powstańców Śląskich do stacji „Połczyńska” wraz ze Stacją Techniczno-Postojową „Mory”/”Karolin”,
- wykonanie „Prac przedprojektowych etap I – Praga-III linia metra wraz ze Stacją Techniczno-Postojową Kozia Górka w Warszawie, w zakresie niezbędnym do ogłoszenia postępowania w formule „Projektuj i Buduj”.

Planowany okres realizacji projektu obejmuje lata 2018-2025, szacunkowa wartość całego projektu stanowi kwota 1 985 963 213 zł, w tym na zadanie polegające na dokończeniu budowy odcinka zachodniego od szlaku za stacją „Powstańców Śląskich” do stacji „Połczyńska” wraz ze Stacją Techniczno-Postojową „Mory”/”Karolin” przypada kwota 1 944 612 557 zł, natomiast na zadanie polegające na wykonaniu „Prac przedprojektowych etap I – Praga – III linia metra wraz ze Stacją Techniczno-Postojową Kozia Górka w Warszawie” przypadnie kwota 40 647 031 zł. Szacunkowy budżet na lata 2021-2025 stanowi kwota 1 942 335 113 zł. Planowany poziom dofinansowania dla projektu wynosi 85% i został skalkulowany na ok. 282 mln Euro wsparcia w ramach puli kohezyjnej (1 305 mln zł).

Efektom starań Miasta o pulę środków w ramach alokacji 2014-2020 było również uzyskanie dofinansowania ze środków unijnych na projekty drogowe. W przypadku większości projektów roboty budowlane zostały zakończone i znajdują się na etapie rozliczeń końcowych uzyskanego dofinansowania. Dotyczy to, m.in. projektu **Modernizacja ciągu ul. Marsa – Żołnierska - etap III** – wartość całkowita projektu zgodnie z umową o dofinansowanie zawartą 5 listopada 2020 roku wynosi 63,4 mln zł, wartość dofinansowania z UE stanowi kwota 52,6 mln zł; zakończenie realizacji projektu przewidywane jest na 2022 rok, środki zaplanowane w budżecie Miasta na 2022 r. na wydatki na tą inwestycję wynoszą 57,8 mln zł. Projekt jest trzecim etapem inwestycji polegającej na rozbudowie ciągu ulic: Marsa – Żołnierska na odc. od ul. Naddnieprzańskiej do granicy miasta, w którego zakres wchodziło poszerzenie istniejących jezdni, rozbiórka starych i budowa nowych wiaduktów drogowych, budowa ekranów akustycznych oraz zagospodarowanie zielenią pasa drogowego. W budżecie Miasta na 2022 rok i w WPF-ie na lata 2022-2050 uwzględnione jest dofinansowanie unijne w latach 2022-2023 w kwocie 48,9 mln zł, przy czym na 2023 rok przypada kwota 31,8 mln zł. Rozliczenie końcowe wraz ze złożeniem wniosku końcowego o płatność nastąpi w 2023 roku.

Jako kluczowe traktowane są zadania inwestycyjne realizowane wspólnie z innymi samorządami powiązanymi funkcjonalnie z Miastem tj. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Miasto i 39 samorządów warszawskiego obszaru metropolitalnego tworzących Warszawski Obszar Funkcjonalny (WOF) realizują wspólne przedsięwzięcia łączące działania finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Rozwojowi zrównoważonego transportu przy wykorzystaniu środków z UE służą realizowane w ramach ZIT projekty **Parkuj i Jedź etap IV - Żerań PKP i „Parkuj i Jedź Jeziorki PKP” - etap V.** Pierwszy z tych projektów Żerań PKP o całkowitej wartości 10,5 mln zł przy dofinansowaniu z UE 3,5 mln zł znajduje się w trakcie zaawansowanej realizacji, która została wydłużona do końca września 2022 roku. Zakłada się, że wniosek o płatność końcową zostanie złożony w październiku 2022 roku i biorąc pod uwagę 3 miesięczny okres na rozliczenia końcowe należy oczekiwać płatności końcowej z tytułu refundacji z budżetu unijnego poniesionych przez Miasto wydatków w 2023 roku. W budżecie Miasta na 2022 rok i w WPF-ie 2022-2050 uwzględnione są wydatki majątkowe w 2022 r. w kwocie 3,8 mln zł i dochody z tytułu dofinansowania tego projektu ze środków unijnych w kwocie 991 tys. zł na 2023 r. Realizacja projektu „Jeziorki” – V etap - o całkowitym koszcie 8,3 mln zł i dofinansowaniu z UE 3,4 mln zł również kończy się w IV kw. 2022 roku. Na podstawie wniosku o płatność złożonego w marcu 2022 roku Miasto uzyskało w 2022 roku refundację wydatków w wysokości ok. 171 tys. zł z tytułu dofinansowania dokumentacji projektowej, która stanowi nieplanowane dochody. W budżecie Miasta na br. uwzględnione są wydatki na ten projekt w wysokości 8,3 mln zł, natomiast dochody z tytułu refinansowania wydatków Miasta wpłyną w 2023 roku w kwocie 3,2 mln zł.

Projekt "Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)" jest również realizowany w ramach ZIT. Miasto Stołeczne Warszawa jest liderem projektu, a partnerami projektu stanowi 25 gmin przy wartości całkowitej projektu blisko 53 mln zł i dofinansowaniu 39 mln zł.

Projekt jest realizowany od lipca 2016 r. z terminem zakończenia do 30 czerwca 2023 roku.

Głównym celem projektu jest podniesienie jakości życia mieszkańców i osób przyjezdnych, w tym turystów poprzez dostarczenie pakietu e-usług ułatwiających wielopłaszczyznową interakcję z gminami i korzystanie z usług publicznych przy wykorzystaniu technologii mobilnych. Szczegółowe cele tematyczne stanowią: zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i usług publicznych na terenie WOF, uatrakcyjnienie i zwiększenie dostępności oferty kulturalnej i turystycznej WOF, podniesienie jakości usług transportu publicznego na terenie WOF, usprawnienie systemu parkowania przyulicznego/na miejskich parkingach na obszarze WOF, zwiększenie świadomości instytucji i osób fizycznych na temat stanu parametrów środowiskowych na terenie WOF.

Zakres projektu obejmie 5 obszarów tematycznych:

e-dostępność – wdrożenie systemu mikro-nawigacji i informacji kontekstowej, który ma ułatwić poruszanie się po przestrzeniach publicznych, w tym wewnątrz budynków (np. ostrzegać osoby niewidome o przeszkodach) oraz zwiększyć dostępność informacji i usprawnić załatwianie spraw w urzędach publicznych w szczególności osobom z dysfunkcją wzroku,

e-turystyka – stworzenie wirtualnego, spersonalizowanego, mobilnego przewodnika dla turystów i mieszkańców, promującego ofertę turystyczną i kulturalną gmin, powiązanego z informacjami kontekstowymi, elementami rozszerzonej rzeczywistości i grywalizacji (np. interaktywnymi ścieżkami zwiedzania, grami miejskimi),

e-transport – stworzenie planera podróży komunikacją metropolitalną opartą o rozkład jazdy w czasie rzeczywistym,

e-parkowanie – dostarczenie narzędzia e-kontroli w postaci systemu, który usprawni kontrolę opłat miejsc parkingowych,

e-środowisko – stworzenie systemu zbierania, przetwarzania i prezentowania w czasie rzeczywistym danych dotyczących parametrów środowiskowych w dwóch obszarach – jakości powietrza oraz natężenia hałasu.

W budżecie Miasta na br. i w WPF-ie na lata 2022-2050 projekt ten ma zaplanowane wydatki ogółem latach 2022-2023 w kwocie 37 mln zł, z tego majątkowe 26,5 mln zł, przy refundacji wydatków z budżetu unijnego przeszło 19 mln zł w 2022 r.

W ramach ZIT, których liderem jest Miasto Stołeczne Warszawa, a partnerami 10 gmin oraz Stołecznym Centrum Opiekuńczo-Lecznym, realizowany jest **również projekt „Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych”** opartego na narzędziach TIK na terenie „Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (e-opieka)”. Projekt realizowany jest we współpracy z 14 warszawskimi domami pomocy społecznej oraz Centrum Usług Społecznych „Społeczna Warszawa”. Całkowita wartość projektu wynosi 26,1 mln zł przy dofinansowaniu z UE 20,8 mln zł na planowany okres realizacji projektu został przedłużony do 30 czerwca 2023 roku.

Projekt znajduje się w zaawansowanej fazie realizacji, efektem projektu będzie uzyskanie wsparcia dla osób starszych i potrzebujących w zakresie teleopieki. W budżecie Miasta na br. i WPF-ie 2022-2050 zarezerwowano środki na wydatki na ten projekt w latach 2022-2023 w kwocie 23,5 mln zł, z tego na 2023 rok przypada 2 mln zł, przy refundacji wydatków z budżetu unijnego w tym czasie w kwocie 6,2 mln zł.

W ramach ZIT realizowane są też projekty mające na celu poprawę dostępności do usług świadczących opiekę nad dziećmi do lat 3 poprzez utworzenie nowych miejsc w żłobkach z przeznaczeniem środków na wyposażenie, zapewnienie bieżącego funkcjonowania w okresie realizacji projektu. Należą do nich, w szczególności: **projekt „Żłobkowy start”** przy całkowitej wartości projektu 7,5 mln zł i dofinansowaniu blisko 6 mln zł. Projekt znajduje się w trakcie realizacji od 1 lipca 2021 roku z terminem zakończenia do 31 grudnia 2022 roku. Efektem tego projektu będzie utworzenie 234 nowych miejsc żłobkowych. Innym projektem jest **„Żłobek szansą na równy start”** z terminem realizacji w okresie od 1 maja 2021 roku do 31 sierpnia 2023 roku przy kwocie dofinansowania 6,7 mln zł i całkowitej wartości projektu 8,5 mln zł. Efektem realizacji projektu będzie wytworzenie 225 nowych miejsc żłobkowych.

Kolejnym projektem żłobkowym realizowanym w ramach ZIT jest projekt **„Maluchy żłobkują, rodzice pracują”** - z okresem realizacji od 1 września 2021 roku do 31 października 2023 roku przy dofinansowaniu z UE 4,1 mln zł i całkowitej wartości projektu 5,2 mln zł. W efekcie tego projektu powstanie 125 nowych miejsc żłobkowych. W budżecie Miasta na 2022 rok i w WPF-ie 2022-2050 zarezerwowano środki na wydatki na ten projekt w latach 2022-2023 w kwocie 4,7 mln zł, przy czym na 2023 rok przypada kwota 2,1 mln zł, przy dofinansowaniu z UE na lata 2022-2023 3,5 mln zł, z tego w 2023 rok 1,7 mln zł.

W efekcie realizacji projektów żłobkowych w ramach ZIT w latach 2019-2022 i biorąc pod uwagę okres realizacji wybranych projektów sięgający 2023 rok liczba nowopowstałych miejsc żłobkowych wyniesie 1 629.

W ramach ZIT realizowane są też inne projekty tzw. „miękkie” związane z wydatkami bieżącymi w obszarze edukacji. Należy do nich m.in. projekt **„Laboratorium kompetencji przyszłości i kształtowania postaw przedsiębiorczych”**. Projekt jest realizowany od 1 września 2021 roku do 30 czerwca 2023 roku. Celem projektu jest podniesienie kompetencji kluczowych (z zakresu TIK, nauk matematyczno-przyrodniczych, języków obcych) i umiejętności uniwersalnych (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej, przedsiębiorczości, krytycznego myślenia) niezbędnych na rynku pracy oraz indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także wyposażenie SP w nowoczesne pomoce dydaktyczne. Beneficjentem projektu jest m.st. Warszawa wspólnie z dzielnicą Bielany. Wartość projektu 396 tys. zł przy dofinansowaniu z UE 317 tys. zł. W budżecie Miasta na 2022 rok i w WPF-ie 2022-2050 zarezerwowane są w latach 2022-2023 środki na wydatki w kwocie 193,4 tys. zł, z tego na 2023 rok przypada 51,8 tys. zł, przy refundacji z budżetu unijnego tych wydatków w latach 2022-2023 106,8 tys. zł, z tego na 2023 rok przypada 51,8 tys. zł.

Zakłada się, że wartość projektów planowanych do realizacji w ramach ZIT w latach 2022 - 2023 wyniesie łącznie 95,7 mln zł, przy czym środki z budżetu UE z tytułu refundacji wydatków poniesionych przez Miasto na realizację tych projektów wyniosą 42,5 mln zł, z tego na 2023 rok przypadnie 6,7 mln zł. Planuje się, że wartość projektów inwestycyjnych w ramach ZIT w tym okresie sięgnie kwoty blisko 62 mln zł, natomiast zakładane dochody z tytułu dofinansowania projektów inwestycyjnych ze środków europejskich wyniosą w tym okresie 23,6 mln zł, z tego na 2023 rok przypadnie 4,2 mln zł.

Dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego uzyskał projekt **e-administracja** o wartości całkowitej 10 mln zł i dofinansowaniu z UE 8 mln zł. Projekt znajduje się w trakcie zaawansowanej realizacji. W budżecie na br. uwzględnione są wydatki na ten projekt w wysokości 3,4 mln zł. Zakończenie projektu zostało wydłużone aneksem do końca 2022 roku. W związku z powyższym końcowe rozliczenie projektu i płatność końcowa w kwocie 904 tys. zł nastąpi w I kw. 2023 roku.

Kolejnym projektem korzystającym z tego źródła dofinansowania jest projekt **„Utworzenie zintegrowanej platformy wymiany danych w Straży Miejskiej m.st. Warszawy”** o całkowitej wartości 17,5 mln zł i dofinansowaniu 8,8 mln zł. Na podstawie aneksu do umowy z marca 2022 r. realizacja projektu została kolejny raz wydłużona do 14 października 2022 roku, co oznacza, że rozliczenia końcowe na podstawie wniosku końcowego o płatność końcową nastąpi w 2023 roku. W budżecie Miasta na br. i w WPF-ie Miasta 2022-2050 uwzględnione są wydatki na projekt w wysokości 7,4 mln zł i refundacja wydatków z budżetu unijnego w latach 2022-2023 blisko 4 mln zł, przy czym na 2023 rok przypada 1,9 mln zł.

Z Funduszu Rozwoju Regionalnego dofinansowanie z UE uzyskał projekt **„Termomodernizacja Szpitala Wolskiego”** w zakresie pawilonu 10. Ogólna wartość projektu wynosi 7,3 mln zł przy dofinansowaniu z UE 4 mln zł. Zakończenie projektu planuje się do 30 września 2022 rok, natomiast rozliczenie końcowe dofinansowania z UE nastąpi w 2023 r. W budżecie Miasta na 2022 r. i w WPF-ie 2022-2050 zarezerwowano środki na wydatki majątkowe w 2022 r. w wysokości 1,5 mln zł przy dofinansowaniu z UE w latach 2022-2023 blisko 4 mln zł, z tego na 2023 r. przypadnie 3 mln zł.

Z Funduszu Spójności z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko obok projektów związanych z rozbudową metra dofinansowanie uzyskały też m.in. projekty: **„Rozwój i uporządkowanie terenów zieleni”** o wartości całkowitej zwiększonej w drodze aneksu do umowy podpisanego w maju 2022 roku do kwoty 46,1 mln zł i dofinansowaniu z UE 15,8 mln zł. Realizacja tego projektu planowana jest do 31 grudnia 2022 roku. Projekt obejmuje 3 zadania: Ogrody kosmosu, Park Żeromskiego (te projekty zostały już zakończone) i Park Pole Mokotowskie. Aktualnie prowadzone są zaawansowane roboty budowlane w związku z modernizacją Parku Pole Mokotowskie. Zadanie to uwzględnia elementy objęte dofinansowaniem unijnym, takie jak: stworzenie nowego, naturalnego układu wodnego w parku pełnego roślinności i dzikiego życia poprzez rozbetonowanie i naturalizację dużego stawu, zagospodarowanie terenu po dawnej bazie MPO, stworzenie pełnych zieleni miejsc rekreacji i stref wejściowych, planowana jest również nowa siłownia plenerowa, toalety publiczne i elementy małej architektury. Zakończenie realizacji projektu przewiduje się do końca grudnia 2022 roku. W budżecie

Miasta na 2022 roku i w WPF-ie 2022-2050 na to zadanie przewidziane są wydatki w 2022 roku w kwocie 37,7 mln zł i dochody z tytułu dofinansowania projektu z budżetu UE na lata 2022-2023 10 mln zł, przy czym na 2023 roku przypada 6,7 mln zł.

Kolejnym projektem jest projekt „**Utworzenie terenów zieleni o symbolice historycznej na obszarach historycznych**” z terminem realizacji do końca 2022 r. Wartość całkowita projektu wynosi 28,8 mln zł przy dofinansowaniu z UE 21,6 mln zł. Projekt obejmuje 3 zadania: Park im. Cichociemnych, Kopiec Powstania Warszawskiego, Fort Włochy. W przypadku pierwszych dwóch zadań są prowadzone zaawansowane roboty budowlane. Zadanie Fort Wola znajduje się na etapie ukończenia robót budowlanych. Realizacja całego projektu zakończy się do końca br., natomiast rozliczenie końcowe dofinansowania z UE ze złożeniem wniosku końcowego o płatność nastąpi w 2023 r. W budżecie Miasta na 2022 r. i w WPF-ie 2022-2050 uwzględnione są wydatki majątkowe na ten projekt w 2022 r. w kwocie 32,7 mln zł przy dochodach z tytułu dofinansowania tego projektu z budżetu UE na lata 2022-2023 w kwocie blisko 18 mln zł, przy czym na 2023 r. przypada 11,4 mln zł.

Z tego samego źródła dofinansowania korzysta również projekt „**Ochrona zagrożonych gatunków**” przy koszcie całkowitym 6,8 mln zł i dofinansowaniu z UE – 5,8 mln zł. Projekt składa się z kilkunastu zadań i jest realizowany od 2020 roku z planowanym zakończeniem do końca 2022 r. i rozliczeniem końcowym dofinansowania z UE w 2023 r. W budżecie Miasta na 2022 r. i w WPF-ie 2022-2050 zarezerwowane są środki na wydatki na ten projekt w kwocie 6,1 mln zł przy dofinansowaniu z budżetu unijnego w latach 2022-2023 - 4,5 mln zł, przy czym na 2023 rok przypada 4 mln zł.

3.4.2.4. Koordynacja działań m.st. Warszawy w zakresie Obszaru Metropolitalnego Warszawy:

W dniu 1 stycznia 2018 roku weszło w życie Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/2066 z 21 listopada 2016 roku zmieniające załączniki do rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), na mocy którego województwo mazowieckie zostało podzielone na dwie jednostki statystyczne poziomu NUTS2. Wydzielono m. in. tzw. Region Warszawski Stołeczny (RWS), składający się z 70 gmin położonych w 9 okoławarskich powiatach (legionowski, wołomiński, miński, otwocki, piaseczyński, pruszkowski, grodziski, warszawski zachodni, nowodworski). Ww. ma istotny wpływ na sposób dystrybucji funduszy europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

W związku z ww. rozporządzeniem i jego implikacjami została podjęta decyzja o tym, iż Region Warszawski Stołeczny stanie się docelowym obszarem polityki metropolitalnej m.st. Warszawy. Z powyższej decyzji wynika potrzeba zaangażowania w działania metropolitalne dwukrotnie większej liczby podmiotów (70 gmin i 9 powiatów) niż ma to miejsce obecnie przy wdrażaniu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (40 gmin), co ma wprost przełożenie na koszt procesu operacyjnego „Współpraca z gminami Obszaru Metropolitalnego Warszawy”, co wymaga powiększenia obszaru obejmowanego analizami przygotowanymi na potrzeby prowadzenia polityki metropolitalnej przez

m.st. Warszawa, z czym wiąże się wzrost kosztów procesu operacyjnego „Przygotowanie analiz, opinii i stanowisk dotyczących zagadnień i dokumentów związanych z problematyką OMW”.

Obecnie mamy również do czynienia z kumulacją aktywności związanych z przygotowaniem dokumentów programujących unijną perspektywę finansową na lata 2021-2027, co ma bezpośredni wpływ na wzrost wolumenu środków niezbędnych do realizacji zadań w zakresie procesu operacyjnego „Koordynacja dokumentów rozwojowych, w tym będących podstawą do pozyskiwania środków rozwojowych z budżetu krajowego i UE”.

Projekt o charakterze studyjnym **„Analiza możliwości rozwoju zintegrowanego transportu w oparciu o metro i multimodalne węzły przesiadkowe”** uzyskał wsparcie unijne z Instrumentu Komisji Europejskiej „Łącząc Europę” i stanowi projekt hybrydowy związany częściowo z wydatkami inwestycyjnymi („Rozbudowa sieci metra”), jak też z bieżącymi. Projekt obejmuje 3 zadania i ich efektem będzie uzyskanie 5 dokumentacji nt. rozbudowy sieci metra, tj.:

1. opracowanie dotyczące studium rozwoju systemu metra w Warszawie – analiza wariantów przebiegu i określenie docelowego układu sieci metra, przewidywane jest zakończenie prac w 2023 roku,
2. obejmuje 3 podzadania dotyczące uzyskania dokumentacji przedprojektowej aż do uzyskania pozwolenia na budowę dla stacji A 12 i A 16 (Plac Konstytucji i Muranów) w ramach I linii metra wraz z rozbudową i przebudową infrastruktury towarzyszącej w zakresie niezbędnym do uzyskania pozwoleń na budowę – przewidywany termin zakończenia prac to 2023 rok,
3. analiza technicznej możliwości powiązania stacji Centrum w ramach linii M1 z dworcami Warszawa Śródmieście i Warszawa Centralna – przewidywany termin zakończenia prac to 2022 rok,
4. studium techniczne linii metra M 3 ze stacją Kozia Góra – etap I - Praga, które zostało już wykonane w styczniu 2021 r.,
5. studium techniczne budowy multimodalnego węzła przesiadkowego Warszawa-Wschód, który rozpoczął się 26. Lutego 2020 r. i będzie realizowany do 30 czerwca 2023 r.

Na tzw. liście projektów zidentyfikowanych w ramach instrumentu Transeuropejska Sieć Transportowa – TEN - T służącym koordynacji oraz zapewnieniu spójności i komplementarności inwestycji infrastrukturalnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko znajdują się dwa miejskie projekty drogowe przewidziane do dofinansowania z UE, tj. „Budowa ul. Ghandi” i „Rozbudowa ul. Łazurowej”. Realizacja zadania „Budowa ul. Ghandi” została zakończona w 2019 roku, wartość nakładów na tą inwestycję z własnych środków budżetowych Miasta wyniosła 9,5 mln zł. Realizacja projektu „Budowa ul. Łazurowej” już rozpoczęła się i w III kw. 2022 roku przewiduje się rozstrzygnięcie przetargu na roboty budowlane. W budżecie Miasta na 2022 rok i w WPF-ie 2022-2050 przewidziane są środki na wydatki w latach 2022-2023 w kwocie 24,6 mln zł, przy czym na 2023 rok przypada 21,5 mln zł. W WPF-ie Miasta na lata 2022-2050 na te dwa zadania uwzględnione są w latach 2023-2024 środki z tytułu dofinansowania z budżetu UE 12,7 mln zł na lata 2023-2024, przy czym na 2023 r. przypada 5 mln zł. Nie ma jeszcze zawartych umów o dofinansowanie, dlatego przyjęte w WPF-ie kwoty refundacji wydatków mają charakter orientacyjny i mogą być niedoszacowane.

3.5. Ryzyka dotyczące realizacji zadań w 2023 r. i w latach następnych

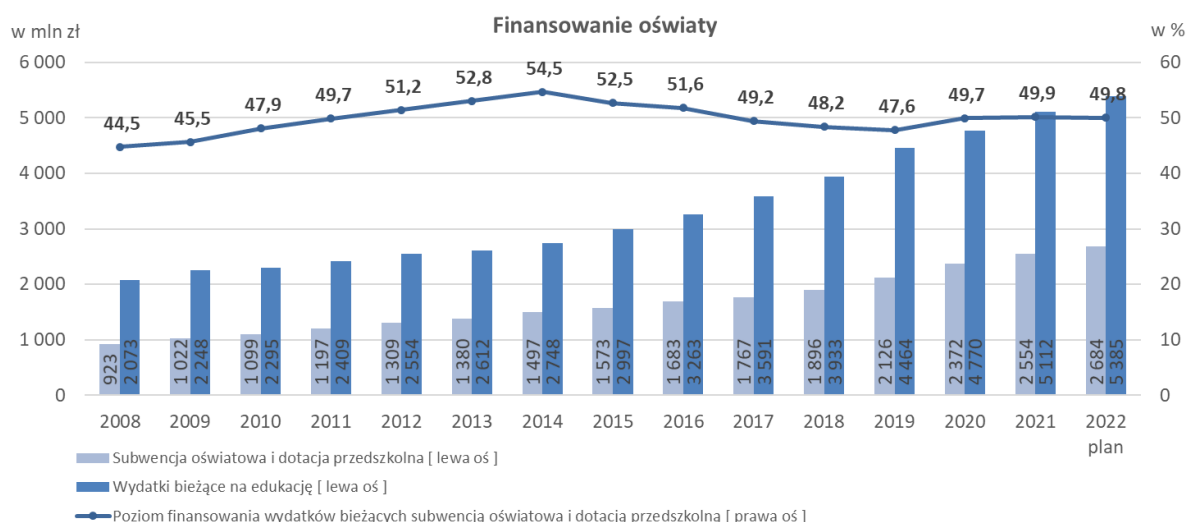
3.5.1. Ryzyko dotyczące generowania nadwyżki budżetowej na odpowiednim poziomie

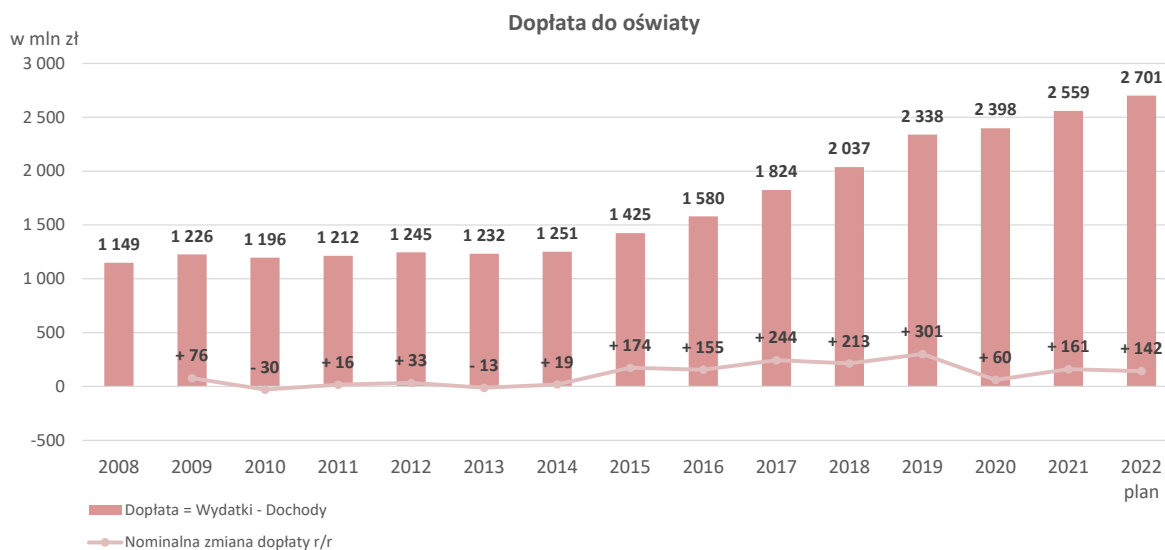
Generowanie nadwyżek operacyjnych na odpowiednim poziomie, zwłaszcza w ujęciu netto, tj. po uwzględnieniu wydatków na spłatę wcześniej zaciągniętego długu, determinuje potencjał rozwojowy Miasta i jest ważne z punktu widzenia utrzymania zdolności do zaciągania i spłaty zobowiązań, jak też przesądza o możliwości absorpcji środków europejskich i innych bezzwrotnych środków pomocowych ze względu na konieczność zabezpieczenia środków na wkład własny. **Wyzwaniem dla polityki budżetowej Miasta w najbliższych latach będzie budowanie i utrzymanie nadwyżki operacyjnej na optymalnym poziomie w warunkach postępującego drastycznego spadku dochodów własnych budżetu w wyniku już wprowadzonych i wdrażanych kolejnych poważnych zmian regulacyjnych (w szczególności obniżenie dochodów z udziału w PIT będące konsekwencją rządowego Programu Polski Ład). Równolegle z trwałym obniżeniem potencjału dochodowego, na skutek oddziaływania czynników zewnętrznych, rosną koszty bieżącego funkcjonowania, zwłaszcza w obszarach, do których kierowane są największe strumienie wydatków, tj. oświaty, komunikacji, gospodarki odpadami. Sukcesywnie rośnie także obciążenie wpłaty Miasta do budżetu państwa na rzecz innych JST z tytułu „janosikowego”, przy ogólnie zwiększonych wydatkach w związku ze skutkami pandemii, inflacją i koniecznością finansowania ze środków własnych części zadań związanych z napływem uchodźców z terenu Ukrainy. Istnieje poważne zagrożenie, że w warunkach istotnego, trwałego ograniczenia realnego poziomu dochodów własnych na skutek zmian legislacyjnych bez adekwatnego systemu rekompensat, utrzymanie w następnych latach wzrostowego trendu dofinansowania z własnych środków budżetowych obszarów takich jak oświata i komunikacja będzie stanowiło wyzwanie przekraczające możliwości budżetowe Miasta. Czynnikiem ograniczającym zdolności wydatkowe Miasta są poważne koszty obsługi długu wynikające ze wzrostu stóp procentowych, co z uwagi na obowiązujące prawne ograniczenia fiskalne (art. 243 ustawy o finansach publicznych) zawęży możliwości wsparcia rozwoju Miasta finansowaniem zwrotnym w postaci kredytów i obligacji. Na skutek załamania się dochodów budżetowych z powodu pandemii, w 2020 r. wystąpiły problemy z zapewnieniem ciągłej równowagi budżetowej z uwagi na skokowy wzrost w latach 2019-2020 dopłaty do gospodarki odpadami. Budżet w 2020 r. zamknął się deficytem operacyjnym, a zrealizowane dochody bieżące były niewystarczające do pokrycia poniesionych wydatków bieżących. Tendencje inflacyjne w 2021 r. przyczyniły się do wygenerowania nadwyżki operacyjnej w 2021 r., jako efekt podwyższonych dochodów oraz otrzymania jednorazowej kwoty subwencji dodatkowej rekompensującej częściowo ubytki z dochodów z PIT w związku z wprowadzeniem począwszy od 2022 r. Programu „Polski Ład” w kwocie 468 mln zł. Jednak w miarę upływu czasu presja inflacyjna wywiera większy nacisk na stronę wydatkową budżetu. Można oczekiwać pogorszenia wyniku operacyjnego budżetu szczególnie w warunkach trwałego obniżenia potencjału dochodowego Miasta przez kolejno podejmowane inicjatywy legislacyjne (obniżenia udziału w PIT w skutek tzw. 5 Kaczyńskiego i rządowego Programu Polski Ład wraz z jego modyfikacjami).**

3.5.1.1. Dopłaty do realizacji zadań w oświacie

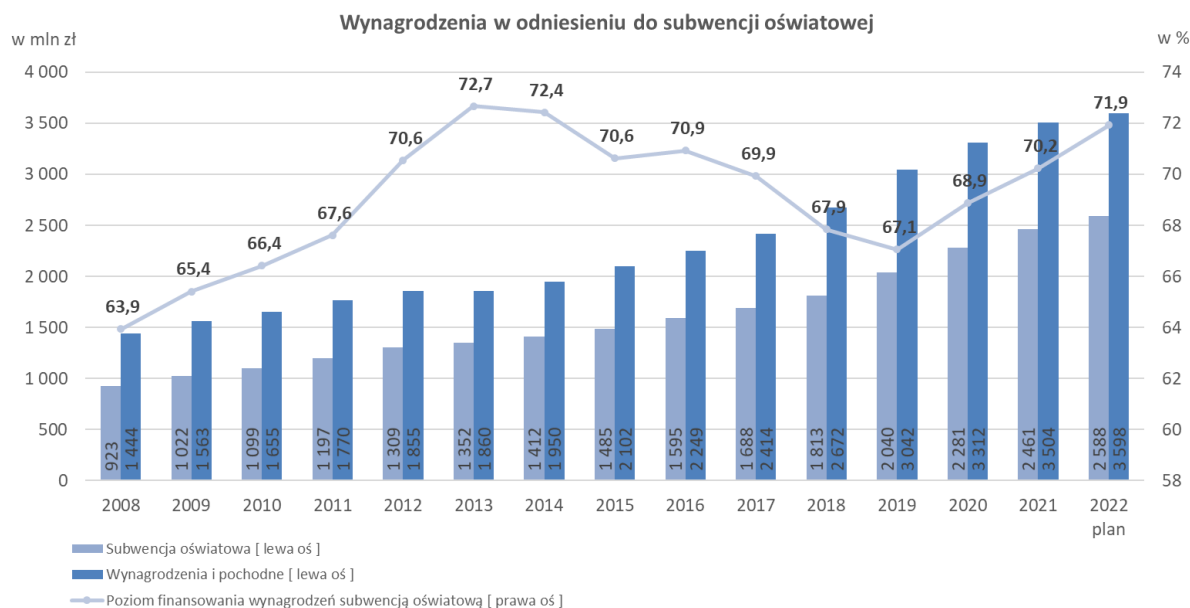
Dopłatę w oświacie można zdefiniować jako różnicę między wydatkami bieżącymi na oświatę, a dochodami z subwencji oświatowej i dotacji przedszkolnej pochodzącymi z budżetu państwa. Pomimo corocznego wzrostu subwencji oświatowej, jej wzrost jest niższy niż wzrost wydatków w oświacie. Skutkuje to systematycznym pogłębianiem się deficytu Warszawy w finansowaniu obszaru oświaty ze środków pochodzących z budżetu państwa i tym samym koniecznością zwiększonego finansowania tego zadania z dochodów własnych Miasta. O ile dopłata Warszawy (ponad poziom subwencji ogólnej) do sektora oświaty w 2008 roku wyniosła 1,150 mld zł to, w 2014 r. kwota ta wzrosła do 1,251 mld zł, co oznacza nominalny wzrost o 8,8% w przeciągu sześciu lat. Natomiast w kolejnych latach 2015-2020, dopłata Warszawy uległa podwojeniu, do rekordowego poziomu 2,559 mld zł w 2021 r., co oznacza wzrost o 100% w porównaniu do 8,8% wzrostu w latach 2008-2014. W latach 2015-2021 Warszawa dopłacała do zadań w oświacie średnio 2,023 mld zł rocznie w porównaniu do 1,216 mld zł średniorocznie w okresie 2008-2014. Dynamiczny wzrost został odnotowany od 2015 roku był konsekwencją nienadążającego za wzrostem wydatków przyrostu subwencji oświatowej przekazywanej z budżetu państwa z przeznaczeniem na realizację zadań oświatowych. Od roku 2015 odnotowywany jest systematyczny relatywny spadek poziomu finansowania oświaty w Warszawie ze środków pochodzących z budżetu państwa – z poziomu 54,5% w 2014 roku do poziomu 47,6% w 2019 roku. Lata 2020-2022 na skutek zaburzeń pandemicznych (i zmian w formie prowadzenia zajęć szkolonych) wskaźnik ten wyniósł blisko 50%. W latach 2022- 2023 presja na wzrost wydatków bieżących w obszarze oświaty będzie się utrzymywać, ze względu na wzrost wynagrodzeń, rosnące ceny energii, zakupu materiałów i usług na skutek rosnącej inflacji. Dodatkowo na wzrost dopłaty do finansowania oświaty wpływa niedoszacowanie skutków zmian strukturalnych w oświacie oraz podwyżki wynagrodzeń nauczycielskich, które nie mają właściwego odzwierciedlenia we wzroście części oświatowej subwencji ogólnej.

FINANSOWANIE OŚWIATY W M.ST. WARSZAWA W LATACH 2008-2022

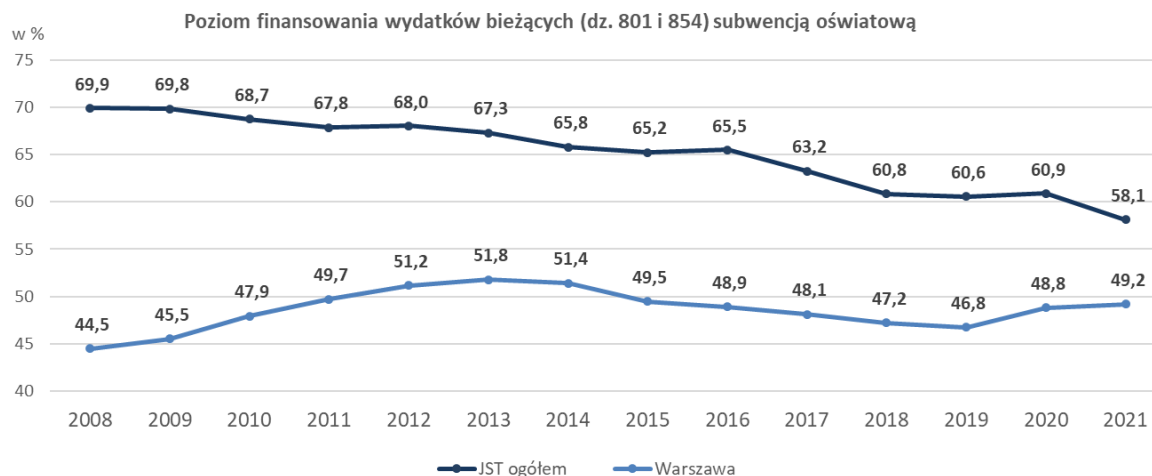
DOPLATA DO OŚWIATY PONAD ŚRODKI OTRZYMYWANE Z BUDŻETU PAŃSTWA W M.ST. WARSZAWA W LATACH 2008-2022

Kwoty otrzymywanej subwencji oświatowej nie są wystarczające nawet do pełnego pokrycia wydatków z tytułu wynagrodzeń z pochodnymi w obszarze oświaty. Od 2015 roku wskaźnik pokrycia wynagrodzeń subwencją spada. W 2014 r. wyniósł 72,4% i obniżył się w 2019 roku do poziomu 67,1%, po czym od 2020 roku obserwowana była stopniowa poprawa, z uwagi na uwarunkowania wynikające ze skutków pandemii. Od 2019 roku luka pomiędzy wydatkami na wynagrodzenia a subwencją oświatową sięgnęła przeszło 1 mld zł rocznie. Sytuacja ta wynika głównie z ustawowych podwyżek wynagrodzeń zasadniczych dla nauczycieli bez pełnego zabezpieczenia środków na ich pokrycie w subwencji oświatowej. Kolejna podwyżka wynagrodzeń nauczycieli o 4,4% została wdrożona od 1 maja 2022 roku.

SUBWENCJA OŚWIATOWA W ODNIESIENIU DO WYNAGRODZEŃ W OBSZARZE OŚWIATY W M.ST. WARSZAWA W LATACH 2008-2022

Od lat subwencja oświatowa przekazywana jednostkom samorządu terytorialnego jest niewystarczająca do pełnego pokrycia wydatków bieżących w oświacie, a dodatkowo jej udział systematycznie spada: z 69,9% w 2008 roku do 58,1% w 2021 roku. Przy porównaniu danych całego sektora JST i Warszawy widać, że udział subwencji oświatowej w finansowaniu wydatków bieżących w Warszawie był i pozostaje znacznie poniżej wskaźnika dla całego sektora.

W 2021 roku subwencja oświatowa przekazana JST pozwoliła na sfinansowanie 58,1% wydatków bieżących w oświacie. Natomiast w przypadku Warszawy, środki otrzymane z budżetu państwa pokryły 49,2% wydatków, a więc udział finansowania oświaty z budżetu państwa był o 8,9 pkt proc. niższy. Tak rozumiane negatywne odchylenie w naliczaniu subwencji oświatowej dla Warszawy sięga 448 mln zł.

POZIOM FINANSOWANIA OŚWIATY ZE ŚRODKÓW Z BUDŻETU PAŃSTWA W WARSZAWIE W PORÓWNANIU Z CAŁYM SEKTOREM SAMORZĄDOWYM

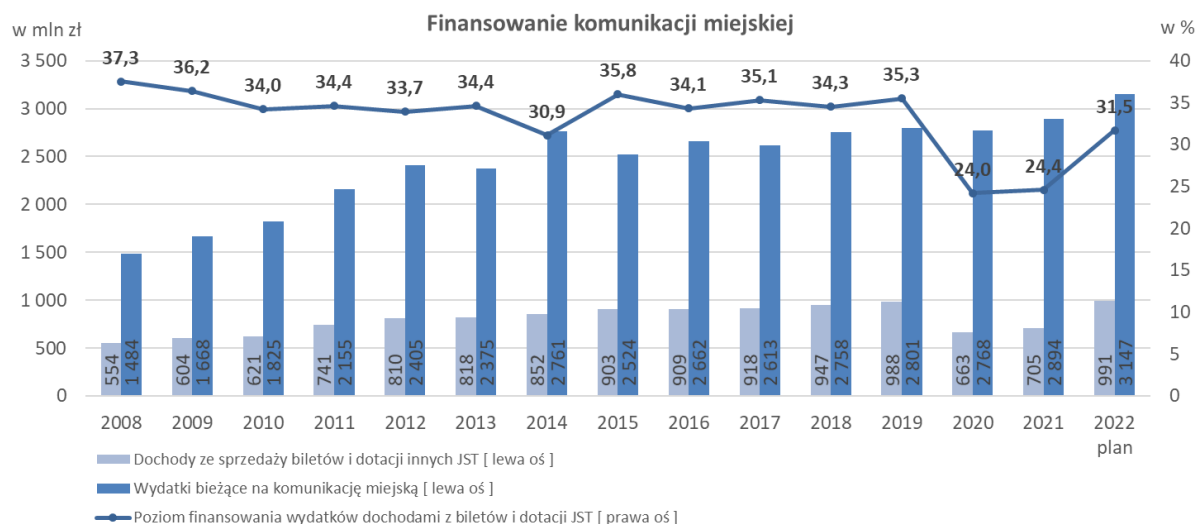
Przy braku zmiany zasad naliczania subwencji oświatowej istnieje poważne ryzyko stałego narastania luki w budżecie z powodu niedostosowania wysokości subwencji do rzeczywistych wydatków w oświacie i w konsekwencji zwiększania obciążeń finansowych ponad możliwości budżetu Warszawy. Podniesienie kwoty subwencji oświatowej i zmiana sposobu jej wyliczania pozwoliłoby na uwolnienie środków własnych i przeznaczenie ich na inne cele budżetowe. Trwałe podwyższenie poziomu finansowania oświaty ze środków pochodzących z budżetu państwa nabiera dodatkowej wagi w obliczu systemowych zmian w podatku dochodowym od osób fizycznych PIT (skutki Rządowego Programu Polski Ład oraz wcześniejszych negatywnych dla dochodów JST i Warszawy zmian podatkowych). **Wprowadzone zmiany prawne skutkują znaczącym ograniczeniem dochodów własnych stanowiących bazę finansową dla pokrycia luki budżetowej w oświacie.** W obliczu znacznych trwałych strat dochodów podatkowych JST na skutek rozwiązań prawnych, przy braku systemowych rozwiązań podwyższających poziom finansowania oświaty ze środków z budżetu państwa, istnieje wysokie ryzyko konieczności ograniczania nakładów na inne obszary działalności Warszawy, celem sfinansowania wydatków na oświatę.

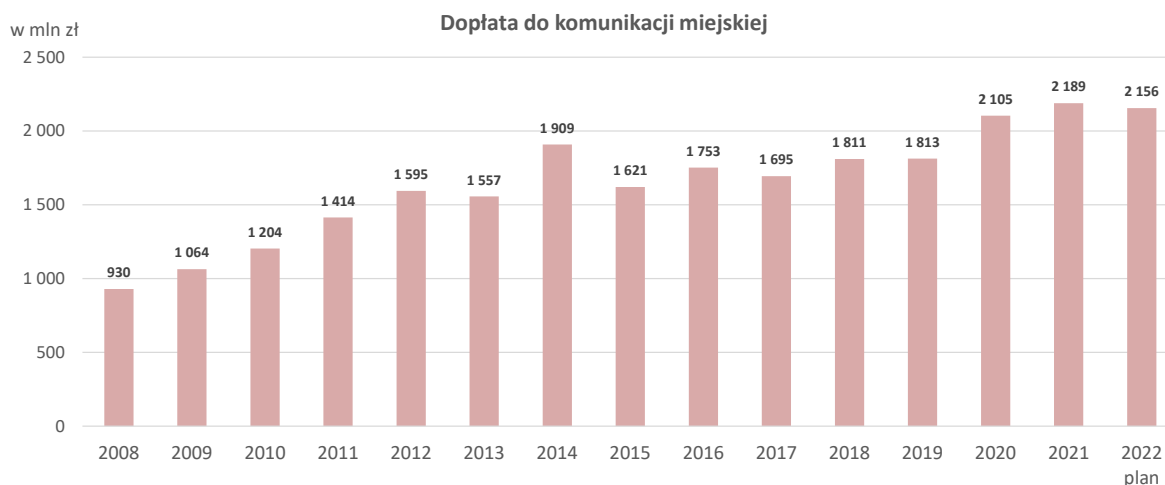
3.5.1.2. Dopłaty do realizacji zadań w komunikacji miejskiej

Wskaźnik pokrycia wydatków dochodami w komunikacji miejskiej to relacja dochodów związanych z komunikacją miejską (wpływy ze sprzedaży biletów i dotacje na komunikację otrzymywane od innych JST na podstawie umów) do wydatków bieżących na komunikację (zakup usług przewozowych, utrzymanie Zarządu Transportu Miejskiego i inne wydatki związane z utrzymaniem przystanków i systemu biletowego). W latach 2017-2019 wskaźnik samofinansowania się komunikacji miejskiej oscylował wokół 35%, co oznacza że przeciętny pasażer pokrywał ok. 1/3 kosztu przejazdu. Ze względu na obostrzenia pandemiczne wprowadzone w marcu 2020 r. (lockdown, wykonywanie znacznej części aktywności zawodowej w formie zdalnej, nauka w szkołach w formie zdalnej) nastąpił znaczny spadek osób korzystających z komunikacji miejskiej. W 2020 roku liczba pasażerów

komunikacji miejskiej spadła o 40% w porównaniu do 2019 roku, natomiast w 2021 roku mimo, że była wyższa niż rok wcześniej, to jednak dalej utrzymywała się znacznie poniżej liczby pasażerów w 2019 roku - spadek o 33%. Spadek liczby osób korzystających z komunikacji miejskiej miał wpływ na liczbę sprzedanych biletów i znaczne obniżenie dochodów z ich sprzedaży. W porównaniu z 2019 r. dochody ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej uległy obniżeniu o 327 mln zł w 2020 roku i o 291 mln zł w 2021 roku. Jednocześnie z uwagi na obostrzenia sanitarne realizacja zadań przewozowych odbywała się na poziomie sprzed pandemii, pomimo spadku pasażerów oraz przy braku wsparcia dla komunikacji publicznej z poziomu budżetu centralnego państwa. W konsekwencji spadku wpływów ze sprzedaży biletów i przy utrzymaniu pracy przewozowej, w latach 2020-2021 wskaźnik samofinansowania się komunikacji obniżył się istotnie do poziomu 24%. W 2021 roku luka w budżecie w obszarze komunikacji wzrosła do 2,189 mld zł (+292 mln zł w 2020 roku i +84 mln zł w 2021 roku), co oznacza 20,7% wzrost w porównaniu z 2019 roku (ostatnim rokiem przed pandemią). Można też domniemywać, iż po okresie pandemicznym stymulujący wpływ na frekwencję pasażerską będzie miała rezygnacja z przemieszczania się samochodami na rzecz komunikacji miejskiej ze względu na istotny wzrost cen paliw. Plan na 2022 rok zakłada, że luka w finansowaniu komunikacji miejskiej wyniesie 2,156 mld zł, czyli na poziomie zbliżonym do 2021 roku, a poziom finansowania wydatków dochodami z biletów i dotacji JST powinien sięgnąć 31,5%, tj. odchylając się o 3-4 pkt proc. od poziomu sprzed pandemii. Plan na 2022 r. przewiduje wzrost wydatków na komunikację miejską o 8,7%. **W kolejnych latach budżet Miasta może być narażony na skutki kosztowe dotyczące podwyższonych cen paliw i rosnących cen energii elektrycznej.**

FINANSOWANIE KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ W M.ST. WARSZAWA W LATACH 2008-2022

DOPLATA DO KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ PONAD DOCHODY ZE SPRZEDAŻY BILETÓW I DOTACJI Z INNYCH JST W M.ST. WARSZAWA W LATACH 2008-2022**3.5.1.3. Dopłaty do realizacji zadań w gospodarce odpadami**

1 stycznia 2012 roku weszła w życie zmiana ustawy z 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw. Zgodnie ze zmienioną ustawą, od lipca 2013 roku gminy przejęły odpowiedzialność za organizację odbioru i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na jej obszarze. Zostały również wprowadzone opłaty za gospodarowanie odpadami pobierane od mieszkańców. Ustawa dała gminom prawo wyboru metody kalkulacji opłaty za gospodarowanie odpadami tj.: od liczby mieszkańców zamieszkujących nieruchomość; od ilości zużytej wody z danej nieruchomości; od powierzchni użytkowej lokalu mieszkalnego lub od gospodarstwa domowego. Co do zasady system gospodarowania odpadami zakłada, że opłaty za gospodarowanie odpadami ustalone zostaną na poziomie pokrywającym wydatki związane z tym zadaniem.

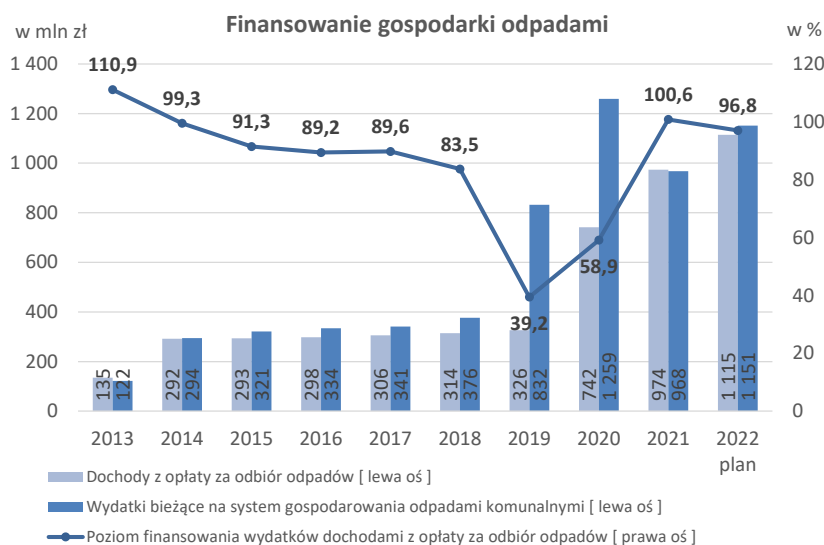
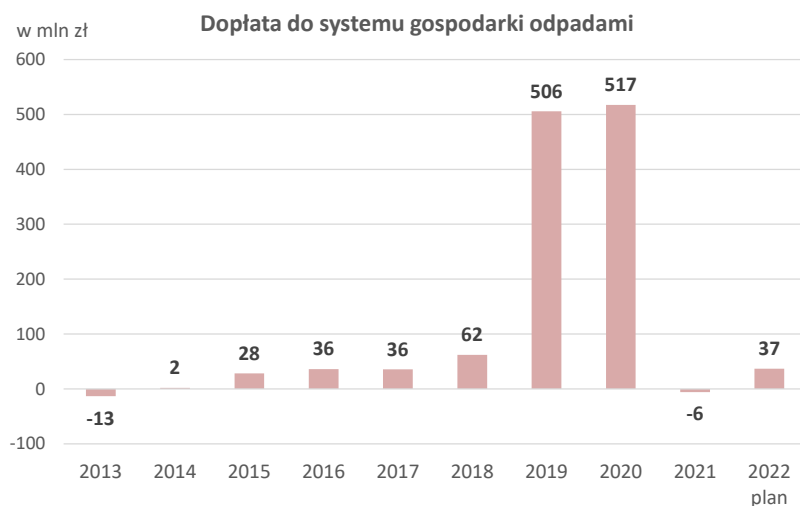
W m.st. Warszawa stawki za odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy obliczane były według poniższych metod i obowiązywały w okresie:

- do 29 lutego 2020 roku - od liczby mieszkańców zamieszkujących nieruchomość;
- od 1 marca 2020 roku do 31 marca 2021 roku - od gospodarstwa domowego;
- od 1 kwietnia 2021 roku do 31 grudnia 2021 roku - od ilości zużytej wody z danej nieruchomości lub lokalu mieszkalnego;
- od 1 stycznia 2022 roku – od gospodarstwa domowego.

Obecny system naliczania opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi zakłada naliczanie stawek opłaty od gospodarstwa domowego dla nieruchomości, na której zamieszkują mieszkańcy w wysokości 85 zł (budynki wielolokalowe) i 107 zł (budynki jednorodzinne). W przypadku pozostających w miejskim systemie odbierania odpadów komunalnych nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne dokonano aktualizacji stawek opłat, odnosząc ich wysokość do faktycznych kosztów odbierania odpadów z tych nieruchomości (stawki 80

opłat uzależnione są od pojemności pojemników z odpadami). Dla nieruchomości, które w części stanowią nieruchomość zamieszkaną, a w części nieruchomość, na której nie zamieszkują mieszkańcy a powstają odpady komunalne opłata ponoszona jest odpowiednio od gospodarstwa domowego (część zamieszкана nieruchomości, w wysokości 85 zł (budynki wielolokalowe) i 107 zł (budynki jednorodzinne) oraz od liczby pojemników z odpadami powstającymi na danej nieruchomości (część niezamieszкана nieruchomości, stawki opłat uzależnione są od pojemności pojemników z odpadami). Dla nieruchomości, na której znajduje się domek letniskowy, lub innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe ustalono ryczałtową opłatę w wysokości 181,90 zł za rok od domku letniskowego na nieruchomości albo od innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

Od stycznia 2019 roku w m.st. Warszawa obowiązuje system selektywnej zbiórki odpadów zgodnie z wymogami określonymi w kluczowych przepisach w tym zakresie. Nowe zasady wynikające z przepisów przyjętych przez rząd i parlament spowodowały wzrost kosztów obsługi systemu, w szczególności kosztotwórczy charakter miało wprowadzenie obowiązku prowadzenia od 2020 roku segregacji odpadów na frakcje. Ponadto uwidocznił się wpływ takich czynników jak: wzrost cen paliwa, energii elektrycznej, płacy minimalnej, kosztów przetworzenia surowców i recyklingu, oraz szybki wzrost opłaty środowiskowej, zwiększenia wymogów dla firm zajmujących się odbiorem odpadów, czy braku odpowiednich mocy przerobowych instalacji przetwarzających odpady w regionie. W latach 2019-2020 radykalny wzrost wydatków Warszawy z tytułu obsługi systemu gospodarki odpadami przy niewystarczających dochodach doprowadził do skokowego wzrostu luki w budżecie (różnica między dochodami z opłat za odbiór odpadów i wydatkami bieżącymi związanymi z systemem gospodarki odpadami). Dopłata z budżetu Miasta do systemu zwiększyła się do poziomu 506 mln zł w 2019 roku i 517 mln zł w 2020 roku (w latach 2015-2018 luka wynosiła między ok. 30 mln zł a ok. 60 mln zł). W 2021 roku doprowadzono do samofinansowania się systemu gospodarowania odpadami. Plan na 2022 rok zakłada, że dochody z opłaty za odbiór śmieci powinny w ok. 97% pokryć wydatki w systemie, co oznacza lukę na poziomie 37 mln zł. **Utrzymanie zbilansowanego finansowo systemu gospodarki odpadami będzie wyzwaniem z uwagi na zaostrzające się tendencje inflacyjne, w szczególności wysokie ceny paliw, energii elektrycznej i dynamiczny wzrost wynagrodzeń. W konsekwencji można oczekiwać, iż budżet Miasta będzie podlegał presji ze strony rosnących wydatków bieżących także w obszarze gospodarki odpadami.**

FINANSOWANIE SYSTEMU GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W M.ST. WARSZAWA W LATACH 2013-2022**DOPLATA DO SYSTEMU GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W M.ST. WARSZAWA W LATACH 2013-2022****3.5.1.4. Wpłata na zwiększenie części równoważącej subwencji ogólnej (Janosikowe)**

W 2022 roku dokonano niekorzystną dla m.st. Warszawy zmianę zasad naliczania wpłaty na tzw. Janosikowe. Do 2021 roku do wyliczenia wpłaty do budżetu państwa na część równoważącą subwencji tj. Janosika były brane pod uwagę dochody z PIT i CIT na 1 mieszkańca z drugiego roku poprzedzającego rok budżetowy. Ustalenie do uchwalonych dochodów planowanych na rok 2022 spowodowało zwiększenie wpłaty Warszawy do budżetu państwa - Janosikowego w 2022 rok. o 100 mln zł w stosunku do sytuacji gdyby takich zmian nie wprowadzono.

Łączna wpłata z tytułu Warszawy do budżetu państwa z tytułu „Janosikowego” w latach 2004- 2022 wyniosła już 16,3 mld zł. Rosnące wydatki na zwiększenie subwencji równoważącej skutkują obniżaniem wyniku budżetu operacyjnego Warszawy i jednocześnie ograniczają potencjał wydatkowy Miasta. Warszawa jest głównym płatnikiem „Janosikowego” w części gminnej i powiatowej wpłat.

Udział Warszawy w ramach planowanej globalnej kwoty wpłat wszystkich gmin i wszystkich powiatów przekroczył 50%.

Trybunał Konstytucyjny w wydanym 26 marca 2013 roku Postanowieniu sygnalizacyjnym wskazał na liczne wady konstrukcyjne „Janosika”, które mają dysfunkcyjny wpływ na jego optymalne działanie. Prace w Ministerstwie Finansów nad zmianą tego mechanizmu trwają już od 2015 r. i nie zostały wypracowane propozycje zmian legislacyjnych w tym zakresie.

Zakłada się, że wpłata Warszawy tytułem „Janosikowego” w 2023 r. przekroczy 1,2 mld zł.

3.6. Planowane działania w zakresie kosztów i wydatków

W 2023 roku będą kontynuowane działania oszczędnościowe i racjonalizujące wydatki bieżące z wykorzystaniem efektu skali poprzez zbiorowe zakupy towarów i usług na potrzeby Urzędu m.st. Warszawy i jednostek organizacyjnych Miasta. Kontynuowane będą wdrożone w poprzednich latach rozwiązania takie jak: wspólne zakupy materiałów biurowych, wspólne ubezpieczenie mienia Warszawy, jak też **działanie Warszawskiej Grupy Zakupowej** w celu zakupu energii elektrycznej na potrzeby przeszło 700 jednostek organizacyjnych Miasta oraz podmiotów, dla których Miasto pełni funkcję właściciela oraz organizatora, tj. szkół, przedszkoli, bibliotek, ośrodków pomocy społecznej i innych jednostek. Zakłada się też uruchomienie pierwszej edycji **Warszawskiej Zielonej Grupy Zakupowej**, której celem jest zapewnienie jednostkom miejskim dostaw energii elektrycznej pochodzącej z odnawialnych źródeł energii oraz zagwarantowanie odkupu zielonej energii produkowanej przez te jednostki. Przeanalizowana zostanie również celowość i efektywność zastosowania umów PPA (Power Purchase Agreement) dla WZGW.

W ramach poszukiwania rozwiązań na rzecz podniesienia efektywności energetycznej i bezpieczeństwa energetycznego dla Warszawy zakłada się **zorganizowanie Miejskiego Forum Energetycznego**, którego celem jest stworzenie optymalnych warunków funkcjonowania na terenie Warszawy wszystkich uczestników rynku energii – wytwórców, operatorów i odbiorców. Wydarzenie umożliwi zacieśnianie relacji pomiędzy uczestnikami rynku energii oraz podejmowanie wspólnych inicjatyw na rzecz usprawnienia bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej. Forum ma również za zadanie podnoszenie świadomości społecznej w zakresie funkcjonowania energetyki. Nacisk położony jest również na podejmowanie inicjatyw zmierzających do zapewnienia ochrony konsumentom warszawskiego rynku energii.

Planowane jest **stworzenie struktury odpowiedzialnej za zarządzanie energią w Mieście**, ponieważ zagadnienia związane z energetyką w Mieście mają charakter interdyscyplinarny. Podejmują je zarówno jednostki organizacyjne Miasta, jak i spółki miejskie. Działania te związane są z jednej strony z racjonalnym wykorzystaniem energii i minimalizowaniem ponoszonych z tego tytułu kosztów (w ramach grup zakupowych, bądź indywidualnie), z drugiej zaś obejmują działania inwestycyjne nakierowane na poprawę efektywności energetycznej, na systemy zarządzania energią i rozwój

odnawialnych źródeł energii. W niedalekiej przyszłości dotyczyć będą także wdrożenia nowych technologii związanych z magazynowaniem energii, czy też z wykorzystaniem energii wodorowej. Jednakże w wielu obszarach funkcjonowania Miasta brakuje zasobów do zarządzania kosztami energii. Konieczne jest połączenie działań już realizowanych i planowanych do realizacji w obszarze energetycznym w celu ich uszczelnienia poprzez konsolidację Warszawskiej Grupy Zakupowej i Zielonej Warszawskiej Grupy Zakupowej, organizatora zarządzania efektywnością energetyczną i węzłami ciepłowniczymi budynków, energetycznego centrum operacyjnego Miasta łącznie ze zdalnym zarządzaniem potrzebami energetycznymi jednostek miejskich, operatora miejskich odnawialnych źródeł energii i magazynów energii.

W 2023 roku i w latach następnych wobec uszczuplonych własnych możliwości budżetowych **ważne będzie zwiększone wykorzystanie dodatkowych źródeł kapitału dla rozwoju Warszawy przy udziale alternatywnych mechanizmów realizacji zadań publicznych**, jak np. partnerstwo publiczno – prywatne czy koncesje z ograniczonym udziałem środków budżetowych i tworzenia tzw. hybrydowych modeli partnerstwa publiczno-prywatnego polegających na jednoczesnym wykorzystaniu: środków z funduszy pozyskanych przez jednostkę samorządową i kapitału prywatnego oraz ewentualnie krajowych środków publicznych poprzez udział środków własnych samorządu. Powyższe działania będą istotne wobec możliwości skorzystania z dofinansowania ze środków europejskich, jakie stworzą nowe wieloletnie ramy finansowe na lata 2021-2027, ale też ze środków z Funduszu Odbudowy, którego wydatkowanie ujęte jest w projekcie Krajowego Planu Odbudowy i Budowania Odporności (KPO). W ostatnim czasie rozwiązania, o których mowa, są coraz szerzej wykorzystywane przez Miasto przy realizacji projektów inwestycyjnych.

Zakłada się, że w trybie postępowania publiczno-prywatnego będą realizowane niektóre projekty w ramach budowy Nowego Centrum Warszawy, m.in. odtworzenie pawilonu Nowa Emilia, remont Hali Gwardii, czy budowa parkingów podziemnych Placu Powstańców Warszawy.

W 2023 roku będą kontynuowane działania w kierunku optymalizacji miejskich struktur organizacyjno-prawnych i systemu zarządzania w celu standaryzacji usług publicznych świadczonych na rzecz mieszkańców w ważnych obszarach aktywności Miasta oraz w celu uzyskania efektu synergii.

Przykładem takiego działania było połączenie w ub.r. miejskich jednostek budżetowych Stołecznego Zarządu Rozbudowy Miasta oraz Zarządu Miejskich Inwestycji Drogowych, co pozwoliło na utworzenie wysoko wyspecjalizowanej jednostki prowadzącej inwestycje miejskie, zgromadzenie w jednej organizacji know-how w zakresie inwestycji oraz uzyskanie korzyści zarządczych w związku z efektem skali. Dodatkowym argumentem na rzecz połączenia tych jednostek było utrzymanie jednej silnej jednostki w pogorszonych warunkach budżetowych Miasta. Podobne argumenty zdecydowały o połączeniu Miejskiej Pracowni Planowania Przestrzennego ze strukturami Urzędu m.st. Warszawy w ramach optymalizacji systemu zarządzania Miastem.

W celu usprawnienia funkcjonowania Urzędu m.st. Warszawy **planuje się opracowanie i wdrożenie polityki zarządzania procesowego**. Przygotowanie koncepcji oraz metod wdrażania zarządzania procesowego, wypracowanie architektury, opisanie procesów i ustalenie właściciela procesów

realizowane byłoby przy wsparciu ekspertów zewnętrznych. W celu podniesienia jakości świadczonych usług, efektywnego wykorzystania zasobów i lepszej organizacji pracy. Planuje się również wdrożenie Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją w Urzędzie m.st. Warszawy.

Zakłada się też dalszy **rozwój systemu zarządzania jakością w Urzędzie** m.st. Warszawy, w tym przeprowadzenie auditu nadzoru nad SZJ w celu odnowienia certyfikatu ISO 9001:2015 w zakresie obsługi klienta.

W ramach projektu uproszczonego języka w Urzędzie m.st. Warszawy, planowane jest **opracowanie podręcznika wydawania pism w postępowaniu administracyjnym**. Założeniem podręcznika jest szczegółowe przedstawienie wymogów prawnych, którym odpowiadać muszą poszczególne pisma w postępowaniu administracyjnym, oraz omówienie możliwości ich poprawnego językowo, komunikatywnego i czytelnego redagowania. Celem tych działań jest podwyższenie jakości usług świadczonych klientom urzędu.

W ramach optymalizowania struktur organizacyjnych Miasta od 1 lipca 2022 roku planowane jest utworzenie nowej placówki opiekuńczo-wychowawczej „Oboźna”.

Utworzona w ramach procesu optymalizowania miejskich struktur organizacyjnych samorządowa jednostka organizacyjna pn. Centrum Usług Społecznych „Społeczna Warszawa” w celu, m.in. organizowania i koordynowania świadczenia przez Miasto usług opiekuńczych i standaryzacji tych usług, czy powołane w ostatnich latach Zespoły do Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w celu zapewnienia wspólnej obsługi administracyjnej, finansowej, organizacyjnej i prawnej jednostkom organizacyjnym m.st. Warszawy działającym w sektorze opieki społecznej (domom dziecka, ośrodkom wsparcia i in. placówkom opiekuńczo-wychowawczym), posiadają już kilkuletnie doświadczenia w funkcjonowaniu.

W 2023 roku kontynuowane będą inicjatywy sprzyjające efektywności zarządzania i wydatkowania środków publicznych oraz przejrzystości finansów Miasta poprzez wykorzystywanie nowoczesnych narzędzi zarządzania, tj. budżetowania zadaniowego, wzmocnienia kontroli zarządczej i audytu wewnętrznego. Zakłada się rozwój budżetowania zadaniowego, w tym w szczególności z wykorzystaniem mierników oceny efektów działalności stanowiących zobiektywizowane narzędzia pomiaru stopnia realizacji celów zadań w celu lepszego porównania uzyskanych wyników w czasie, jak też dokonania porównań między jednostkami organizacyjnymi Miasta. Ważnym instrumentem w aspekcie kreowania i realizacji polityki rozwoju Miasta pozostanie Wieloletnia Prognoza Finansowa jako podstawa formalno-prawna i ekonomiczno-finansowa do zaciągania zobowiązań długoterminowych.

4. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE KIERUNKÓW WYDATKÓW BUDŻETOWYCH M.ST. WARSZAWY NA 2023 ROK

4.1. Bieżąca działalność Miasta

4.1.1. Drogownictwo i komunikacja

Zakłada się, że w 2023 roku następować będzie stopniowy wzrost liczby pasażerów korzystających z komunikacji miejskiej zarówno na skutek zwiększenia oferty przewozowej (np. nowe odcinki II linii metra), jak również w wyniku zwiększenia mobilności mieszkańców przy rezygnacji z użytkowania samochodów prywatnych z uwagi na wysokie koszty eksploatacji.

Stopniowe zwiększenie liczby pasażerów korzystających z komunikacji miejskiej przyniesie odbudowę wpływów ze sprzedaży biletów i w konsekwencji poprawę stopnia pokrycia wydatków budżetowych przeznaczonych na utrzymanie komunikacji miejskiej dochodami ze sprzedaży biletów i z tytułu dotacji od gmin ościennych na komunikację.

W 2023 roku kontynuowane będą działania zmierzające do zwiększenia stopnia finansowania wydatków związanych z funkcjonowaniem komunikacji miejskiej dochodami osiąganymi w tym zakresie. W celu ograniczenia luki w dochodach jako różnicy między wpływami ze sprzedaży biletów a wydatkami na utrzymanie komunikacji miejskiej podejmowane są inicjatywy mające na celu maksymalizację realizacji dochodów, takie jak:

- optymalizację kontroli i windykacji biletów,
- cykliczne konkursy promujące transport publiczny (kwartalnie),
- uruchomienie aplikacji miejskiej umożliwiającej zakup biletów długookresowych, (czerwiec 2022),
- zmiany w zasadach przyznawania uprawnień do zniżek m.in. za bilety komunikacji miejskiej dla mieszkańców Warszawy (czerwiec 2022),
- rozwój oferty dla pracodawców "WTB Biznes" - zakup biletów komunikacji miejskiej dla pracowników przekazywanych im w formie benefitu pracowniczego (wrzesień 2022),
- zwiększenie dostępności oferty przewozowej poprzez otwarcie kolejnych odcinków II linii metra - kolejne 5 stacji (czerwiec i sierpień 2022).

Realizacja głównych zadań miejskich związanych z rozwojem i modernizacją sieci transportu publicznego, unowocześnianiem taboru komunikacji publicznej, poprawą warunków ruchu pieszego i rowerowego, porządkowaniem systemu parkingowego, a także wzrostem bezpieczeństwa ruchu drogowego i transportu publicznego planowana jest w oparciu o „Strategię Zrównoważonego Rozwoju Systemu Transportowego Warszawy do 2015 roku i na lata kolejne”, w tym „Zrównoważonego Planu Rozwoju Transportu Publicznego”.

Priorytetowym zadaniem w 2023 roku - podobnie jak w latach ubiegłych - będzie zapewnienie sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania komunikacji zbiorowej poprzez zakup usług

komunikacyjnych, jak również utrzymanie infrastruktury przystankowej i parkingów P+R, obsługę systemu biletowego, organizację, nadzór i kontrolę ruchu, jak też poprawa bezpieczeństwa ruchu na drogach publicznych m.st. Warszawy. W tym celu planuje się przeznaczyć środki na następujące zadania:

- **zabezpieczenie finansowania dla** świadczonych przez Miasto na rzecz mieszkańców **usług komunikacyjnych** wobec niespotykanego dotąd wzrostu cen paliw i energii elektrycznej, a także utrzymującą się wysoką inflacją. Powyższe będzie skutkować znacznym wzrostem kosztów świadczenia usług przewozowych. Dotyczy to zarówno spółek miejskich (MZA, TW, MW, SKM), jak i prywatnych operatorów autobusowych. Prognozy zmian cen energii i paliwa wskazują, że w perspektywie wieloletniej obciążenie budżetu Miasta kosztami nośników energii będzie znacznie wyższe niż do tej pory. Zakładany w 2023 r. wzrost wydatków na usługi komunikacyjne wynika nie tylko ze zwiększonych kosztów świadczenia usług, ale również z rozwoju sieci transportu publicznego. W roku 2023 obsługiwanych będzie kolejnych 5 nowooddanych do użytkowania stacji II linii metra w ramach rozbudowy II linii metra – etap III, a także uruchomiona zostanie nowa linia tramwajowa w ul. Kasprzaka oraz nowe połączenia SKM-ką,
- kontynuowanie oferty „**wspólny bilet ZTM-KM-WKD**”,
- **zapewnienie sprawnego funkcjonowania systemu biletowego** poprzez zapewnienie ciągłości sprzedaży biletów, ich dostępności w różnych kanałach dystrybucji oraz wprowadzanie nowych rozwiązań technologicznych ułatwiających zakup biletów. Ponadto, obecnie trwają prace nad założeniami do nowego systemu biletowego. Rozważane jest rozpoczęcie procesu wymiany systemu biletowego – na system nowoczesny, przyjazny dla pasażera oraz dający możliwości elastycznej modyfikacji w zależności od występujących potrzeb,
- **przewodzenie prac remontowych** dróg, chodników, wiaduktów i mostów,
- budowę i **remonty sygnalizacji świetlnej**,
- przebudowę i **utrzymanie oświetlenia** ulic, placów i dróg,
- **utrzymanie** systemu rowerowego, w tym także **systemu Warszawskiego Roweru Publicznego Veturilo**,
- kontynuację działań związanych z zimowym i letnim oczyszczaniem ulic, placów i chodników,
- **utrzymanie parkingów P+R**, węzłów komunikacyjnych, pętli autobusowych, ekspedycji i innych elementów infrastruktury przystankowej. Prognozowana cena energii elektrycznej w ramach Warszawskiej Grupy Zakupowej będzie skutkować zwiększonymi wydatkami na funkcjonowanie infrastruktury komunikacyjnej, w tym m.in. parkingów P+R,

- **usługi transportowe w ramach promocji lokalnego transportu zbiorowego** (rozwój oferty Warszawskich Linii Turystycznych) oraz wydatki związane z organizacją i nadzorem ruchu (utrzymanie samochodów nadzoru ruchu, radiotelefonów, koordynacja rozkładów jazdy itp.), rozwój systemów informacji pasażerskiej oraz działania promujące komunikację miejską,
- **zapewnienie prawidłowego stanu infrastruktury przystankowej** (materiały i wyposażenie związane z infrastrukturą przystankową tj. kasety, słupki, ławki oraz pozostałe materiały przystankowe) oraz zapewnienie właściwego stanu infrastruktury przystankowej w ramach unowocześniania, remontowania i adaptowania, naprawy urządzeń przystankowych, zakupu i lokalizacji wiat przystankowych oraz przygotowania podkładów geodezyjnych, wykonania prac remontowych peronów, pasów przejazdowo-postojowych i zatok autobusowych, wymiany informacji przystankowej, wykonywania bieżących napraw i konserwacji nawierzchni pętli autobusowych oraz nawierzchni przystanków będących we władaniu ZTM- u, a także umieszczanie i wymiana informacji przystankowej, w tym rozkładów jazdy, ogłoszeń, map, naklejek informacyjnych itp.,
- kontynuowany będzie **program likwidacji barier architektonicznych** z warszawskich ulic w celu ułatwienia funkcjonowania osobom z niepełnosprawnościami. Projekt powstał we współpracy z twórcami Warszawskiej Mapy Barrier i realizowany jest przez Miasto we współdziałaniu z zarządcami dróg, tj. dzielnicami i Zarządem Dróg Miejskich. Standard prac wyznaczają miejskie dokumenty – „Standardy dostępności” i „Standardy projektowania i wykonywania dróg dla pieszych”. W ramach programu m.in. przebudowywane są przejścia dla pieszych,
- w ramach działań na rzecz promocji i rozwoju transportu, przewiduje się realizację następujących zadań:
 - **analiza funkcjonowania pasów autobusowych wraz z programem rozwoju.** Celem opracowania jest wykonanie analizy wykorzystania wydzielonych pasów autobusowych (w tym przez pojazdy nieuprawnione) oraz wpływu przyjętych rozwiązań organizacji ruchu na poprawę warunków ruchu autobusów komunikacji miejskiej. Analiza ma na celu również przygotowanie zaleceń dotyczących wprowadzenia zmian w organizacji ruchu pozwalających na zwiększenie efektywności funkcjonowania pasów autobusowych oraz wskazanie nowych, potencjalnych lokalizacji pasów autobusowych. Opracowanie pozwoli określić zasadność wprowadzenia wydzielonych pasów autobusowych w lokalizacjach objętych badaniem oraz pozwoli wprowadzić ewentualne korekty w celu zwiększenia efektywności funkcjonowania istniejących pasów autobusowych, a także, na podstawie rekomendacji wykonawcy, możliwy będzie rozwój sieci pasów autobusowych na terenie m.st. Warszawy,
 - **lekcje wychowania komunikacyjnego pn. "Po Warszawie - pieszo i na kółkach"** podejmują tematykę mobilności i zrównoważonego transportu w Warszawie i są dedykowane dla uczniów zerówek i klas 1-3 szkół podstawowych oraz nauczycieli

chętnych do nowych doświadczeń i poszukiwań, dla których ważne są podejmowane w programie zagadnienia. Rodzice włączają się w praktyczne działania dzieci realizowane w szkole, mające kontynuację w domach. Uczestnicząc w programie dzieci dowiadują się o różnych możliwościach poruszania się po Warszawie w sposób przyjazny dla środowiska, z naciskiem na komunikację miejską, stanowiących alternatywę do przemieszczania się samochodem osobowym,

- organizacja **konferencji z cyklu "Miasto i transport"** są to cykliczne konferencje podejmujące tematykę funkcjonowania i rozwoju systemu transportowego miast i metropolii w Polsce i na świecie, ze szczególnym uwzględnieniem publicznego transportu zbiorowego. Konferencja organizowana jest wspólnie z Instytutem Dróg i Mostów, Zespół Inżynierii Komunikacyjnej i Politechniki Warszawskiej,
- **wykonanie analiz i prognoz transportowych w zakresie funkcjonowania i rozwoju Warszawskiego Transportu Publicznego.** Opracowanie polegać będzie na ocenie funkcjonowania i wielkości przewozów pasażerskich także w okresie prognostycznym przy wykorzystaniu modelu matematycznego będącego w posiadaniu m.st. Warszawy, zaktualizowanego na podstawie danych Biura Architektury i Planowania Przestrzennego w ramach prac nad nowym „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m.st. Warszawy”.

4.1.2. Gospodarka mieszkaniowa

W 2023 roku będą realizowane cele określone w podjętym uchwałą Nr XLVII/1459/2021 Rady m.st. Warszawy z 15 kwietnia 2021 roku. Wieloletnim Programie Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem m.st. Warszawy na lata 2021-2025, w tym Programu Mieszkaniowego m.st. Warszawy skierowane na:

- zachowanie budynków Miasta we właściwym stanie technicznym,
- poprawę warunków mieszkaniowych,
- zwiększenie możliwości zaspokajania potrzeb mieszkaniowych osób oczekujących na wynajęcie lokali z zasobu m.st. Warszawy,
- poprawę wykorzystania i racjonalizację gospodarowania mieszkaniowym zasobem m.st. Warszawy, w tym m.in. wdrażanie nowych rozwiązań mających na celu zapobieganie powstawania i narastania zaległości w opłatach za lokale mieszkalne,
- realizację przyjętej polityki czynszowej skierowanej na ochronę najemców o niskich dochodach z uwzględnieniem zmian nałożonych przez ustawę o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego,

- poprawę stanu technicznego budynków i lokali w ramach przyjętego planu remontów i modernizacji zasobu, w tym m.in. podniesienie standardu budynków i lokali oraz ograniczanie niskiej emisji spalin poprzez całkowitą likwidację lub wymianę kotłów, pieców i palenisk zasilanych paliwem stałym,
- zwiększenie liczby mieszkań dostępnych na wynajem,
- pozyskanie nowych lokali do zasiedlenia poprzez realizację mieszkaniowego budownictwa komunalnego oraz społecznego budownictwa czynszowego.

W 2023 roku realizowane będą zadania, polegające głównie na remontach pustych lokali mieszkalnych, w ramach bieżących środków. Wysokość wydatków na remonty i modernizacje całego zasobu lokalowego Miasta w 2019 roku kształtowała się na poziomie 324 mln zł, natomiast w 2020 roku wydatkowano 296 mln zł, a w 2021 roku na te cele wydatkowano 270 mln zł, co odzwierciedla zmniejszone możliwości dochodowe Miasta na skutek negatywnego wpływu na budżet Miasta zmian systemowych w podatkach i niekorzystnych uwarunkowań zewnętrznych, w tym pandemii.

4.1.3. Oświata i edukacja

W roku 2023 kontynuowane będą działania zmierzające do zapewnienia powszechnej dostępności do wysokiej jakości szkół i placówek oświatowych, poprzez stworzenie bogatej oferty edukacyjnej, nowoczesnej bazy dydaktycznej odpowiadającej określonym standardom i doskonalenie kadry pedagogicznej. Ogromnym wyzwaniem dla warszawskiego systemu oświaty pozostanie zapewnienie odpowiednich warunków kształcenia, opieki oraz wsparcia dzieci i młodzieży – uchodźców z Ukrainy. Szacuje się, że obecnie na terenie m.st. Warszawy przebywa około 60 tys. uchodźców w wieku szkolnym lub przedszkolnym. Już dzisiaj ponad 17 tys. z nich znalazło opiekę w warszawskich placówkach oświatowych.

Nawet jeżeli nie wszyscy uchodźcy trafią do polskiego systemu edukacji można założyć, że w Warszawie konieczne będzie stworzenie w roku szkolnym 2022/2023 kolejnych kilkudziesięciu tysięcy nowych miejsc szkolnych i przedszkolnych. Jest to ogromne wyzwanie logistyczne i finansowe biorąc pod uwagę, że wsparcie z budżetu państwa jest ograniczone i nie pokrywa nawet bieżących kosztów kształcenia uczniów, nie wspominając o konieczności rozbudowy, modernizacji, czy doposażenia obecnej infrastruktury edukacyjnej.

Szacuje się, że w działających szkołach i przedszkolach możliwe jest przyjęcie jeszcze około 10-15 tys. uczniów, zarówno w oddziałach ogólnodostępnych, jak i przygotowawczych. Przyjęcie kolejnych chętnych do podjęcia nauki wymagało będzie pozyskania dodatkowych lokali, czy wręcz całych budynków. Gdyby hipotetycznie przyjąć, że wszyscy uczniowie będą chcieli podjąć naukę w polskim systemie oświatowym, potrzebne będzie niemal 150 tys. m² dodatkowej powierzchni oświatowej.

W 2023 r. podejmowane będą starania o pozyskanie środków zewnętrznych na finansowanie warszawskiej edukacji, w tym w szczególności środków pochodzących z dotacji z budżetu państwa, środków unijnych, a także środków od dużych organizacji humanitarnych. Na organach publicznych ciąży obowiązek zapewnienia równego i powszechnego dostępu do szkół, oznacza to, że każda osoba objęta obowiązkiem szkolnym musi mieć zapewnioną możliwość nauki w szkole publicznej oraz zgodnie z zasadą równości w dostępie do nauki, jednakową szansę podjęcia kształcenia w szkołach na różnych szczeblach edukacji.

Bardzo istotne będzie kontynuowanie działań związanych z uruchomieniem nowych szkół i przedszkoli, szczególnie na terenach, których w ostatnich latach nastąpił intensywny rozwój budownictwa mieszkaniowego.

Należy założyć, że po wielomiesięcznej nauce w trybie zdalnym i hybrydowym, rok 2023 będzie okresem intensywnych działań zmierzających do ograniczenia negatywnych skutków pandemii COVID-19. Dystans społeczny i izolacja są źródłami wyczerpania i stresu. Konieczne jest zagwarantowanie uczniom odpowiedniego wsparcia psychologicznego.

Istotnymi ramami dla realizacji budżetu będą Strategia Rozwoju Warszawy, w szczególności Program „Usługi blisko domu” (realizującego cel 2.3 Strategii). Dodatkowo zadania edukacyjne wskazane są w Programie „Twórczy potencjał mieszkanek i mieszkańców Warszawy” (cel 4.1 Strategii). Znaczenie dla realizacji zadań oświatowych w 2023 roku posiadać będzie zarządzenie nr 645/2021 Prezydenta m.st. Warszawy z 4 maja 2021 r. w sprawie wprowadzenia w m.st. Warszawa standardów architektonicznych i funkcjonalnych dla szkół podstawowych i zespołów szkolno-przedszkolnych. Ponadto regulacje prawne na poziomie Unii Europejskiej, kraju oraz miasta dotyczące dostępności obiektów w wymiarach fizycznym, cyfrowym i informacyjnych nakładają na władze samorządowe szereg działań wymagających nakładów finansowych na dostosowywanie obiektów oświatowych.

Działania placówek oświatowych oraz m.st. Warszawy ukierunkowane będą w szczególności na następujące obszary:

- pomoc psychologiczna i działania na rzecz zdrowia psychicznego dla uczniów i nauczycieli w okresie popandemicznym,
- praca w klasie wielokulturowej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ukraińskich,
- przygotowanie szkół ponadpodstawowych do przyjęcia 1,5 rocznika,
- działania na rzecz demokracji szkolnej i wzmacniania postaw prodemokratycznych,
- działania na rzecz klimatu i ekologii w placówkach oświatowych.

Konieczne będzie kontynuowanie działań związanych z dostosowaniem bazy szkół do rosnących potrzeb uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym likwidacja barier architektonicznych. Ma to kluczowe znaczenie także w kontekście przepisów ustawy z 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Niezbędne jest również zapewnienie środków na zakup nowoczesnego wyposażenia zgodnie z potrzebami wynikającymi z postępu technicznego i wymogów nowoczesnej metodyki kształcenia, a także istotne zwiększenie

nakładów na remonty, co dotyczy głównie dzielnic, w których placówki oświatowe zlokalizowane są w starych obiektach, wybudowanych w technologii niezgodnej ze współczesnymi standardami.

Wzrost liczby uczniów w szkołach i kontynuacja procesu modernizacji infrastruktury szkolno-przedszkolnej wpływać będzie na koszty organizacji edukacji. Dlatego istotna będzie optymalizacja wydatków w tym obszarze, w szczególności poprzez wykorzystanie nowoczesnych,

Działania w obszarze edukacji podejmowane będą w następujących obszarach:

Edukacja i wspieranie rozwoju małego dziecka, gdzie priorytetowo traktowane będą:

- zapewnienie edukacji przedszkolnej wszystkim dzieciom w wieku 3 – 5 lat, których rodzice wyrażą wolę objęcia edukacją przedszkolną oraz dzieciom 6-letnim realizującym obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne,
- budowa i modernizacja bazy przedszkolnej w celu zapewnienia edukacji przedszkolnej możliwie blisko miejsca zamieszkania rodziców, zgodnie z ich preferencją,
- zapewnienie bezpłatnej opieki i zajęć w pełnym czasie działalności placówek przedszkolnych,
- zapewnienie dzieciom, w tym uchodźcom z Ukrainy, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz różnorodnej oferty zajęć, w tym bezpłatnych zajęć dodatkowych,
- zapewnienie wszystkim dzieciom w wieku 3-6 lat objętych edukacją przedszkolną, obowiązkowych zajęć przygotowujących do posługiwania się językiem obcym nowożytnym,
- promowanie i upowszechnianie nowatorskich rozwiązań w wychowaniu przedszkolnym,
- objęcie najmłodszych, niepełnosprawnych dzieci wczesnym wspomaganiem rozwoju,
- rozwijanie współpracy z przedszkolami niepublicznymi biorącymi udział w otwartych konkursach ofert.

Edukacja szkolna, gdzie działania będą ukierunkowane w szczególności na:

- działania na rzecz wyrównywania luk edukacyjnych powstałych w czasie pandemii,
- prowadzenie działań zmierzających do integracji dzieci i młodzieży z Ukrainy w środowisku szkolnym,
- przygotowanie szkół ponadpodstawowych do przyjęcia 1,5 rocznika.
- zapewnienie bezpieczeństwa w szkołach,
- rozwój platformy edukacyjnej Eduwarszawa.pl i narzędzi cyfrowych usprawniających zarządzanie oświatą, a także zasobów edukacyjnych dostępnych on-line, rozwój kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli,
- finansowanie innowacyjnych projektów edukacyjnych, wykraczających poza klasowo-lekcyjną pracę szkoły, w tym Warszawskich Inicjatyw Edukacyjnych, Nagroda „Najlepsze szkolne i przedszkolne przestrzenie uczenia się”, Warszawska Nagroda Wychowawcza im. Janusza Korczaka, Warszawska Nagroda Edukacyjna im. Marka Edelmana, PEGAZ,
- organizowanie międzyszkolnych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, ukierunkowanych na rozwijanie uzdolnień uczniów lub specjalne potrzeby edukacyjne, w tym programów

- „Wars i Sawa”, „Wars i Sawa grają w Szachy”, „Szkoła z Pomysłem” oraz „Klasa w Warszawie. Warszawa z klasą” (dodatkowe środki dla szkół w wysokości 100 zł na ucznia na udział w wydarzeniach kulturalnych, naukowych, sportowych, odbywających się poza terenem szkoły, w tym na zakup biletów do instytucji nauki, kultury, sportu, kin, teatrów, muzeów, galerii),
- rozwój miejskiego systemu stypendialnego, w tym pomoc materialna dla uczniów – uchodźców z Ukrainy,
 - wsparcie uczniów cudzoziemskich, współpraca z asystentami kulturowymi, nauczycielami z oddziałów przygotowawczych,
 - współdziałanie z uczelniami w rozwoju utalentowanych uczniów oraz realizacji zajęć dla młodzieży,
 - rozbudowa i remonty infrastruktury szkolnej oraz modernizacja wyposażenia szkół,
 - finansowanie działań organizacji pozarządowych realizujących projekty edukacyjne na rzecz dzieci i młodzieży,
 - rozwijanie systemowej opieki psychologiczno-pedagogicznej w szkołach,
 - zapewnienie szkołom warunków do pełnej realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, a także monitoring realizowania zaleceń w poradniach psychologiczno-pedagogicznych lub w innych przygotowanych do tego placówkach,
 - rozwijanie systemu kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi obejmującego jednostki specjalne i integracyjne, a także nauczanie włączające,
 - zapewnienie wsparcia szkołom w sytuacjach wymagających pomocy specjalistycznej interwencji lub mediatorów,
 - rozwijanie programów edukacji proekologicznej oraz związanej z ochroną klimatu,
 - podejmowanie działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
 - rozwijanie współpracy międzynarodowej szkół z wykorzystaniem nowej perspektywy finansowej Programu Unii Europejskiej Erasmus+ na lata 2021-2027. Promowanie programów prozdrowotnych i profilaktycznych, upowszechnienie zdrowego stylu życia oraz prowadzenie edukacji prozdrowotnej w przedszkolach i szkołach w celu poprawy sprawności fizycznej uczniów, walki z otyłością, zapobieganiu powstawania chorób cywilizacyjnych np. cukrzycy,
 - promowanie programów prozdrowotnych i profilaktycznych, upowszechnienie zdrowego stylu życia oraz prowadzenie edukacji prozdrowotnej w przedszkolach i szkołach w celu poprawy sprawności fizycznej uczniów, walki z otyłością, zapobieganiu powstawania chorób cywilizacyjnych np. cukrzycy,
 - upowszechnianie współczesnych metod nauczania, w tym szersze wykorzystanie możliwości samokształcenia z wykorzystaniem powszechnie dostępnych zasobów i platform edukacyjnych.

Edukacja dla rynku pracy, gdzie działania będą zorientowane w szczególności na:

- podniesienie jakości kształcenia zawodowego, w tym poprzez dalszą modernizację bazy technodydaktycznej szkolnictwa zawodowego,

- dostosowywanie oferty edukacyjnej do zmieniających się potrzeb gospodarki oraz rynku pracy na podstawie prognoz popytu na pracę w skali aglomeracji warszawskiej, województwa mazowieckiego oraz w wymiarze krajowym,
- kontynuowanie akcji informacyjnych i promocyjnych szkolnictwa zawodowego,
- organizowanie zintegrowanych szkoleń merytoryczno-metodycznych dla nauczycieli szkół zawodowych,
- włączenie organizacji pracodawców w proces kształcenia zawodowego w ramach podpisywanych porozumień, w tym w zakresie objęcia patronatem szkół zawodowych, ewentualnie poszczególnych klas (zawodów, specjalności),
- kontynuowanie systemowej współpracy z uczelniami i instytucjami rynku pracy,
- rozwój Warszawskiego Systemu Doradztwa Zawodowego, w tym utworzenie specjalistycznego punktu realizującego to zadanie,
- zwiększenie wsparcia dla uczniów niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie poprzez dobre przygotowanie ich do znalezienia zatrudnienia na rynku pracy,

Edukacja poza szkołą, gdzie działania będą się w szczególności koncentrować na:

- współpracy z Centrum Nauki Kopernik jako kluczową i innowacyjną placówką prowadzącą działania na rzecz uczniów warszawskich szkół polegające na rozbudzaniu i promowaniu zainteresowań naukowych, ro rozpoczęcie działalności Pracowni Przewrotu Kopernikańskiego,
- realizacji Warszawskiego Programu „Lato/Zima w Mieście”,
- rozwoju oferty ogólnomiejskich placówek edukacji pozaszkolnej,
- finansowaniu projektów wychowawczych i edukacyjnych realizowanych przez organizacje pozarządowe,
- rozwoju oferty pozaszkolnych placówek specjalistycznych dla szkół i placówek warszawskich.

Rozwój nauczycieli i kadr oświatowych, gdzie działania będą obejmować:

- wspieranie rozwoju innowacji edukacyjnych i społecznych, w tym w szczególności w Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń,
- szkolenia dla nauczycieli pracujących z dziećmi i młodzieżą z Ukrainy,
- odbudowę stacjonarnej oferty szkoleniowej, przy zachowaniu części zdalnych i hybrydowych form doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- przygotowanie nauczycieli do wyzwań związanych ze zdrowiem psychicznym uczniów, stresem i depresją, współpraca z poradniami i interwentami kryzysowymi, profilaktyka uzależnień (w tym związanych z internetem),
- realizację systemowych programów doskonalenia zawodowego dyrektorów szkół i placówek, w tym w zakresie zarządzania, Realizacja programów doskonalenia nauczycieli przedszkoli -w zakresie uzyskania uprawnień do nauczania języków obcych w przedszkolach,
- obsługę warszawskich szkół w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym unijnych na rozwój europejskiej i międzynarodowej współpracy edukacyjnej,
- rozwijanie współpracy z uczelniami,

- realizację programów doskonalenia nauczycieli szkół i przedszkoli w zakresie stosowania nowoczesnych środków technicznych podczas procesu nauczania na zajęciach innych niż nauczanie informatyki.

4.1.4. Bezpieczeństwo

Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego mieszkańców Warszawy stanowi priorytetowe zadanie. Cel ten planuje się osiągnąć poprzez ścisłe współdziałanie ze służbami, inspekcjami, strażami oraz lokalną społecznością. Dążąc do utrzymania wysokiego poziomu bezpieczeństwa w Mieście planowane wydatki będą przeznaczone na:

- realizację cyklicznych zadań własnych oraz zleconych z administracji rządowej w drodze ustawy i porozumienia, które obejmują: realizację programów prewencyjnych, zarządzanie kryzysowe, utrzymanie w gotowości do działania ochotniczych straży pożarnych, holowanie i usuwanie pojazdów, kwalifikację wojskową, rekompensaty dla osób wzywanych do kwalifikacji wojskowej oraz kurierów Urzędu m.st. Warszawy i obsługę numeru alarmowego „112”,
- dofinansowanie zakupu wyposażenia i sprzętu specjalistycznego do prowadzenia działań ratowniczych oraz doskonalenie zawodowe strażaków,
- utrzymanie rezerwy celowej na zadania własne z zakresu zarządzania kryzysowego,
- utrzymanie rezerwy celowej na zwiększenie wydatków przeznaczonych na zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców m.st. Warszawy,
- zapewnienie wysokiego poziomu realizacji ustawowych i statutowych zadań jednostek nadzorowanych: Straży Miejskiej m.st. Warszawy i Zakładu Obsługi Systemu Monitoringu, w tym modernizację i rozbudowę miejskiego systemu monitoringu wizyjnego.

Przewidywane do realizacji w 2023 r. zadania będą się koncentrować na:

- realizacji programów prewencyjnych mających na celu poprawę bezpieczeństwa i poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Warszawy poprzez:
 - kontynuowanie programu „*Bezpieczne osiedle*” ukierunkowanego na poprawę stanu bezpieczeństwa mieszkańców warszawskich osiedli, w tym na uaktywnieniu lokalnej społeczności w podejmowaniu bezpośrednich działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w okolicy własnego miejsca zamieszkania,
 - organizowanie i realizowanie przedsięwzięć służących poprawie bezpieczeństwa, w tym przewóz grup kibiców piłki nożnej uczestniczących w meczach odbywających się na

stadionach piłkarskich w m.st. Warszawie. Prowadzone będą akcje informacyjno-profilaktyczne mające na celu propagowanie zasad bezpiecznych zachowań, szczególnie wśród dzieci i młodzieży. Kontynuowane będą także działania w ramach prowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych pn. „Babciu to nie Twój wnuczek... Bądź ostrożna”, „Nie daj się oszukać, babciu, dziadku”, „Policjant? Wnuczek? A może Oszust?!” adresowanych do seniorów.

- realizację Programu zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli m.st. Warszawy pn. „Polityka bezpieczeństwa m.st. Warszawy” - „Polityka (...)” jest opracowana w ramach Strategii #Warszawa2030 i na jej podstawie będą opracowywane programy z zakresu bezpieczeństwa na kolejne lata.
- zarządzaniu kryzysowym, poprzez:
 - zakupy i usługi związane z funkcjonowaniem Zespołu Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy, Centrum Zarządzania Kryzysowego, sztabów kryzysowych, ćwiczeniami oraz zabezpieczenie realizacji zamówień i umów w zakresie zarządzania kryzysowego,
 - zabezpieczenie realizacji umów związanych z zapewnieniem funkcjonowania sieci łączności radiotelefonicznej zarządzania kryzysowego m.st. Warszawy oraz systemu alarmowania i ostrzegania mieszkańców będącego własnością m.st. Warszawy,
 - zakup rzeczy i usług przeznaczonych na wsparcie służb ratowniczych i porządkowych w usuwaniu skutków zdarzeń stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub środowiska oraz zdarzeń mających znamiona sytuacji kryzysowej,
- zabezpieczeniu gotowości bojowej Ochotniczych Straży Pożarnych, Uwzględniając zapisy ustawy z 17 grudnia 20021 r. *o ochotniczych strażach pożarnych*, podpisano umowy na realizację zadań własnych miasta stołecznego Warszawy z zakresu ochrony przeciwpożarowej z większą liczbą OSP. Ponadto, uchwałą nr LXII/2017/2022 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z 17 marca 2022 r. podniesiono wysokość wypłacanego ekwiwalentu pieniężnego za udział w działaniach i akcjach ratowniczych,
- realizacji zadań z zakresu obrony cywilnej,
- wspieraniu działań realizowanych przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej, poprzez:
 - zakupu sprzętu, wyposażenia i materiałów, przeprowadzenie m.in. konserwacji, przeglądów, pomiarów, wymian, legalizacji, kalibracji, remontów i napraw samochodów oraz sprzętu,
 - rekompensaty za przedłużony czas służby strażaków.

4.1.5. Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

Do zadań priorytetowych w zakresie funkcjonowania i finansowania działalności kulturalnej w Mieście Stołecznym Warszawa należą:

- wypełnianie ustawowych zobowiązań organizatora głównie poprzez zapewnienie środków niezbędnych do prowadzenia działalności kulturalnej oraz nadzór nad działalnością merytoryczną, finansową oraz organizacyjną instytucji kultury m.st. Warszawy w ramach przyznawanych dotacji podmiotowych. Rosnące koszty zewnętrzne instytucji kultury, tj. koszty energii, ciepła, najmu, ochrony przekładają się na zakładany wzrost kosztów prowadzenia działalności kulturalnej przez instytucje kultury. Należy zakładać, że od 1 stycznia 2023 roku Muzeum Sztuki Nowoczesnej stanie się samorządową instytucją kultury.
- współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie ogłaszania i rozstrzygania konkursów dotacyjnych,
- przyznawanie stypendiów, nagród w zakresie kultury,
- realizacja programów Strategii #Warszawa2030,
- działania związane ze wspieraniem i ochroną materialnego i niematerialnego dziedzictwa Warszawy, inspirowanie nowych trendów i zjawisk w zakresie kultury.

Wszystkie powyższe priorytety muszą być odpowiednio wspierane i komunikowane, aby wzmacniać Markę Warszawa i ukazywać Miasto jako stolicę kultury na miarę XXI w.

Głównymi zadaniami Miasta Stołecznego Warszawa w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, realizowanymi w 2023 roku, będą:

1. Instytucje kultury

- obsadzanie stanowisk dyrektorów instytucji kultury (powołania, konkursy),
- monitorowanie działalności instytucji kultury,
- przyznawanie dotacji celowych na projekty artystyczne i społeczno-kulturalne realizowane przez instytucje kultury,
- inicjowanie i promowanie zrównoważonej ekologicznie produkcji wydarzeń kulturalnych,
- realizacja porozumienia w sprawie pełnienia przez Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy – Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego funkcji powiatowej biblioteki publicznej dla powiatu warszawskiego.

2. Organizacje Pozarządowe

- organizowanie i przeprowadzanie otwartych konkursów dotacyjnych (rocznych i wieloletnich) dla organizacji pozarządowych działających w obszarze kultury,

- zlecanie zadań publicznych wynikających z założeń Strategii #Warszawa2030.

3. Wsparcie twórców (ułatwienie dostępu do zasobów, wsparcie kompetencyjne, stypendia)

- nagrody w dziedzinie kultury:
 - 16. edycja Nagrody Literackiej m.st. Warszawy,
 - 14. edycja Nagrody m.st. Warszawy im. Ryszarda Kapuścińskiego,
 - 13. edycja Warszawskiej Nagrody Edukacji Kulturalnej,
 - Nagroda Historyczna im. Kazimierza Moczarskiego,
 - Grand Prix Warszawskiego Festiwalu Filmowego.
- stypendia artystyczne m.st. Warszawy,
- stypendia im. Jana Pawła II.

4. Dziedzictwo kulturowe i wsparcie sektora kreatywnego

- dziedzictwo kulturowe Warszawy – Zespół ds. niematerialnego dziedzictwa kulturowego Warszawy,
- dziedzictwo kulturowe Warszawy - działania mające na celu zachowanie i ochronę spuścizny po ważnych postaciach kultury warszawskiej,
- Zespół Nazewnictwa Miejskiego - realizacja zadań związanych z nazewnictwem miejskim,
- wsparcie sektora kreatywnego – prowadzenie konkursu Ulubiona Księgarnia Warszawy, konferencje, targi, warsztaty i programy branżowe (m.in. Targi Książki w Warszawie, Start Up Art.) oraz wydarzenia wspierające sektor filmowy, sztuk wizualnych, czytelnicy czy inne branże sektora,
- Zespół ds. produkcji filmowych,
- Mazowiecki i Warszawski Fundusz Filmowy – wkład finansowy Warszawy do funduszu mający na celu wspieranie artystycznych projektów filmowych realizowanych w Warszawie, mogących przyczynić się do turystycznej oraz gospodarczej promocji regionu, wpływających korzystnie na rozwój branży kreatywnej oraz na budowanie wizerunku m. st. Warszawy w Polsce i na świecie,
- udział Warszawy w sieciach międzynarodowych – World Cities Culture Forum i Eurocities,
- realizacja projektów kulturalnych wpisujących się we współpracę zagraniczną Warszawy,
- wsparcie istotnych wizerunkowo międzynarodowych przedsięwzięć kulturalnych w Warszawie, w tym konferencji warsztatów i seminariów,
- realizacja projektów zgłoszonych do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego,
- wspieranie projektów państwowych uczelni wyższych, państwowych instytucji kultury oraz samorządowych instytucji kultury województwa mazowieckiego działających na terenie Warszawy, realizujących zadania wpisujące się w regionalną politykę rozwoju kultury,

- badania i programowanie warszawskiej kultury (analizy, warsztaty, wsparcie eksperckie, udział w programie stypendiów doktoranckich), ewaluacja programów realizowanych przez Miasto oraz zadań konkursowych realizowanych przez organizacje pozarządowe.

5. Strategia #Warszawa2030

- realizacja programów wykonawczych Strategii #Warszawa2030 Kultura blisko domu oraz Twórczy potencjał mieszkank i mieszkańców Warszawy, koordynowanych przez Biuro Kultury,
- udział we wdrażaniu programów wykonawczych do Strategii #Warszawa2030 prowadzonych przez inne biura Urzędu m.st. Warszawy (1.1 Dbamy o siebie nawzajem, 4.2 Generujemy innowacje, 4.3 Przyciągamy talenty i liderów, 4.4 Inspirujemy świat, 3.1 Poprawa jakości ważnych przestrzeni publicznych),
- Program Rozwoju Bibliotek – centralna baza użytkowników, wsparcie bibliotek w zakresie zakupu nowości bibliotecznych, w tym e-literatury i/lub kodów Legimi, wsparcie bibliotek o wkład własny na zakup nowości wydawniczych,
- Fundusz Instytucji Kultury - przyznawanie miejskim instytucjom kultury dotacji celowych na realizację projektów w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi w 2023 r.,
- Fundusz Edukacji Kulturalnej - przyznawanie dzielnicowym instytucjom kultury (domom kultury i bibliotekom) dotacji celowych na realizację projektów w ramach edukacji kulturalnej w 2023 roku; organizacja szkoleń dla pracowników i pracowniczek dzielnicowych instytucji kultury w zakresie pisanie wniosków i badania potrzeb społeczności lokalne,
- rewitalizacja – przyznawanie miejskim instytucjom kultury dotacji celowych na działania skierowane do mieszkańców i mieszanek obszaru objętego Gminnym Programem Rewitalizacji m.st. Warszawy do 2030 roku;
- działania związane z rozwojem publiczności.

6. Komunikacja działań

- stałe, systematyczne budowanie wizerunku Warszawy jako miasta przyjaznego i wspierającego kulturę, jej twórców i odbiorców oraz jako liczącego się mecenas i organizatora najciekawszych warszawskich projektów kulturalnych,
- wsparcie wizerunkowe instytucji kultury m.st. Warszawy, organizacji pozarządowych, działających na rzecz kultury na terenie Warszawy oraz wsparcie sektora kreatywnego,
- wspieranie istotnych wizerunkowo międzynarodowych przedsięwzięć kulturalnych w Warszawie,
- administrowanie i redagowanie Klastra Kultura, kulturalnej odsłony Portalu Informacyjnego UM m.st. Warszawy oraz kulturalnych miejskich profili społecznościowych.

7. Aktywność Miasta w sferze kultury obejmuje również szeroko rozumianą opiekę nad zabytkami, w tym w szczególności:

- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków i jej udostępnianie mieszkańcom,
- opracowywanie dokumentacji i badań,
- prowadzenie nadzoru inwestorskiego przy realizacji miejskich inwestycji dotyczących obiektów zabytkowych,
- przygotowywanie dokumentów programowych, strategicznych i planistycznych, w tym m.in.: sztuki sepulkralnej w ramach projektu realizowanego na terenie zabytkowych cmentarzy m.st. Warszawy, inwentaryzacja obiektów architektury i zabytków ruchomych oraz założeń zieleni, wytyczne konserwatorskie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i studium, opracowania i programy dla parków kulturowych,
- udział w opracowaniu planów i programów opieki i ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych,
- zapewnienie warunków popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytkach stanowiących własność m.st. Warszawy, ich znaczeniu dla historii i kultury,
- monitorowanie stanu zachowania zabytków,
- prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie dziedzictwa kulturowego m.st. Warszawa,
- współpraca ze społecznymi opiekunami zabytków oraz szkołami,
- współpraca z organami administracji państwowej, organizacjami społecznymi oraz instytucjami ochrony dziedzictwa, w tym działającymi w obszarze ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego,
- prowadzenie spraw związanych z funkcjonowaniem Społecznej Rady Ochrony Dziedzictwa Kulturowego przy Prezydencie m.st. Warszawy,
- prowadzenie spraw i projektów związanych z lokalizacją pomników,
- ustalanie zakresu prac konserwatorskich, w tym przygotowanie dokumentacji i nadzorowanie prac przy wybranych zabytkach będących własnością Warszawy,
- prowadzenie listy dóbr kultury,
- przygotowywanie i przeprowadzenie otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych dla organizacji pozarządowych w zakresie opieki nad zabytkami,
- propagowanie wiedzy o dziedzictwie kulturowym Miasta oraz opracowanie metod i zasad opieki nad zabytkami, m.in.: Warszawskie Konserwacje, program Canaletto – publikacja edukacyjna, szkolenia dla nauczycieli, Piknik Konserwatorski., Warszawska Konferencja Konserwatorska, Noc Muzeów.

4.1.6. Kultura fizyczna i sport

Do zadań priorytetowych w 2023 roku należeć będzie w szczególności:

- organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych,
- szkolenie i współzawodnictwo sportowe dzieci i młodzieży w różnych kategoriach wiekowych,
- wspieranie przygotowania i udziału warszawskich drużyn w ogólnopolskich rozgrywkach ligowych w grach zespołowych,

- podnoszenie sprawności fizycznej mieszkańców, obejmujące m.in. realizację programów, takich jak:
 - „Warszawska Olimpiada Młodzieży w relacji klubowej i szkolnej”,
 - „Aktywny Warszawiak”,
- sport i rekreacja osób z niepełnosprawnościami, a w szczególności organizacja imprez rekreacyjno – sportowych oraz szkolenie i współzawodnictwo sportowe,
- utrzymanie obiektów sportowo – rekreacyjnych, obejmujące realizację programu „Centra sportowo – szkoleniowe”.
- realizacja programów unijnych w zakresie sporu i rekreacji,
- sportowy system stypendialny i nagrodowy,
- promocja Miasta Stołecznego Warszawy poprzez sport,
- realizacja Programu sportowo blisko domu do 2025 roku w ramach Strategii#Warszawa2030.

W zależności od możliwości finansowych budżetu rozważona zostanie możliwość przywrócenia zadań i programów, których realizacja została zawieszona w związku z trudną sytuacją finansową w ostatnich dwóch latach. Powyższe dotyczy w szczególności projektów: „Od zabawy do sportu”, oraz „Amatorskie ligi w grach zespołowych młodzieży szkolnej”. Wznowienie realizacji tych programów jest niezwykle istotne z aspektów społecznych. Po długotrwałych obostrzeniach związanych z COVID-19, możliwość dostępu do uczestnictwa w tych programach, zapewni młodym mieszkańcom Warszawy poprawę stanu zdrowia fizycznego i psychicznego.

Do zadań priorytetowych **Parku Kultury w Powsinie (PKwP)** w 2023 roku należeć będzie w szczególności,

- propagowanie różnych form aktywności fizycznej,
- organizacja zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych oraz kulturalnych,
- tworzenie warunków sprzyjających uprawianiu sportu i rekreacji oraz wypoczynkowi,
- utrzymanie powierzonych obiektów, terenów i urządzeń sportowo – rekreacyjnych oraz wypoczynkowych w należytym stanie technicznym i estetycznym,
- udostępnianie powierzonych obiektów, terenów i urządzeń sportowo – rekreacyjnych oraz wypoczynkowych,
- remont obiektów sportowo - rekreacyjnych.

Do zadań priorytetowych **Stołecznego Centrum Sportu AKTYWNA WARSZAWA (SCSAW)** w 2023 roku należeć będzie w szczególności:

- propagowanie różnych form aktywności fizycznej,

- organizacja zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych,
- tworzenie warunków sprzyjających uprawianiu sportu i rekreacji, w tym zapewnienie kadry instruktorskiej do prowadzenia zajęć, zawodów i imprez sportowo rekreacyjnych,
- utrzymanie powierzonych obiektów, terenów i urządzeń sportowo – rekreacyjnych w należyтым stanie technicznym i estetycznym,
- udostępnianie powierzonych obiektów, terenów i urządzeń sportowo – rekreacyjnych,
- budowa, przebudowa oraz remont obiektów sportowo - rekreacyjnych.

Skalę aktywności Miasta w obszarze sportu ilustrują dane dotyczące bieżącego roku. W 2022 roku dofinansowano 45 organizacji pozarządowych w ramach zadania „Organizacja imprez sportowo – rekreacyjnych”. W ramach zadania „szkolenie i współzawodnictwo sportowe dzieci i młodzieży” dofinansowanie otrzymało 199 klubów, w których prowadzone jest szkolenie dla 31 102 uczestników w 48 dyscyplinach sportowych. W sezonie 2021/2022 dofinansowanie uzyskało 41 warszawskich drużyn uczestniczących w ogólnopolskich rozgrywkach ligowych w grach zespołowych.

W ramach Warszawskiej Olimpiady Młodzieży w relacji szkolnej – na szczeblu ponaddzielnicowym – w latach 2020 – 2021, w zawodach finałowych rozgrywanych na poziomie stołecznym z udziałem zwycięzców eliminacji dzielnicowych uczestniczyło:

- 1 030 zawodników i zawodniczek z 84 szkół podstawowych (kat. dzieci),
- 980 zawodników i zawodniczek z 85 szkół podstawowych (kat. młodzież),
- 471 zawodników i zawodniczek z 38 szkół średnich (kat. licealiada).

Warszawska Olimpiada Młodzieży w relacji klubowej w 2022 roku zakłada przeprowadzenie 128 zawodów sportowych w 46 dyscyplinach z udziałem ponad 8 000 zawodników. Zadanie realizowane jest przez 9 podmiotów.

W ramach zadania „Aktywny Warszawiak” planowane jest przeprowadzenie blisko 2 300 godzin zajęć sportowo rekreacyjnych dedykowanych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych.

W ramach zadania „szkolenie i współzawodnictwo sportowe osób z niepełnosprawnościami” dofinansowanie otrzymało 13 klubów, w których prowadzone jest szkolenie dla 665 uczestników w 28 dyscyplinach.

W ramach realizacji programu „Centra sportowo – szkoleniowe” planowane jest nieodpłatne udostępnianie specjalistycznej (piłka nożna, wioślarstwo, kajakarstwo) infrastruktury sportowej w wymiarze 1 170 godzin.

4.1.7. Opieka społeczna

W ramach zadań z zakresu pomocy społecznej realizowanych przy pomocy ośrodków pomocy społecznej w dzielnicach, Warszawskiego Centrum Pomocy Rodzinie, placówek opiekuńczo –

wychowawczych, domów pomocy społecznej, a także Zespołu Żłobków i innych jednostek priorytetowa będzie realizacja celów wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych m.st. Warszawy, w szczególności:

1. Program „Warszawa dla Najmłodszych”

- tworzenie przyjaznych warunków dla życia i rozwoju rodziny zgodnie z potrzebami rodziny poprzez, m.in. takie działania jak:
 - zwiększanie liczby miejsc w żłobkach poprzez budowę, adaptację i modernizację żłobków, wykup miejsc w żłobkach niepublicznych,
 - wzmocnienie kompetencji opiekunek i opiekunów w placówkach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 poprzez działania umożliwiające zdobycie wiedzy, umiejętności i doświadczeń,
 - rozwijanie zróżnicowanych form wsparcia rodziców małych dzieci w tym realizacja świadczenia rzeczowego „Wyprawka dla warszawskiego Malucha”, rozwijanie Warszawskich Klubów dla Rodzin w tym na obszarach rewitalizowanych,
 - podejmowanie działań mających na celu zwiększenie szans rozwojowych dzieci w wieku 0– 6 lat i ich rodziców/opiekunów poprzez wzmocnienie kompetencji społecznych, opiekuńczo-wychowawczych, wsparcie edukacyjne i psychologiczne rodziców oraz zwiększenie efektywności instytucji publicznych i niepublicznych.
- organizowanie kompleksowego systemu rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej poprzez m.in. takie działania jak:
 - systemowe i systematyczne pozyskiwanie nowych lokali na rodzinne formy pieczy zastępczej oraz zabezpieczenie środków finansowych na ich dostosowanie, wyposażenie i utrzymanie, zgodnie ze standardem,
 - pozyskiwanie kandydatów i zwiększenie liczby szkoleń do pełnienia funkcji niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej,
 - zapewnienie funkcjonującym rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka stałego, profesjonalnego wsparcia w realizowaniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych,
 - zapewnianie zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej na wymaganym poziomie,
 - organizacja szkoleń podnoszących kompetencje pracowników RDD, RZ, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych.

2. Obszar działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami

- diagnozowanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin m.in. poprzez:
 - wspieranie w osiągnięciu samodzielności i niezależnego funkcjonowania udzielane w różnych formach warsztatów, doradztwa oraz asysty, treningów, szkoleń i dostępie do nowych technologii,
 - tworzenie i poprawa warunków właściwej obsługi osób z niepełnosprawnościami w zakresie orzecznictwa.
- Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym w społeczności lokalnej poprzez m. in.:
 - rozwój usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych oraz asystenckich,
 - rozwój dziennych i całodobowych form wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami,
 - znoszenie barier w dostępie do pełnego uczestnictwa w kulturalnym, sportowym i społecznym życiu Miasta,
 - wdrażanie nowoczesnych innowacyjnych technologii wzmacniających osoby niepełnosprawne w samodzielności i niezależności.
- zapewnienie wsparcia opiekunom osób z niepełnosprawnością poprzez rozwój opieki wytchnieniowej.
- poprawa dostępności infrastruktury miasta dla osób z ograniczoną sprawnością m.in. poprzez:
 - wdrażanie standardów dostępności architektonicznej poprzez szkolenia, warsztaty oraz kampanie informacyjno-edukacyjne na rzecz dostosowania infrastruktury miasta,
 - wdrażanie standardu dostępności cyfrowej poprzez szkolenia, warsztaty oraz kampanie informacyjno-edukacyjne na rzecz dostosowania cyfrowych produktów i systemów miejskich,
 - wdrażanie wytycznych dostępności informacyjno-komunikacyjnej, w tym rozwijanie usług komunikacyjnych oraz zapewnianie dostępności informacji,
 - dostosowanie miejskich usług przewozowych do potrzeb osób z ograniczoną sprawnością poprzez dostarczanie specjalistycznych usług przewozowych osobom z niepełnosprawnością.

3. Obszar działań realizacji polityki senioralnej

Działania skierowane do najstarszych mieszkańców Warszawy, które mają na celu poprawę jakości ich życia poprzez realizację zadań w obszarach:

- zwiększenie aktywności społecznej, w tym:
 - identyfikacja i wsparcie lokalnych liderów wśród seniorów ,
 - wsparcie Warszawskiej Rady Seniorów oraz 18 rad seniorów dzielnic m.st. Warszawy,
 - poprawę dostępności do informacji dla seniorów,
 - -rozwój oferty integracyjnej, edukacyjnej i kulturalnej skierowanej do seniorów,
 - poprawa społecznego wizerunku starości i przeciwdziałanie dyskryminacji społecznej seniorów,
 - wsparcie Powstańców Warszawskich.
- utrzymanie samodzielności seniorów, w tym:
 - poprawa efektywności systemu wsparcia seniorów w miejscu zamieszkania,
 - poprawa efektywności instytucjonalnych form wsparcia seniorów,
 - przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu seniorów.

4. Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

Celem Programu jest przeciwdziałanie uzależnieniom i innym zachowaniom ryzykownym, m.in. poprzez:

- kompleksowe i zintegrowane działania skierowane do rodzin z dziećmi w wieku: 0-6, 6-18 oraz młodych dorosłych 16-26 w których występują problemy alkoholowe na terenach rewitalizowanych,
- zapewnienie kompleksowej pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom borykającym się z problemem alkoholowym w tym: rodzinom z problemami opiekuńczo wychowawczymi,
- zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży,
- programy ponadpodstawowej psychoterapii z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu i środków psychoaktywnych,
- promowanie działalności m.st. Warszawy z zakresu profilaktyki uzależnień,
- prowadzenie różnych działań informacyjnych, edukacyjnych, szkoleniowych, z zakresu profilaktyki uzależnień, w tym z zakresu uzależnień behawioralnych,

- udzielanie osobom eksperymentującym ze środkami psychoaktywnymi i ich rodzinom pomocy psychologicznej,
- ograniczanie ryzyka szkód zdrowotnych osób używających substancji psychoaktywnych,
- zapewnienie osobom uzależnionym, które ukończyły terapię dostępu do programów readaptacyjnych,
- wsparcie rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych w zakresie sprawowania opieki nad dziećmi z FAS/FASD.

5. Program Przeciwdziałania Zakażeniom HIV i Działań Na Rzecz Osób Seropozytywnych na lata 2022-2024 w m.st. Warszawie

Program realizuje działania w dwóch obszarach: zapobieganie zakażeniom HIV oraz wsparcie dla osób seropozytywnych i ich bliskich, takie jak:

- prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, w tym kampanii skierowanych do populacji ogólnej i do osób podejmujących ryzykowne zachowania,
- prowadzenie warsztatów edukacyjnych dla młodzieży i studentów z zakresu HIV/AIDS,
- prowadzenie anonimowego i bezpłatnego testowania w kierunku HIV,
- zapewnienie wsparcia psychologicznego dla osób żyjących z HIV/AIDS, osób zdiagnozowanych.

6. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

- ograniczanie występowania zjawiska przemocy w rodzinie oraz tworzenie spójnego, kompleksowego i profesjonalnego systemu skutecznej pomocy osobom, które doznają różnych form przemocy w rodzinie m. in. poprzez:
 - działania informacyjno – edukacyjne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie,
 - realizację programów profilaktycznych, w tym w szczególności w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą,
 - zapewnienie kompleksowej i interdyscyplinarnej pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz efektywności systemu wsparcia dla tych osób i ich rodzin (w tym zwiększenie kompetencji interpersonalnych i opiekuńczo-wychowawczych rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą),

- zapewnienie oferty pomocy dla osób stosujących przemoc w rodzinie, podejrzanych o stosowanie przemocy oraz przejawiających skłonności do zachowań agresywnych,
- działania edukacyjne, szkoleniowe, doradcze w celu podnoszenia kompetencji oraz zapewnienie doradztwa i superwizji dla członków zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych ds. przeciwdziałania przemocy, realizujących procedurę „Niebieskie Karty” zarówno na poziomie podstawowym (dla osób rozpoczynających swoją aktywność w obrębie systemu), jak i specjalistycznych szkoleń dla osób o dużym doświadczeniu.
- wspieranie rodzin w trudnej sytuacji życiowej poprzez:
 - organizowanie i prowadzenie poradnictwa rodzinnego skierowanego do rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz wsparcie doradczo-edukacyjne osób/rodzin w procesie rozwiązywania problemów życiowych,
 - wsparcie rodzin w celu zapewnienia dzieciom rozwoju fizycznego, intelektualnego i społecznego oraz wyrównywania ich szans edukacyjnych.

7. Obszar działań z zakresu wsparcia społecznego:

- zapewnienie wsparcia środowiskowego, przede wszystkim asysty rodzinnej dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, poprzez:
 - rozwój asysty rodzinnej,
 - organizację szkoleń dla asystentów rodziny oraz pracowników socjalnych w zakresie prowadzenia pracy z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze,
 - rozwój funkcjonowania rodzin wspierających pracę asystenta rodziny oraz tworzenie programów szkoleń dla tych rodzin,
 - organizowanie innych form pracy w środowisku z rodzinami, wspierających działania asystenta tj. usługi opiekuńcze dla rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi,
 - realizacja działań zmierzających do zmniejszenia liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej w m.st. Warszawa.
- Zwiększenie dostępności i poprawa jakości usług dla osób w kryzysie bezdomności, poprzez:
 - zapewnienie schronienia, posiłku osobom w kryzysie bezdomności i innych form wsparcia w formie noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk z usługami opiekuńczymi, mieszkań treningowych, ogrzewalni, łaźni, pralni, punktów poradnictwa, streetworkingu, miejsc interwencyjnych,

- wspieranie programów wychodzenia z bezdomności i programów aktywizujących realizowanych w placówkach dla osób w kryzysie bezdomności we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej,
- rozwój nowych form pomocy dla osób w kryzysie bezdomności tj. mobilny punkt poradnictwa, sieć łaźni mobilnych, programy mieszkaniowe, programy zdrowotne, itp.
- organizację szkoleń dla kadry zajmującej się obszarem udzielania pomocy osobom w kryzysie bezdomności,
- budowę i prowadzenie miejskich placówek dla osób w kryzysie bezdomności,
- wdrażanie działań na rzecz usprawniania procedury kierowania osób w kryzysie bezdomności do schronisk, realizacji indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności,
- wykorzystywanie narzędzi informatycznych do diagnozowania i sprawozdawczości w zakresie sytuacji osób doświadczających bezdomności na terenie miasta stołecznego Warszawy,
- zwiększenie dostępności i poprawa jakości wybranych usług społecznych dla mieszkańców Warszawy znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej poprzez:
 - prowadzenie standaryzacji usług społecznych dla mieszkańców Warszawy,
 - wdrażanie w m.st. Warszawa modelu rozdzielenia pracy socjalnej od postępowań administracyjnych w ośrodkach pomocy społecznej m.st. Warszawy (kontynuacja), w tym szkolenia dla pracowników ośrodków pomocy społecznej w tym zakresie,
 - realizacja i rozwój usług opiekuńczych dla osób starszych i z niepełnosprawnością,
 - opracowywanie i realizacja programów osłonowych i pomocy osłonowej dla różnych grup mieszkańców Warszawy,
 - realizacja programów na rzecz wyrównywania szans rodzin i osób w trudnej sytuacji życiowej, m.in. działalność sklepów socjalnych,
 - realizacja pomocy socjalnej dla uczniów – stypendia i zasiłki szkolne.
- wdrażanie działań w zakresie wspierania procesu adaptacji, integracji oraz aktywizacji społecznej uchodźców, w szczególności obywateli Ukrainy.

8. Realizacja polityki repatriacyjnej m.st. Warszawy w zakresie zapewnienia kandydatom na repatriantów warunków do osiedlenia się określonych w ustawie z 9 listopada 2000 roku o repatriacji (lokal mieszkalny oraz pomoc finansowa) i tym samym umożliwienie repatriacji oraz realizacja zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, w tym: wypłata świadczenia finansowego dla repatriantów przyznawanego decyzją Pełnomocnika Rządu ds. Repatriacji,

udzielanie pomocy finansowej w związku z remontem, adaptacją lub wyposażeniem lokalu mieszkalnego repatriantów oraz dokonywanie zwrotu części kosztów związanych z aktywizacją zawodową repatriantów.

9. Realizacja zadań z obszaru pomocy społecznej realizowane przy współpracy jednostek dzielnicowych:

Zapewnienie w załącznikach dzielnicowych do budżetu środków na:

- umowy z organizacjami pozarządowymi w zakresie przeciwdziałania ubóstwu i pomoc najuboższym, w tym prowadzenie magazynów żywnościowych i odzieżowych,
- realizację świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, świadczeń wychowawczych i innych.

10. W ramach instrumentu finansowego Zintegrowane Inwestycje Terytorialne dostępnego w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego 2014-2020, będzie kontynuowana realizacja poniższych projektów:

- „Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (VIRTUAL WOF)”,
- „Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E- OPIEKA)”,

Ponadto zakłada się realizację następujących przedsięwzięć:

- pozyskiwanie środków zewnętrznych na projekty społeczne, zabezpieczenie środków na wkład własny do projektów,
- realizacja działań mających na celu monitorowanie klauzul społecznych w m.st. Warszawa,
- przystąpienie do Europejskiej Sieci Społecznej (opłacenie członkostwa).

4.1.8. Ochrona zdrowia

Priorytetowe zadania w zakresie ochrony zdrowia planowane do realizacji na rok 2023 i pozostające w zgodzie ze Strategią #Warszawa2030, to programy zdrowotne realizowane przez podmioty lecznicze i w wyszczególnionym zakresie przez organizacje pozarządowe, adresowane do mieszkańców m.st. Warszawy, w tym programy skierowane do:

- dzieci i młodzieży,
- przyszłych rodziców,
- osób starszych,

- wszystkich grup wiekowych.

Najważniejsze programy adresowane do ww. grup społecznych obejmują:

- Program promocji zdrowia „Zdrowy Uczeń”,
- Program promocji zdrowia pn. „Edukacja młodzieży szkolnej w wieku pomiędzy 18 a 19 rokiem życia w zakresie nadciśnienia tętniczego”,
- Program promocji zdrowia „Aktywny Senior”,
- Program polityki zdrowotnej w zakresie edukacji przedporodowej „Szkoła rodzenia”,
- Program polityki zdrowotnej z zakresu szczepień przeciwko grypie sezonowej jako profilaktyki zachorowań w populacji osób w wieku 65 lat i więcej pn. „Grypa 65+”,
- Program polityki zdrowotnej w zakresie wczesnego wykrywania zaburzeń słuchu wśród uczniów klas I oraz VIII szkół podstawowych na terenie m.st. Warszawy,
- Program polityki zdrowotnej w zakresie wspierania osób dotkniętych niepłodnością z wykorzystaniem metod zapłodnienia pozaustrojowego,
- Program polityki zdrowotnej w zakresie profilaktyki zachorowań na grypę dla dzieci w wieku od 6 do 60 miesiąca,
- Program polityki zdrowotnej w zakresie profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego pn. „HPV 12”,
- Program polityki zdrowotnej z zakresu szczepień przeciwko grypie sezonowej jako profilaktyki zachorowań w populacji osób bezdomnych przebywających w noclegowniach i schroniskach dofinansowywanych przez m.st. Warszawa,
- Pilotażowy „Program polityki zdrowotnej w zakresie profilaktyki oraz leczenia nadwagi i otyłości u dzieci i młodzieży do 15 r. ż. zamieszkałych na terenie m.st. Warszawy” .

Celem programu będzie poprawa zachowań zdrowotnych wśród dzieci i młodzieży z nadwagą i otyłością, co w rezultacie prowadzić będzie do redukcji masy ciała wśród uczestników programu w stosunku do wskaźników początkowych.

- Pilotażowy „Program polityki zdrowotnej w zakresie profilaktyki zakażeń pneumokokowych dla mieszkańców m.st. Warszawy pomiędzy 35 a 50 r. ż. z chorobami nowotworowymi”.

Celem programu będzie profilaktyka zakażeń pneumokokowych, w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom, co w rezultacie prowadzić będzie do zmniejszania ryzyka

występowania inwazyjnych chorób pneumokokowych, jak i stymulacji odpowiednich mechanizmów układu odpornościowego w przypadku zakażenia.

Świadczenia zaplanowane w programie będą obejmować przeprowadzenie lekarskiego badania kwalifikacyjnego oraz podanie szczepionki ochronnej.

- Zadanie z zakresu zdrowia publicznego na rzecz mieszkańców zgodnie z celami Narodowego Programu Zdrowia. Celem nowego zadania jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu wśród mieszkańców Miasta. Zadanie będzie obejmowało m.in. działania edukacyjne, profilaktyczne, promocję zdrowia, w zakresie najczęstszych problemów zdrowotnych (np.: cukrzycy, otyłości) oraz dotyczące wpływu środowiska na zdrowie, promocji szczepień ochronnych, kreowania postaw prozdrowotnych.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi - zadanie publiczne w zakresie ochrony i promocji zdrowia dotyczące wspierania programów opieki nad pacjentami przewlekle chorymi.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi - zadanie publiczne w zakresie ochrony i promocji zdrowia dotyczące wspierania programów promocji zdrowia i programów rehabilitacyjnych.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi - zadanie publiczne w zakresie ochrony i promocji zdrowia dotyczące Warszawskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego i Narodowego Programu Zdrowia.

W ramach zadania zaplanowano organizację 3-letnich otwartych konkursów ofert dla NGO na realizację zadań z zakresu ochrony zdrowia dla dorosłych osób z zaburzeniami psychicznymi. Celem programu jest poprawa zdrowia psychicznego i fizycznego osób z zaburzeniami psychicznymi u których z powodu ograniczenia aktywności i relacji społecznych oraz dostępu do bezpośrednich usług terapeutycznych i rehabilitacyjnych, wystąpiły negatywne skutki zdrowotne.

Ponadto finansowane będą przedsięwzięcia mające na celu zabezpieczenie potrzeb zdrowotnych mieszkańców Warszawy, realizowane w miejskich spółkach leczniczych, tj.:

- utrzymanie gabinetów dla kobiet z niepełnosprawnościami,
- kontynuacja działań mających na celu poprawę stanu zdrowia i jakości życia osób posiadających uprawnienia kombatanckie oraz status Powstańców Warszawskich.

W zakresie pozostałych zadań bieżących w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania systemu ochrony zdrowia na terenie m.st. Warszawy przewiduje się, w szczególności:

- zapewnienie obsady dyżurowej na stanowisku Koordynatora ds. Organizacji Ochrony Zdrowia,

- umowy-zlecenia i umowy o dzieło (w celu przygotowania specjalistycznych opracowań, ekspertyz, merytorycznych opinii konsultantów, druku materiałów informacyjnych o zdrowiu, itp.),
- zabezpieczenie medyczne uroczystości i rocznic ważnych wydarzeń, sesji Rady m.st. Warszawy,
- materiały informacyjne i promocyjne (plakaty, ulotki, ogłoszenia itp.) w związku z realizowanymi programami polityki zdrowotnej,
- zakup usług związanych z walką z koronawirusem w związku z przewidywaną przez ekspertów kolejną falą epidemii,
- prowadzenie spraw związanych z regulacją praw do nieruchomości będących we władaniu podmiotów leczniczych (koszty aktów notarialnych, wpisów do KW),
- sfinansowanie niezbędnych remontów w podmiotach leczniczych, o charakterze interwencyjnym wynikających przede wszystkim z zaleceń organów kontrolnych, tj. Państwowej Straży Pożarnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Narodowego Funduszu Zdrowia, lub dotyczących przywrócenia stanu pierwotnego po zdarzeniach losowych, jak np. awarii instalacji, pożaru, powodzi.
- rozliczenia związane z podmiotami leczniczymi poprzez płatności związane ze zlikwidowanymi i przekształconymi SPZOZ-ami działającymi obecnie w formule spółek kapitałowych (spółki z o.o.), w tym:
 - z tytułu wypłat dożywotniej renty i innych płatności – to zobowiązania przejęte po zlikwidowanym SPZZOZ SOLEC,
 - związane z przejętymi zobowiązaniami po przekształconym w spółkę Szpitalu Czerniakowskim SPZOZ.
- kontynuację zadania polegającego na stwierdzaniu zgonów, ustalaniu ich przyczyny oraz wystawianiu kart zgonu osób zmarłych w granicach administracyjnych m.st. Warszawy - zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych (funkcjonowanie tzw. instytucji koronera).
- pokrycie strat finansowych spzoz. Aktualnie BPZ, na podstawie planów finansowych na 2022 rok, trendów kształtowania się bieżących wyników finansowych przewiduje konieczność pokrycia części strat netto spzoz za 2022 rok. Niedośzacowanie wycen świadczeń zdrowotnych, przy rosnących kosztach funkcjonowania i świadczenia usług medycznych negatywnie wpływa na sytuację ekonomiczno - finansową szpitali.

4.1.9. Ochrona powietrza i polityka klimatyczna

W 2023 roku Miasto będzie kontynuować aktywne działania na rzecz ochrony powietrza i klimatu, które będą koncentrować się w następujących obszarach tematycznych:

1. Działania edukacyjne

W 2023 roku będą kontynuowane działania edukacyjne dotyczące adaptacji i mitygacji do zmiany klimatu, jakości powietrza, transformacji energetycznej oraz ograniczania tworzyw sztucznych w obiegu. Planowane typy działań: filmy i materiały edukacyjne (broшуry, ulotki), poradniki, kampanie medialne, instalacje, wystawy, konkursy, zajęcia dla szkół. Priorytetem będą działania edukacyjne dotyczące adaptacji do zmiany klimatu, transformacji energetycznej oraz działania na rzecz czystego powietrza wynikające z Programu Ochrony Powietrza, w szczególności dotyczące znowelizowanej mazowieckiej uchwały antysmogowej oraz wynikających z niej nakazów, zakazów i ograniczeń dla mieszkańców oraz kampanie informacyjne zachęcające do wymiany źródeł ciepła (tzw. kopciuchów) i informujące o dotacjach.

Wyżej wymienione działania wpisują się w realizację następujących celów operacyjnych Strategii Warszawa 2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku; 4.4 Inspirujemy świat; 1.1 Dbamy o siebie nawzajem.

2. Kontynuacja programu „walki ze smogiem”

W 2023 roku będzie kontynuowana realizacja Programu „Walka ze smogiem”, który wpisuje się w założenia Planu gospodarki niskoemisyjnej dla m.st. Warszawy, jak też w działania antysmogowe dla Mazowsza. Głównym elementem programu jest modernizacja sposobu ogrzewania budynków poprzez wymianę starych pieców i kotłów tzw. „kopciuchów” zasilanych paliwem stałym na nowe, ekologiczne. Obecnie w lokalach prywatnych czynnych jest ok. 10 tys. „kopciuchów”, natomiast w lokalach komunalnych funkcjonuje jeszcze 486 starych pieców. W celu zachęcenia mieszkańców do wymiany „kopciuchów” udzielane są ze środków budżetu Miasta dotacje. Dotacje udzielane są na podstawie uchwały nr XIX/487/2019 Rady m.st. Warszawy z 26 września 2019 roku w sprawie zasad udzielania dotacji celowej na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji na terenie m.st. Warszawy, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej.

Obok wymiany źródeł ogrzewania ważnym elementem programu jest dofinansowanie montażu odnawialnych źródeł energii, w celu zmniejszenia zużycia energii oraz wzrostu udziału energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii.

Działania wpisują się w realizację celów operacyjnych Strategii Warszawa 2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku; 1.1 Dbamy o siebie nawzajem.

3. Polityka Klimatyczna

W 2023 roku będzie kontynuowana realizacja polityki klimatycznej m.st. Warszawy ze szczególnym uwzględnieniem działań związanych z osiągnięciem zakładanych celów redukcyjnych dot. emisji gazów cieplarnianych, budowania odporności miasta na zmiany klimatyczne oraz działań bieżących w tym realizacją części rekomendacji Warszawskiego Panelu Klimatycznego. Priorytetem będą działania stanowiące kontynuację i wdrażanie już istniejących procesów takich jak realizacja założeń Zielonej Wizji Warszawy, realizacja miejskiej strategii adaptacji do zmian klimatu - AdaptCity, przygotowanie dokumentu SECAP aktualizacja metodyki inwentaryzacji emisji gazów cieplarnianych, raportowanie emisji własnych miasta, aktualizacja inwentaryzacji źródeł ciepła, przygotowanie i wdrożenie, wraz z pilotażem Warszawskiego Standardu Zielonego Budynku oraz rozwój i administrowanie bazy źródeł ciepła. W celu budowania współpracy między miastem a partnerami zewnętrznymi realizowana będzie bieżąca dyplomacja klimatyczna na poziomie krajowym i międzynarodowym, ze szczególną rolą inicjatywy „Partnerstwo dla klimatu” podczas których nastąpi wymiana informacji i budowanie potencjału do współprac w przyszłości.

Powyższe działania wpisują się w realizację celów operacyjnych Strategii Warszawa 2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku; 1.1 Dbamy o siebie nawzajem; 4.4 Inspirujemy świat; 4.2 Generujemy innowacje.

4. Efektywność energetyczna

W 2023 roku będą realizowane działania związane z transformacją energetyczną m.st. Warszawy oraz wynikające z realizacji rekomendacji Warszawskiego Panelu klimatycznego, takie jak likwidacja ubóstwa energetycznego, Rozwój Fotowoltaiki Miejskiej, oraz działania mające na celu zwiększenie udziału energii odnawialnej w wolumenie zużycia na terenie Warszawy zarówno przez jednostki miejskie jak i mieszkańców.

Kluczowym zadaniem związanym z likwidacją ubóstwa energetycznego będzie realizacja programu StopSmog współfinansowanego ze środków NFOŚiGW, do którego Miasto złożyło aplikację w maju 2022 roku, a wkład własny w wysokości 31% kosztów realizacji przedsięwzięcia tj. 3.286.000 zł został zabezpieczony w Funduszu Antysmogowym. Program polega na likwidacji ogrzewania węglowego oraz termomodernizacji budynków jedno- i dwurodzinnych należących do najuboższych mieszkańców Warszawy.

Zwiększenie udziału energii odnawialnej w wolumenie zużycia na terenie Warszawy zarówno przez jednostki miejskie jak i mieszkańców będzie realizowane kilkutorowo:

- a) kontynuacja działalności **systemu doradztwa energetycznego** dla mieszkańców oraz jednostek miejskich, polegające na świadczeniu usług doradztwa technicznego oraz poszukiwania źródeł finansowania dla inwestycji polegających na modernizacji źródeł ciepła, termomodernizacji budynków oraz zastosowania odnawialnych źródeł energii w budynkach, a także optymalizacji zużycia i kosztów energii. Doradztwo będzie realizowane w wyznaczonym punkcie na terenie

Warszawy dostępnym dla wszystkich mieszkańców. Dodatkowo planuje się opracowywanie analiz projektów dotyczących modernizacji energetycznej budynków oraz zastosowania alternatywnych źródeł energii.

- b) Rozpoczęcie pierwszej edycji **Warszawskiej Zielonej Grupy Zakupowej**, której celem jest zapewnienie jednostkom miejskim dostaw energii elektrycznej pochodzącej z odnawialnych źródeł energii oraz zagwarantowanie odkupu zielonej energii produkowanej przez te jednostki. Przeanalizowane zostanie również celowość i efektywność zastosowania umów PPA (Power Purchase Agreement) dla WZGW.
- c) Ponadto działania obejmują przygotowanie aplikacji do programów i projektów międzynarodowych finansowanych z funduszy UE z zakresu szeroko rozumianej innowacyjności energetycznej, ubóstwa energetycznego, efektywności energetycznej, systemów zarządzania energią oraz inne usługi doradcze związane z obszarem działania PK-ZE w zakresie pozyskiwania eksperckiej wiedzy i wsparcia merytorycznego przy analizach na temat zrównoważonych projektów miejskich, zwalczania ubóstwa energetycznego, podnoszenia efektywności energetycznej, społecznych innowacjach w energetyce.

Wyżej wymienione działania wpisują się w realizację następujących celów operacyjnych Strategii Warszawa 2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku; 4.4 Inspirujemy świat; 1.1 Dbamy o siebie nawzajem, 4.1 Rozwijamy nasz twórczy potencjał, 4.2 Generujemy innowacje.

5. Rozwój Fotowoltaiki Miejskiej

Kontynuację zadania Rozwój Fotowoltaiki Miejskiej polegającą na dofinansowania zakupu i montażu paneli fotowoltaicznych.

Działania wpisują się w realizację następujących celów operacyjnych Strategii Warszawa 2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku; 4.4 Inspirujemy świat; 1.1 Dbamy o siebie nawzajem, 4.1 Rozwijamy nasz twórczy potencjał, 4.2 Generujemy innowacje.

6. Monitoring jakości powietrza

W 2023 roku głównym działaniem będzie utrzymanie warszawskiego systemu monitoringu jakości powietrza, rozbudowanego w ramach projektu „Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)”:

- obsługa 2 stacji referencyjnych monitoringu jakości powietrza, zakupionych w ramach projektu Virtual WOF,
- utrzymanie systemu niereferencyjnych czujników jakości powietrza, zakupionych w ramach projektu Virtual WOF. Rozważane jest dokupienie przez Warszawę w ramach opcji dodatkowych 80 czujników (wówczas Warszawa posiadałaby 189 urządzeń).

Wyżej wymienione działania wpisują się w realizację następujących celów operacyjnych Strategii Warszawa 2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku; 1.1 Dbamy o siebie nawzajem.

W kierunku wydatnego zwiększenia efektywności energetycznej Miasta wpisują się też planowane do podjęcia w 2023 r. działania Miasta takie jak:

- **przygotowanie koncepcji mającej na celu **znaczące zmniejszenie kosztów zakupu energii i paliw****. Kluczowym aspektem planowanych inwestycji w tym zakresie będzie zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego Warszawy, uwzględniając także realizację polityki Miasta w zakresie neutralności klimatycznej. Zaangażowane środki na inwestycje w tym obszarze należy rozpatrywać w kontekście nieponiesionych przyszłych kosztów zakupu nośników energetycznych. Zakładany model będzie proponował takie zmiany w produkcji, zasilaniu i sposobie użytkowania energii, które docelowo pozwolą na zeroemisyjne pokrywanie potrzeb energetycznych Miasta i jego mieszkańców. Według tego modelu, zapotrzebowanie na energię elektryczną w wybranych obszarach miejskich, będzie zaspokajane poprzez wytworzenie energii elektrycznej bezpośrednio w odnawialnych źródłach energii lub na bazie zmagazynowanej energii, wytworzonej wcześniej z energii odnawialnej. Rozpoczęcie realizacji działań koncepcyjnych i inwestycyjnych planowane jest w znaczącej części na rok 2023.
- **Warszawa została wytypowana jako jedno ze stu europejskich miast-pionierów, które będą uczestniczyć w Misji na rzecz Neutralnych Klimatycznie i Inteligentnych Miast do 2030 r.** Udział w misji daje możliwość wypracowania konkretnych rozwiązań poprzez projekty demonstracyjne, na które oprócz możliwego do uzyskania dofinansowania, konieczny będzie wkład własny. Kluczowe jednak jest to, że realizacja niżej zaproponowanych projektów pozwoli uniknąć wielu kosztów związanych z zakupem coraz droższej energii. We wniosku dotyczącym neutralnych klimatycznie Miast, Warszawa zaproponowała dwie dzielnice, które będą neutralne klimatycznie do roku 2030 co oznacza, że funkcjonowanie tych dzielnic pod kątem energetycznym musi zostać w sposób istotny zmienione. W wytypowanych dzielnicach konieczne będą głębokie termomodernizacje, wdrożenie systemów zarządzania energią, czy transportu niskoemisyjnego.
- **Głęboka termomodernizacja i odnawialne źródła energii.** Zakłada się skorzystanie z finansowania z Instrumentu ELENA (EBI) w celu przygotowania dokumentacji głębokiej termomodernizacji budynków oświatowych i opracowanie mapy 100% OZE dla m.st. Warszawy z wykorzystaniem wszystkich dostępnych powierzchni budynków oświatowych. Zintensyfikowanie termomodernizacji budynków miejskich jest niezbędne w celu obniżenia zapotrzebowania na ciepło. Większość miejskich budynków charakteryzuje się bardzo wysoką energochłonnością. Opracowany w ostatnim czasie ranking energochłonności dla budynków oświatowych wykazał, że działaniom zwiększającym efektywność, zarówno w obszarze zużycia energii elektrycznej, jak i zużycia ciepła powinno być poddanych aż 63 % budynków. W pierwszej kolejności niezbędne jest opracowanie potrzeb modernizacyjnych

w zakresie technicznym i finansowym dla budynków oświatowych z uwagi na ich największą liczbę i relatywnie najwyższe, koszty eksploatacyjne. W tej grupie są również budynki objęte opieką konserwatora zabytków, wymagające bardziej skomplikowanych działań i odpowiednio wyższych nakładów. Termomodernizacja może stać się wprost wymogiem prawnym, bardzo prawdopodobne jest bowiem wejście w życie propozycji zawartej w Pakiecie Fit for 55 rozszerzenia obowiązku poddawania co roku renowacji 3% powierzchni budynków rządowych na wszystkie sektory administracji publicznej. ELENA finansuje do 90% wymaganych kosztów kwalifikowalnych, natomiast Beneficjent Końcowy odpowiada za sfinansowanie pozostałych 10%.

- **Określenie potencjału i możliwości wykorzystania OZE w kontekście dążenia przez Miasto do osiągnięcia neutralności klimatycznej.** Obszar zagadnień związany z zastosowaniem technologii odnawialnych źródeł energii (OZE) wymagać będzie szczegółowej analizy pod kątem m.in. wielkości potencjału mocy, która mogłaby zostać wykorzystana w bilansie energetycznym Miasta. W związku z tym w 2023 roku przewiduje się kontynuację prac analitycznych, służących m.in. oszacowaniu potencjału OZE w zasobach miasta oraz przygotowanie założeń i wytycznych do realizacji rekomendacji m.in. dla Modelu energetycznego dla m.st. Warszawy oraz koncepcji energetycznej przygotowywanej w ramach struktur miejskich, a także wypracowanie narzędzi do promocji aktywności mieszkańców na rzecz Modelu energetycznego Miasta realizującego cel w postaci neutralności klimatycznej.
- **Projekt „53MW”.** Projekt, którego rozpoczęcie w zakresie inwestycji planowane jest na rok 2023, zakłada instalację paneli fotowoltaicznych na dachach budynków oświatowych, będących własnością m.st. Warszawy. Powierzchnia dachów do wykorzystania to ok. 320 tys. m², co pozwala na zainstalowanie paneli fotowoltaicznych o łącznej mocy powyżej 50 MW, mogących wyprodukować blisko 50 MWh energii elektrycznej rocznie.
- **Huby energetyczno-wodorowe.** Analiza możliwości lokalizacyjnych oraz przygotowanie dokumentacji hubu, w skład którego wchodziłaby budowa farmy fotowoltaicznej oraz elektrolizer wodoru. Pozwoli to na produkcję w mieście zielonego wodoru w cenie szacowanej na ok. 10 zł/kg. Wodór uznawany jest obecnie za jedno z kluczowych paliw, gdyż wyróżnia je największa gęstość masowa energii. Reakcja chemiczna wodoru z tlenem prowadzi do uwolnienia znacznej ilości energii możliwej do przetworzenia na energię elektryczną. Produktem ubocznym takiej reakcji jest woda, dzięki czemu procesy te są zeroemisyjne. Kolejne kroki w rozwoju zeroemisyjnej floty transportu publicznego wiążą się z technologią wodorową, która w szybkim tempie rozwija się obecnie na świecie. W przyszłości wodór może stanowić główne paliwo do zasilania pojazdów komunikacji miejskiej. Zarządzeniem nr 827/2022 Prezydenta m.st. Warszawy z dn. 12 maja 2022r. został powołany Komitet Sterujący ds. Warszawskiej Inicjatywy Wodorowej. Tworzenie hubów energetycznych pozwoli zasiląć Warszawę w czystą i zieloną energię z różnych form odnawialnych źródeł energii.

- **Farma wiatrowa Wieliszew o mocy 12 MW.** Moc 12 MW pozwoli na produkcję rocznie ok. 34 tys. MWh produkcji energii elektrycznej, pozwalającej pokryć obecne zapotrzebowanie np. 73% miejskich placówek oświatowych (46,7 tys. MWh w 2020 roku). W roku 2023 planowane jest rozpoczęcie przygotowania procesu inwestycyjnego przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w m.st. Warszawie, przy wsparciu Biura Infrastruktury, który składa się z wykonania raportu produktywności, określającego prognozę wielkości produkcji w zależności od typu turbiny, uzyskanie decyzji środowiskowej, koncesji na wytwarzanie energii elektrycznej i obrót energią, pozwolenia na budowę.
- **Farma PV Łubna.** Zagospodarowanie składowiska odpadów Łubna pod farmę fotowoltaiczną 20 MW. W roku 2023 planowane jest rozpoczęcie przygotowania procesu inwestycyjnego przez Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania w m.st. Warszawie, przy wsparciu Miasta, który składa się z wykonania raportu produktywności, uzyskanie decyzji środowiskowej, koncesji na wytwarzanie energii elektrycznej i obrót energią, pozwolenia na budowę.
- **Wdrożenie Systemu Zarządzania Energią** w budynkach miejskich. Planuje się wdrożenie jednego, zintegrowanego systemu do zarządzania energią i monitorowania jej zużycia. Celem wdrożenia systemu jest optymalizacja zużycia energii elektrycznej, ciepłej i wody, zwiększenie bezpieczeństwa pracy instalacji w budynkach oraz zapewnienie komfortu cieplnego użytkownikom, jak również obniżenie kosztów mediów oraz zmniejszenie negatywnego wpływu na środowisko naturalne poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych. Wdrożenie systemu do zarządzania energią jest realizacją zobowiązań m.st. Warszawy w zakresie polityki energetycznej i klimatycznej oraz formą implementacji idei zrównoważonego rozwoju. Dodatkowo wpisuje się jako jeden z elementów przy wdrażaniu Normy ISO EN-PN 50001:2018 w budynkach użytkowanych przez jednostki organizacyjne m.st. Warszawy.
- **Modernizacja węzłów ciepłowniczych.** W roku 2023 planowane jest rozpoczęcie przygotowania procesu inwestycyjnego w tym przygotowanie dokumentacji technicznej modernizacji ok. 700 węzłów cieplnych należących do m.st. Warszawy, w celu zwiększenia ich sprawności i efektywności funkcjonowania.

4.1.10. Obsługa długu

Zakłada się, że w 2023 roku wzrosną wydatki z tytułu obsługi długu ze względu na planowane do zaciągnięcia nowe zobowiązania dłużne na realizację programu inwestycyjnego i wzrost rynkowych stóp procentowych będący następstwem utrzymywania się przyspieszonej inflacji połączonej z podwyżkami podstawowych stóp procentowych wprowadzanymi sukcesywnie przez NBP i Radę Polityki Pieniężnej od października 2021 r. Zakłada się, że wydatki na te cele przekroczą – sięgną ok. 1% w relacji do dochodów budżetowych.

Potencjalne ryzyka dla kosztów obsługi długu może stanowić w 2023 roku kontynuacja działań NBP i Rady Polityki Pieniężnej w kierunku zacieśniania polityki pieniężnej w sytuacji utrzymywania się podwyższonej inflacji.

4.1.11. Wydatki dzielnic

Zakłada się kontynuowanie w 2023 r. procesu uzyskiwania jak najwyższej efektywności wydatkowanych środków na realizację zadań bieżących, w oparciu o zunifikowane mechanizmy naliczania środków do dyspozycji każdej z dzielnic.

W sferze oświaty i wychowania (dział 801) i edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) **zakłada się ustalanie środków finansowych przeznaczonych do dyspozycji dzielnic w tym obszarze w oparciu o jednolity w skali Miasta standard wydatków bieżących w przeliczeniu na jedno dziecko/ucznia uczęszczającego do placówek oświatowo-wychowawczych ustalony na podstawie liczby uczniów przeliczeniowych.**

W zakresie pozostałych wydatków bieżących zakłada się kontynuację polityki budżetowej polegającej na stopniowym – w zależności od możliwości dochodowych m.st. Warszawy - wyrównywaniu dysproporcji rozwojowych między dzielnicami biorąc pod uwagę wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Priorytety w zakresie wydatków oraz wewnętrzną strukturę załączników dzielnicowych na 2020 rok wyznaczają – podobnie jak w poprzednich latach - Zarządy dzielnic.

4.2. Wydatki majątkowe

Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową m.st. Warszawy na lata 2022-2050 planowane wydatki inwestycyjne na lata 2022-2023 wyniosą blisko 7.258 mln zł, w tym w 2023 r. przewiduje się przeznaczyć na działalność inwestycyjną 3.718 mln zł.

W 2023 roku zakłada się kontynuację programu inwestycyjnego określonego w Wieloletniej Prognozie Finansowej m.st. Warszawy na lata 2022-2050 w celu realizacji przyjętych priorytetów miasta w poszczególnych obszarach branżowych, zgodnie z przyjętą Strategią #Warszawa2030.

W programie „Warszawa dla wszystkich” wyznaczone są priorytety rozwojowe na najbliższe lata, określone pięcioletnią kadencją samorządową 2018-2023, które dotyczą takich obszarów funkcjonowania Miasta, jak:

- Warszawa dla lepszej komunikacji,
- Warszawa dla nowego Centrum,
- Warszawa dla Twojego bezpieczeństwa,

- Warszawa dla mieszkańców,
- Warszawa dla zieleni i powietrza,
- Warszawa dla uczniów,
- Warszawa dla zdrowia,
- Warszawa dla najmłodszych,
- Warszawa dla seniorów,
- Warszawa dla kultury,
- Warszawa dla aktywnych.

Szereg projektów zostało już zakończonych i oddanych do użytku, kolejne będą zakończone w 2023 roku.

Rozbudowa planów inwestycyjnych o nowe inicjatywy będzie następować zgodnie z określonymi priorytetami Miasta i przy uwzględnieniu uwarunkowań budżetowych.

W przyszłorocznym budżecie zostaną ujęte zadania wybrane do realizacji przez mieszkańców w procedurze budżetu obywatelskiego.

Na poziom inwestowania w infrastrukturę techniczną Miasta będą miały wpływ wydatki inwestycyjne zaplanowane przez spółki miejskie, które z własnych środków realizują zamierzenia inwestycyjne z zakresu: transportu miejskiego, rozwoju sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz oczyszczania miasta.

Założenia dotyczące wydatków majątkowych zostały zaprezentowane w układzie sfer.

Zakłada się, że **w ramach inwestycji ogólnomiejskich i dzielnicowych** realizowane będą zadania w następujących obszarach:

4.2.1. Transport i komunikacja

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Transport i komunikacja” realizują cel operacyjny Strategii *#Warszawa2030* 3.3. *Korzystamy z przyjaznego systemu transportowego* w zakresie zwiększenia efektywności i rozbudowy systemu transportowego, budowy i modernizacji dróg na terenie m.st. Warszawy oraz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.

W programie „Warszawa dla wszystkich” zostały wyznaczone zadania w obszarze *Warszawa dla lepszej komunikacji*, *Warszawa dla nowego Centrum* oraz *Warszawa dla Twojego bezpieczeństwa*.

Warszawa dla lepszej komunikacji obejmuje priorytety rozwojowe dotyczące kontynuacji dużych infrastrukturalnych inwestycji w obszarze transportu i komunikacji, w tym podstawowej inwestycji jaką jest rozbudowa sieci metra oraz inwestycji drogowych.

W 2023 roku zostaną zaplanowane środki na końcowe rozliczenie budowy stacji metra planowanych do oddania do użytku we wrześniu 2022 r. - na odcinku zachodnim dwóch stacji: Urlichów i Bemowo oraz na prawym brzegu Wisły trzech stacji: Zaczęte, Kondratowicza i Bródno.

W przyszłym roku planowana jest realizacja takich inwestycji, jak: budowa wiaduktu drogowego w ciągu ul. Marywilskiej nad bocznica kolejową, przebudowa wiaduktu drogowego w ciągu ul. Świerczka nad ul. Globusową, przebudowa ul. Kondratowicza, przebudowa skrzyżowania ulic: Modlińskiej i Światowida oraz budowa ul. Zdrowej na odc. Wilanowska - droga L4 i skrzyżowania ul. Przyczółkowej z ul. A. Branickiego i ul. Z. Vogla.

Kontynuowane będą także inwestycje, dla których termin realizacji zaplanowano po 2023 r. Są to m.in.: budowa odcinka zachodniego metra od szlaku za stacją "Powstańców Śląskich" do stacji "Połczyńska" wraz ze Stacją Techniczno - Postojową "Mory" oraz budowa kładki pieszo-rowerowej nad Wisłą łączącej Bulwary Wiślane z Pragą.

Zakłada się także dalsze inwestowanie w alternatywne formy transportu, tj. w rozwój sieci tras rowerowych (np. budowa dróg dla rowerów: przy al. "Solidarności" i wzdłuż ul. gen. W. Andersa, na Muranowie, na Śródmieściu).

W ramach działań na rzecz wykorzystania ekologicznych źródeł energii odnawialnej, w 2023 roku będzie finansowana na parkingu P+R Połczyńska budowa systemu elektroenergetycznego obejmującego montaż ogniw fotowoltaicznych wytwarzających energię elektryczną oraz punktów ładowania pojazdów elektrycznych.

Działania proekologiczne będą kontynuowane w latach następnych. Planuje się zakup dwunastu kolejnych autobusów niskoemisyjnych dla m.st. Warszawy do obsługi tras przebiegających przez centrum miasta, który będzie dofinansowany z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Kontynuowana będzie przebudowa i budowa przystanków, zatok oraz pętli autobusowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Z myślą o rozbudowie programu inwestycyjnego po 2023 r. i podjętych decyzjach o kierunkach rozwoju Warszawy finansowane będą prace przygotowawcze m.in. dla takich zadań, jak:

- budowa III linii metra – etap I Praga na odcinku od stacji "Stadion Narodowy" na osiedle Gocław wraz ze stacją Techniczno-Projektową Kozia Górka,
- powiązanie stacji Centrum na linii metra M1 z dworcami Warszawa Śródmieście/Warszawa Centralna,
- budowa Trasy Mostu Północnego na odcinku od ul. Kasprzowicza do drogi ekspresowej S7 (węzeł Janickiego),
- budowa tunelu drogowego w ciągu planowanej ul. Tysiąclecia,
- przebudowa ul. S. Okrzei.

W obszarze *Warszawa dla nowego Centrum* kontynuowany będzie projekt nowe Centrum Warszawy, który obejmuje okolice Pałacu Kultury i Nauki, ulicę Marszałkowską od placu Konstytucji po plac Bankowy, fragment Śródmieścia między Alejami Jerozolimskimi oraz Świętokrzyską, a od zachodu aleję Jana Pawła II.

W 2023 roku wydatki zostaną zaplanowane na kontynuację prac przygotowawczych do przebudowy przestrzeni publicznej w centrum Miasta: ul. Kruczej, Marszałkowskiej, Al. Jerozolimskich, kwartału ograniczonego ulicami: Al. Jerozolimskie, Marszałkowska, Świętokrzyska, Nowy Świat. Środki na realizację inwestycji zostaną zarezerwowane w „Programie Nowe Centrum Warszawy”.

W celu realizacji zadań określonych w obszarze *Warszawa dla Twojego bezpieczeństwa* zakłada się dalsze finansowanie inwestycji związanych z poprawą bezpieczeństwa użytkowników ruchu samochodowego, rowerowego i pieszego. Przewiduje się budowę sygnalizacji świetlnych i oświetlenia ulic, przejść dla pieszych oraz inwestycje związane z poprawą bezpieczeństwa w sąsiedztwie szkół.

4.2.2. Ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami” są związane m.in. z realizacją celów operacyjnych Strategii #Warszawa2030: 2.1. *Mamy dostęp do szerokiej oferty mieszkań*, 2.2. *Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu* oraz 3.1. *Korzystamy z atrakcyjnej przestrzeni publicznej*.

W Programie „Warszawa dla wszystkich” zadania zostały określone w obszarze *Warszawa dla mieszkańców*.

Program w tej sferze dotyczy rozwoju budownictwa społecznego poprzez zaangażowanie spółek Towarzystwa Budownictwa Społecznego w realizację inwestycji mieszkaniowych oraz obejmuje budowę nowych budynków i modernizację zasobu komunalnego Miasta przez jednostki miejskie.

W 2023 roku planowane jest zakończenie inwestycji, w wyniku których nastąpi powiększenie zasobu komunalnego: budowa niskoemisyjnych mieszkań komunalnych przy Trakt Lubelski/Lebiodowa (2 budynki, 54 lokale mieszkalne), modernizacja budynków w lokalizacjach: Środkowa 16 w dzielnicy Praga-Północ (11 lokali mieszkalnych).

Finansowane będą także inwestycje budownictwa komunalnego, dla których efekty rzeczowe uzyskane będą po 2023 r. w dzielnicach: Białołęka (Marywilska 44 D etap I - 1 budynek, 82 lokale mieszkalne), Praga-Południe (Komorska/Łukowska/Kawcza - 1 budynek, 46 lokali mieszkalnych), Praga-Północ (Szwedzka/Stolarska - 1 budynek, 40 lokali mieszkalnych), Rembertów (Cyrulików – 1 budynek, 24 lokale mieszkalne), Ursus (Orląt Lwowskich - 1 budynek, 84 lokale mieszkalne), Wawer (Włókiennicza - 2 budynki, 81 lokali mieszkalnych), Wilanów (Calowa - 1 budynek, 24 lokale mieszkalne).

W wyniku działań inwestycyjnych nastąpi także poprawa stanu technicznego budynków i lokali, np. w lokalizacjach: Solec 46 i 46A, Mazowiecka 12, Krakowskie Przedmieście 6, Jazdów (Śródmieście).

Środki zostaną także zaplanowane na prace modernizacyjne w budynkach warszawskich „czynszówek” w dzielnicach: Praga-Południe, Praga-Północ i Żoliborz.

W 2023 roku zakończona zostanie modernizacja budynków mieszkalnych przy ul. Meissnera 7, 9, 11, 13, ul. Żąbkowskiej 22/24/26 oraz ul. Żąbkowskiej 23/25.

Zakłada się także finansowanie modernizacji budynków przy ul. Marii Kazimierzy 18/26 i Mickiewicza 65 w dzielnicy Żoliborz, dla których wykonywane są prace przygotowawcze.

W 2023 roku zakłada się zakończenie, realizowanej w ramach rewitalizacji, modernizacji budynku przy ul. Markowskiej 16.

Zaplanowano kontynuację programu budowy wind w miejskich budynkach mieszkalnych. W 2023 roku zakończone zostanie doposażanie w windy lub dźwigi zewnętrzne budynków mieszkalnych w dzielnicach: Śródmieście (przy ul. Kredytowej 5), Wola (w budynkach: przy Skwerze kard. S. Wyszyńskiego 3 i 7, przy ul. Syreny 13 i 13A, przy ul. Dzielnej 74, Pawiej 69 i 71 oraz przy ul. Grzybowskiej 90. Środki na ten cel zostaną zaplanowane także w dzielnicy Praga-Północ.

Warszawa dla mieszkańców to także tworzenie centr lokalnych - bazy dla rozwoju różnych form aktywności społecznej. W 2023 r. zakłada się zakończenie budowy centrum lokalnego "Dawny Bazar Rogatka" (Praga-Południe) oraz Centrum Lokalnego Modlińska 257.

W 2023 roku i kolejnych latach zostaną zaplanowane środki na modernizację Sali Kongresowej w budynku Pałacu Kultury i Nauki.

4.2.3. Gospodarka komunalna i ochrona środowiska

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” są związane z realizacją celów operacyjnych Strategii *#Warszawa2030*: 2.2. *Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu*, 3.1. *Korzystamy z atrakcyjnej przestrzeni publicznej* 3.2., *Żyjemy w czystym środowisku przyrodniczym*. W programie „Warszawa dla wszystkich” został wyznaczony zakres zadań do realizacji w obszarze *Warszawa dla zieleni i powietrza*.

W 2023 roku i w latach następnych będą kontynuowane inwestycje w zakresie poprawy jakości powietrza, a także związane z upowszechnianiem odnawialnych źródeł energii oraz rozwiązań efektywnych energetycznie.

Priorytetowym działaniem od kilku lat jest walka ze smogiem i sukcesywna zmiana sposobu ogrzewania budynków poprzez wymianę starych pieców i kotłów tzw. ”kopciuchów” zasilanych

paliwem stałym na ekologiczne. Środki zostaną zaplanowane na inwestycje w budynkach komunalnych oraz na dotacje, które będą udzielane właścicielom domów prywatnych.

Dofinansowywane będą ekoinwestycje polegające na instalacji odnawialnych źródeł energii, urządzeń magazynujących deszczówkę, jak również usuwaniu azbestu czy podłączeniu domu do kanalizacji.

Kontynuowany będzie proces instalowania paneli fotowoltaicznych na dachach budynków należących do miasta, w tym m.in. obiektach szkolnych, żłobkowych, domach pomocy społecznej, obiektów jednostek miejskich.

W 2023 roku i w latach następnych zostaną rezerwowane środki na realizację tych celów w szczególności w ramach takich przedsięwzięć programowych, jak: „Rozwój fotowoltaiki miejskiej”, „Program ochrony powietrza i klimatu”, „Program „Walka ze smogiem”, „Modernizacja kotłowni”.

Warszawa dla zieleni i powietrza to także przedsięwzięcia związane z budową nowej oraz przekształceniem istniejącej infrastruktury parkowej.

W 2023 roku zostaną zakończone inwestycje w dzielnicach: Białołęka (budowa Parku przy ul. Botewa), Ochota (rewitalizacja skweru Gwary Warszawskiej, modernizacja Parku M. Skłodowskiej-Curie), Ursynów (budowa „Parku Polskich Wynalazców” oraz Parku R. Kozłowskiego), Wawer (budowa parku aktywności rodzinnej). Zaplanowane zostaną także środki na budowę parku linearnego wzdłuż ul. Suwak oraz poprawę stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej (Infrastruktura „Zielone ulice”).

Finansowane będą także przedsięwzięcia z terminem zakończenia planowanym po 2023 roku, takie jak: zagospodarowanie terenów zieleni nad Kanałem Żerańskim i nad tunelem Południowej Obwodnicy Warszawy.

Jednym z priorytetów inwestycyjnych ujętych w obszarze *Warszawa dla zieleni i powietrza* jest poprawa warunków funkcjonowania zwierząt bezdomnych. W 2023 roku zaplanowano zakończenie częściowej modernizacji Schroniska dla Bezdomnych Zwierząt (budowa nowego oddziału geriatrycznego dla psów oraz budynku administracyjnego).

Zamierzenia w zakresie gospodarki komunalnej i ochrony środowiska będą również ukierunkowane na podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców m.st. Warszawy. W 2023 roku zakończona zostanie rozbudowa bazy dydaktycznej przy ul. Papirusów (modernizacja leśniczówki i utworzenie Centrum Edukacji Ekologicznej) oraz kontynuowana będzie budowa punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych - etap I.

W latach 2023-2024 będzie finansowana inwestycja objęta programem „Dzielnica Wisła” - modernizacja otoczenia Portu Czerniakowskiego.

4.2.4. Edukacja

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Edukacja” są związane z realizacją celu operacyjnego Strategii *#Warszawa2030* 2.3. *Korzystamy z usług blisko domu* w zakresie budowy, przebudowy, modernizacji i doposażenia przedszkoli, szkół i innych miejskich placówek edukacyjnych.

W Programie „Warszawa dla wszystkich” zostały wskazane zadania do realizacji w obszarze *Warszawa dla uczniów*.

Kontynuowane będą działania związane z budową szkół i przedszkoli, szczególnie na terenach, na których w ostatnich latach nastąpił intensywny rozwój budownictwa mieszkaniowego. W ramach wydatków inwestycyjnych finansowany będzie także szeroki program przebudowy i modernizacji istniejących obiektów szkolnych oraz przedszkolnych.

W 2023 roku zostanie zakończona budowa nowych obiektów oświatowych w dzielnicach: Wesoła (budynek na potrzeby CLXIII Liceum Ogólnokształcącego - 20 oddziałów dla 500 uczniów), Wola (szkoła podstawowa w rejonie ul. Jana Kazimierza - 28 oddziałów dla 700 uczniów).

W wyniku rozbudowy istniejących obiektów powstaną kolejne oddziały, m.in. w obiektach: Szkoły Podstawowej nr 257 przy ul. Podróźniczej w dzielnicy Białołęka - 30 oddziałów dla 750 uczniów, Przedszkola nr 60 przy ul. Rybnickiej 42/44 w dzielnicy Włochy - 3 oddziały dla 75 dzieci oraz Szkoły Podstawowej nr 132 przy ul. Grabowskiej 1 w dzielnicy Wola - 5 oddziałów dla 125 uczniów.

Zakończona zostanie także modernizacja m.in.: budynku Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 9 przy ul. Paska 10, Szkoły Filialnej przy ul. Arkuszowej 202 Szkoły Podstawowej nr 273 przy ul. Balcerzaka 1, budynku Zespołu Szkół nr 18 przy ul. Żeromskiego 81, Szkoły Podstawowej nr 223 przy ul. Kasprowicza 107 (Bielany), budynku B Szkoły Podstawowej nr 340 wraz z adaptacją pomieszczeń na potrzeby Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej nr 19, budynków Szkoły Podstawowej nr 336, przy ul. Małcużyńskiego i ul. Na Uboczu 9 oraz Przedszkola Specjalnego nr 213 przy ul. Teligi (Ursynów).

Zabezpieczone zostaną także środki na inwestycje, które będą kończone po 2023 roku kontynuowana będzie m.in. budowa: przedszkola przy ul. Siemiatyckiej, zespołu szkolno - przedszkolnego na terenie osiedla Chrzanów (Bemowo), kompleksu oświatowego przy ul. Świdorskiej (Białołęka), przedszkola przy ul. Gilarskiej (Targówek), zespołu szkolno-przedszkolnego w rejonie ul. Hennela (Ursus), przedszkola przy ul. Burakowskiej (Wola).

Finansowana będzie modernizacja: budynku Zespołu Szkół nr 55 przy ul. Gwiazdźistej 35 (Bielany), budynków Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Słabowidzących nr 8 przy ul. Koźmińskiej 7 oraz Instytutu Głuchoniemych przy Pl. Trzech Krzyży 4/6.

Kontynuowane będą prace przygotowawcze dla budowy kompleksu oświatowego na terenie Siekierok (Mokotów). Planuje się także zabezpieczenie środków na dostosowanie budynku przy

ul. Żytniej 40 do potrzeb funkcjonowania w nim dwóch placówek: Szkoły Podstawowej nr 166 i filii Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 147 (Wola).

W 2023 roku zostaną zaplanowane także środki na rozbudowę infrastruktury przyszkolnej, w tym hal sportowych. Finansowana będzie budowa hal sportowych przy Szkole Podstawowej nr 264 ul. Majewskiego 17 (Ochota) i Szkole Podstawowej nr 158 przy ul. Ciasnej (Śródmieście), hali szermierczej przy Szkole Podstawowej nr 340 ul. Lokajskiego 3 (Ursynów), hali lekkoatletycznej przy Szkole Podstawowej nr 124 przy ul. Bartoszyckiej (Wawer). Kontynuowane będą prace przygotowawcze dla budowy hali sportowej przy ul. Strumykowej 21 (Białołęka).

4.2.5. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna” są związane z realizacją celu operacyjnego Strategii #Warszawa2030 2.3. *Korzystamy z usług blisko domu* i dotyczą projektów ukierunkowanych na rozwój opieki szpitalnej oraz pomocy społecznej, w tym w zakresie zwiększenia ilości miejsc żłobkowych oraz dostępności i poprawy jakości usług wsparcia dla seniorów.

W Programie „Warszawa dla wszystkich” zostały wskazane zadania do realizacji w obszarze *Warszawa dla zdrowia, Warszawa dla najmłodszych* oraz *Warszawa dla seniorów*.

W zakresie ochrony zdrowia środki finansowe zostaną skierowane na kontynuację działań inwestycyjnych mających na celu sukcesywne podnoszenie standardu usług świadczonych przez podległe miastu placówki opieki zdrowotnej.

W 2023 roku zakończona zostanie modernizacja i rozbudowa Szpitala Bielańskiego. Dzięki tej inwestycji szpital uzyska nowy budynek wyposażony kompleksowo w najnowocześniejszą obecnie technologię medyczną wśród placówek medycznych w Warszawie.

W latach 2023-2024 będzie finansowana budowa drugiego pawilonu medycznego na terenie Zakładu Opiekuńczo Leczniczego w Warszawie przy ul. Mehoffera 72/74.

Poza tym w ramach „Programu Polityki Zdrowotnej” planuje się przeznaczenie środków na dotacje dla miejskich podmiotów leczniczych na realizację najpilniejszych potrzeb inwestycyjnych, w tym m.in. na:

- dofinansowanie procesu wymiany sprzętu i aparatury medycznej w miejskich podmiotach leczniczych.

Dla prawidłowej realizacji profilaktyki, diagnostyki, leczenia oraz rehabilitacji pacjentów niezbędny jest odpowiedni sprzęt i aparatura medyczna, która bezpośrednio wpływa na jakość i efektywność procedur medycznych, a także bezpieczeństwo ich wykonywania.

Miejskie podmioty lecznicze eksploatują łącznie sprzęt medyczny o wartości ponad 514 mln zł, z czego 46 % to sprzęt przestarzały w wieku co najmniej 10 lat. Powyższe dane wskazują na konieczność sukcesywnej wymiany przestarzałego sprzętu i aparatury medycznej w miejskich podmiotach leczniczych. W pierwszej kolejności, mając na uwadze pandemię koronawirusa i powikłania pocovidowe, niezbędna jest wymiana aparatury diagnostycznej oraz sprzętu rehabilitacyjnego, który zwiększa szanse na skuteczną rehabilitację i szybki powrót do zdrowia, po operacjach i zabiegach (m.in. neurologicznych, kardiologicznych, ortopedycznych), a także przebytych chorobach, w tym m.in. COVID-19.

- przywrócenie właściwych warunków techniczno – sanitarnych na oddziałach łóżkowych w miejskich szpitalach.

W czasie pandemii Covid-19 miejskie szpitale, zgodnie z decyzją Wojewody Mazowieckiego, zabezpieczały łóżka dla pacjentów z podejrzeniem zakażenia (I poziom) oraz z potwierdzonym wynikiem na obecność wirusa Sars-CoV-2 (II poziom). W zależności od potrzeb wydzielane były łóżka na różnych oddziałach szpitalnych, co wiązało się z pracami dostosowawczymi (wstawianie przegród ochronnych, wyodrębnienie dodatkowych ciągów komunikacyjnych, wydzielenia strefy brudnej i czystej). Prowadzone prace dostosowawcze oraz duża rotacja pacjentów miały negatywny wpływ na stan infrastruktury miejskich szpitali. Istnieje pilna konieczność przywrócenia właściwych warunków techniczno – sanitarnych na oddziałach szpitalnych, w celu zapewniania bezpieczeństwa i odpowiedniego komfortu pacjentom oraz personelowi medycznemu.

- realizacja programu wykonawczego „Usługi blisko domu na lata 2021-2025” w ramach celu 2.3 „Korzystamy z usług blisko domu” Strategii #Warszawa2030.

Cele szczegółowe programu, w ramach obszaru ochrony zdrowia, obejmują zwiększenie dostępności do podstawowych usług medycznych szczególnie dla osób z ograniczeniami ruchowymi wynikającymi ze stanu zdrowia lub wieku; poprawę dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (AOS) poprzez uruchamianie nowych punktów świadczących usługi z zakresu ochrony zdrowia oraz rozwój telemedycyny. Rozwój sieci i form działania placówek medycznych zwiększy możliwość zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców z zakresu usług medycznych w pobliżu miejsca zamieszkania.

- dofinansowanie projektów realizowanych ze środków UE, w tym w szczególności w zakresie informatyzacji miejskich podmiotów leczniczych.

Dokumenty programowe perspektywy finansowej na lata 2021-2027 przewidują możliwość aplikowania podmiotów leczniczych o środki UE, w tym w szczególności na realizację projektów z zakresu cyfryzacji (rozwój elektronicznej dokumentacji medycznej i telemedycyny oraz stworzenia spójnej i efektywnej architektury informacyjnej w ochronie zdrowia), ochrony środowiska (zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej) oraz

infrastruktury (zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz poprawę odporności systemu ochrony zdrowia). Możliwość pozyskania z budżetu m.st. Warszawy dofinansowania na pokrycie wkładu własnego lub kosztów niekwalifikowanych projektu stanowi dodatkową motywację, często również warunek konieczny, do samodzielnego aplikowania o środki UE przez miejskie podmioty lecznicze.

W 2023 roku będą kontynuowane analizy i wstępne prace przygotowawcze do realizacji zadań inwestycyjnych z zakresu ochrony zdrowia, k wymagających znaczących nakładów finansowych dotyczących m.in.:

- modernizacji Szpitala Grochowskiego Sp. z o.o. w zakresie modernizacji Pawilonu II i III, budowy tunelu komunikacyjnego oraz modernizacji dziedzińca;
- nowej przychodni leczenia otwartego w Dzielnicy Wola - osiedle Odolany;
- Centralnego Budynku Szpitala Wolskiego SPZOZ (w zakresie bloku operacyjnego, zaplecza diagnostycznego, szpitalnego oddziału ratunkowego oraz oddziałów łóżkowych);
- zagospodarowanie budynków Szpitala Solec Sp. z o.o. po wyprowadzeniu funkcji medycznych do Szpitala Południowego.

Warszawa dla najmłodszych - to m.in. kontynuacja programu rozwoju sieci żłobków. W 2023 r. zaplanowano realizację żłobków w dzielnicach: Białołęka (ul. Ku Rzece - 6 oddziałów dla 150 dzieci), Targówek (ul. Mokra 25 - 6 oddziałów dla 150 dzieci), Wola (ul. Kasprzaka 1/3 i ul. Ludwiki 2/4 - 12 oddziałów dla 300 dzieci).

W 2023 roku kontynuowany będzie program wsparcia dla seniorów. Zaplanowano zakończenie budowy Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego "Ursynów dla zapewnienia opieki ok. 30 osobom oraz ośrodka wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną wraz z zagospodarowaniem terenu przy ul. Wysockiego (Targówek).

Do użytku zostanie także oddane Centrum Aktywności Międzypokoleniowej przy ul. Ceramicznej (Białołęka), w którym funkcjonować będzie: dom dziennego pobytu dla seniorów, ośrodek wsparcia dla osób z niepełnosprawnością oraz 6 - oddziałowy żłobek.

Kolejne efekty zakładane są po 2023 r. W budowie, z planowanym terminem zakończenia w 2024 roku, znajduje się Centrum Aktywności Międzypokoleniowej przy ul. Korotyńskiego (Ochota). W ramach tego przedsięwzięcia planuje się budowę Domu Dziennego Pobytu dla Seniora dla ok. 120 osób, przebudowę wraz z adaptacją istniejącego budynku na żłobek na ok. 150 miejsc, budowę placówki opiekuńczo - wychowawczej dla 14 wychowanków, budowę Środowiskowego Domu Samopomocy na 40 miejsc organizacyjnych.

W 2023 roku zakończone zostaną prace przygotowawcze dla budowy następnego Centrum Aktywności Międzypokoleniowej - w dzielnicy Wawer.

Kontynuowane będą także działania mające na celu zorganizowanie pomocy społecznej dla osób bezdomnych. Zakłada się zakończenie budowy placówki dla bezdomnych przy ul. Nieświeskiej oraz łóżni dla bezdomnych przy ul. Wenedów.

W ramach wydatków zaplanowanych na Zintegrowane Inwestycje Terytorialne będzie realizowany program poprawy jakości życia osób korzystających z usług opiekuńczych poprzez budowę oraz wdrożenie systemu informatycznego opartego na narzędziach technologii informacyjno – komunikacyjnych.

4.2.6. Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego” są związane z realizacją celów operacyjnych Strategii *#Warszawa2030*: 2.2. *Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu*, 4.1 *Rozwijamy nasz twórczy potencjał* w zakresie popularyzowania i pogłębiania uczestnictwa w kulturze, 4.3 *Przyciągamy talenty i liderów*.

W Programie „Warszawa dla wszystkich” zostały wskazane zadania do realizacji w obszarze *Warszawa dla kultury*.

W 2023 roku planowane jest zakończenie budowy Muzeum Sztuki Nowoczesnej. Obiekt będzie ważnym elementem Nowego Centrum Warszawy i wpłynie na uatrakcyjnienie oferty kulturalnej dla mieszkańców i turystów odwiedzających Warszawę.

W zakresie rozwoju bibliotek i czytelnictwa zakończona zostanie rozbudowa Katalogu Centralnego Bibliotek Publicznych i integracja z portalem e-usług, co umożliwi m.in. zapisy do systemu bibliotecznego oraz korzystanie z pełnego zasobu w dowolnych bibliotekach dzielnicowych m.st. Warszawy. Ponadto przy ul. Kłosowej w dzielnicy Białołęka zaplanowano budowę biblioteki.

Zakłada się także oddanie do użytku: zmodernizowanego amfiteatru w Parku Sowińskiego przy ul. Elekcyjnej 17 (Wola) oraz filii Bemowskiego Centrum Kultury.

W 2023 roku i latach następnych będą także finansowane, takie jak inwestycje, jak:

- modernizacja zabytkowych obiektów przy ul. Grochowskiej na potrzeby Sinfonia Varsovia na obszarze prawobrzeżnej Warszawy; celem inwestycji jest stworzenie nowego centrum kulturotwórczego Warszawy, które będzie oferowało różne formy spędzania czasu wolnego, w tym w szczególności słuchanie muzyki poważnej;
- budowa Teatru Rozmaitości - obiektu, który obok Muzeum Sztuki Nowoczesnej jest jedną z najważniejszych inwestycji w obszarze kultury w ramach projektu Nowego Centrum Warszawy.

W latach 2023 -2024 środki zostaną zaplanowane na modernizację budynku kina Tęcza, który zostanie dostosowany do potrzeb Centrum Kultury Filmowej im. A. Wajdy oraz w latach 2023-2025 na modernizację Teatru Ateneum przy ul. Jaracza 2.

W przyszłym roku będą prowadzone działania dotyczące nowych obiektów w dzielnicach:

- Ursus - Domu Kultury przy ul. Gierdziejowskiego; efektem inwestycji będzie czterokondygnacyjny budynek z garażem podziemnym, sala widowiskowa na 500 osób oraz sala kinowa dla 150 widzów oraz inne pomieszczenia np. do nauki tańca, śpiewu, rzeźby oraz malarstwa;
- Wesola - kulturoteki w os. Stara Miłosna, trzykondygnacyjnego budynku o powierzchni użytkowej ok. 2 200 m² na potrzeby ośrodka kultury i biblioteki.

Środki zostaną także zaplanowane na rozbudowę Domu Kultury "Zacisze" przy ul. Blokowej 1 (Targówek) oraz przebudowę budynku przy ul. Śmiałej 21 na potrzeby prowadzenia działalności Domu Kultury (Żoliborz).

Z myślą o kontynuacji programu inwestycyjnego w obszarze kultury w 2023 roku finansowane będą prace przygotowawcze dla kolejnych ważnych inwestycji w latach następnych: rozbudowy Muzeum Powstania Warszawskiego oraz modernizacji budynku przy ul. Kasprzaka 22 na potrzeby Teatru Żydowskiego.

4.2.7. Rekreacja i sport

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Rekreacja, sport i turystyka” są związane z realizacją celu operacyjnego Strategii #Warszawa2030 2.2. *Aktywnie spędzamy czas wolny* blisko domu w zakresie zwiększenia dostępności infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

W Programie „Warszawa dla wszystkich” zostały wskazane zadania do realizacji w obszarze *Warszawa dla aktywnych*.

Zakłada się kontynuację programu rozwoju infrastruktury sportowej w celu zwiększenia ilości obiektów dostępnych dla sportowców i mieszkańców Warszawy oraz zapewnienia różnorodnych form aktywności fizycznej.

W 2023 roku zaplanowano prace modernizacyjne obiektów sportowych w dzielnicach: Praga-Południe (ul. Chrzanowskiego 23), Targówek (na terenie sportowo-kulturalnym przy ul. Kołowej 18), Wilanów (ul. Gubinowska 28/20 - Centrum Sportu Wilanów), Żoliborz (ul. Potocka 1).

W latach 2023-2024 zakłada się finansowanie działań związanych z rewitalizacją terenu przy ul. Wawelskiej 5 w celu przywrócenia dawnej świetności kompleksowi sportowemu Skry.

W pierwszym etapie tej inwestycji zostanie zbudowany m.in. treningowy stadion lekkoatletyczny wraz ze strefą sportowo-rekreacyjną i parkową otwartą na Pole Mokotowskie.

Środki zostaną także zaplanowane na modernizację Ośrodka Sportowego w Miedzeszynie (Wawer). Zakres przedsięwzięcia obejmuje budowę pełnowymiarowego boiska do piłki nożnej wraz z infrastrukturą (trybunami przestawnymi, bieżnią lekkoatletyczną i oświetleniem), boiska do siatkówki plażowej, siłowni plenerowej oraz zaplecza kontenerowego z przeznaczeniem na obiekt szatniowo - sanitarny.

Z myślą o modernizacji, rozbudowie i zagospodarowaniu terenu Ośrodka Polonia przy ul. Konwiktorskiej 6 w latach 2023 - 2024 r. będą finansowane prace przygotowawcze dla tej inwestycji. Zakłada się wykonanie przedsięwzięcia w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

Do realizacji będą przygotowywane kolejne obiekty sportowe: budowa pływalni przy ul. Ostródzkiej i nowej hali sportowej przy ul. Strumykowej 21 w dzielnicy Białołęka. W 2023 roku zaplanowane jest zakończenie prac przygotowawczych dla tych inwestycji.

4.2.8. Zarządzanie strukturami samorządowymi

W 2023 roku kontynuowane będą przedsięwzięcia, które obejmują szersze wykorzystanie technologii teleinformatycznych w Urzędzie m.st. Warszawy w celu uproszczenia i usprawnienia procedur obsługi klienta (realizacja wymagań interoperacyjności, mobilności systemów operacyjnych).

W ramach tej sfery środki finansowe zostaną także skierowane na działania inwestycyjne związane z usprawnieniem funkcjonowania Urzędu poprzez np. informatyzację obsługi zasobu geodezyjnego i kartograficznego m. st. Warszawy oraz budowę Systemu Bazy Danych Przestrzennych m.st. Warszawy.

Wydatki zaplanowane zostaną również na budowę Miejskiego Portalu Informacyjnego oraz rozbudowę Katalogu Centralnego Bibliotek Publicznych i integrację z portalem e-usług.

W 2023 roku zakończona zostanie modernizacja siedziby Urzędu Dzielnicy przy ul. Młynarskiej 16 na potrzeby Urzędu Stanu Cywilnego (Wola) oraz adaptacja lokalu użytkowego przy ul. Nowolipki 12 na potrzeby archiwum Urzędu Dzielnicy Śródmieście.

Planowane inwestycje dotyczą także sukcesywnej przebudowy i modernizacji nieruchomości oraz budynków zajmowanych przez Urząd m.st. Warszawy. W 2023 r. zakłada się zakończenie prac przygotowawczych dla modernizacji budynków przy ul. Ogrodowej 28/30 oraz kontynuację tych prac dla modernizacji budynku przy ul. Starynkiewicza 7/9. Finansowana będzie także modernizacja budynku przy ul. Wejnerta 27 (Mokotów).

5. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE WYNIKU BUDŻETOWEGO I POZIOMU ZADŁUŻENIA MIASTA

W związku z osłabieniem możliwości dochodowych Miasta na skutek zmian systemowych w związku z Programem Polski Ład przy równoczesnym wzroście kosztów bieżącego funkcjonowania Miasta (wysoka inflacja, reperkusje wojny w Ukrainie) oraz z uwagi na konieczność zapewnienia środków na rozwój Miasta, zakłada się zamknięcie roku budżetowego ujemnym wynikiem. Przewiduje się, że źródłem sfinansowania zakładanego deficytu będą środki własne oraz środki zwrotne pochodzące z międzynarodowych instytucji finansowych.

Koncepcja rozłożenia w czasie dostosowania finansów Warszawy do trwałego i istotnego ubytku dochodów z kluczowego źródła jakim jest udział w PIT, (będącego skutkiem programu Polski Ład), zakłada ochronę programu inwestycyjnego Miasta oraz minimalizację negatywnego oddziaływania ograniczenia dochodów na ilość, zakres i jakość realizowanych przez Miasto zadań. Strategia ewolucyjnego dostosowania do ograniczeń dochodowych Miasta zakłada wystąpienie w roku 2023 i w średniej perspektywie deficytu budżetowego oraz przejściowe podwyższenie zadłużenia w relacji do dochodów z wartości ok. 35% w 2022 r. i ok. 40% w 2023 roku do poziomu w okolicach 55% w przeciągu kilku lat. Jednocześnie zachowane zostaną ustawowe reguły fiskalne (art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych) limitujące poziom wydatków bieżących wysokością uzyskiwanych dochodów bieżących oraz uzależniających dopuszczalny poziom obsługi długu, a więc pośrednio wysokość zadłużenia, od historycznie generowanych nadwyżek operacyjnych (nadwyżka dochodów bieżących nad wydatkami bieżącymi). Przewiduje się, że źródłem sfinansowania zakładanego deficytu będą głównie środki zwrotne pochodzące z międzynarodowych instytucji finansowych.

Zakłada się, że stan zadłużenia Miasta na koniec 2023 roku przekroczy 40% w relacji do planowanych dochodów.

